B İ R İ N C İ   B Ö L Ü M

Hıttin Korkusu

"Eğer bir yerde geleceğe yönelik bir güven yoksa, insanlar geçmişe sıkı sıkıya sarılırlar. Bugün de biz devletimizin kırkıncı yıldönümünü hararetle kutluyoruz, çünkü yetmişinciyi, altmışıncı hatta ellinciyi de kutlayabileceğimizi garantileyecek hiç kimse yok aslında."
— İsrail'in 1988 yılında düzenlenen 40. Yıl törenleri hakkında bir Knesset (parlamento) üyesinin yaptığı yorumdan[1]

Bundan sekiz asır önceydi.

Kral Guy of Lusignan'ın komutasındaki Haçlı ordusu, Taberiye gölüne doğru ilerliyordu. Hava son derece sıcaktı, Filistin'in çölü andırır atmosferi içinde binlerce şövalyenin üzerlerindeki ağır zırhlarla yürümesi oldukça zordu bu yüzden. Güneşin kavurucu sıcaklığı 50-60 kiloyu bulan zırhlarla birleşince yol dayanılmaz bir hal alıyordu. Yanlarında ise çok az su vardı. Bu nedenle, yalnızca bir kaç saatlik bir yol olan Seforia-Taberiye yolu, Haçlı ordusu için bir türlü bitmeyen bir azaba dönüşmüştü.

Aslında bu sıcak yolculuğa çıkıp çıkmamak konusunda epey tartışmışlardı. Taberiye gölünün etrafında, Selahaddin Eyyubi komutasındaki Müslüman ordusunun kendilerini beklediğini biliyorlardı. Çok az suları vardı ve Taberiye'ye, savaş alanına ulaştıklarında suya kavuşup kavuşmayacak-

larından emin değildiler. Bu nedenle, Haçlı ordusu içindeki "güvercinler"—örneğin Raymund of Tripoli—Taberiye'ye kadar gidip Selahaddin'le savaşmanın kendileri açısından korkunç bir felaket olacağını öne sürmüşlerdi. Müslüman esirlere yaptığı işkencelerle ünlenen, Müslüman kervanlarını basıp masum hacıları kılıçtan geçiren, hatta bir kaç yıl önce Kabe'yi yıkmak için Mekke'ye ordu yollamış olan Reynauld of Chatillon ise bu fikre şiddetle karşı çıkmış ve "Tanrı'nın düşmanları" olarak tanımladığı Müslümanların bu büyük fırsat kullanılarak yok edilmeleri gerektiğini savunmuştu. Kral Guy da Reynauld'a ve onun gibi düşünen radikallere uymuş ve Ortadoğu, hatta dünya tarihinin en önemli savaşlarından biri olarak anılacak olan çatışmaya doğru yola çıkmıştı.

Haçlı ordusu susuzluktan perişan bir durumda Taberiye gölünün yakınına vardığında korktuğu şeyle karşılaştı. Selahaddin Eyyubi'nin orduları gölün kıyısını tamamen çevirmiş, gölün etrafındaki kuyuları ise kullanılamaz hale getirmişlerdi. Müslüman ordusunu yararak göle ulaşmayı düşündülerse de, vazgeçtiler. Hıttin adlı tepenin eteklerinde kamp kurarak geceyi geçirmeye karar verdiler.

O gece, Ramazan ayının 27. gecesiydi, yani İslam geleneğinde "Kadir gecesi" olduğu tahmin edilen ve "bin aydan hayırlı" olan gece. Gece boyunca Selahaddin'in askerleri Haçlı ordusunun çevresini sessizce kuşattılar. Günün ilk ışıklarıyla birlikte saldırı da başladı. Ve 90 yıl önce Filistin topraklarına büyük bir zaferle girmiş olan Haçlı ordusu aynı derecede büyük bir bozguna uğradı. Haçlı askerlerinin, hatta şövalyelerin önemli bir bölümü göle ulaşmaya çalışırlarken boğazlandı, bir kısmı savaşırken öldü, bir kısmı da teslim oldu.

Yıl 1187'ydi. 1095 yılında Avrupa'dan yola çıkan ve 1099 yılında Kudüs'e ulaşarak buradan Antakya'ya kadar uzanan bir coğrafya üzerinde görkemli bir Haçlı Krallığı kuran Batılı Hıristiyanlar ("Frank"lar), aradan geçen 88 yıldan sonra büyük bir yıkıma uğramışlardı.

Haçlılar 88 yıl önce ilk geldiklerinde Kudüs'ü almayı başarmışlardı, çünkü etraflarında birleşik bir İslam ordusu yoktu. Ortadoğu'daki Müslüman emirlikleri birbirleri ile çekişmekten, Haçlılara karşı direnmeye zaman

bulamamışlardı. Ancak Haçlıların acımasızca döktükleri Müslüman kanları ümmetin dört bir yanında tepki uyandırmış ve bunun sonucunda da birleşik bir "cihad" ilan edilmişti. Önce Şam Emiri Mahmud Nureddin sonra da onun halefi Selahaddin tarafından önderlik edilen "cihad", tüm Müslümanları tek bir kutsal hedef için birleştirmiş ve "Hıttin Zaferi" kazanılmıştı.

Hıttin'in ardından hiç bir ciddi askeri gücü kalmayan Haçlı Krallığı'nın büyük bölümü Selahaddin Eyyubi tarafından ele geçirildi. En önemli hedef, kuşkusuz Kudüs'tü. Selahaddin Eyyubi, hiç kan dökmeden, 2 Ekim 1187 günü ordusuyla birlikte Kudüs'e girdi. O gün, aynı zamanda, Hz. Muhammed'in Mekke'den Kudüs'e mucizevi bir biçimde götürüldüğü "Mirac" gecesinin de yıl dönümüydü. Şehirdeki Hıristiyanlar, 1099'daki Haçlıların yaptıkları gibi, Selahaddin'in de kendilerini topluca katledeceğinden korkuyorlardı, ama öyle olmadı. Tek bir Hıristiyan bile öldürülmedi. Hatta Franklar hariç, Doğu ve Grek Hıristiyanlarının şehre yerleşip ibadetlerine devam etmelerine izin verildi. Ancak Kudüs, ait olduğu yere, yani İslam'a döndürüldü: İlk iş olarak, Kubbet-üs Sahra'nın üzerine oturtulmuş olan büyük haç yerinden indirildi ve 88 yıllık bir aradan sonra kutsal şehirde ilk kez ezan okundu.

Kudüs, bu tarihten sonra 8 asır daha Müslümanların egemenliğinde yaşayacaktı.

Haçlılar, Selahaddin Eyyubi'nin zaferinden sonra Filistin'den tamamen yok olmadılar. Hıttin'den kurtulan şövalyeler önce Sur kentinde toplandılar, sonra Akra kalesini ele geçirdiler ve Haçlı Krallığı, bir daha hiç bir zaman Kudüs'ü alamasa da, bir yüzyıl daha Akra'da ve çevresinde yaşadı. Ancak bu umutsuz inat, 1291 yılında tamamen kırılacak ve tüm Haçlılar, bu kez genç Memluk emiri el-Eşraf Halil tarafından, denize döküleceklerdi. Arap tarihçi Ebu el-Fida, şöyle yazıyordu:

> Bu fetihle birlikte, şimdi tüm Filistin Müslümanların oldu. Bu, bir zamanlar kimsenin beklemediği, hatta hayal bile edemediği bir sonuçtu. Şimdi tüm Suriye ve tüm kıyı bölgeleri, bir zamanlar Mısır'ı ve Şam'ı bile ele geçirmeyi düşünen Frank'lardan tamamen temizlendi. Allah'a şükürler olsun.[2]

1291'deki bu "denize dökülme" vakasından sonra, 20. yüzyıla dek bir daha hiç bir Batılı güç—Napoleon'un 1800'lerin başındaki başarısız seferi hariç—Ortadoğu'ya girmeye cesaret edemedi. Tam anlamıyla bir "Müslüman denizi" olan Ortadoğu, içine yabancı ve en önemlisi düşman bir unsurun girmesine izin vermemişti. Büyük bir askeri ve finansal güce dayanarak Filistin'i ele geçiren Haçlılar, içine girdikleri "bünye" tarafından reddedilmiş, dışarı atılmışlardı. Bu, Hıristiyanlar için iyi bir ders olmuştu; bir daha o homojen bünyenin içine girmeye çalışmadılar.

Ancak 1291'deki "denize dökülme"den tam 6 asır sonra bu kez bir başka dinin mensupları aynı şeyi denemeye karar verdiler. Filistin'e "dışardan" girip orada bir devlet kurmayı hedeflediler. Bu proje, onların dini ve ulusal kültürlerinde yüzyıllardır varlığını koruyan bir rüyaydı aslında. Ama bu rüyayı gerçeğe dönüştürebilecek bir siyasi güce ve zihinsel formasyona yeni kavuşmuşlardı. Hıttin'deki bozgundan sonra geçen yüzyılların ardından, Kudüs'ü müslümanların elinden almak için yeni bir sefer başlatmaya karar vermişlerdi.

Bu kez sefer, Yahudiler'in seferiydi.

Siyonizm'in Neo-Haçlı Seferi

Yahudiler, Hıristiyan Avrupa'da yüzyıllar boyu dışlanmış ve gettolaşmış bir toplum olarak yaşadılar. Tefecilik ve bankacılıktaki başarıları onlara büyük bir maddi zenginlik kazandırdı, ancak modern çağa dek hemen hiç bir Avrupa ülkesinde Hıristiyanlarla eşit haklara ve doğrudan siyasi güce sahip olamadılar. Hıristiyan Avrupa, "İsa'nın katilleri" sıfatıyla tanımladığı Yahudiler'e hep mesafeli davrandı.

Ancak modernizmle birlikte Avrupa'nın Hıristiyan kimliği de hızlı bir erozyona uğradı. Kilise'nin öğretileri etkisini yitirip yerine seküler düşünce ve ideolojiler hakim oldukça, Yahudiler'in üzerindeki hukuki kısıtlamaların nedeni de ortadan kalktı. Nitekim Fransız Devrimi'nin ardından Avrupa ülkelerinde birbirini izleyen bir "Yahudi özgürleşmesi" ("emancipation") yaşandı. Yahudiler, devlet kademelerine girmeye, parlamenterlik, hatta bakan-

lık koltuklarına ulaşmaya başladılar. Bu, asırlardır ekonomik alanda sınırlı kalmış olan Yahudi gücünün, bundan sonra siyasi alanda da kendini göstereceği anlamına geliyordu.

Ancak modernizmin Yahudiler açısından tüm bunlardan çok daha farklı bir sonucu daha vardı. Bu, ulus-devletlerin kurulmasıyla yakından ilgiliydi. Modernizm öncesi Avrupa'da bugün anladığımız biçimde bir "millet" kavramı ve millete dayalı bir ulus-devlet modeli yoktu. Oysa dini kimliğin yok edilmesiyle doğan boşluk milliyetçilikle doldurulunca, ortaya kendisini tek bir milletin ürünü ve hakimi sayan ulus-devletler çıkmaya başladı. Mümkün olduğunca homojen bir millet kurmak amacını taşıyan bu yeni devletler, Yahudiler açısından ciddi bir soruyu da gündeme getirdiler: Yahudiler de Fransızlar, İngilizler ya da Almanlar gibi birer müstakil ulus muydular? Ya da yalnızca bir dini cemaatten mi ibarettiler?

Kimi Yahudiler, bir millet değil, yalnızca bir dini grup olduklarında ısrar ettiler ve kendilerine "Musevi Fransız", "Musevi Alman" gibi kimlikler bulmaya çalıştılar. Milli yönden, Avrupa ulusları içinde "asimile" olmak istediler.

Oysa kendilerini bir ulus olarak tanımlayan milliyetçi Yahudiler, bu "asimilasyon"a kesinlikle onay vermeyeceklerdi. Bu konuda onlarla aynı şekilde düşünen bir ikinci grup daha vardı hem de: Antisemitler, yani Yahudi düşmanları. Modernizmin hastalıklarından biri olan ırkçılık tarafından üretilmiş olan antisemitler, Yahudiler'i içinde yaşadıkları ülkelerin etnik ve ırksal homojenliğini bozan zararlı bir unsur olarak görüyorlardı. Asimilasyonist Yahudiler'e karşı Yahudi milliyetçileri ve Avrupa ırkçıları arasında doğan bu ilginç stratejik yakınlık, bir süre sonra gizli bir işbirliğine dönüşecek, Nazi Almanyası ile zirveye çıkan bu işbirliği, asimilasyonist Yahudiliğin fiili olarak sona erdirilmesiyle sonuçlanacaktı.[3]

Yahudilik bir ulus olarak kabul edildiğinde ise ister istemez önemli bir soru ile karşılaşılıyordu. Avrupa'daki tüm uluslara az-çok homojen birer devlet bulunduğuna göre, Yahudiler için de bir ulus-devlet oluşturulmalı değil miydi? Ve dahası, bu ulus-devlet nerede olmalıydı?

Theodor Herzl adlı Avusturyalı bir Yahudi gazeteci tarafından 19.

yüzyılın son yıllarında başlatılan "Siyonist" hareket, bu sorulara kesin cevaplar buldu. Evet, bir Yahudi Devleti mutlaka kurulmalıydı; Yahudi ulusunun—ve hatta Yahudi ırkının—asimilasyondan ve antisemitizmden kurtularak yaşamını sürdürmesi için, sadece Yahudiler'e ait olan bir ülkeye ve devlete ihtiyaç vardı.

Peki bu devlet nerede kurulmalıydı?... Siyonistler, İngiltere tarafından önerilen Uganda gibi opsiyonlara fazla rağbet etmeden, hemen karar verdiler: Filistin'de... Filistin, 19 yüzyıl önce Yahudiler'in vatanıydı; MS 70 yılında Romalılar tarafından bu "kutsal" diyardan sürülerek diasporaya dağılmışlardı. Ve şimdi, 19 yüzyıllık bir aradan sonra, buraya dönmeye karar vermişlerdi. Nitekim hareketin ismi de Filistin'i, dahası Kudüs'ü çağrıştırıyordu; "Siyonizm" kelimesi, Kudüs'ün yanıbaşındaki kutsal "Siyon Dağı"-ndan geliyordu.

Siyonistler Filistin'i bir Yahudi vatanı haline getirebilmek için önce Osmanlı İmparatorluğu nezdinde çeşitli girişimlerde bulundular, ancak özellikle Halife II. Abdülhamid zamanında hiç bir sonuç elde edemediler. Bu nedenle, I. Dünya Savaşı'na dek pek çok insan Siyonizm'i ham bir hayal olarak gördü. Ancak savaşta Filistin Osmanlı egemenliğinden çıkıp İngiltere'nin mandası haline gelince, hele bir de Majestelerinin Hükümeti 1917'de yayınladığı ünlü Balfour Deklarasyonu ile "Filistin'de bir Yahudi Vatanı" projesine destek verdiğini ilan edince, Siyonist projenin süksesi büyük ölçüde arttı. İki Dünya Savaşı arasındaki dönem, başta Avrupa olmak üzere Yahudi diasporasının farklı bölgelerinden başlatılan Yahudi göçleriyle, Filistin'i "Yahudileştirmek" için girişilen ısrarlı bir mücadeleye şahit oldu.

İngiltere'nin Filistin'i manda haline getirmesi, Müslüman Araplar'ın arasında büyük bir tepki yaratmamıştı. Çünkü o dönemde zaten tüm Ortadoğu sömürgeleştirilmişti ve mandacılık adeta doğal bir modaydı. Ancak Siyonistler'in Filistin'e akın akın Yahudi göçmenler getirmesi, Araplar'ı son derece rahatsız etti. Çünkü Yahudi göçü, sömürgecilikten farklı olarak, bölgeye yepyeni bir halkın girdiği anlamına geliyordu. Sömürgeciler şartlar gerektirdiğinde çekip gidebilirlerdi, ama eğer bölgeye yeni bir halk yerleşirse, onu gasp ettiği topraklardan "denize dökmeden" çıkarmak

mümkün olmazdı.

Kısacası Siyonist proje, Ortadoğu gibi az-çok homojen (ezici bir çoğunlukla Müslüman-Arap) bir coğrafyanın içine, yabancı bir halk yerleştirmek amacını güdüyordu. Ve doğal olarak bu halk için belirli bir toprak da gerekecek, diğer bir ifadeyle Ortadoğu'nun yerleşik halkından zorla toprak alınacaktı. Hem de bu toprak, "kutsal" bir topraktı; her üç din için de kutsal sayılan Filistin'i, en önemlisi de Kudüs'ü içeriyordu.

Bir başka deyişle, önce Hıttin Savaşı'nda sonra da tam olarak 1291'de bozguna uğratılan Haçlılar'dan yüzyıllar sonra, Ortadoğu'ya "yabancı" bir unsur daha giriyordu. Bu unsur da aynen Haçlılar gibi Filistin'i üzerinde yaşayan sahiplerinden zorla geri alacak ve Batı'dan gelen askeri güçlerle ayakta kalacaktı. Yeni bir Haçlı Seferi başlatılmıştı adeta.

Araplar'ın çeşitli isyanlarına, saldırılarına, direnişlerine rağmen, Siyonist proje 1947 yılında gerçeğe dönüştü. İngiltere'nin Filistin'den çekilerek ülkenin geleceğini Birleşmiş Milletler'e havale etmesinin ardından, ülkenin Araplar'la Yahudiler arasında yarı yarıya paylaşımını öngören BM planı uygulamaya kondu. 19 yüzyıl aradan sonra dünya üzerinde ilk kez bir "Yahudi Devleti" kurulmuştu. Bir başka açıdan da, altı buçuk yüzyıl sonra ilk kez Ortadoğu'nun Müslüman coğrafyasında "yabancı" bir devletin bayrağı dalgalanmaya başlamıştı.

Hem Filistin'deki hem de komşu ülkelerdeki Araplar bu "yabancı" unsuru bünyeden atabilmek için harekete geçtiler ve 1948 yılı içinde iki taraf arasında kanlı bir savaş yaşandı. İsrailliler, "Bağımsızlık Savaşı" adını verdikleri mücadeleyi kazandılar ve Araplar'ı püskürterek BM'nin kendilerine verdiğinden daha da büyük bir toprağı ele geçirdiler. Filistin; Şeria (Ürdün) nehrinin Batı kısmı—sonradan "Batı Şeria" olarak anılır oldu—ve Akdeniz kıyısındaki Gazze kentinin etrafındaki küçük cep—sonradan "Gazze Şeridi" olarak anılır oldu—hariç, tümüyle İsrail'in egemenliği altına girdi.

Bu arada, hem "Bağımsızlık Savaşı" sırasında, hem de sonrasında İsrail tarafından ciddi bir "etnik temizlik" programı uygulandı. Bu yeni "Haçlı Seferi" de, Filistin'i Müslüman ahalisinden gasp ederken bu ahaliyi toplu

katliamlardan geçiren ilk Haçlılar gibi, kurduğu yeni devletin topraklarını homojenleştiriyordu: 1 Ocak 1948 günü Filistin'de 600 bin Yahudi ve bunun iki katı kadar Arap yaşarken, 1 Ocak 1950'de Araplar'ın sayısı 150 bine düştü.[4]

48 Savaşı, Araplar için büyük bir yenilgi, İsrail içinse büyük bir zaferdi. Ancak her iki taraf da bu durumun geçici olduğunu ve ilerde kolayca değişebileceğini biliyordu. Çünkü Haçlılar da bundan 9 asır önce gösterişli bir zaferle Filistin'i ele geçirmiş, ama sonra bir gün çekip gitmek zorunda kalmışlardı. İsrail'in Haçlılar'ın başaramadığı bir işe soyunduğunun herkes farkındaydı. İsrailli psikolog ve siyaset bilimci Benjamin Beit-Hallahmi'ye göre, İsrail'in problemi, Haçlıların sonuna uğramamak için çözümler bulmaktı,[5] Araplar ise, "bu yeni Haçlılar'a karşı kendilerini birleştirecek ve zafere ulaştıracak yeni bir Selahaddin beklemeye başlamışlar"dı.[6]

O günden bu yana Araplar'ın beklediği gibi bir Selahaddin çıkmadı. Ama onu izlemeye çalışan başarısız taklitler gezindi ortada. Bu yüzden de İsrail'in yeni bir Hıttin yaşamaktan dolayı duyduğu endişe, ya da bir başka deyişle "Hıttin Korkusu", hep canlı kaldı.

Ve bu yüzden, 1948 sonrasında Ortadoğu, büyük ölçüde bu "Hıttin Korkusu" ve onun türevleri tarafından şekillendi.

Yeni Haçlı Krallığı ve Yeni Haçlı Terörü

İsrail Devleti, kurulduğu günden itibaren Filistin'deki varlığını sağlamlaştırmaya yönelik bir siyaset izledi. Üzerinde en çok durulan hedef, ülkedeki Yahudi nüfusunun artırılmasıydı. Bu amaçla, diaspora Yahudiler'ini Filistin'e taşımak için yüzyılın başından beri yürütülen transfer işlemlerine hız verildi. Nazi toplama kamplarındaki, Avrupa'daki, Kıbrıs'taki İngiliz "bekleme kampı"ndaki ve İslam dünyasının farklı yörelerindeki Yahudi toplulukları büyük bir kampanya dahilinde Filistin'e göç ettirildiler. 5 Temmuz 1950'de Knesset (İsrail Parlamentosu) tarafından çıkarılan Geri Dönüş Kanunu ile, "dünya üzerindeki her Yahudi'nin bir *oleh* (göçmen) olarak İsrail'e yerleşmeye hakkı vardır" hükmü kabul edildi.

İsrail, aynı Haçlıların 9 asır önce yaptıkları gibi, Ortadoğu'daki varlığını sağlamlaştırmak için Filistin'e dışarıdan kendi halkını getiriyordu. Haçlılar, Kudüs'e gelirken yalnızca bir ordu olarak değil, aynı zamanda bir halk olarak gelmişlerdi. (I. Haçlı Seferi'nde, profesyonel askerlerin yanısıra, çok sayıda sivil insan da yollara dökülmüştü). Kudüs'ü aldıktan sonra da Avrupa'nın dört bir yanından Filistin'e "hacılar" götürülmüş, bunların bazıları da bu kutsal topraklara yerleşmeye karar vermişlerdi.

Yahudi Devleti, Haçlıların yolunu izliyordu. Zaten Ortadoğu gibi homojen bir coğrafyaya dışardan zorla girip, sonra da orada kalabilmek için izlenebilecek tek bir yol vardı. İsrail, aynı yol üzerinde ikinci denemeyi yapıyordu.

Yahudi Devleti ile Haçlı Krallığı arasındaki önemli bir benzerlik de, uyguladıkları terör ve hatta "vahşet"ti. Haçlılar, Ortadoğu'ya öldürerek girmişler, öldürerek ilerlemişler ve Kudüs'ü de içindeki Müslümanları toplu katliamlardan geçirerek almışlardı. Antakya Kalesi'nde ve Kudüs'te sivillere karşı uyguladıkları vahşet, Batılı kaynakların da onayıyla, tarihin gördüğü en büyük kıyımlardandı.

Vahşet, Haçlıların gözünde "stratejik" bir gereklilikti aslında. I., II. ve III. Haçlı Seferleri sırasında korkunç sivil kıyımları gerçekleştiren Franklar, sayıca kendilerinden çok olan Müslümanların arasında korku ve ümitsizlik yaymak ve bu psikolojik avantajı askeri alanda kullanmak istiyorlardı. İngiliz tarihçi Karen Armstrong'a göre, Haçlı terörünün—örneğin III. Haçlı Seferi sırasında 1191'de Richard the Lionheart'ın Akra Kalesi içindeki 3 bin Müslüman'ı kadın-çocuk ayrımı yapmadan boğazlamasının—pragmatik amacı, hem asker hem de sivil Müslümanlar arasında korku ve panik yaratmaktı.[7]

Aynı strateji, yeni "Haçlı Krallığı"nın sahibi olan İsrailliler tarafından da izlendi. 1948 Savaşı sırasında ve sonrasında, İsrailliler Arap nüfusa karşı bilinçli bir terör uyguladılar. Amaç, büyük bir korku ve panik yaratarak Araplar'ı evlerini terk edip göç etmeye zorlamaktı. Kullanılan yöntemler de yeterince "korkutucu"ydu doğrusu. İsrail terörünün sıradan bir örneği, bir görgü şahidi tarafından daha sonraları şöyle anlatılacaktı:

> ...80-100 kadar erkek, kadın ve çocuk öldürülmüştü. Çocukları kafalarına sopalarla vurarak öldürdüler. Her evden en az bir kişinin canına kıyıldı. Köylerde erkek ve kadınlar yiyecek ve su verilmeksizin evlere kapatıldılar. Sonra da sabotajcılar gelip evleri havaya uçurdu. Bir kumandan, bir ere emir vererek, havaya uçurmak istediği bir evin içine 2 kadın kapatmasını söyledi. Bu arada bir asker, öldürmeden önce bir Arap kadının ırzına geçtiğini anlattı. Yeni doğmuş bir çocuğu olan Arap kadınına birkaç gün süreyle etraf temizlettirildikten sonra kadın ve çocuk öldürüldü. 'Harika bir adam' diye nitelenen iyi yetiştirilmiş, iyi bir eğitim görmüş kumandanlar, aşağılık katiller haline gelmişti. Hem de gelişen korkunç olayların içinde ister istemez bu duruma düşmüş değillerdi. Aksine soykırımı ve yoketme metodlarını bilinçlice kullanıyorlardı. Onlara göre dünyada ne kadar az Arap kalırsa, o kadar iyiydi.[8]

İsrail'in *Davar* gazetesinde yayınlanan üstteki satırlar, 1948'de Dueima adlı Filistin köyünün ele geçirilmesi sırasında yapılanlara tanıklık eden İsrailli bir askerin katliam hatıralarıydı.

Bu satırlarda anlatılanlar, istisnai bir terör eylemini değil, İsrail'in stratejik terörünün sıradan bir örneğini tarif ediyordu. Bir diğer "sıradan örnek", İsrailliler'in devlet kurdukları yılda, 1948'de Deir Yassin köyündeki Arap halka karşı giriştikleri katliamdı. Menahem Begin'in yönettiği İsrailli teröristler, Kudüs yakınlarındaki Deir Yassin köyüne düzenledikleri baskın sırasında, hamile kadınların ve çocukların da dahil olduğu 280 kadar Arap köylüsünü sokaklarda dolaştırdıktan sonra kurşuna dizmişlerdi. Ve bir de önemli "detaylar" vardı: Öldürülen genç kızların çoğunun ırzına geçilmiş, erkeklerin cinsel organları koparılmıştı. Siyonistler bazı kurbanları öldürmek için bıçak kullanmışlardı. Raporlarda "ortadan ikiye biçilen" küçük bir kız çocuğundan da söz ediliyordu.[9]

Bu şekilde altı ay içinde Arap köylerine düzenlenen sayısız baskınlarla 400 bine yakın Arap, yurdunu terketmek zorunda bırakıldı. Deir Yassin Katliamı bu baskınların sadece birisiydi. İsrailliler'in yıllar içinde terör yoluyla boşalttıkları köy sayısı, İsrail'in "muhalif" entellektüellerinden biri olan Israel Shahak'ın tespit ettiği rakama göre, 385'ti. Bu köylerin ara-

sında, korkutma yöntemiyle boşaltılanların yanında, Deir Yassin'le aynı vahşete maruz kalanlar da vardı.

Yahudi Devleti, savaş alanında da bu tür abartılı vahşetler uygulamıştı. Emekli Albay ve tarihçi Moşe Givati'nin, 1995'de yayınladığı "Çöl ve Alevlerin İçinde" adlı kitabında yazdığına göre, 1948, 1956 ve 1967'deki Arap-İsrail savaşlarında İsrail ordusu savaş esirlerine inanılmaz işkenceler yapmış; esir alınan Mısırlı askerlerin gözleri sigara ile dağlanmış, cinsel organları kesilerek ağızlarına tıkanmıştı.

Tüm bu vahşet, başta da belirttiğimiz gibi, stratejik bir amaç taşıyordu. İsrailliler, aynı Haçlılar gibi kendilerinden sayıca çok üstün bir düşmanla karşı karşıyaydılar. Bu düşmana karşı üstün gelebilmek ve kendi varlıklarını korumak için büyük bir askeri güce ve psikolojik üstünlüğe sahip olmalıydılar. Uyguladıkları abartılı vahşet, bu ikinci faktörü sağlamak içindi.

Ancak aynı Haçlılar gibi, İsrailliler de vahşeti kullanmakla stratejik bir hata yaptılar. Karen Armstrong'a göre, Haçlılar'ın sivillere karşı uyguladıkları işkence ve cinayetler, Müslümanları panik ve ümitsizliğe düşürmek yerine, motivasyonlarını artırmıştı.[10] Müslümanlar, Haçlı vahşeti nedeniyle psikolojik bir çöküntüye uğramak yerine, daha da radikalize olmuşlardı.

Kurulduktan bir kaç yıl sonra, İsrail de aynı sorunla karşı karşıya kaldı.

Radikalizasyon ve Savaş

Arap rejimlerinin 1948 Savaşı'nı kaybetmeleri ve İsrail'in uyguladığı "etnik temizlik" harekatına seyirci kalmaları, Arap dünyasında çok ciddi siyasi tepkiler doğurdu. 1950'lere dek, Ortadoğu'da İngiltere ya da Fransa tarafından sömürgecilik döneminde yaratılmış olan monarşiler vardı. Bu monarşilerin hemen hepsi, Batı'yla iyi ilişkiler içinde olan muhafazakar krallar tarafından yönetiliyordu. Ancak İsrail karşısında gösterilen sözkonusu zaafiyet, Arap toplumu içinde kralların güvenilirliğini ciddi bir biçimde sarstı. Bunun sonucunda da Arap dünyası, 1950'lerin başından itibaren, İsrail'e ve onun en büyük destekçisi olan Batı'ya karşı sert bir söylem geliştiren radikal

milliyetçi akımların gelişimine şahit oldu.

Bu radikalizasyon dalgası bir domino etkisi içinde tüm Ortadoğu'yu sardı. 1950 yılında, Ürdün Kralı Abdullah ibn-i Hüseyin bir suikaste kurban gitti. Asıl büyük devrim ise iki yıl sonra Mısır'dan geldi: İngiltere tarafından tahta oturtulmuş olan ve hala "İngilizler'in adamı" sıfatını koruyan Kral Faruk, ordu içindeki milliyetçi ve "anti-emperyalist" bir cunta tarafından devrildi. İlerleyen yıllarda, önce Suriye, sonra da Irak'ta, mevcut krallıklar devrildi ve yönetim, solcu/milliyetçi bir ideolojiyi benimseyen "Baas" (Yeniden Doğuş) hareketinin eline geçti. Mısır'da iktidarı ele geçiren Cemal Abdünnasır "Arap sosyalizmi" ve "anti-emperyalizm"e dayalı yeni bir söylemle tüm Arap dünyasını sarstı. Hatta Suriye ile Mısır arasında siyasi bir birlik sağlanarak "Birleşik Arap Cumhuriyeti" kuruldu.

Nasır'ın yolunu izleyen Arap dünyası, İsrail'in mutlaka "denize dökülmesini" ve böylece işgal etmiş olduğu Arap topraklarının "kurtarılmasını" hedefliyordu. Bunun için de, İsrail'in en büyük destekçileri olan "Batılı emperyalistler"den (önceleri Fransa ve İngiltere'den, 1956'dan sonra ise ABD'den) tamamen uzaklaşmaya karar verdiler. Giderek Sovyetler Birliği'yle, onun müttefikleriyle ("İkinci Dünya"ya) ve bağımsızlıklarını yeni kazanmaya başlayan Üçüncü Dünya ülkeleriyle ittifaklar kurmaya başladılar. Nasır, Tito ve Nehru ile birlikte, NATO'ya ya da Varşova Paktı'na bağlı olmayan ülkeleri biraraya getiren Bağlantısızlar hareketinin liderliğini üstlendi. Tüm amaç, İsrail'e ve onun arkasındaki Batı'ya karşı güçlü bir Arap-Üçüncü Dünya cephesi oluşturabilmekti.

Tüm bu durum, elbette İsrailliler'e büyük bir tehdidin varlığını haber veriyordu. Yahudi Devleti, işgal edip etnik yönden "temiz" hale getirdiği Arap toprakları üzerinde rahat bırakılmayacaktı. İsrail, bir "Hıttin Korkusu"na kapılmakta haksız değildi.

Nitekim 1950'lerde başlayan radikalizasyon dalgası, İsrail'le silahlı bir çatışmaya girmekte gecikmedi. İlk olarak İsrail'e karşı gerilla hareketleri başladı. 1951 ile 1956 yılları arasında, İsrailliler'in verdiği rakamlara göre, Yahudi Devleti sınırlarına yönelik 3000 silahlı çatışma ve 6000 sabotaj girişimi gerçekleşti.[11] İlk büyük karşılaşma ise, Nasır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirdi-

ğini açıklaması üzerine 1956 yılında yaşandı. Nasır'ın bu hareketi, İsrail için olduğu kadar Ortadoğu'ya sömürge coğrafyası olarak bakmakta ısrar eden Fransa ve İngiltere için de bir tehdit sayılırdı. Bu nedenle bu üç ülke, Süveyş'i işgal etmek için anlaştılar. İsrail ordusu, 26 Temmuz günü Sina Yarımadası'na girerek Süveyş'e kadar ilerledi, Fransız ve İngiliz paraşütçüleri ise doğrudan Kanal bölgesine indiler. Fakat ABD, kendi inisiyatifi dışında gelişen bu harekatı onaylamayınca, İsrail-Fransa-İngiltere ittifakı Süveyş'ten geri çekilmek durumunda kaldı. (Bu savaş, Ortadoğu'daki Fransız ve İngiliz etkisinin kesin olarak sona ermesinin ve ABD'nin bölgeye ağırlığını koyuşunun da miladıydı).

Nasır, Süveyş Savaşı'ndan güçlenmiş olarak çıktı. İlerleyen yıllarda ise Suriye ile ittifak halinde askeri gücünü genişletmeye ve İsrail'e karşı büyük bir saldırı için fırsat kollamaya başladı. Nasır'ın bu yükselişi, İsrail tarafındaki "Hıttin Korkusu"nu daha da güçlendiriyordu. İsrailli politikacı ve yazar Amnon Rubinstein'a göre, 60'lı yıllar, Altı Gün Savaşı'na dek, İsrail toplumu açısından bir "ulusal sinir bozukluğu" dönemiydi. Nasır'ın Süveyş Kanalını İsrail'e serbest dolaşım hakkı sağlayan uluslararası anlaşmaları hiçe sayarak millileştirmesi ve uluslararası topluluğun da buna karşı hiç bir ses çıkarmaması, İsrailliler'in gözünde tüm dünya tarafından "satıldıklarının" ve ciddi bir tehlike ile yüzyüze olduklarının göstergesiydi.[12] İsrail'in o dönemdeki Dışişleri Bakanı Abba Eban, bir keresinde bu psikolojiyi şöyle özetlemişti: "Etrafımıza baktığımızda dünyayı iki parçaya ayrılmış olarak görüyorduk; bizi yok etmek isteyenler ve bizim yok edilmemizi engellemek için hiç bir şey yapmayacak olanlar."[13]

67 ve Sonrası: 'Tüm Dünya Bize Karşı'

İsrail, korktuğu "Hıttin" ile 60'lı yıllarda karşılaşmadı. Aksine, Arap ordularının komutasındaki büyük yanlışlıkların da etkisiyle, 1967 Haziranında çok büyük bir askeri zafer kazandı.

Mısır, Suriye ve Ürdün, aylardır İsrail'e karşı büyük bir saldırı başlatmaya hazırlanıyorlardı ki, İsrail ani bir karşı-saldırı ile 5 Haziran

sabahı savaşı başlattı. Üslerinden havalanıp önce uzun bir süre Akdeniz üzerinde Batı'ya doğru uçan İsrail jetleri, daha sonra ani bir dönüşle Mısır'a yöneldiler. İsrail'den gelecek bir hava saldırısını kuzeyden değil, doğudan beklemekte olan Mısır "gafil" avlandı ve Nasır'ın anlı-şanlı hava kuvvetlerinin hepsi henüz havalanamadan yerde yok edildi. İsrail ordusu, ilerleyen 5 gün içinde de kendisine saldırmak için hazır bekleyen Arap ordularını birbiri ardına bozguna uğrattı. Yahudi Devleti, modern tarihte eşine az rastlanır bir askeri başarı göstererek, 6 gün içinde topraklarını yaklaşık üç katına çıkarmıştı. İşgal ettiği topraklar; Batı Şeria ve Gazze'yi yani Filistin'in 1948'deki işgal sırasında "eksik kalan" son iki parçasını, Suriye'ye ait olan Golan Tepeleri'ni, ve Mısır'a ait olan koca Sina Yarımadası'nı içeriyordu.

Bu arada, Batı Şeria ile birlikte Doğu Kudüs de Yahudi Devleti tarafından işgal edilmişti. Kutsal şehir, 1948 savaşından beri Doğu ve Batı olmak üzere ikiyi bölünmüş durumdaydı. Batı Kudüs, şehrin modern kısmıydı ve İsrail'in elindeydi. Antik dini mabedleri içeren Doğu Kudüs, yani bir anlamda "gerçek Kudüs" ise, Arap tarafında kalmıştı. İsrail, 1967 Savaşı ile işte kentin bu Doğu kısmını da ele geçirmiş, Yahudi ulusunun sembolü haline gelmiş olan Ağlama Duvarı, 19 yüzyıl sonra yeniden Yahudiler'in egemenliği altına girmişti. Siyonizm'in Haçlı Seferi, gerçek bir zafere işte bu noktada ulaşmış oluyordu aslında.

Altı Gün Savaşı'ndaki bu başarı, İsrail'in üzerindeki "Hıttin Korkusu"nu biraz hafifletti. Yahudi Devleti, çok büyük—ve hatta bazı hahamlara göre "ilahi"—bir askeri zafer kazanmanın verdiği rahatlıkla, üzerindeki stratejik tehditlere pek fazla aldırmamaya başladı. 67 sonrasındaki dönemde İsrail'de yaşanan büyük ekonomik gelişme ve artan refah da bu rehaveti güçlendirdi. Bir tür "zafer sarhoşluğu" yaşanıyordu. Öyle ki, İsrailli generaller, karşılarındaki Arap ordularının kendileri için bundan sonra hiç bir sorun oluşturmayacağını övüne övüne anlatmaya başladılar. Ariel (Arik) Şaron, 1973'de—Yom Kippur Savaşı'ndan aylar önce—verdiği bir demeçte; "İsrail süper bir askeri kuvvettir. Avrupa'nın bütün kuvvetleri biraraya gelse, bize ulaşamazlar. İsrail bir hafta içinde Hartum'dan Bağdat'a ve Cezayir'e uzanan

bölgeyi ele geçirebilir" diyordu.[14] Eski Genel Kurmay Başkanı Yigael Yadin ise, "bizim jenerasyonumuzun bir daha 1948 ya da 67'deki gibi büyük bir savaş yaşayacağını sanmıyorum" demişti.[15]

Ancak bu madalyonun yalnızca bir yüzüydü. İsrail, belki askeri alanda "Hıttin Korkusu"nu hafifletmişti, ancak "kuşatılma" duygusu bu kez politik alanda İsrail'i etkisi altına aldı. 67 Savaşı'ndaki işgal, hiç bir ülke tarafından tanınmadı, aksine başta Üçüncü Dünya ülkeleri olmak üzere çok sayıda devlet İsrail'i açıkça kınadılar ve onunla olan diplomatik ilişkilerini kestiler. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 242 sayılı ünlü kararı ile, İsrail'i işgal ettiği topraklardan çekilmeye çağırdı. Dahası, İsrail'in her zaman için dost olarak kabul ettiği Avrupa ülkeleri bile Tel Aviv'e tavır koydular.

En dramatik dönüşü, Fransa lideri Charles de Gaulle yaptı. Fransa, 67 savaşı öncesinde İsrail'in en yakın askeri müttefiki konumundaydı. İki taraf arasındaki askeri ittifak, nükleer silahlara, Fransa'nın Cezayir'deki kolonyal mücadelesine ve 56'daki Süveyş Savaşı'na kadar uzanıyordu.[16] Bu yıllarda İsrail'i "Fransa'nın dostu ve müttefiki" olarak tanımlayan De Gaulle, Altı Gün Savaşı ile tüm politikasını ve söylemini değiştirdi. Fransa, sürdürdüğü işgal nedeniyle İsrail'i sert biçimde kınadı ve Arap yanlısı bir politika izlemeye başladı. Hatta, De Gaulle, İsrail'in "elitist, kibirli ve hegemonyacı Yahudi karakterine" uygun davrandığını öne süren sert bir demeç verdi.[17]

Tüm bu gelişmeler, İsrail toplumunda dış dünyaya karşı büyük bir tepki ve güvensizlik doğmasına neden oldu. İsrailliler, *goyim*'in (Yahudi-olmayanlar) asla Yahudiler'e dost olamayacağı şeklindeki eski Yahudi inançlarına geri döndüler. Amnon Rubinstein, bu psikolojinin, o yıllarda İsrail'de çok yaygın olan bir şarkı tarafından özetlendiğine dikkat çekiyor:

Tüm dünya bizim karşımızda
Bu eski bir hikayedir aslında
Bize atalarımız tarafından öğretilen
Ve söylenip birlikte dans edilmesi gereken...
... Eğer tüm dünya bize karşı ise
Hiç umurumuzda değil
Eğer tüm dünya bize karşı ise,
Tüm dünyanın canı cehenneme!...[18]

Bu "tüm dünya"ya, Rubinstein'ın da vurguladığı gibi, bir tek ABD ve bir de Hollanda dahil değildi.[19] Bunun dışındaki tüm ülkeler, "İsrail'in yok olmasını isteyenler ve yok olmasına engel olmayacaklar" sınıfına giriyorlardı. "Kuşatılma" duygusu, global düzeyde kaplıyordu Yahudi Devleti'ni.

"İsrail'in kendinden başka dostu yok", sloganı ile de özetlenen bu sosyo-psikoloji, 67'deki büyük askeri zaferin "Hıttin Korkusu"nu yok etmesine engel oldu. İsrail uluslararası alanda bir "parya devlet" haline geldikçe, Yahudi toplumunda kuşatılma duygusu ve endişe yayılıyordu. Nitekim, askeri zafer de çok geçmeden "güme gitti".

Yom Kippur Depremi

Nasır, Altı Gün Savaşı'nda yaşadığı hezimetin şokunu atlattıktan sonra, "yeni Selahaddin" olabilmek bir kez daha için kolları sıvadı. Nisan 1968'-de, kaybettiği onuru ve toprakları Mısır'a kazandırmak için üç aşamalı bir strateji açıkladı. Buna göre, önce Mısır ordusu yeniden güçlendirilecek, "caydırıcı savunma" uygulamalarına gidilecek ve sonunda "saldırganlığın geri püskürtülmesi", yani 67'de kaybedilen toprakların—ve belki de daha da fazlasının—geri alınması gerçekleşecekti. Kısacası, Mısır yeni bir savaşın hazırlığına başlamıştı.

Soyvet silahları ile ordusunu tahkim eden Nasır, Mart 1969'da Altı Gün Savaşı'nı bitiren ateşkesi tanımadığını açıkladı ve aylar sürecek olan düşük yoğunluklu bir "yıpratma savaşı"na başladı. İsrail hedeflerine aylar boyunca düzenlenen küçük çaplı saldırılar, ancak Mısır'ın Kanal boyundaki şehirlerinin İsrail uçakları ve ağır topçusu tarafından bombalanması ile sona erdi. Mısır, İsrail'le yeniden ateşkes imzalamak zorunda kaldı.

Tüm bu olaylar, İsrailli liderleri sahte bir güvenlik hissine kaptırdı. Az önce değindiğimiz gibi, İsrail'in askeri yönden "yenilemez" olduğuna ve dahası Araplar'ın bir daha kendilerine asla saldırmaya cesaret edemeyeceklerine dair bir tür batıl inanca kapıldılar. Golda Meir-Moşe

Dayan ikilisi tarafından yönetilen hükümet, Mısır'da Enver Sedat'ın 1970'da iktidara gelişiyle yaşanan rasyonel değişikliğin üzerinde de fazla durmadı.

Ve 1973'e gelindi. İsrail gizli servislerinden ve askeri uzmanlarından gelen bazı raporlarda, Araplar'ın yoğun bir silahlanma faaliyeti içinde olduklan ve bir saldırı başlatabilecekleri bildiriliyordu. Ancak hükümet bunları fazla ciddiye almadı. Ciddi bir hata yaptığı da bir süre sonra ortaya çıktı: Yahudiler'in Yom Kippur bayramı sırasında, 6 Ekim günü, Mısır ve Suriye orduları ani bir *blitzkrieg* başlattılar. Mısır ordusu, Kanal'ı geçip İsrail kontrolü altındaki Sina'ya girerek 67 savaşından sonra oluşturulmuş olan ve "geçilemez" sayılan "Bar-Lev Hattı"nı yarmaya başladı. Suriye ise başarılı bir operasyonla Golan Tepeleri'nde ciddi bir ilerleme kaydetti. İsrailliler, bir anda büyük bir şok yaşadılar; "denize dökülme" korkusu, ya da öteki adıyla "Hıttin Korkusu", bir gecede tüm İsrail'i sardı. Askerler, kutsal Yom Kippur'u kutlamak için toplandıkları sinagoglardan apar topar cepheye yollandılar, İsrail radyosu ise Yom Kippur'da geleneksel olarak koruduğu sessizliğini bozarak alarm verdi. Savunma Bakanı Moşe Dayan, savaşın ikinci günü her iki cepheyi de gezdiğinde büyük bir ümitsizliğe kapılmış ve "Üçüncü Tapınak'ın yok edilişi" olasılığından söz etmişti.[20] (Hz. Süleyman tarafından inşa edilen Kudüs'teki Tapınak, tarihte iki kez yok edilmiştir. Bugün bazı dinci İsrailliler, Yahudi Devleti'ni "Üçüncü Tapınak" olarak yorumlarlar). Bu panik atmosferi içinde İsrailliler, "son koz"ları olan nükleer silahlarını kullanmayı düşündüler; Necef Çölü'nün derinliklerindeki nükleer başlıklı Jericho füzeleri, ateşlemeye hazır hale getirildi.[21]

Ancak *Zahal* (İsrail Ordusu), büyük kayıplar vererek de olsa, 9 Ekim günü Arap ilerleyişini konvansiyonel silahlarıyla durdurdu. Bir süre sonra da Suriye ordusunu Golan'dan püskürttü. Buna karşın çok daha güçlü ve stratejik konumu daha avantajlı olan Mısır ordusuyla yapılan savaş uzun sürdü. İki taraf arasında Sina yarımadasında yapılan ve çok kanlı geçen tank savaşını İsrail'in lehine çeviren en büyük faktör ise, genel kabule göre, savaşın ikinci gününden itibaren Washington'ın İsrail'e yaptığı yoğun silah sevkiyatıydı.

O tarihe dek ABD'nin yapmış olduğu bu en büyük silah sevkiyatı, İs-

rail'in Washington'daki en önemli dostu olan Dışişleri Bakanı Henry Kissinger tarafından organize edilmişti. 7 Ekim günü küçük uçaklarla başlayan yardım, 13 Ekim'den itibaren dev bir kampanyaya dönüştü ve savaşın sona ermesinden sonra üç hafta daha devam etti. Amerikan Hava Kuvvetleri'nin en büyük nakliye uçakları olan C-5 ve C-141'lerin içinde, 22,497 ton ağır silah ve cephane sevk edildi. 26 bin askeri ve sivil personelin görev aldığı bu dev sevkiyat, Amerikan ordusunun, 1990'daki Körfez Savaşı hariç, tarihte yaptığı en büyük havadan transferdi. Transfer o denli yoğundu ki, bir yoruma göre, "Amerika ile İsrail arasındaki gökyüzü, dev nakliye uçaklarıyla kararmış" durumdaydı.[22]

Bu silah sevkiyatı, askeri yönden olduğu kadar, hatta belki de daha çok, moral yönünden İsrailliler'e yaramıştı. Sevkiyatı düzenleyen üst düzey bir Amerikan subayına göre, "İsrailliler askeri açıdan silahlara o kadar da muhtaç değildiler; bu aslında psikolojik ve moral destek olarak önem taşıyordu."[23] Herkesin ortak görüşü, Tel-Aviv'in hemen dışındaki Lod Havaalanı'na uçan dev nakliye uçaklarının görüntüsünün, İsrail halkının moral durumu üzerinde "hesaplanamaz bir etki" yarattığı yönündeydi.[24] Kısacası sevkiyat, asıl olarak "Hıttin Korkusu"nun yenilmesine yaramıştı.

İsrail, 26 Ekim günü fiili olarak sona eren savaşla birlikte derin bir nefes aldı. Araplar, geri aldıkları topraklardan yeniden püskürtülmüşler ve "denize dökülme" tehlikesi atlatılmıştı. Ancak bu bile İsrailliler için yeterli olamadı. Arap ordularının bir kaç gün süren ilerleyişi dahi büyük bir psikolojik şok yaratmıştı. Bunun yanında, 2,700 İsrail askeri yaşamını yitirmişti, 3 milyonun biraz üzerinde bir nüfusa sahip olan bir ülke için çok büyük rakamdı bu. Bu kayıp, ülke nüfusuna oranlanırsa, 170 bin Amerikan askerinin ölmesiyle eşdeğerdi.[25]

Dahası, Yom Kippur 'un ardından, İsrail'in uluslararası topluluktan gördüğü tepki de iyice arttı. Üçüncü Dünya ülkeleri, İsrail'i çok şiddetli bir biçimde protesto ettiler. Batılı ülkelerin —ABD hariç— İsrail'e karşı koydukların tavır daha da sertleşti. "Kuşatılma" duygusu, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun aldığı "Siyonizm ırkçılıktır" kararıyla yeni bir gerekçe daha buldu.

Tüm bunlar, İsrail'deki "ulusal sinir bozukluğu"nun dozunu iyice yükseltti. Bir taraftan İsrail'i kınayan ve giderek bir "parya devlet" haline getiren uluslararası topluluğa ve özellikle de Üçüncü Dünya ülkelerine duyulan tepki, öte taraftan Araplar'ın Yom Kippur sırasında elde ettikleri geçici başarının yarattığı histeri, İsrail toplumunu derinden etkiledi. Golda Meir'in Başbakanlığındaki İşçi Partisi hükümeti istifa etti ve yerine 67 savaşının "muzaffer komutanı" Yitzhak Rabin kabineyi kurdu. Ancak bu bile İşçi Partisi'ni "Yom Kippur depremi"nden kurtaramadı; 1977 yılındaki seçimleri İsrail tarihinde ilk kez sağ bir Parti (Likud) kazandı.

"Yom Kippur depremi", İsrailliler'e, yenilmez ve yerinden sökülmez bir askeri güç olmadıklarını, ancak başka bir ülkenin (ABD'nin) büyük yardımları sayesinde varlığını koruyabilen ve daimi tehdit altında bulunan bir "ada" olduklarını hissettirdi. Altı Gün Savaşı öncesinde Başbakan Moşe Arens, "ölümle bizim aramızda sadece *Zahal* duruyor, yalnızca *Zahal*" demişti[26]; şimdi ise *Zahal* bile yetmiyordu, ABD'nin yoğun desteğine ihtiyaç vardı. Oysa ABD bir gün İsrail'i desteklemekten vazgeçebilir, ya da bunu yapacak gücü yitirebilirdi. Yom Kippur sonrası dönemde, Tevrat'ın Tekvin kitabından alınarak İsrail'de hemen her dükkana ya da arabaya yapıştırılan "Sakın korku duyma, ey Benim kulum Yakub" mesajı, bu korkunun bir ifadesiydi.[27]

Ve sonuçta "Yom Kippur Depremi", İsrailliler'i geri adım atmaya zorladı. İsrail karşıtı Arap cephesinin en önemlisi olan Mısır'ı tehlike olmaktan çıkarmak için Sina'yı geri vermeyi kabullendiler ve 1979'da imzalanan Camp David Barışı ile de bu geri adım hayata geçirildi. Mısır'ın İsrail-karşıtı cepheden böylece çekilmesi, Yahudi Devleti'nin "denize dökülme" endişesine önemli bir tedavi sağlamış gibiydi.

Ancak Camp David'den sadece bir kaç ay sonra gerçekleşen bir başka önemli olay, İsrail'e yönelik yeni ve büyük bir tehdidin de çekirdeğini içinde barındırıyordu. İsrail'in çok yakın bir müttefiki olan İran diktatörü Şah Rıza Pehlevi devrilmiş ve yerine oldukça radikal bir "dünya görüşü"ne ve dış politika anlayışına sahip olan İran İslam Cumhuriyeti kurulmuştu. Devrimin liderliğini yapan Ayetullah Humeyni, ABD'yi "Büyük Şeytan" ilan etmiş ve tüm müslümanları ona karşı mücadele etmeye çağırmıştı. "Büyük Şeytan"ın

Ortadoğu'daki uzantısı görünümündeki İsrail de, yeni İran'ın açtığı bu "cihad"dan payını alacaktı. İki yıl sonra, yeryüzünde İsrail ile barış imzalamış olan yegane lider, yani Enver Sedat, bu "ihaneti" nedeniyle cezalandırıldı ve Yom Kippur Savaşı'nın yıldönümü nedeniyle yapılan bir askeri geçit töreni sırasında profesyonelce tasarlanmış bir suikaste kurban gitti.

Ortadoğu İsrail için "güvenli" değildi ve asla da öyle olmayacaktı. Sedat'ın öldürülmesinden bir yıl sonra İsrail ordusu, uzun zamandır kendisi için büyük bir sorun haline gelmiş olan Filistin Kurtuluş Örgütü'nü (FKÖ) çökertmek amacıyla Lübnan'a girdi. FKÖ, 1990'larda İsrail'le uzlaşmaya yanaşacak, ama bu kez de az önce sözünü ettiğimiz yeni tehdid, yani İran ve İran tarafından desteklenen direniş örgütleri İsraillerin uykularını kaçırmaya başlayacaktı.

Yahudi Devleti, bir türlü etrafı tarafından kabul edilmiyor, bir türlü "emniyet" bulamıyordu. Çünkü bu coğrafyaya kan dökerek girmişti ve kan dökmeye devam ediyordu. Ortadoğu'daki "bünye" tarafından kabul edilmesi, eşyanın tabiatına aykırıydı.

Hıttin Korkusu'nun Aşılamazlığı

Önceki sayfalarda göz attığımız İsrail'in kısa tarihi, bizlere "Hıttin Korkusu"nun, ya da denize dökülme korkusunun İsrail için daimi bir endişe olduğunu ve asla yok olmayacağını göstermektedir. Yahudi Devleti, kurulduğu günden bu yana tehdit altındadır ve bunu ne savaşla ne de barışla aşamamaktadır. Aşamaz, çünkü "barış"ları gerçek birer barış değildir. Hıttin Korkusu'nu hafifletmek için düzenlenmiş birer "taktik geri adım"dırlar. İçine girdiği ve çok ciddi bir biçimde yaraladığı "bünye" de bunun farkındadır.

Bu bünye, hiç bir zaman İsrail'i kabul etmeyecek ve onu dışarı atmak için fırsat kollayacaktır. İsrail de bu gerçeğin çok iyi farkındadır. *Pax Americana*'nın ağırlığı sayesinde gerçekleşen "barış süreci" gibi yapay düzenlemelerin kendisini asla kurtaramayacağını, ancak zaman kazanmasına yarayacağını da gayet iyi bilmektedir.

İsrail şimdiye dek varlığını sürdürmüştür ve halen sürdürmektedir,

çünkü arkasında ABD'nin ezici gücü vardır. Oysa tarih, İsrail'i bu avantajdan mahrum bırakabilir. 20 sene sonra, 30 sene sonra, 50 sene sonra nasıl bir dünya ve Ortadoğu tablosunun ortaya çıkacağını kestirmek mümkün değildir. ABD zayıflayabilir, yüzyılın başında İngiltere'nin başına gelen gerileme sürecini yaşayarak bir "süper güç"ten normal bir Batılı devlete dönüşebilir. Nitekim, çoğu "futurist" yoruma göre, ABD, düşüşün başlangıcındadır. ABD'-nin bir süper güç olmaktan çıkması ise, İsrail için tehlike çanlarının çalması demektir.

İsrail için ABD'nin global gücünün zayıflamasından daha da korkunç olan bir başka ihtimal daha vardır; İsrail düşmanlarının global gücünün artması. Yahudi Devleti'nin en büyük endişesi, Müslüman ve Ortadoğulu bir devletin, kendisiyle boy ölçüşecek bir güce ve kendisine antipati duyacak "radikal" bir rejime sahip olmasıdır. Böyle bir güç, İsrail'e tepki duyan Ortadoğu halklarını birleştirip güçlü bir anti-İsrail cephe oluşturmayı—bir zamanlar Nasır'ın deneyip de başaramadığı şeyi—başarabilir.

Bu, "yeni bir Selahaddin" anlamına gelir ki, "yeni Haçlı Krallığı" kimliğindeki Yahudi Devleti'nin en büyük korkusudur.

İran, 1979 devriminden bu yana, özellikle de 1991'den sonra, bu rolü oynamaya çalışmaktadır. "İsrail yok olmalı" sloganı ile hareket eden Tahran rejimi ve onun desteklediği Lübnanlı ya da Filistin'li silahlı örgütler —Hizbullah, Hamas ve İslami Cihad— gerçekten de Yahudi Devleti için ciddi bir tehdit unsurudur. İsrail, İran'ın kuşatılması için bu yüzden bu denli ısrarlı davranmakta, Amerika'nın İran'a karşı yürüttüğü politikayı bu nedenle körüklemektedir. Tahran'ın nükleer silah programından da yine aynı nedenle son derece rahatsızdır. Çünkü sahip olduğu "Ortadoğu'daki tek nükleer güç" sıfatı, ona "Hıttin Korkusu"na karşı her zaman için bir "son koz" şansı vermektedir. Oysa Tahran da nükleer silaha sahip olursa, İsrail ile eşitlenecek ve "karşılıklı caydırıcılık" ilkesi gereği İsrail'in "son koz"u da yok olacaktır. Yahudi Devleti, kendisini Ortadoğu'dan atmak için üstüne gelecek muhtemel bir orduya karşı yalnızca konvansiyonel bir savaş sürdürebilecektir ki, bu da her zaman için "Yom Kippur depremi"nin ilk üç gününü hatırlatmaktadır.

İsrail'in, yalnızca İran'a karşı değil, Ortadoğu'daki ve hatta tüm dünyadaki radikal İslami hareketlere karşı son derece katı bir politika savunmasının, ABD'yi bu yönde manipüle etmesinin nedeni de yine budur. Yahudi Devleti, İslam'ın siyasi boyutunu, 1950'lerde Ortadoğu'yu radikalize eden "anti-emperyalist" dalgaya benzetmektedir. Dahası, İslam, sola göre çok daha köklü ve sağlam bir tehdittir; yalnızca Ortadoğu'yu değil, gerektiğinde tüm İslam dünyasını İsrail'e karşı birleştirebilir. İslam Konferansı Örgütü'nün, Mescid-i Aksa'nın bir kısmının Altı Gün Savaşı'ndaki işgal sonrasında radikal bir Yahudi tarafından ateşe verilmesi üzerine kurulmuş olması son derece anlamlıdır. Eğer İsrail, Likud'daki radikallerin ve diğer dinci grupların açıkça savunduğu şeyi yapar ve "Üçüncü Tapınak"ı inşa etmek için Mescid-i Aksa'yı yıkarsa, tüm bir İslam dünyasıyla, hatta tüm bu dünyayı kendisine karşı birleştirecek bir "cihad"la karşı karşıya kalacaktır.

Samuel Huntington'ın öngördüğü "Medeniyetler Çatışması" tezinin asıl olarak İsrail lobisinden destek görmesinin ve zaten İsrail kaynaklı olmasının anlamı da budur. Yahudi Devleti, kendisi için en büyük tehdit olarak gördüğü İslam dünyasını Batı ile çatıştırmak istemektedir. Ya da, Kudüs İbrani Üniversitesi'nden Israel Shahak'ın deyişiyle, "Anti-İslami bir Haçlı Seferi"nin liderliğini yapmaya soyunmaktadır ve "İslami düşmana karşı girişilecek olan savaşta, Batı'nın öncülüğünü yapmak hedefinde"dir.[28]

İşte İsrail'in tüm uzun vadeli stratejisinin temeli, bu global denkleme dayanmaktadır. Yahudi Devletinin, içinde bulunduğu Müslüman coğrafyada kalması tarihin değişmez kurallarına aykırı bir durumdur. Doğal olan gelişim, "bünye"ye dışardan girmiş olan unsurun "doku uyuşmazlığı" nedeniyle reddedilmesi ve dışarı atılmasıdır. İsrail ise, bu tarihsel gerçeğe meydan okumaya çalışmaktadır.

Bu nedenle, İsrail asla "Hıttin Korkusu"nu aşamaz. Hayfa Üniversitesi'nden Benjamin Beit-Hallahmi, bu yenilemez korkuya değinir ve şöyle der:

> 1187 yılındaki Hıttin Savaşı, bugün Ortadoğu'daki hemen hiç kimse tarafından unutulmuş değildir. Bu, Selahaddin'in Haçlı ordusunu

> yendiği büyük savaştır. Hıttin bugün İsrail'de, Taberiye yakınlarındadır. Ancak bu büyük savaşın yapıldığı yere, yoldan geçenlere bu tarihsel olayı hatırlatacak hiç bir işaret, hiç bir yazı konulmamıştır. Çünkü İsraiilliler Hıttin'i hatırlamak istemezler, Hıttin hakkında düşünmek istemezler. Çünkü bu savaş, onlara Hıttin'in yeni bir benzerinin kendi başlarına gelebileceği ihtimalini hatırlatmaktadır.[29]

İsrail'in Ortadoğu'ya bakışını anlamak için öncelikle işte bu "Hıttin Korkusu"nun farkında olmak gerekir. Bugün pek çok insan, İsrail'in, ünlü "barış süreci" ile Ortadoğu'da istikrarın öncülüğünü yaptığını sanıyor olabilir. Oysa "barış süreci" bir strateji değil, bir taktiktir. Yahudi Devleti'nin, müstakbel bir "Hıttin"i mümkün olduğunca geciktirmek, zaman kazanmak için kullandığı bir taktik...

Peki ama acaba İsrail'in gerçekten de barışçı bir politika izlemesi ve Hıttın Korkusunu Araplar'la uzlaşarak aşması mümkün değil midir? İçinde yaşadığı yabancı coğrafyayla sürekli savaşmak yerine, o coğrafyadan "özür" dilemesi, o coğrafyadaki insanlara karşı işlediği suçlar nedeniyle kendini affettirmesi ve "normal" bir devlet olarak yaşamını sürdürmesi mümkün olamaz mı?

Böyle bir uzlaşma mümkün olabilir, fakat çok büyük bir "diyet" ve "tazminat"la: İsrail, Doğu Kudüs'ü terketmeli, hatta 1947 yılındaki BM planında öngörülen topraklara dönmelidir. Onyıllardır kanlarını akıttığı Ortadoğu halklarından da resmen "af" dilemeli ve—Almanya'nın kuruluş yıllarında İsrail'e ödediği dev tazminata benzer—bir "diyet" ödemelidir.

Peki İsrail bunu yapar mı? Hıttın Korkusu nedeniyle daimi bir savaş hali altında yaşamaktansa, büyük bir geri adım atmayı, tarihsel suçlarını itiraf etmeyi, Doğu Kudüs'ten ve Filistin'in % 50'sinden çekilmeyi kabul eder mi?

Bu kuşkusuz teorik olarak mümkündür, dahası İsrail açısından rasyonel olan seçim de budur. Nitekim İsrail'deki bazı sağduyulu entellektüellerin savundukları çözüm de bu rasyonel seçimdir.

Ama görünen odur ki, İsrail bu yolu izlemeyecektir. Çünkü Yahudi Devleti'nin Ortadoğu stratejisi, yalnızca rasyonal değerlendirmelerin değil,

"İsrail'deki bazı sağduyulu entellektüeller"in başında gelen Israel Shahak'ın deyimiyle, "üç bin yılın ağırlığı"nın da etkisi altındadır.

İ K İ N C İ B Ö L Ü M

Yahudi İdeolojisi

MS 70 yılıydı.

Kuşatma altındaki Kudüs kentinin içindeki Yahudi grupları arasında şiddetli bir tartışma sürüyordu. Kentin güçlü surları, o sıralarda altın çağını yaşamakta olan Roma İmparatorluğu'nun görkemli orduları tarafından çevrelenmişti ve haftalardır sürmekte olan bu ağır muhasaraya karşı ne yapmak gerektiği sorusu Yahudiler'i birbirine düşürmüştü. Uzun süredir yarı-aç bir biçimde savaşıyorlardı, şehrin içindeki yiyecek stokları tükenmek üzereydi çünkü. Karşılarındaki ordu, Roma'nın muzaffer komutanı Titus tarafından yönetilen ve yenmeleri asla mümkün olmayan "dünyanın en güçlü ordusu"-ydu. Rasyonel bir değerlendirme, Yahudiler'in direnerek bir zafere ulaşmalarının mümkün olmadığını açıkça gösteriyordu.

Nitekim şehirdeki rasyonel ya da "aklı başında" insanların başında gelen Haham Yohanan Ben Zakkai, Romalılara karşı askeri bir direniş sürdürmenin intihardan başka bir şey olmadığını savunuyordu. Buna karşın, "Zealotlar" (Fanatikler) adı verilen bir grup, bu düşünceyi "ihanet" sayıyorlar ve sonuna kadar savaşmayı istiyorlardı. Bir şekilde bir "mucize"nin gerçekleşeceğine ve Roma'yı ne olursa olsun yeneceklerine inandırmışlardı kendilerini. Tartışmada Haham Ben Zakkai'ye üstün geldiler ve Kudüs'ün ve tüm Yahudi ulusunun yönetimini kendi ellerine aldılar. Romalıların "teslim olun" çağrısı yapmak için gönderdikleri elçileri öldürmekle de, tüm geri dönüş yollarını kestiler. İsrailli siyasetçi Amnon Rubinstein'ın ifadeleriyle, "her türlü tavizi reddediyor, çatışmayı daha da alevlendirmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyor, ılımlı Yahudiler'i susturuyor ve hepsinden önemlisi,

tek doğru yolun kendilerininki olduğuna inanıyorlardı".[30]

Aslında Romalıları Kudüs'ü kuşatmaya zorlayan olayları başlatanlar da yine aynı Zealotlar'dı. Romalılar, Filistin'i MÖ 63 yılında kansız bir fetihle İmparatorluklarına katmışlar, sonra da zamanın şartlarına göre "hoşgörülü" sayılabilecek bir yönetim biçimi oluşturmuşlardı. İmparatorluk içinde başka hiç bir azınlığa tanınmamış olan hak ve ayrıcalıklar verilmişti Yahudiler'e. Yahudiler yine kendi Kralları tarafından yönetiliyorlardı. Dini işlerinde tamamen serbest ve özerktiler. Roma askerleri, Yahudiler'in dini inançlarına "saygısızlık" etmemek için, Yahudiler tarafından "put" olarak görülen Kartal başlıklı sembollerini Kudüs'e sokmuyorlardı. Yahudiler'in önemli bir bölümü de Romalıları zalim diktatörler olarak görmüyorlardı, kendilerine bahşedilen otonomiden memnundular.[31] Hem memnun olmasalar bile, küçük Yahudi ulusunun dev Roma'ya karşı isyan etmekle ancak kendine zarar verebileceği, her "rasyonel" insan tarafından görülebilecek bir gerçekti.

Ama Zealotlar rasyonel değildiler. Aksine, koyu bir ideolojiye körü körüne bağlı ve dolayısıyla her türlü akılcı değerlendirmeye kapalıydılar.

Nitekim 4 yıl sonra Kudüs'ün kuşatılmasıyla sonuçlanacak olan "Büyük Yahudi İsyanı"nı, 66 yılında onlar başlatmışlardı. İsyan Kudüs'ün yakınlarında, Masada kayalıklarındaki muhkem bir kalede başlamıştı. Kaledeki Roma garnizonu Zealotların ani bir saldırısı ile gafil avlanmış ve Zealotlar garnizondaki askerlerin tümünü kılıçtan geçirmişlerdi. Benzer bir saldırı, Antonia kalesindeki Roma garnizonuna karşı gerçekleşmişti. Garnizondaki askerler, eğer kaleyi terk etmelerine izin verilirse teslim olacaklarını bildirmiş, Zealotlar da bu şartı kabul etmişler, fakat askerler teslim olduklarında hepsini vahşice öldürmüşlerdi.[32]

Roma ordularına karşı girişilen bu "irrasyonel" savaş, sonunda 70 yılında Kudüs'ün kuşatılmasıyla sonuçlanmıştı. Ve Zealotlar kendi başlattıkları savaşı Kudüs'teki Yahudi varlığını sona erdirecek noktaya getirdiler. Ilımlıları üstte belirttiğimiz şekilde susturdular ve sonuna kadar savaştılar.

Fakat olması gereken şey oldu ve Roma orduları uzun bir kuşatmanın ardından Kudüs'ün surlarını aşıp şehre girdi. Zealotlar, sokak aralarında, barikatların arkasında savaşmaya, ele geçirdikleri Romalı askerleri vahşice

parçalamaya ve böylece karşı tarafı tahrik etmeye devam ettiler. Geri çekile çekile bin yıl önce Hz. Süleyman tarafından inşa edilen Tapınak'a sıkıştılar. Ve Romalılar, hem Tapınak'ı hem de içindekileri yok ettiler. Geriye bir tek Tapınak'ın batı tarafındaki duvar kaldı; ilerleyen yüzyıllar boyunca bu duvar, Kudüs'teki bu tarihsel hezimetin anısına, Yahudiler tarafından "Ağlama Duvarı" olarak kabul edilecekti.

70 yılındaki bu yenilgiyle birlikte Kudüs yerle bir oldu ve yaklaşık bir milyon Yahudi ya öldürüldü ya da köle olarak satıldı. Yahudiler, Hz. İsa'ya karşı yaptıklarının ve yeryüzünde çıkardıkları "fitne"nin bir cezası olarak, büyük bir felaketle karşılaşmışlardı. Çünkü, Kuran'da bildirildiğine göre, Allah, Kitapta onlara şu hükmü vermişti:

> Muhakkak siz yeryüzünde iki defa bozgunculuk çıkaracaksınız ve muhakkak büyük bir kibirleniş-yükselişle kibirlenecek-yükseleceksiniz. Nitekim o ikiden ilk-vaid geldiği zaman, oldukça zorlu olan kullarımızı üzerinize gönderdik de (sizi) evlerin aralarına kadar girip araştırdılar. Bu yerine getirilmesi gereken bir sözdü. (İsra, 4-5)

Yahudiler, Allah'a karşı işledikleri suçların bir cezası olarak, O'nun üzerlerine musallat ettiği Romalılar tarafından çiğnenmişlerdi. Suçlar kollektifti —örneğin, Hz. İsa'yı çarmıha gerdirmek için çabalayanlar, bunu destekleyenler ya da en azından kayıtsız davrananlar Yahudi toplumunun tamamına yakınıydı— ve bu yüzden ceza da kollektif biçimde gelmişti.

Bu noktada, Yahudiler'i cezaya sürükleyen faktörün ne olduğuna da dikkat etmek gerekiyordu. Yahudiler, içinde bulundukları şartları "irrasyonel" bir biçimde değerlendirmenin kurbanı olmuşlardı. Sahip oldukları gücü abartmışlar, yani Kuran'ın deyimiyle "kibirlenmişler", bu aşırı kendine güven nedeniyle de Roma'ya akılsızca kafa tutmuşlardı. Kuşkusuz aralarında bazıları, örneğin Haham Yohanan Ben Zakkai, durumu rasyonel bir biçimde değerlendirmiş ve bunun bir çılgınlık olduğunu söylemişti. Ama Zealotlar, bu rasyonellere üstün gelerek Yahudi toplumunu hak ettiği cezaya sürüklediler. Çünkü, Kuran'a göre, "bu yerine getirilmesi gereken bir sözdü". Zealotların ılımlılara karşı elde ettikleri galibiyet de, Yahudiler'e verilen cezanın

bir parçasıydı.

Fakat Yahudiler, özellikle de onları bu felakete sürükleyen Zealotlar ders almaktan uzaktılar. Kudüs'teki kıyımdan kurtulanlar, isyanın başladığı yerde, Masada kalesinde bir kez daha örgütlendiler ve yeniden Roma'ya karşı silahlı mücadeleye giriştiler. Sonunda 73 yılında, 960 Zealot, eşleri ve çocukları ile birlikte Masada'da sıkıştırıldılar ve teslim olmaya zorlandılar. Ancak Romalılar kaleye girdiklerinde tek bir canlı Yahudi bile bulamadılar; teslim olmaktansa birbirlerini öldürerek topluca intihar etmeyi seçmişlerdi.[33]

Yahudiler irrasyonalizmle öyle lanetlenmişlerdi ki, Kudüs'te ve daha sonra tüm Filistin'de yaşanan tüm bu acılar onlara ders olmadı. Kendilerinin diğer tüm insanlardan üstün olduklarına ve ne olursa olsun galip geleceklerine o denli emindiler ki, Roma'ya karşı irrasyonel ayaklanmalar çıkarmaya ve gereksiz yere kan dökmeye devam ettiler. Oysa Roma, Kudüs'teki kıyımdan sonra bile Filistin'de yaşamalarına ses çıkarmamış ve eskiden sahip oldukları otonomiyi daha dar biçimde de olsa korumuştu. Buna rağmen, 132 yılında, Haham Akiba ve genç savaşçı Bar-Kokba'nın önderliğinde yeni bir isyan daha başladı. Bar Kokba, Roma birliklerine karşı bazı galibiyetler elde etti ve Yahudiler artık kesin zafere ulaştıklarına inanmaya başladılar. Ancak Roma'nın gazabı fazla gecikmeden geldi. 135 yılında, isyan çok kanlı bir biçimde bastırıldı. Bar-Kokba ve Akiba hemen idam edildiler. Ve ardından Romalılar büyük bir kıyıma giriştiler. Bu kez katliam, 70 yılında Kudüs'te yaşanandan da büyüktü. Yaklaşık yarım milyon Yahudi öldürüldü ve kalanlar da Filistin'den tamamen sürüldüler. Kudüs'e ayak basmaya kalkan her Yahudi'nin idam edileceği duyuruldu ve bu hüküm, Roma'nın çöküşüne kadar devam etti.

Hıttin Korkusu'na Alternatif Çözüm?...

Önceki bölümde incelediklerimiz, bizlere İsrailliler'in siyaset anlayışında "Hıttin Korkusu"nun ne denli büyük bir yeri olduğunu gösterdi. Dünyadaki devletlerin çok büyük bir bölümü, bu tür bir korkudan, yani etrafındaki düşmanlar tarafından yok edilme endişesinden uzaktır. Kuşkusuz

her devlet kendi "bekası" ile ilgili olarak düşünür ve bir ülkenin içindeki bazı siyasi gruplar da kendilerini "devletin bekası"na adarlar; ancak bu beka endişesinin tüm siyasi düşüncelere etki eden büyük bir "sendrom" haline gelmesi, çok az devlete mahsus bir durumdur.

Bu çok az devletin belki de en önde geleni olan İsrail, siyasi ve askeri enerjisinin büyük bölümünü sözkonusu Hıttin Korkusu'nu aşmak için kullanmakta, tüm uzun vadeli stratejilerini bu noktaya dayandırmaktadır. Nitekim bir sonraki bölümde, Yahudi Devleti'nin, muhtemel bir Hıttin tehlikesinden korunmak ve bölgedeki varlığını sağlama almak amacıyla tüm Ortadoğu'yu kapsayan dev bir "beka stratejisi" geliştirdiğini inceleyeceğiz. Daha sonra da, İsrail'in sözkonusu stratejisinin Ortadoğu'yu nasıl etkilediğini araştıracak ve bir ucu Kürt sorununa kadar uzanan dev bir "bölgesel düzenleme"yi ortaya çıkaracağız.

Ancak bu arada bir parantez açmak ve İsrailliler'in stratejik hesaplarının yanında, bir de ideolojik eğilimlerine değinmek gerekir. Hıttin Korkusu ve onun yüzünden geliştirilen beka stratejisi, İsrail'in Ortadoğu'da nasıl ayakta kalabileceği gibi "rasyonel" bir sorudan doğan stratejik kavramlardır. Oysa, İsrailliler'in Ortadoğu'ya bakışları, yalnızca bu tür rasyonel hesapları değil, aynı zamanda "irrasyonel", ya da belki daha doğru bir deyimle "ideolojik" saplantıları da içermektedir. Ve bu ideolojik saplantılar, İsrail'in Hıttin Korkusu'na rasyonel bir çözüm bulmasına engel olmaktadır.

Önce şu sorunun cevabını verelim: Hıttin Korkusuna karşı en rasyonel çözüm nedir?

Sorunun cevabı basittir. Madem İsrail'in "bıçak sırtında" yaşaması kendisi için büyük bir tehdittir, madem düşman bir denizin içindeki bir ada asla güvenlikte olmaz, o halde İsrail etrafındaki Müslüman Arap dünyası ile barışmalıdır. Bu ise, Yitzhak Rabin-Şimon Peres ikilisinin 1993'te başlattıkları ve yalnızca taktik bir değer taşıyan sözde "barış"tan farklı bir şeydir. İsrail, gerçekten etrafındaki düşman denizle barışmak istiyorsa, çok büyük bir ödün vermek zorundadır. Önceki bölümde de belirttiğimiz gibi; Doğu Kudüs'ü terketmeli, hatta 1947 yılındaki BM planında öngörülen topraklara dönmelidir. (Geriye kalan topraklar—Filistin'in yaklaşık yarısı—eğer tüm

dünya Yahudiler'ini "Vaadedilmiş Topraklar"a getirme hayalinden, yani Siyonist saplantıdan vazgeçerse, İsrail'in dört milyon Yahudisi için yeterlidir.) İsrail, dahası, onyıllardır kanlarını akıttığı Ortadoğu halklarından da resmen "af" dilemeli ve—Almanya'nın kuruluş yıllarında İsrail'e ödediği dev tazminata benzer—bir "diyet" ödemelidir.

Aksi bir tercih, yani barışa yanaşmamak (Likud stratejisi) ya da en fazla geçici ve aldatıcı barışlara yanaşmak (İşçi Partisi stratejisi), İsrail açısından irrasyonel bir tercihtir. İsrail'in, kaçınılmaz bir Hıttin'i uzun vadede kendi elleriyle hazırlaması anlamına gelir çünkü.

Ancak, çok ilginç, İsrail kurulduğu günden bu yana bu irrasyonel tercihte ısrar etmektedir.

Ve dikkat edilirse, Yahudi Devleti'nin içinde bulunduğu bu durum, 19 asır önce Roma'ya kafa tutan Yahudi toplumunun içinde bulunduğu duruma oldukça paraleldir. Üstte değindiğimiz gibi, 19 asır önce Zealotlar tarafından yönlendirilen Yahudi toplumu, Roma İmparatorluğu'na rasyonel tavizler verip stratejik bir barışa yanaşmadığı için büyük bir felaketle karşı karşıya kalmıştı. Bugün ise, Yahudi Devleti, modern "Zealot"lar tarafından yönlendirilmekte ve etrafındaki Müslüman Arap dünyası ile gerçek bir barış yapmaktan ısrarla alıkonmaktadır. Modern Zealotlar bu konuda o denli kararlıdırlar ki, kimi zaman sahte barış girişimlerinin bile gerçek olduğundan kuşkulanmakta ve bunların altına imza atan "hain"leri tasviye etmektedirler. Rabin suikastı bunun en çarpıcı örneğidir; suikast bir "meczub"un değil, istihbarat servisi içinde büyük güce sahip olan aşırı sağcı bir kadronun ürünüdür çünkü.[34]

Eski Mossad ajanı Victor Ostrovsky, bu modern Zealotların İsrail devlet aygıtı içinde çok güçlü olduklarını vurgularken, kendi yollarının tek doğru yol olduğuna inandıklarına dikkat çeker. İsrail'deki "derin devlet"i şekillendiren bu düşünceye göre, İsrail'in varlığını koruması, barış yapmasına değil, aksine sürekli bir savaş halinde yaşamasına bağlıdır. Ostrovsky'e göre, bu yaklaşım, İsrail'i bir "garnizon devlet" olarak algılamaktadır; garnizonu ayakta tutacak en önemli faktör ise, sürekli savaş tehdidi altında yaşamak ve böylece daimi bir "uyanıklık" içinde bulunmaktır. (Barış, ancak zaman ka-

zanmak için kullanılacak bir taktiktir, Camp David'de olduğu gibi.) Gerçekten barış yapmaya kalkmak ise, garnizonun teyakkuz durumunu ortadan kaldırır ve onu sonu yenilgiyle bitecek bir rehavet sürecine sokar.[35]

İşte kurulduğu günden bu yana İsrail'i yöneten kadrolara egemen olan düşünce yapısı budur. Gerek İşçi Partisi'nin "laik Siyonistleri", gerekse Likud'un dinci/milliyetçi Siyonistleri aynı vizyonu paylaşırlar. Aralarındaki fark, her zaman için yalnızca bu vizyonun ifade şekli olmuştur ki, bu da, Noam Chomsky'nin vurguladığı gibi, temsil ettikleri sosyal sınıfların ve Batı karşısında elde etmek istedikleri imajların farklılığından kaynaklanmaktadır.[36]

Ancak tüm bunlara rağmen şu soru sorulabilir: İsrailliler'in gelecekte bir gün kendilerini Hıttin Korkusu'ndan ve bir "garnizon devleti" olarak yaşamak zorunluluğundan kurtaracak gerçek bir barışı ve bunun gerektirdiği ödünleri kabul etmeyeceklerini nereden bilebiliriz? Kaldı ki, bugün İsrail toplumunda bu çözümü savunan bir azınlık (örneğin "Peace Now!" hareketi) vardır. Bu "rasyonel"lerin, Zealotlara üstün gelip Yahudi Devleti'ni 19 yüzyıl önce Roma'ya karşı yapılan hatayı tekrarlamaktan kurtaracaklarını neden öngörmeyelim? İsrail'in Hıttin Korkusu'nu çözebilmek için, savaş yerine barış gibi bir alternatifi kabul etmeyeceği ne malumdur?

Kuşkusuz, Yahudi Devleti'nin bu tür rasyonel bir çözümü kabul etmesi Ortadoğu'daki herkes için çok daha iyi olurdu ve biz de bunun gerçekleşmesini isterdik. Ancak, görünen odur ki, bu mümkün değildir. Yahudi Devleti'ni bu rasyonel yolu izlemekten alıkoyan bir "Yahudi ideolojisi" vardır çünkü.

'Yahudi İdeolojisi'ne Giriş: Shahak'ın Öyküsü

"Yahudi ideolojsi" denen kavram, İsrail'in en ünlü entellektüellerinden biri olan Israel Shahak'ın *Jewish History, Jewish Religion: The Weight of Three Thousand Years* (Yahudi Dini, Yahudi Tarihi: Üç Bin Yılın Ağırlığı) adlı kitabının temel temasını oluşturur. 1933'te Polonya'da doğmuş, II. Dünya Savaşı yıllarında Naziler'in kurduğu Belsen toplama kampında kalmış, 1945'te

ise İsrail'e yerleşerek önce orduda sonra da kimya mühendisi olarak Kudüs İbrani Üniversitesi'nde çalışmış olan Profesör Shahak'ı ünlü kılan özelliği, "Yahudi ideolojisi" hakkındaki eleştirel görüşleridir.

Shahak'ı bu konuda harekete geçiren süreç, 1965 yılında başlar. O yıl Kudüs sokaklarında çok ilginç bir olaya şahit olur. Bir trafik kazasıyla ağır biçimde yaralanan bir Arab'ın yakını, ambulans çağırmak için Yahudi komşusunun kapısını çalar ve telefonunu kullanmak için rica eder. Ancak günlerden Cumartesidir; yani Yahudi dinine göre her türlü iş yapmanın yasak olduğu kutsal "Shabat" günüdür. Bu nedenle kapıyı açan dindar Yahudi, yakını ölmekte olan Arab'a, "hayır" cevabını verir; çünkü evinden telefon açılmasına izin vermekle bir "iş" yapmış olacağını ve Shabat'ı ihlal edeceğini düşünmektedir. Arab'ın yalvarmaları hiç bir sonuç vermez.

Gördüğü bu olay karşısında hayrete düşen Shahak, İsrail Devleti tarafından atanmış olan en yüksek dini otoriteye, Kudüs'teki Haham Mahkemesi'ne (Rabbinical Court) başvurur ve bu tür bir davranışın Yahudi dini kurallarına göre doğru olup olmadığını sorar. Gelen cevap ilginçtir; hahamlar, sözkonusu Yahudi'nin telefon açma izni vermemekle son derece doğru davrandığını bildirirler. Cevap metninde şöyle yazmaktadır: "Eğer ölmekte olan kişi bir Yahudi olsaydı, telefona izin verilmesi gerekirdi, fakat ölmekte olan kişi bir Yahudi olmadığına göre, onun hayatını kurtarmak için Shabat'ı ihlal etmek yanlış olacaktır."[37]

Verilen hüküm karşısında şaşkınlığa düşen Shahak, konuyu basına yansıtarak ciddi bir tartışma başlatır. Ancak hüküm verme yetkisi olan hiç bir haham, Yahudi-olmayan bir insanın hayatını kurtarmak için Shabat'ın ihlal edilebileceğini kabul etmez. Çünkü Yahudi şeriatının hükümlerini içeren Talmud kitabı, bu konuda bu hükmü vermektedir.[38] Shahak, "inanılmaz" bulduğu bu hükmün kaynağını bulmak için Talmud'u uzun uzadıya araştırır ve daha da "inanılmaz" hükümlerle karşılaşır. Yahudi-olmayan bir insanın hayatını kurtarmak için Shabat'ı ihlal etmek bir yana dursun, her hangi normal bir günde, bir tehlike karşısında bir Yahudi-olmayanı kurtarmak Talmud'a göre yanlış bir iştir. Hatta, Talmud yorumcuları, Yahudi-olmayan bir insanın "dolaylı" yoldan öldürülmesini uygun ve doğru

bir davranış olarak görmektedirler. Örneğin merdivenle bir kuyuya inen Yahudi-olmayan bir kimsenin merdivenini çekip almak ve onu orada ölüme terketmek, "dolaylı" bir öldürme biçimidir ve doğrudur. Talmud'a göre, bu tür bir eylem, yalnızca "toplum içinde Yahudiler'e karşı düşmanlık yaratma" tehlikesi taşıdığı zaman yanlış sayılır.[39]

Shahak, Yahudi-olmayanlara düşmanca davranmayı gerektiren daha pek çok Talmud hükmüyle karşılaşır, bunların tarih boyunca nasıl yorumlandıklarına ve uygulandıklarına bakar ve Ortodoks (Klasik) Yahudilik'in içinde, Yahudi-olmayanlara karşı daimi bir nefret ve düşmanlık beslemeye dayanan bir "Yahudi ideolojisi" olduğu sonucuna varır. Bu ideoloji, asırlar boyu gettolarda yaşamış olan Yahudiler'in, gettonun dışındaki "düşmanlara" karşı geliştirdikleri nefret ve intikam duygularının bir ürünüdür.

Sparta, Getto ve Talmud

Ünlü Yahudi akademisyen Moses Hadas'a göre, klasik Yahudilik'in temelinde yer alan sözkonusu "daimi savaş" atmosferi, Platon'un yazılarında sık sık atıfta bulunduğu Yunan şehir-devleti Sparta'yı andırır.[40] Sparta, Atina'daki demokratik düzenden hoşlanmayan Platon tarafından övgüyle anılan totaliter bir "garnizon devleti"dir. Dış dünyayı daimi bir düşman olarak algılayan ve içerde de hahamların totaliter otoritesine göre yönetilen Yahudi gettosu ise, Sparta'nın bir prototipi olmuştur. Gettoların var olduğu asırlar boyunca, Yahudi tiyatrosu oynanmış, ama asla komedi yazılmamış ve oynanmamıştır. Shahak'a göre, Sparta'da da hiç bir zaman komedi oynanmamıştır, hem de tamamen aynı nedenle.[41]

Gettoların temel psikolojisini oluşturan bu daimi savaş atmosferinin Yahudilik'e ne gibi bir etkisi olduğunu ve ne tür bir "Yahudi ideolojisi" ürettiğini görmek içinse, "Yahudi şeriatı"nın kaynağı olan "Halakha"ya bir göz atmak gerekir.

Halakha, hahamların "bir Yahudi nasıl yaşamalı" sorusunun cevabını en ayrıntılı biçimde vermek için hazırladıkları ve asırlar boyu yeni eklenme-

lerle genişlemiş yazılı bir dini kaynaktır. Klasik Yahudilik'e göre, bir Yahudi günlük hayatını nasıl geçirmesi gerektiğini öğrenmek için Tevrat'a ya da Eski Ahit'in öteki kitaplarına bakmamalıdır. Bunlar, sıradan insanlar tarafından anlaşılamazlar çünkü. Bunların anlamını sadece hahamlar kavrar ve Yahudi toplumu da dini onlardan öğrenir. Halakha, hahamların Yahudi toplumuna verdiği bu eğitimin toplandığı kaynaktır. Halakha'nın en önemli kaynağı ise, "Talmud" adı verilen çok ciltli bir kitaptır.

Talmud'u incelediğinizde, gettonun "Spartavari" havasının Yahudiler'in üstün ırk inanışları ile birleşerek ne denli tehlikeli sonuçlar verdiğini görebilirsiniz. Çünkü Talmud'un büyük bölümü, Yahudi-olmayanlara karşı kin beslemeyi ve imkan buldukça da bu kini eyleme dönüştürmeyi emretmektedir.

Öncelikle, diğer iki ilahi dine karşı son derece saldırgan bir tutum göze çarpar. Talmud yazarlarının tüm yeryüzünde en çok nefret ettikleri insan ise Hz. İsa'dır. Onun hakkında çeşitli "cinsel içerikli iftiralar" öne sürülür ve öteki dünyada cehennemin en alt katına konup, sıcaktan kaynayan insan dışkıları ile dolu bir havuza atılacağı söylenir.[42] Yine Talmud'a göre, Yahudiler ellerine geçen İncil'leri, eğer şartlar uygunsa, yakmakla yükümlüdürler. (Israel Shahak, bu bilgiyi verirken, sözkonusu emrin bugün de aynen uygulandığını, 23 Mart 1980 günü, Yad Le'akhim adlı dini bir örgütün organizasyonuyla Kudüs'te İncil'in yüzlerce nüshasının yakıldığını not eder. Dahası, Yad Le'akhim, İsrail Din Bakanlığı tarafından finanse edilen bir örgüttür.)[43]

Talmud'un Yahudi-olmayanlar hakkında verdiği diğer bazı ilginç hükümler şöyledir:

• Bir Yahudi bir mezarlığın yanından geçerken, eğer o yer bir Yahudi mezarlığı ise orada yatanları takdis eden kısa bir dua okumalı, ancak mezarlık Yahudi-olmayanlara ait ise orada yatanların annelerine lanet etmelidir.[44] Talmud kaynaklı bir başka geleneğe göre de, dindar bir Yahudi, bir kilise ya da Hz. İsa tasviri gördüğünde üç kere yere tükürmekle yükümlüdür.[45]

• Talmud yazarlarının en büyüklerinden olan Maimonides, bir Yahudi-olmayanın hayatının kurtarılması konusunda da önemli hükümler

vermiştir. Bu hükümlerin biri şöyledir:

> Kendileriyle savaş halinde olmadığımız Yahudi-olmayanlara gelince, ölümlerine doğrudan sebebiyet vermek yanlıştır, fakat eğer ölüm anındaysalar onların hayatlarını kurtarmak yasaklanmıştır. Örneğin bir Yahudi-olmayanın denize düştüğü görülürse, boğulmaktan kurtarılmamalıdır.[46]

Maimonides'e göre, bir Yahudi doktorun bir Yahudi-olmayanı iyileştirmesi de, karşılığında para kazanılsa dahi, yasaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken bir noktaya değinir: Eğer Yahudi bir doktorun bir Yahudi-olmayanı iyileştirmekten kaçınması, Yahudiler'e karşı toplumsal bir tepki gelişmesine neden olacaksa, o halde yasak ortadan kalkar ve hastanın iyileştirilmesi gerekir.[47]

• Talmud'un en büyük yazarlarından biri olan Maimonides'in ırkçı fikirleri de oldukça ilginçtir. Bir yerde şöyle yazar:

> Türklerin bir kısmı ve kuzeydeki göçebeler ve zenciler ve güneydeki göçebeler ve bizim coğrafyamızda yaşayıp da onlara benzeyenler; bunların tabiatı daha çok düşük sesli bazı hayvanların tabiatına benzer. Benim düşünceme göre, bunlar insan seviyesinde değildirler. Seviyeleri bir insan ile bir maymunun seviyeleri arasında bir yerdedir. Çünkü görünüşleri maymundan daha çok insana benzemektedir.[48]

• Haham Sofer, *Responsum* adlı Talmudik çalışmasında, Osmanlı İmparatorluğu içindeki Müslümanlar ve Hıristiyanlar hakkında ilginç yorumlar yapar. Buna göre, bunlar, "başka ilahlara tapan putperestlerdir ve dolayısıyla dolaylı yoldan öldürülmeleri doğrudur". Dahası, Sofer bu iki grubu, Eski Ahit'te adı geçen Amalek kabilesine benzetir.[49] Eski Ahit'te Amalekler hakkında verilen hüküm ise şöyledir:

> Orduların Rabbi şöyle diyor: Amalek'in İsrail'e yaptığını, Mısır'dan çıktığı zaman yolda ona karşı nasıl durduğunu arayacağım. Şimdi git, Amaleki vur ve onların herşeylerini tamamen yok et ve onları esirgeme ve erkekten kadına, çocuktan emzikte olana, öküzden koyuna, deveden eşeğe kadar hepsini öldür.[50]

• Talmud'un cinsel suçlar (zina) hakkında verdiği hükümler de ilginçtir. Eğer bir Yahudi erkek bir Yahudi kadınla evlilik dışı bir cinsel ilişkiye girerse, her ikisinin de öldürülmesi gerekir. Oysa eğer kadın bir Yahudi-olmayan ise, bu kez erkek sadece dayak yer; kadın ise yine ölüm cezasına çarptırılır. Aynı hüküm, Yahudi bir erkeğin Yahudi-olmayan bir kadına tecavüz etmesi durumunda da geçerlidir. Bunun arkasında yatan mantık ise, Yahudi-olmayan kadının her durumda "baştan çıkarıcı" sayılmasıdır. Kadın, "bir Yahudiyi günaha sokmuş" olduğu için ne olursa olsun birinci dereceden suçlu sayılmaktadır.[51] Nitekim Maimonides, Yahudi-olmayan tüm kadınlar için "N.Sh.G.Z." kısaltmasını kullanır. Bunlar, İbranice'deki "niddah, shifhah, goyah, zonah" kelimelerinin baş harfleridir. Kelimelerin anlamı ise şudur: "Kirli (regl nedeniyle), köle, Yahudi-olmayan, fahişe".[52]

• Yahudiler ile Yahudi-olmayanlar arasındaki mal-mülk ilişkileri hakkında da Talmud'un önemli hükümleri vardır. Eğer bir Yahudi kayıp bir eşya bulur da onun sahibinin bir Yahudi olduğunu farkederse bunu sahibine geri vermekle yükümlüdür. Fakat eğer malı yitiren kişi bir Yahudi-olmayan ise, malın ona geri verilmemesi emredilir. Bir Yahudi-olmayana hediye vermek ise kesin biçimde yasaklanmıştır. (Ancak hahamlar, bir sonraki aşamada Yahudiler'i maddi kar getirebilecek hediyelere —bir başka deyişle rüşvetlere— izin verirler.) Alış veriş sırasında Yahudi-olmayanlara hile yapmak ise, eğer "dolaylı" yoldan olursa, meşru sayılır. Örneğin bir Yahudi, karşısındaki müşterinin kendisine yanlışlıkla fazla para verdiğini fark ederse, "senin yaptığın hesaba güvendim, benim saymama gerek yok" demelidir. Böylece eğer karşı taraf durumu sonradan fark ederse, suçlu duruma düşmez.[53]

Bu saydıklarımız, Talmud'un Yahudi-olmayanlara yönelik düşmanca hükümlerine yalnızca bir kaç örnektir. Yahudi geleneğinin bu geleneksel "şeriat kitabı" araştırıldığında, buna benzer daha pek çok hükme rastlamak mümkündür. Ancak bu bir kaç örnek bile, "Yahudi ideolojisi"nin içeriği hakkında fikir sahibi olmak için yeterlidir.

Sözkonusu "Yahudi ideolojisi", Tevrat'ın ve Eski Ahit'in diğer kitaplarının hükümlerini de kendi düşüncesine göre yorumlamakta ve çarpıtmaktadır. Örneğin Hz. Musa'ya verilen "On Emir"den sekizincisi olan "Çal-

mayacaksın" (Çıkış, 20:15) hükmü, "bir Yahudiyi çalmamak" (yani kaçırmamak ya da rehin almamak) konusunda konulmuş bir yasak olarak açıklanır. Hükmün mal değil de insan "çalmak" şeklinde yorumlanmasının nedeni, "On Emir"in yalnızca ölümcül suçları içerdiğine dair Talmud yazarlarınca yapılmış bir kabuldür. Öte yandan, Yahudi-olmayanların rehin alınması zaten Talmud tarafından izin verilen bir eylemdir.[54]

"Kardeşini kendin gibi seveceksin" (Levililer, 19:11) hükmünün yorumlanması da aynı şekildedir; "kardeşler" yalnızca Yahudilerdir. Nitekim bir Yahudi genel olarak Talmud tarafından bir Yahudi-olmayanın hayatını kurtarmaktan alıkonur, açıklaması da şöyle yapılır; "çünkü o senin kardeşin değildir".[55]

İşte Yahudi ideolojisinin yüzlerce yıl önce oluşturduğu ve asırlar boyu da taviz vermeden koruduğu bu "Sparta psikolojisi", Yahudi toplumunun zihnine, Yahudi-olmayanlara karşı kolay kolay silinemez bir nefret ve güvensizlik yerleştirmiştir. Dindar Yahudiler zaten bu hükümleri benimsemek durumundadırlar. Dindar olmayanların büyük çoğunluğu da, içinden çıktığı toplumun merkezinde yer alan bu ideolojiden uzaklaşmaz ve Talmud'u en azından psikolojik boyutta yaşamaya devam eder. Dünyadaki Yahudi cemaatlerinin hemen hepsinin dikkat çekici derecede "kapalı toplum"lar oluşturmalarının nedeni işte bu "Yahudi ideolojisi"dir.

Ancak tüm bunların ötesinde, kuşkusuz bizim için burada önemli olan nokta, İsrail Devleti'dir. Acaba Yahudi Devleti—sözde "laik" bir ülke olmasına rağmen—sözünü ettiğimiz "Yahudi ideolojisi"ne bağlı mıdır?

"Yahudi İdeolojisi" ve Yahudi Devleti

Bugün dünyada Yahudiliğin üç temel kolu vardır; Ortodoks, Muhafazakar ve Reforme Edilmiş Yahudilik. Reforme Edilmiş (Reformed) Yahudilik, bunların arasında en modern olanıdır ve en çok da ABD'de yaygındır. Muhafazakarların çoğu Avrupa ülkelerinde yaşar. Geleneğe en bağlı kanadı teşkil eden Ortodoks Yahudiler ise, Yahudiler'in olduğu hemen her yerde yaşamalarına rağmen, en çok İsrail'de bulunurlar. Ve en önemlisi,

İsrail Devleti, resmi olarak Ortodoks Yahudiliği geçerli kabul eder. İsrail kanunlarında Ortodoks kurallarına göndermeler vardır. Örneğin "Geri Dönüş Kanunu"na göre, bir göçmenin İsrail vatandaşı olabilmesi için, gerçek bir Yahudi olduğuna dair Ortodoks hahamlardan "onay" alması gerekmektedir.

Bazı hükümlerine yukarıda değindiğimiz Talmud ise, en çok Ortodoks Yahudiler arasında itibar görür. Talmud, Ortodokslukta dinin doğruluğu tartışılmaz ve birinci derece kaynağıdır.

Dolayısıyla, Talmud ve onun Yahudi-olmayanlara karşı içerdiği tüm saldırgan hükümler, İsrail Devleti'nin resmi ideolojisi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Nitekim bu kanunların "dirilmesi" de İsrail sayesinde olmuştur: Üstte değindiğimiz Talmud hükümleri, Talmud'un İsrail'de basılan nüshalarında yer almaktadır. Oysa Israel Shahak'ın da belirttiği gibi, bu hükümlerin büyük bölümü, 16. yüzyılın ortalarından 20. yüzyıla dek basılan Talmud nüshalarında bulunmuyordu; hükümler ya çıkartılmışlar ya da son derece üstü kapalı hale getirilmişlerdi. Bunun nedeni, Talmud'un sözkonusu hükümlerinin 16. yüzyılda Hıristiyanlar tarafından "keşfedilmeleri" ve büyük bir tepki oluşturmalarıydı. Bu hükümlerin açıkça yazılıp basılabilmesi ise, ancak İsrail'in kurulmasından sonra mümkün olmuştur.[56]

Nitekim Israel Shahak'a göre, Siyasi Siyonizm ve onun sonucu olan İsrail Devleti, gerçekte "Klasik (Ortodoks) Yahudilik"in devamını temsil etmektedir... İsrail, Yahudi asimilasyonunu reddeden ve Yahudiler'in diğer tüm milletlerden ayrı olduğunu kabul eden Klasik (Ortodoks) Yahudi inanışının üzerine kuruludur." (Öte yandan, İsrail'de hiç bir kök bulamayan ve "liberal" kimliği ağır basan Reforme Edilmiş Yahudilik, asimilasyona çok daha açıktır). Talmud'un temel temasını teşkil eden "biz ve onlar" ayrımı ve "onlar"a karşı duyulan derin nefret ve güvensizlik, Siyonistler'in ve İsrail'in sosyo-psikolojisinde büyük bir yer tutar.

İbranice'de Yahudi-olmayan anlamına gelen ancak küçümseme ve hakaret içeren *goy* (çoğulu *goyim*) terimi, İsrailliler'in "onlar"ı tanımlamak için en sık kullandıkları ifadedir. Öyle ki, İsrail liderleri bile goyim ile Yahudiler arasındaki sözde genetik farklılıklara atıfta bulunmaktan çekinmemişlerdir.

Likud liderleri, her zaman olduğu gibi bu konuda da İşçi Partililerden daha açık sözlü davrandılar. Likud'un liderlerinden ve eski Başbakanlardan Yitzhak Şamir, "üstün ırk" kavramına olan inancını, Siyonizm'i ırkçılığın bir kolu olarak gören Birleşmiş Milletler kararının 14 Kasım 1975 günü oylanmasından sonra, dünya ve uluslararası ilişkiler konusundaki görüşlerini kaleme alırken şöyle açığa vurmuştu: "Ağaçlardan inen insanlardan meydana gelen ulusların dünyanın liderliğini üstlenmeleri kabul edilecek bir şey değildir. İlkeller nasıl kendilerine ait fikirlere sahip olabilirler? Birleşmiş Milletler'in kararı bize bir kere daha göstermiştir ki biz diğer uluslar gibi değiliz." Benzer bir ifade, Menahem Begin tarafından da kullanılmış, Nobel Barış Ödülü alan bu eski terörist, Filistinlileri "iki ayaklı hayvanlar" olarak tanımlamıştı.[57]

İsrail'in bir "düşman denizi" ile çevrili oluşu ve özellikle 1967 Savaşı'ndan sonra yaygınlaşan "tüm dünya bize karşı" duygusu ise, İsrail toplumunun goyim'e olan geleneksel nefret ve güvensizliğini körükledi. Getto'nun Spartavari atmosferi içinde asırlar boyu gelişmiş ve en somut ifadesini de Talmud sayfalarında bulmuş olan "goyim düşmanlığı", böylece, kendi kendisini modern bir Sparta'ya dönüştüren Yahudi Devleti'nde devam etti.

Kuşkusuz İsrail'in—Likud liderlerinin üstteki "kaçamak" demeçleri sayılmazsa—bu tür bir anlayışı tüm dünyanın gözü önünde resmi ağızlardan dile getirmesi beklenemez. Ancak İsrail Devleti'nin Yahudi ırkçılığına—ya da Shahak'ın deyimiyle "Yahudi fundamentalizmine"—karşı son derece ılımlı yaklaşmasının, hatta bu ideolojiyi el altından desteklemesinin kuşkusuz büyük bir anlamı vardır.

El altından desteklenen bu akımın bir örneği, *Hatanya* kitabıdır. Modern Hasidik Yahudiliğin en önemli kollarından biri olan Habbad hareketinin en temel kitabı olan *Hatanya*'da inanılması zor derecede ırkçı düşünceler yer alır. Bu kitaba göre, tüm Yahudi-olmayanlar şeytani varlıklardır ve "içlerinde iyilikten gelen hiç bir şey yoktur". Öyle ki, anne karnındaki bir Yahudi embriyosu bile bir Yahudi-olmayanın embriyosundan son derece farklıdır. Yahudi-olmayanların varlıklarını sürdürmeleri ise "gereksizdir"; çünkü yaratılmış olan her şey sadece Yahudiler'in iyiliği için yaratılmışlardır. Bu kitabın sayısız nüshası, New York'u merkez alan "Lubavich" hareketi tarafından

basılmakta ve dünyanın dört bir yanındaki üyelere dağıtılmaktadır.[58]

Daha da önemli olanı, sözkonusu kitabın İsrail devlet aygıtı tarafından da onay görmesidir. Knesset üyesi Şulamit Aloni'nin ortaya koyduğu bir araştırmaya göre, İsrail'in 1978 yılındaki Lübnan işgalinden bir süre önce sözkonusu Hatanya doktrinleri bazı askeri merkezlerde yönetim tarafından özellikle yaygınlaştırılmıştır. Bunda gözetilen amaç, askeri doktor ve hemşireleri, "Yahudi-olmayan yaralılar"a yardım etmekten alıkoymaktır. Öte yandan İsrail'in eski Cumhurbaşkanlarından Zalman Şazar, Habbad hareketinin ateşli bir savunucusudur. Likud lideri eski Başbakan Menahem Begin de hareketi desteklediğini resmi olarak açıklamıştır.[59]

İsrail ordusunda Talmudik "anti-goyim" eğitiminin daha pek çok örneği vardır. Talmud'da Yahudi-olmayanlara zarar verilmesini yasaklayan çok sınırlı bir kaç hüküm, "kendileriyle savaşılmakta olunmayan Yahudi-olmayanlar"la ilgilidir. Hahamlar, bu noktadan hareketle, kendileriyle savaşılmakta olan tüm Yahudi-olmayanların öldürülebileceğini, hatta öldürülmeleri gerektiği sonucuna varmışlardır. Ve bu doktrin 1973'ten bu yana İsrail ordusu içinde bilinçli olarak yayılmaktadır. Batı Şeria'nın güvenliğinden sorumlu İsrail birliklerinin Genel Komuta Merkezi tarafından yayınlanan bir kitapçık, bu "ideoloji"yi şöyle anlatır:

> Bir savaş ya da silahlı bir çatışma sırasında kuvvetlerimiz sivil halk ile karşı karşıya gelirlerse ve eğer bu sivillerin askerlerimize zarar verip veremeyecekleri konusunda açık bir kesinlik yoksa, Halakha'ya göre bu sivillerin öldürülmeleri doğrudur ve hatta gereklidir. Hiç bir şart altında bir Arab'a güvenilmemelidir... Halakha, savaşta düşmana karşı saldırıya geçtiklerinde, iyi sivilleri, yani iyi gözüken sivilleri bile öldürmeleri için birliklerimize izin vermekte, hatta bunu emretmektedir.[60]

İsralli bir haham tarafından askerlere hatırlatılan ve eski hahamlardan Rabbi Shim'on'a ait olan bir "özdeyiş" ise şöyledir: "Yahudi-olmayanların en iyisi mi; öldür. Yılanın en iyisi mi; beynini parçala."[61]

Klasik Yahudilik'teki tüm ırkçı düşünce ve hükümlerin İsrail devlet aygıtı tarafından bu denli geniş çapta benimsenmesinin tek bir anlamı var-

dır: "Yahudi ideolojisi", bugün İsrail devletinin ve toplumunun en önemli temellerinden biridir.

İsrail'i kuran ve halen İşçi Partisi'nde temsil edilen "solcu" Siyonistler'in laik bir kimliğe sahip olmaları, "Yahudi ideolojisi"nin devletin temeline yerleşmesine engel olmamıştır. Çünkü, gerek Shahak'ın gerekse Amnon Rubinstein'ın çözümlemelerine göre, Siyonistler dindar olmasalar da Yahudi kültürünü ve o kültürü oluşturan dini şablonu hiç değiştirmeden almışlardır.[62] Ve Shahak, hem "laik" Siyonistler'in "Yahudi ideoloji"sine olan sözkonusu psikolojik bağlılıkları, hem de dinci Siyonistler'in özellikle 67 savaşından sonra giderek artan siyasi gücü sayesinde, bu "Yahudi ideolojisi"nin, bugünkü İsrail devletinin yönetiminde büyük bir rol oynadığını ortaya koyar. Ona göre, "İsrail Devleti'nin politikaları, realist siyasi gerçekler ile sözkonusu 'Yahudi ideolojisi'nin bir karışımı sonucunda ortaya çıkmaktadır".[63]

Dahası, bu "Yahudi ideolojisi"nin etkisi giderek artmaktadır. Shahak'a göre, "İsrail Yahudileştikçe, ya da bir başka deyimle 'Yahudiliğe döndükçe', gündelik politikalar da giderek rasyonel kaygılardan çok, Yahudi ideolojisinin hedefleri tarafından belirlenmektedir".[64]

Peki nedir "Yahudi ideolojisi"nin İsrail Devleti'ne yüklediği bu somut hedefler?

"Kurtarılmış Topraklar"

Israel Shahak'a göre, "Yahudi ideolojisi"nin önemli bir parçasını, "toprakların kurtarılması" oluşturur. Buna göre, bir toprağın "kurtarılması", onun Yahudi-olmayanlardan alınıp Yahudiler'e verilmesi ile mümkündür. Toprağın kurtarılmış sayılması için, ilk aşamada sahibinin, ikinci aşamada da üzerinde çalışanların Yahudi olması gerekmektedir.

Bu düşüncenin mantıksal sonucu, "kurtarılmak" istenen topraklardan Yahudi-olmayanların sürülmesini öngörmektedir. Nitekim İsrail Devleti'nin sahip olduğu "Yahudi ideolojisi"nin ütopyası da budur; İsrail topraklarındaki tüm Araplar'ın başka Arap ülkelerine "transfer" edilmesi ve böylece toprağın yalnızca ve yalnızca Yahudiler'e ait hale getirilmesi.

İsrail'i kuran Siyonistler'in başlıca amaçlarından biri, bu "kurtarma" misyonu olmuştur. Siyonizm tarihinin ünlü uzmanı Walter Laquer, siyonizmin öncülerinden A. D. Gordon'u örnek verir bu konuda. O ve arkadaşları, "Yahudi vatanındaki her ağacın ve hatta her çalının Yahudiler tarafından dikilmiş olmasını" hedeflemişlerdir.[65] Bu, kuşkusuz o vatanda hiç bir Yahudi-olmayanın barınmaması gerektiği anlamına gelir.

Nitekim aynı "laik" Siyonist liderlerin İsrail Devleti'nin kurulmasından sonra uyguladıkları "İbrani el emeği" politikası da, yine "toprakların kurtarılması" ütopyasının bir parçasıdır. Bu politika gereğince, Arap ülkelerinde yaşayan ve kültürel yönden İsrailli elitlere göre çok "geri" sayılan Doğu Yahudiler'i —Iraklı ve özellikle de Yemenli Yahudiler —Arap işçilerin yerlerini almaları için İsrail'e getirilmişlerdir. Amaç, toprak üzerinde harcanan tüm emeğin, "İbrani el emeği" olmasını sağlamaktır.[66]

Bu "dışlayıcı ideoloji", Israel Shahak'a göre, İsrail'in 1950'lerdeki, 60'lardaki ve 67 sonrasındaki tüm toprak kazanımlarının temel nedeni olmuştur.[67] "Toprağın kurtarılması" temel bir hedef kabul edildikten sonra, elden geldiğince daha çok toprağın işgal edilmesi ve bu yeni toprakların da Yahudi-olmayanlardan arındırılması İsrailliler için kutsal bir misyon sayılmıştır. 1967'deki Altı Gün Savaşı'nda işgal edilen Batı Şeria ve Gazze'de İsrail yönetimlerinin büyük teşvikiyle kurulan ve genişleyen "Yahudi yerleşim birimleri"nin amacı, sözkonusu "toprakların kurtarılması" misyonudur.

Ve bu misyon, İsrail politikasının yalnızca rasyonel hesaplara göre değil, en az onlar kadar güçlü bir "Yahudi ideolojisi" tarafından da belirlendiğinin göstergesidir. Çünkü yeni topraklar işgal etmek ve bu topraklar üzerinde "etnik temizlik" uygulamak, "Hıttin Korkusu" yaşayan bir ülke için "rasyonel" bir karar değildir. Her yeni işgalin ve her yeni "etnik temizliğin", karşı taraftaki Hıttin özlemini güçlendireceği açıktır çünkü.

Peki ama acaba "kurtarılması" gereken topraklar ne kadardır?

Tevratsal Sınırlar

Israel Shahak, "Yahudi ideolojisinin İsrail Devletine empoze ettiği

temel düşüncelerden biri, 'Vaadedilmiş Topraklar' kavramıdır" dedikten sonra bu kavramı şöyle açıklar: "Yahudi ideolojisi, Tanrı tarafından İsrailoğullarına Kutsal Kitap'ta vaadedilen ve tarihte bir zamanlar da Yahudi bir Kral tarafından yönetilmiş olan toprakların, bugün de İsrail Devleti'ne ait olması gerektiğini öngörür; çünkü İsrail bir 'Yahudi Devleti'dir".[68]

"Tanrı tarafından Yahudiler'e vaadedilen topraklar" ise, Eski Ahit'e göre "Nil'den Fırat'a" uzanan ünlü coğrafyayı kapsamaktadır. Tevrat'ın Tekvin kitabının 15. Bab'ında şöyle yazar:

> O günde Rab, Abraham'la ahdedip dedi: Mısır ırmağından büyük ırmağa, Fırat ırmağına kadar bu diyarı, Kenileri ve Kenizzileri ve Kadmonileri ve Hittileri ve Perizzileri ve Refaları ve Amorileri ve Kenanlıları ve Girgaşileri ve Yebusileri senin zürriyetine (soyuna) verdim.

Tesniye kitabının 12. Bap, 25. ayetinde ise aynı "kutsal sınırlar" şöyle çizilir:

> O zaman Rab bütün milletleri önünüzden kovacak ve sizden büyük ve kuvvetli milletlerin mülkünü alacaksınız. Ayak tabanınızın basacağı her yer sizin olacak, sınırınız çölden ve Lübnandan, ırmaktan, Fırat ırmağından garp denizine kadar olacaktır. Önünüzde kimse duramayacak, Allahınız Rab size söylediği gibi, dehşetinizi ve korkunuzu ayak basacağınız bütün diyar üzerine koyacaktır.

Tevrat ayetleri tarafından tarif edilen bu sınırların, günümüzde hangi devletlerin topraklarına dahil olduğuna baktığımızda ise oldukça ilginç gerçeklerle karşılaşırız. Yahudi dini otoriteleri, sözkonusu toprakların tam tarifi konusunda farklı fikirler öne sürmüşlerdir, ancak en geniş kapsamlı ve en çok kabul gören haritanın hangi bölgeleri kapsadığı Israel Shahak tarafından şöyle açıklanır:

> İsrail Toprakları'nın Tevratsal sınırlarını gösteren farklı haritalar içinde en büyük sınırlara sahip olan versiyon, şu bölgeleri içine alır: Güneyde tüm Sina yarımadası ve buna ek olarak Kuzey Mısır'ın Kahire'ye kadar uzanan bir parçası; doğuda, Ürdün'ün tamamı ve

> Suudi Arabistan'ın kuzey bölgesi; Kuveyt'in tümü ve Irak'ın çok büyük bir bölümü; kuzeyde Lübnan'ın ve Suriye'nin tamamı ve buna ek olarak Türkiye'nin Van Gölü'ne kadar uzanan büyük bir parçası; ve batıda Kıbrıs. Bu sınırlar hakkında yapılmış çok geniş kapsamlı araştırmalar, devlet desteğiyle, atlaslara, kitaplara ve makalelere dökülmekte ve okullarda bu sınırların propagandası yapılmaktadır. Başta Gush Emunim olmak üzere kimi etkili dini gruplar, sözkonusu coğrafyanın İsrail tarafından fethedilmesini istemekle kalmamakta, bu fethin ilahi bir emir olduğuna inanmaktadırlar.[69]

Shahak'a göre, İsrail'de "Tevratsal Sınırlar" (Biblical Borders) denildiğinde anlaşılan harita —Türkiye'nin Güneydoğu'sunu ve Kıbrıs'ı da içeren— sözkonusu coğrafyadır. (Biraz daha "sınırlı" olan bir ikinci versiyona ise "Tarihsel Sınırlar" adı verilir.) En önemlisi, "dinci ve milliyetçi çevrelerde çok popüler olan" bu "Tevratsal Sınırlar" hakkında, "ne İsrail'de ne de onun diasporadaki destekçileri arasında bu kavramın geçerliliğine yönelik hiç bir itirazın var olmayışı"dır. "Tevratsal Sınırlar"a prensip olarak karşı çıkanlar, Shahak'ın bildirdiğine göre, İsrail'in bir "Yahudi Devleti" olmasına karşı çıkan küçük bir azınlıktan ibarettir. Bunların dışında, "Tevratsal Sınırlar"ı savunanlara yapılan yegane eleştiri, "İsrail'in henüz bu sınırlara ulaşacak kadar güçlü olmadığı" yönündedir.[70] En "güvercin" kanat ise, bu sınırların fethedilmesinin ilerki bir tarihe bırakılması gerektiğini, bir gün "barışçı bir fetih" ile bu toprakların ele geçirileceğini, Araplar'ın ise bu toprakları vermeye "ikna edileceği"ni öne sürmektedir.

Ariel Şaron, Mayıs 1993'te yapılan Likud Kongresi'nde, İsrail'in "Tevratsal Sınırlar"ı resmi politika olarak benimsemesini önermiştir. Bu teklife karşı ne Likud'un içinden ne de diğer partilerden ciddi bir tepki gelmemiştir, gelen tepkiler ise yine "ilkesel" boyutta değil, "pragmatik" boyuttadır. Şaron'u eleştirenler, İsrail'in bu coğrafyayı ele geçirecek ve elinde tutacak güce henüz sahip olmadığı argümanına dayanmışlardır.[71]

Buna karşın, başta da belirttiğimiz gibi, "Tevratsal Sınırlar"a ilkesel olarak karşı çıkanlar, İsrail'in bir "Yahudi Devleti" olmaktan vazgeçmesi, Doğu Kudüs dahil işgal edilen topraklardan çekilmesi ve burada bir "Filistin Devleti"nin kurulması gerektiğine inanan ve küçük bir azınlıktan ibaret olan

gerçek barış yanlılarıdır yalnızca. Çoğunluk, "Tevratsal Sınırlar"ı ilkesel olarak kabul etmektedir. Çünkü bu çoğunluk "Yahudi ideolojisine" bağlıdır ve o "ideoloji"nin bu konudaki hükümleri gayet açıktır. İsrail'deki dinci çevrelerce yazılıp okullara dağıtılan bir prensipler bildirgesinde şöyle denmektedir:

> Biz burada en uygun yayılma yönteminden söz ediyoruz... Politik açıdan, (Kuzey'de) ulaşmamız gereken sınır Fırat ve Dicle nehirleridir. Bu Halakha'da (Yahudi şeriatında) yazılıdır. Dolayısıyla bu konuda herhangi bir anlaşmazlık olamaz. Tartışılabilecek tek konu, bunun nasıl hayata geçirileceğidir. Ancak dediğimiz gibi, İsrail topraklarının sınırları bellidir, bu konuda tartışılacak hiç bir şey yoktur, hükümler açıktır.[72]

Yahudiler için yalnızca dini değil, aynı zamanda ulusal kimliği de belirleyen bir kitap olan Tevrat'ın belirlediği bu sınırların, yüzyıl başından beri Siyonist liderler tarafından vurgulanmış olmasının anlamı böylece daha iyi anlaşılmaktadır. Siyasi Siyonizm'in kurucusu olan Theodor Herzl, 1897 yılında Basel'deki Siyonist Kongre'nin açılışında "kuzey sınırlarımız Kapadokya'daki dağlara kadar dayanır, güneyde de Süveyş Kanalı'na (Nil nehri). Sloganımız, David ve Solomon'un Filistini olacaktır" derken aynı sınırları kastetmiştir. David Ben–Gurion da 1948 yılında İsrail devletinin kuruluşunu ilan ettiği ünlü konuşmasında aynı haritayı çizer: "Filistin'in bugünkü haritası İngiliz manda yönetimi tarafından çizilmiştir. Yahudi halkının, gençlerimizin ve yetişkinlerimizin yerine getirmeleri gereken bir başka harita daha var; Nil'den Fırat'a kadar."

"Yahudi ideolojisi"nin Yahudi Devleti'ne çizdiği bu harita, takdir edilir ki, çok büyük coğrafyayı kapsamaktadır ve yerine getirilmesi de son derece zor bir hedeftir. Sahip olduğu Yahudi nüfusu hala 5 milyonu bulmayan İsrail'in bu denli dev bir bölgede hegemonya elde etmesi, görünür bir gelecekte mümkün dahi sayılamaz. Ancak gözüken odur ki, İsrail, bu haritayı nihai hedef olarak benimsemekten yine de vazgeçmemektedir.

Bu emperyal vizyon, daimi bir Hıttin Korkusu içinde yaşayan bir ülke için son derece lüks sayılabilir elbette. Yahudi Devleti, Nil'den Fırat'a uzanan

dev coğrafya şöyle dursun, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ni bile kontrol altında tutmakta zorlanmış ve bu yüzden FKÖ ile barış masasına oturmuştur. Bu noktadan bakıldığında, kendi varlığını sürdürebilmenin endişesi içinde olan küçük bir devletin, tüm Ortadoğu'yu kapsayacak bir hegemonyanın peşinde koşması tamamen irrasyonel gözükmektedir.

Ama ne ilginç, Yahudi Devleti tam da bu irrasyonel pozisyondadır. Çünkü, yanyana konduğunda tam bir zıtlık arz eden Hıttin Korkusu ile "Nil'den Fırat'a" uzanan emperyal vizyonu birleştirerek ortaya paradoksal bir sentez çıkarmaktadır.

Sentez şudur: Yahudi Devleti, Hıttin Korkusu'nu aşmak için, "Yahudi ideolojisi" tarafından kendisine gösterilen emperyal vizyona sadık kalmalıdır. Bir başka deyişle, eğer yok edilme korkusunu aşmak ve Ortadoğu'yu güvenli bir yer haline getirmek istiyorsa, bunu Nil'den Fırat'a uzanan coğrafya üzerinde hegemonya kurarak gerçekleştirmelidir. En iyi savunmanın saldırı olduğu şeklindeki kadim kurala uygun olarak şekillenen bu sentez, Ortadoğu'nun Yahudi Devleti için bir "hayat sahası" haline getirilmesini öngörmekte ve bunun da İsrail'in bekasının tek yolu olduğunu savunmaktadır.

Sentezin en somut sonucu ise, Nil'den Fırat'a uzanan dev coğrafyayı kapsayan bir "beka stratejisi"dir.

Ü Ç Ü N C Ü B Ö L Ü M

Beka Stratejisi

Haçlılar bu ülkeyi ellerinden kaçırdılar,
çünkü zaten onların değildi; en baştan
yabancısıydılar buraların. Bugün ise bizim
en yüce ve en temel amacımız, bölgeyi
demografik, stratejik ve ekonomik bakımdan
yeni bir dengeye oturtmaktır.
— Oded Yinon'un "1980'lerde İsrail İçin
Strateji" başlıklı raporundan

1954 yılının Temmuz ayıydı.

Mısır'ın kavurucu sıcaklar nedeniyle geleneksel yaz uyuşukluğuna kapıldığı sıralarda, birden bire Kahire ve İskenderiye kentlerinde birbirini izleyen bir seri patlama gerçekleşti. Bombalar, ilginç ve "stratejik" anlamı olabilecek hedeflerde, yani ülkedeki İngiliz ve Amerikan tesislerinde patlatılıyordu. Örneğin Amerika'nın her iki şehirdeki "Enformasyon Hizmeti" ile ilgili kütüphaneleri vurulmuştu. Tahrip gücü fazla yüksek olmayan, dolayısıyla büyük bir mal ya da can kaybı yaratmayan bombalardı bunlar. Ama birbiri ardına patlatılmaları, terörizme o sıralar pek de alışık olmayan ülkede endişe ve panik yarattı. En başta da Amerikalılar ve İngilizler tedirgin olmuştu elbette.

Amerikalı yazarlar Andrew ve Leslie Cockburn'e göre, "bombalamaların, Devlet Başkanı Nasır'ın ABD ve İngiltere ile geliştirdiği sıcak ilişkilerden rahatsızlık duyan Batı düşmanı militan Mısırlılar tarafından gerçekleştirildi-

ği varsayılabilirdi". Nitekim eylemi planlayanlar da tam tamına bu varsayımı empoze etmek, hem Nasır'ın hem de Batılıların eylemlerin fanatik Batı düşmanı Mısırlı teröristler tarafından düzenlediğini düşünmelerini sağlamak istiyorlardı.[73]

Kısa bir süre sonra "anti-emperyalist" bir politika izlemeye başlayacak ve tüm Arap dünyasını etkisi altına alan bir efsane haline gelecek olan olan Nasır'ın, o sıralar gerçekten de Batı'yla, daha doğrusu Amerikalılarla yakın ilişkileri vardı. Nasır, 1952'de Kral Faruk'u devirerek iktidarı ele geçiren Hür Subaylar cuntasının en karizmatik üyesiydi. İki yıl sonra da, cuntanın görünüşteki liderliğini rütbesi yüksek olduğu için yürüten General Muhammed Necib'i emekliye ayrılmaya zorlamış ve Mısır'ın tartışmasız lideri haline gelmişti. Tüm stratejik hesaplarını bölgeyi "komünizmden korumak" üzerine kuran Washington ise, ilk ortaya çıktığı günden beridir bu yeni ve karizmatik lider ile ilişki içindeydi; onu komünist tarafa "kaptırmamayı" düşünüyordu.

Nasır ile Washington arasındaki ilişki, CIA aracılığıyla, özellikle de CIA'nın bölgedeki en deneyimli ajanı sayılan—ve daha önce de İran'da Şah'ın yeniden tahtına oturmasını organize etmiş olan—Kermit Roosevelt kanalıyla gelişiyordu. Roosevelt, Hür Subaylar'ın 1952 yılındaki darbesine destek olmuş, ilerleyen yıllarda da Washington ile Nasır arasında önemli finans bağlantıları kurmuştu. 1953 yılında, Mısırlı'nın şahsına içinde 3 milyon dolar bulunan bir "hediye paketi" ulaştırmış, Nasır ise bu parayı Kahire'deki Hilton otelinin karşısına büyük bir kule inşa edip adına "Roosevelt Anıtı" demek için kullanmıştı.[74] Roosevelt, bir süre sonra, Nasır'ın isteği üzerine, Mısır ordusunun ve istihbarat servisinin geliştirilmesi için Amerikan yardımı da ayarlamıştı.[75] Nasır, yarım yüzyılı aşkın bir zamandır ülkede bulunan İngiliz askeri birliklerinin ülkeden ayrılması için de İngilizlerle anlaşma imzalamış, iki taraf Ekim 1954'de Majestelerinin tüm askerlerinin ülkeden ayrılmasına karar vermişlerdi. Mısır lideri, bunun ardından da yine yarım yüzyıldır İngiltere'nin denetiminde olan Süveyş Kanalı'nı millileştirmeyi hedefliyordu.

Ve tüm bu gelişmeler, Tel-Aviv'de endişe ile izleniyordu. İsrailliler, bu

yeni Arap liderinin ABD ile iyi ilişkiler geliştirmesinden ve İngiltere'nin de Mısır'ı onun egemenliğine bırakıp gitmesinden son derece rahatsızdılar. O sıralar İsrail hakkında pek fazla söz etmeyen Nasır'ın kolaylıkla aleyhlerine dönebileceğini düşünüyorlardı.

Kahire ve İskenderiye'deki Amerikan ve İngiliz hedeflerine yönelen bombalar, işte tam bu atmosferde patladı. Ve kısa bir süre sonra anlaşıldı ki, bombaları patlatanlar "Batı düşmanı Mısırlı militanlar" değil, eylemi "Batı düşmanı Mısırlı militanlar"ın düzenlediği imajını vermek isteyen İsrailliler'-di.

Olayın içyüzü, bombaları İsrail gizli servisi adına patlatan ve Mısırlı Yahudilerden oluşan grubun amatörlüğü sayesinde ortaya çıkmıştı. Bombalardan biri, gruptaki eylemcilerden birinin henüz cebindeyken patlamış, ağır yaralı olduğu halde tutuklanan genç Yahudi'nin "konuşturulması" sonucunda da grubun öteki üyelerine ulaşılmıştı. Örgüt, Mossad'ın adına yakışmayacak derecede "amatör"dü.

Ve kısa süre içinde tüm plan anlaşıldı. 16 Temmuz 1954'de Savunma Bakanı Pinhas Lavon "İngilizler'in Süveyş'i boşaltmasının anlamı"nı tartışmak için evinde bir toplantı yapmıştı. Lavon toplantıda "Mısır'daki İngiliz hedeflerine karşı sabotaj düzenleme" fikrini ortaya atmıştı. Bu sabotajların Mısırlılar tarafından yapıldığı izlenimi verilecek ve bu duruma sinirlenen İngilizler de ülkeden çıkmaktan vazgeçeceklerdi. Zamanın Mossad şefine göre de, bu operasyonun amacı "halkta kargaşa yaratarak Batı'nın varolan rejime karşı duyduğu güveni yıkmaktı." Buna da İngilizler'in bu bölgeyi boşaltmasını önleyecek bir kriz yaratılarak ulaşılmak isteniyordu.[76]

İsrail hükümeti, bu olayı önce İsrail Devleti'ne karşı atılmış büyük bir iftira olarak yorumladı ve hatta tarihte Yahudi topluluklarına yönelen "kan iftiralarına" benzetti.[77] Bir süre sonra da apaçık olan durumu kabullenmek zorunda kaldı, ama tüm sorumluluğu Savunma Bakanı Lavon'un üstüne yıktı. Lavon istifa etti ve başarısız operasyon, tarihe "Lavon Olayı" olarak geçti.

Lavon Olayı, İsrail hükümetinin göstermeye çalıştığı gibi "savunma bakanının bağımsız bir girişimi" değildi. Aksine, operasyon İsrail'in genel

stratejisi ile yakından ilgiliydi. Bu strateji, "Hıttin Korkusu"ndan muzdarip olan Yahudi Devleti'nin Ortadoğu'da nasıl "baki" kalabileceği sorusuna cevap bulabilmek için geliştirilmiş bir "beka stratejisi"ydi.

Sömürgecilerle İttifak ve Monarşilerin Yaşatılması

Önceki bölümde, Arap dünyasını 1950'lerin başından itibaren dönüştürmeye başlayan radikalizasyon dalgasından söz etmiştik. İsrail, bu dalganın kendisinde uyandırdığı "Hıttin Korkusu"na karşı kayıtsız kalmadı. Yahudi Devleti, aksine, giderek radikalleşen Ortadoğu'da hayatta kalabilmek için çok geniş kapsamlı bir beka stratejisi geliştirdi. Strateji, Ortadoğu ülkelerinin radikalleşmeden alıkonulmasını öngörüyordu. Bunun için yapılması gereken iki önemli işten biri, Ortadoğu'nun bir sömürge bölgesi olarak kalmasını sağlamaktı. İngilizler'in Mısır'ı terk etmesini engellemeyi amaçlayan Lavon Olayı, bu büyük planın başarısız bir parçasıydı yalnızca.

Ben-Gurion, Ekim 1956'da Fransa ve İsrail liderleri arasında yapılan Sevr Konferansı'nda ortaya attığı Orta Doğu "yerleşim" planında şöyle bir öneri getirmişti:

> Ürdün'ün var olma hakkı yoktur ve bölünmelidir. Ürdün ırmağının doğu yakası Irak'a katılacaktır ve Arap mültecileri buraya yerleşecektir. Batı Şeria, özerk bir bölge olarak İsrail'e verilecektir. Lübnan, Hıristiyan bölümünün dengesini bozan Müslüman bölgelerden kurtarılacaktır. Irak, Doğu Şeria ve güney Arap yarımadası İngilizler'in olacaktır. Süveyş Kanalı milletlerarası olacak ve Kızıldeniz boğazları İsrail kontrolu altına alınacaktır.[78]

Kısacası Ben-Gurion, Ortadoğu'nun İsrail açısından güvenli hale getirilmesi için bazı bölgelerin İsrail tarafından işgal edilmesini, bazı bölgelerin de İngiltere gibi Batılı güçler tarafından yeniden sömürgeleştirilmesini istiyordu. Bölge tekrar sömürgeleştirilecek ve İsrail bu işin gerçekleşmesine yardım edecekti. Hayfa Üniversitesi'nden Benjamin Beit-Hallahmi, bu konuda şöyle diyor: "1950'lerin ilk yıllarından itibaren, İsrail liderleri Üçüncü Dünya'da ve Ortadoğu'da kolonileşmenin yıkılmasına

yönelik olarak yapılan her hareketin İsrail için bir tehdit unsuru olduğunun farkındaydılar ve buna göre davranıyorlardı."[79]

Anti-kolonyal hareketlere karşı sömürgeci güçlerin desteklenmesi, İsrailliler açısından yalnızca politik bir strateji değil, aynı zamanda sosyolojik ve psikolojik bir dünya görüşüydü. Yahudi Devleti, içinde yaşadığı "Üçüncü Dünya"ya nefret ve endişe ile bakıyor, bu dünyayı asırlardır sömürmüş olan Batı'yı ise doğal bir müttefik olarak görüyordu. Bu bakış açısı, aslında henüz İsrail kurulmadan bile Siyonist liderlerin zihnine egemendi. Sağ-kanat siyonizmin kurucusu ve lideri Vladimir Jabotinsky, şöyle demişti:

> Siyonizmin esas amacı tüm Akdeniz'i Avrupa ellerinde tutmaktır... Bu durumda, örneğin Suriye'nin bağımsızlığı söz konusu bile olamaz... Bu konu Fransa, İtalya ve İngiltere tarafından anlayışla karşılanacaktır, çünkü kendi koloni imparatorluklarının korunmasına yöneliktir... Biz her türlü Doğu-Batı çatışmasında Batı'dan yana oluruz... Biz bugün bu kültürün en sadık ve önde gelen taşıyıcılarıyız. İngiliz imparatorluğunun yayılması bizim İngilizlerden bile daha çok işimize gelir.[80]

Ben-Gurion ise, aynı mantığı koruyarak Ocak 1957'de şöyle diyordu: "Bizim varlığımız ve güvenliğimiz açısından, bir Avrupa ülkesinin dostluğu tüm Asya insanlarının görüşlerinden daha önemlidir."[81] İsrailli gazeteci A. Schweitzer ise Moşe Dayan'ın "vizyonunu" şöyle özetliyordu: "Ona göre, Yahudi halkının bir görevi vardır, özellikle de İsrailli olanların. İsrail, dünyanın bu yanında, Nasır'ın Arap milliyetçiliğinin başlattığı akımlara karşı Batı'nın bir uzantısı olarak kaya gibi sert olmalıdır."[82]

Nitekim Nasır kısa süre içinde ABD ve İngiltere ile sürdürdüğü sıcak ilişkilerden çark etti ve giderek Sovyetler Birliği'ne yanaştı. Bu durum, "sömürgeciler" ile İsrail'i fazla zaman geçmeden müttefik haline getirdi. İsrail'in, Nasır'ın 1956 yılında Süveyş Kanalı'nın milleştirme girişiminin ardından İngiltere ve Fransa ile birlikte düzenlediği askeri saldırı, "sömürgecilerle ittifak" stratejisinin fiiliyata geçmiş haliydi.

"Sömürgecilerle ittifak" stratejisinin en somut ve verimli sonucu ise, 1950'li ve 60'lı yıllarda İsrail ile Fransa arasında kurulan işbirliği oldu.

Bu dönemde İsrail, Fransa'ya sömürgelerini koruması için çok büyük bir destek verdi. Hallahmi'ye göre; "Fransa da, İsrail de Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki dekolonizasyon (sömürgeden kurtulma) hareketlerini durdurmayı hedefliyordu. Böylece iki ülkenin arasında Şimon Peres'in deyimiyle 'ebedi bir dostluk' oluştu."[83] Cezayir'den Hindiçini'ne kadar uzanan bir coğrafyada, Fransa'nın sömürge yönetimlerini ayakta tutmak için İsrail ve Fransa tarafından, Hallahmi'nin deyimiyle "Avrupa hegemonyası için birleşik cephe" kurulmuştu.[84]

Bu "birleşik cephe"nin en önemli parçası Cezayir'deydi. Uzun zamandır bir Fransız sömürgesi olan Cezayir'in halkı, 1954 yılında büyük bir ayaklanma, daha doğrusu bir "bağımsızlık savaşı" başlatmıştı. 1962'ye kadar süren savaş, yaklaşık 1.5 milyon Cezayirli Müslümanın yaşamına mal oldu.

İsrail, 1954 yılındaki ayaklanmadan önce de Cezayir'deki gelişmeleri çok yakından izliyordu. Özellikle İsrail gizli servisi Mossad (*ha-Mossad le-Modiin ule-Tafkidim Meyuhadim*; "İstihbarat ve Özel Görevler Enstitüsü"), Cezayir'de gelişen bağımsızlık hareketini yakın takibe almıştı. Ayaklanma ile birlikte de İsrail, Fransız sömürge yönetimine aktif destek vermeye başladı. İsrailli askeri uzmanlar, gerilla savaşı konusunda tecrübesiz olan Fransız birliklerine, özellikle de gerilla savaşında helikopter kullanımı konusunda, eğitim verdiler. Fransız birliklerini eğitmek için iki İsrailli general Cezayir'e gitmişti. Bu iki general de oldukça tanıdıktı: Yitzhak Rabin ve Haim Herzog, yani 90'lı yıllarda İsrail'de Başbakanlık ve Devlet Başkanlığı koltuğuna oturan iki önemli isim.[85]

Ayaklanmanın son dönemlerinde de İsrail'in Fransızlara verdiği büyük destek sürdü. İsrail, S. Steven'ın *The Spymasters of Israel* adlı kitabında bildirdiğine göre, Fransızlar'ın kurduğu "kontrgerilla" örgütü OAS'a da büyük yardımlarda bulunmuştu. "1961 ve 1962'de İsrail'in, Cezayir'de Fransız kontrolu sağlamaya çalışan Fransız yerlilerinin aşırı sağcı örgütü olan Fransız OAS (*Organisation de l'Armée Secrète*; "Gizli Ordu Örgütü") hareketini desteklediğine dair birçok rapor vardı".[86] Cezayir tam bağımsızlığını kazanıp, Birleşmiş Milletler'e katıldığında da, sadece İsrail Cezayir'in kabulü aleyhinde oy kullanmıştı.

İsrail, radikalizasyona karşı durmaya çalışırken, sömürgecilerle yaptığı sözkonusu ittifakın yanında bir ikinci taktik daha kullanmıştı; Arap monarşilerinin ayakta tutulması. Çünkü bu monarşiler de, neredeyse sömürgeciler kadar, "uygun"dular İsrail'in Ortadoğu vizyonuna ve beka stratejisine.

İsrail, bu muhafazakar monarşilerin yönetimleriyle hep iyi anlaşmıştı. Irak Başbakanı, Mossad'ın kendisine verdiği rüşvet karşılığında ülkesindeki Yahudiler'in İsrail'e göç etmesinde kolaylıklar göstermişti. İran Şahı'nın Başbakanı Muhammed Said ise, İsrail'i resmen tanımak için 400 bin dolarlık rüşvet almıştı.[87] Benzer rüşvetler, benzer ya da farklı işler için Suriye liderine de dağıtılmıştı.[88] Tümüyle bir "etkisiz eleman" olan Mısır Kralı Faruk da Yahudi Devleti'nin Ortadoğu vizyonuna uygun düşüyordu. CIA tarafından "maaşa bağlanmış" olan Ürdün Kralı Hüseyin de aynı vizyona uygun bir liderdi.[89]

İsrail, Nasır'ın başlattığı ve Baas Partisi ile devam eden radikalizasyon dalgasına karşı, bu monarşilerin ayakta kalmasını kuşkusuz tercih ederdi. Nitekim bazılarının ayakta kalabilmesi için yoğun çaba gösterdi.

Fas Kralı Hasan, bunun en ilginç örneklerinden biriydi. İsrailliler, 1950'lerin sonundan bu yana Kral'ın iktidarda kalmasına destek oldular, rejim muhaliflerini temizlemesine yardım ettiler. Fas ve İsrail arasındaki örtülü işbirliği, 1966'da ortaya çıktı ve büyük bir enternasyonal krizin doğmasına sebep oldu: Kriz, Fransa, Fas ve İsrail'in karıştığı Ben Barka Olayı'ydı. Mehdi Ben Barka sürgünde yaşayan ve Hasan rejimi tarafından ölüme mahkum edilmiş Fas'lı radikal bir aydındı. Fas gizli servis şefi General Muhammed Oufkir, 1965'de kraldan Ben Barka'yı ortadan kaldırmak için emir aldı ve derhal Mossad'dan yardım istedi. Mossad, Ben Barka'nın Paris'teki kaçırılma olayını organize etti. Daha sonra da Ben Barka öldürüldü. Fas gizli servisi o zamandan beri Mossad'la hep yakın ilişkiler içinde oldu.[90]

İsrail, 1975'den beri Batı Sahara bölgesinde bağımsızlıklarını ilan etmeye çalışan "Polisario" asileriyle yaptığı savaşta da Fas Kralı Hasan'a yardım etti.[91] Ayrıca, Washington'daki lobisini kullanarak Amerikan Kongresi'nde Fas lehinde baskı ve propaganda yaptı. İsrailliler bu konuda özellikle

ABD Kongresi'nin Yahudi üyelerinden Stephen Solarz'ı devreye soktular.[92]

Aynı Fas Kralı Hasan gibi, Ürdün Kralı Hüseyin de neredeyse yarım yüzyıldır süren iktidarı boyunca İsrailliler'den büyük destek gördü. Ronald Payne'in *Mossad: Israel's Most Secret Service* adlı kitabında yazdığına göre, İsrail gizli servisi, 1950'li ve 60'lı yıllarda kendisine karşı düzenlenen darbe girişimlerini önceden haber vererek Kral Hüseyin'in iktidarda kalmasına yardımcı olmuştu.[93] İsrail gizli servislerinin Kral Hüseyin'in iktidarını ayakta tutmak için gösterdikleri çaba, *Le Monde*'un Yahudi yazarı Marek Halter'in Kral'a yazdığı açık mektupta ise şöyle anlatılıyordu: "... İsrail'e ve İsrail gizli servisine güvendiniz. Nisan 1957'de, Temmuz 1958'de, Mart 1959'da, Ağustos 1960'da, Temmuz 1966'da, Nisan 1967'de... her seferinde sizi Mossad kurtardı".[94] Ürdün Kralı da Yahudi Devleti'nden gördüğü bu yardımları karşılıksız bırakmamış, Ürdün gizli servisi Muhaberat'ın Mossad'a çeşitli konularda yardımcı olmasını sağlamıştı. İsrailli gazeteciler Dan Raviv ve Yossi Melman'a göre, "Muhaberat, Mossad'a Arap dünyasının kapılarını açtı".[95]

'Çevre' Stratejisi

İsrail'in 1950'lerin başında tasarladığı ve uygulamaya koyduğu sözkonusu iki politika, yani sömürgecilerle ittifak ve monarşilerin yaşatılması, pek başarılı olmadı. Yahudi Devleti, ne Ortadoğu'daki monarşilerin büyük bölümünün birbiri ardına bir "domino etkisi" içinde yıkılmalarını engelleyebildi, ne de yüzyılın ilk yarısında Ortadoğu'yu yönetmiş olan Batılı sömürgeci güçlerin bölgede tutunabilmesini sağlayabildi. 1960'lara gelinirken Ortadoğu, Nasır'ın başlattığı ve kendisine en büyük hedef olarak İsrail'i belirleyen solcu/milliyetçi dalganın etkisi altındaydı.

Yahudi Devleti'ni kuran ve ilk iki onyılını düzenleyen David Ben-Gurion ve kurmayları, bu noktada daha gerçekçi ve tutarlı bir "beka stratejisi" belirme ihtiyacı duydular. İsrail'in, düşman bir "Müslüman Arap denizi" tarafından bir "ada" gibi çevrelendiği bir gerçekti. Bu durumda, yapılacak şey, o Müslüman Arap denizinin ötesine uzanmak, bu denizin "çevresindeki" ülkelerle ittifak imkanları aramaktı. "Çevre stratejisi adı verilen bu plan, İran, Türkiye ve Etiyopya gibi Arap Ortadoğusunun çevresindeki Arap olmayan ülkelerle ittifaklar kurmayı öngörüyordu.

1958 yılında David Ben-Gurion, Şah Rıza Pehlevi'ye "Hür Dünya"ya yönelen tehdide karşı yakın bir ittifak kurmayı öneren bir mektup yazdı. Amerika'nın bölgedeki en iyi dostu olan Şah, doğal olarak, olumlu bir yanıt verdi. İttifak hiç zaman kaybetmeden başlatıldı; Aralık 1958'de İran hükümetinin Tel-Aviv temsilciliği ve İsrail'in Tahran elçiliği genişletildi. İlerleyen yıllarda işbirliği büyüdü. Amerikalı siyaset bilimci E. A. Bayne iki ülkenin arasındaki yakın işbirliğinin bir portresini çizerken İran'ın "Arap boykotuna rağmen İsrail'in petrol ihtiyacının büyük bir kısmını karşıladığına" dikkat çekmiş ve şöyle demişti: "Ayrıca, pek bilinmese de, İran, İsrail ordu persone-

liyle yakın askeri bağlantılar içindedir... İran-İsrail programının çapı genelde gizli tutulmaktadır."[99]

İsrail Şah'a, baskıcı rejimini ayakta tutabilmesi için de yardım ediyordu. İran ve İsrail arasında kurulan askeri işbirliği hem silah satışını hem de İsrailli uzmanların İranlı subaylara kara savaşı, istihbarat, karşı istihbarat ve hava savaşı konularında eğitim verilmesini içeriyordu. Şah'ın ünlü gizli servisi SAVAK, (*Sazmani-Amniyat Va Kisvar*; "Devlet İstihbarat ve Güvenlik Örgütü") Mossad'dan önemli yardımlar almıştı. İsrailliler, özellikle işkence teknikleri konusunda eğitmişlerdi SAVAK'ı.[100] Ocak 1963'de İsrail Genel Kurmay Başkanı Zvi Tzur, Tahran'a resmi ve halk bilgisine açık bir gezi yaptı. Bu gezi, iki ülke arasındaki ittifakın ve bu ittifak içindeki askeri işbirliğinin rolünün arttığının açık bir göstergesiydi. 1964'de İran, İsrail'den büyük bir miktar Uzi hafif makineli tüfeği satın aldı.[101]

Şah'ın İsrail ile bağlantılar kurmaya karar vermesinin sebeplerinde biri de Amerikan Yahudiler'inin Amerikan Kongresi'nde İran çıkarlarını gözetmesine yardım edebileceğini farketmiş olmasıydı. Hallahmi bu konuda "Washington'daki efsanevi İsrail lobisi bir çok Üçüncü Dünya rejiminin ilgisini çekmiştir ve Amerikan kamuoyuyla sorunları olan Şah da İsrail'i Amerika'daki politik arenada çok güçlü gören diğer yöneticilerden farklı değildir" diyor.[102] Nitekim Yahudi Devleti, Şah'ın Batı'daki imajını düzeltme işini de üzerine almıştı. Batı ve özellikle de Amerikan basınındaki Yahudi güdümü, İsrail'e Şah lehinde propaganda yapma imkanını veriyordu. Öyle ki Şah, kendini tamamen İsrail'e bağlı hissediyordu. Mossad'ın eski Afrika şefi David Kimche'nin anlattığına göre, Şah, kendisi hakkında Amerikan, hatta Batı basınında en ufak olumsuz bir haber çıktığında hemen telefona sarılıyor ve "niçin buna izin verdiniz" diye soruyordu.[103]

Çevre stratejisi içinde yer alan İran'dan başka bir ikinci ülke ise Türkiye'ydi. ABD şemsiyesi altında, bu iki ülke arasında da örtülü bir ittifak oluştu. Benjamin Beit-Hallahmi, Türkiye ile İsrail'in çevre stratejisi çerçevesindeki yakınlaşmasını şöyle anlatıyor:

> Türkiye İsrail'i 1949 yılında *de facto* tanımıştı, ama 1950'lerin sonlarına gelinceye dek özel bir ilişki kurulmadı. 1958 yılında zamanın Dışişleri

> Bakanı Golda Meir Türkiye'ye gizli bir ziyarette bulundu. 29 Ağustos 1958'de ise, iki ülkenin Başbakanları Adnan Menderes ve David Ben-Gurion arasında Ortadoğu radikalizmine ve "Sovyet etkisine" karşı gizli bir işbirliği anlaşması imzalandı. 1960 darbesinin ardındaki dönemdeki ilk dikkat çekici temas ise, yine iki Başbakanın, İsmet İnönü ve Levi Eşkol'un Temmuz 1964'te Paris'te yaptıkları görüşmeydi.
> İlerleyen yıllarda, İsrail, Türkiye'ye istihbarat ve güvenlik hizmetleri teknik eğitimi konusunda yardımcı oldu. Mossad'ın 1950'lerden beri Türkiye'de bir üssü bulunuyordu ve 1958'de yapılan üç taraflı bir anlaşmayı (Trident) takiben, İsrail istihbarat servisleri Türk gizli servislerine eğitim verdi... 1970'lerde Türkiye'de neredeyse iç savaşa dönüşecek olan iç huzursuzluklar İsrail'i de ilgilendiriyordu. Bu yıllarda meydana gelen ve her ay birçok sağcı ve solcu militanın öldürüldüğü olaylar Mossad tarafından yakından takip ediliyordu... 4 Nisan 1985'de, Türk Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu Washington'da İsrail büyükelçisi Meir Rosanne ile buluştu. O zamanlar, İsrail kaynakları, Türklerin Washington'daki İsrail nüfuzundan etkilendiğini ve bu buluşmayı daha çok Amerikan yardımı almak için yaptığını belirtmişlerdir.[104]

İsrail-Türk ilişkilerinde dikkat çekici olan "istihbarat ve güvenlik" bağlantısı, 1958 sonlarında imzalanan—ve ancak 1979 devriminin ardından Tahran'daki ABD Büyükelçiliğinin arşivlerinin İranlı öğrenciler tarafından günışığına çıkarılmasıyla öğrenilen—gizli "Trident" anlaşmasına dayanıyordu. Türk, İran ve İsrail gizli servislerinin işbirliği yapması amacıyla imzalanan anlaşma, düzenli istihbarat alışverişi gerçekleştirilmesini ve gizli servis şeflerinin yılda iki kez bir araya gelmesini öngörüyordu.[105] İşte bu anlaşma, kalıcı ve önemli işbirlikleri doğurmuştu. Mossad'ın eski şeflerinden Isser Harel, o günleri şöyle anlatıyor:

> Bu ülkelerin (İran ve Türkiye'nin) etkili bir istihbarat ve güvenlik sistemine kavuşabilmeleri için çok uğraştık. Ayrıca her muhtemel bir devrime ya da işgale karşı direnebilecek özel asker ya da polis kuvvetlerinin oluşması için çalıştık... Sonuçta bu iki ülke de bize kesin

bir güven duymaya başladılar ve biz de bu güveni boşa çıkarmamak için özen gösterdik.[106]

Çevre stratejisi içinde yer alan üçüncü ülke, yani Etiyopya ile de gerçekten çok yakın ilişkiler kuruldu. Hatta resmi olmasa da, son derece etkili bir Etiyopya-İsrail askeri ittifakından söz edilebilirdi. Kendine "İmparator" sıfatı veren ve eski ismi Ras Tafari'den esinlenerek "Rastafarianizm" adlı yeni bir din kuran Haile Selassie, Yahudi Devleti'nin yakın dostlarından biri haline geldi.

Etiyopya ile İsrail arasındaki ittifak, en çok Eritre konusu üzerinde yoğunlaşmıştı. Etiyopya'nın kuzeyinde yer alan Eritre bölgesi, Osmanlı devrinden sonra, önce İtalyanlar'ın yönetimine geçmiş, 1952'de ise Birleşmiş Milletler tarafından Etiyopya ile federal bir çatı altında birleştirilmişti. 14 Kasım 1962'de ise Etiyopya "İmparatoru" Selassie, Eritre'yi—hiç bir özel statü tanımadan—Etiyopya topraklarına kattığını ilan etti. Eritre'nin önemli bölümü müslüman olan halkı bunu kabul etmedi ve sonuçta kanlı bir iç savaş başladı. Selassie, "teröre karşı mücadele" adı altında Eritreli müslümanlara karşı büyük bir baskı ve işkence politikası başlattı. Selassie'nin kanlı rejimi 1974'e kadar sürdü; o yıl "İmparator" Marksist bir askeri darbe sonucunda devrildi ve Albay Mengistu Haile Mariam yeni sosyalist rejimin lideri oldu. Ancak Eritre'ye uygulanan baskı politikası değişmedi; Etiyopyalı "güvenlik güçleri", Eritre'de bağımsızlık isteyen müslümanları katletmeye devam ettiler.

Eritreli müslümanlara karşı uyguladığı bu politika ile "anti-İslami" bir stratejik konum ve kimlik kazanan Etiyopya yönetiminin, aynı konum ve kimliğe sahip olan Yahudi Devleti ile stratejik bir ittifak içine girmesinden daha doğal bir şey olamazdı. Nitekim Benjamin Beit-Hallahmi'ye göre de, Etiyopya ile İsrail arasındaki "olağanüstü yakın" ilişkiler "anti-İslami" bir temele dayanıyordu.[107]

Etiyopya ile İsrail arasındaki ilişkiler ilk olarak 1952'de kurulan sivil ticaret bağlarıyla başladı. 1956 Süveyş savaşından kısa bir süre sonra bir İsrail temsilcisi, Haile Selassie ve yardımcıları ile görüşmek için Etiyopya'yı ziyaret etti. 1958'de İsrail'in çevre stratejisi gereği "resmi" olarak başlayan

Etiyopya-İsrail ittifakı, en üst düzeyde devam ediyordu ve Hallahmi'nin ifadesiyle, "bölgede radikalizasyonu ve Pan-Arabizmi durdurma" mantığı üstüne kurulmuştu.[108] İsrailli profesöre göre; "bu ittifakın arkasında yatan ideolojik temel, Etiyopyalılar'ın, İsrailliler'i de yine kendileri gibi 'tehditkar müslüman denizinin ortasında kendi güçlerini korumaya çalışan cesur bir halk' olarak görmeleriydi."[109]

Bu ideolojik temel üzerine kurulu olan Etiyopya-İsrail ittifakı, İsrail'in uzman sayıldığı alanları da içeriyordu; silah yardımı ve "halk hareketlerini bastırma" konusunda destek. Etiyopya ordusu, İsrail'den gelen askeri birlikler tarafından destekleniyordu. İsrailli askeri uzmanlar, Etiyopyalı komando birliklerini ve karşı-gerilla (kontrgerilla) timlerini eğitmişti. Hatta Eritre'deki ayaklanmaları bastırmak için "Acil Durum Polisi" adlı 3.100 kişilik bir kontrgerilla timi özel olarak İsrail uzmanlarının eğitiminden geçmişti. Hallahmi XE "Hallahmi, Benjamin Beit" ' ye göre, "İsrail ve Etiyopya, Eritre Kurtuluş Cephesi'ne karşı girişilen ortak bir savaşın iki partneriydi."

Haile Selassie XE "Selassie, Haile" döneminde çok sayıda İsrail üst düzey yetkilisi Etiyopya XE "Etiyopya" 'ya ziyaretlerde bulundu. 1971'de General Haim Bar-Lev XE "Bar-Lev, General Haim" komutasındaki askeri uzmanlar Etiyopya'ya gittiler. Daha sonra Etiyopya, Bab-ül Mendep boğazı XE "Bab-ül Mendep boğazı" na yakın ve dolayısıyla stratejik önemi yüksek iki adayı, Halep ve Fatıma adalarını İsrail donanmasının kullanımına açtı. İlerleyen yıllarda Haim Ben-David XE "Ben-David, General Haim" ve İsrail ajanları Haile Selassie'ye, ülke içindeki iktidarını koruması için de büyük destek olmuştu. İsrail ordusu eski üst düzey yetkilisi General Matityahu Peled'e göre, Addis Ababa'daki gizli polis üzerinde etki sahibi olan İsrail'li ajanlar sayesinde Haile Selassie üç ayrı darbe girişiminden kurtulmuştu.[111] Ancak 1974'deki güçlü Marksist darbeye karşı İsrail ajanları fazla bir müdahalede bulunmadılar. Çünkü Selassie'yi indirip yerine Albay Mengistu Haile Mariam'ı oturtan darbe onların istediği standartlara uygun bir yönetim, yani "anti-İslami" bir rejim olacak ve Eritre'ye karşı yürütülen savaşı devam ettirecekti.

Mengistu'nun liderliğindeki yeni Marksist rejim İsrail'le olan ittifakı

sürdürdü. 1977 yılında yine İsrailli uzmanların Etiyopyalı kontrgerilla timlerini eğittiği ve Etiyopya rejimine silah sevkiyatı yaptığı ortaya çıkmıştı. Hallahmi'nin ifadesiyle "Etiyopya ile İsrail arasında devam eden ilişki, iki ülkenin de bölgedeki İslami gruplara olan karşıtlığına dayanıyordu."[112] Anti-İslami temel üzerine oturan bu işbirliği, 1990'lara dek sürdü. 1990 yılına gelindiğinde İsrail, "ayrılıkçı militanlara" karşı kullanması için Etiyopya rejimine misket bombaları yolluyordu.[113] İsrail'in Eritre'ye karşı yürüttüğü bu örtülü savaş, ancak Eritre bağımsızlık hareketinin İslami bir kimlikten uzaklaşmasından sonra sona erdi.[114]

Baştan beri incelediğimiz tüm bu İsrail-İran, İsrail-Türkiye ve İsrail-Etiyopya ilişkileri, Yahudi Devleti'nin çevre stratejisinin 1960'lı ve 70'li yıllarda gayet iyi işlediğini gösteriyordu. Ama bu strateji, İsrail'in "bekası" için yine de yeterli değildi. (Hem bu strateji çok uzun vadeli ve kalıcı bir yapıya da sahip değildi, en basitinden, "Trident"in üç dişinden biri 1979'da sökülmüştü).

İşte bu nedenle Yahudi Devleti, "beka stratejisini" yalnızca sözkonusu çevre stratejisi ile sınırlandırmadı. Aksine, çevre stratejisi, "beka stratejisi"nin yalnızca bir parçasıydı. Çünkü çevre stratejisi, yalnızca Arap dünyasının kuşatılmasını öngörüyordu; böylece, İsrail'i kuşatan düşman denize dışardan biraz baskı yaparak İsrail'in biraz olsun rahatlatılmasını amaçlıyordu. Fakat İsrail'in, Ortadoğu'da "baki" kalabilmek için, Arap dünyasının bizzat kendisini de hedeflemesi, bölgeyi bir şekilde düzenlemesi gerekirdi.

Haçlı seferlerinin tarihsel tecrübesi ve "Hıttin Korkusu", bu noktada bir kez daha Yahudi Devleti'ne yol gösterdi. Haçlılar, Ortadoğu'daki Müslümanlar birbirleri ile çekiştikleri, parçalanmış olarak kaldıkları sürece varlıklarını korumuşlar, Müslümanlar Selahaddin Eyyubi önderliğinde birleştiklerinde ise bozguna uğramışlardı. Dolayısıyla Yahudi Devleti, muhtemel bir "Hıttin"den sakınmak için, kendisini çevreleyen Müslüman-Arap dünyasının birleşmesini kesinlikle engellemeliydi. Dahası, *Pax Ottomana*'nın sonundan beridir bölünmüş halde olan o dünyayı, mümkün olduğunca daha da bölmeli, daha da küçük parçalara ayırmalıydı. Arap ülkeleri, bir tür İslami ya da Pan-Arabik bir "Enternasyonal" altında birleşmek bir yana, kendi mevcut

"ulusal" birliklerini bile koruyamamalı, daha küçük parçalar oluşturacak şekilde dağılmalı, "atomize" olmalıydılar.

Kısacası, siyaset sanatının en eski yöntemlerinden biri olan *divide et impera* (böl ve yönet) düsturunun, Ortadoğu'ya uyarlanması gerekiyordu. Bu, Ortadoğu'yu Yahudi Devleti açısından güvelikli kılabilecek olan yegane uzun vadeli düzenlemeydi.

Beka için Parçalamak

İsrail'in beka stratejisinin parçalarından biri olan çevre stratejisi, açık açık ilan edilmiş bir politikaydı. Yahudi Devleti, kendisine stratejik olarak yakın gördüğü ülkelerle yakınlaşmak istemişti ve bunu gizli tutmak için de bir gerek yoktu.

Oysa beka stratejisinin daha da önemli olan bir diğer parçası, bu denli rahat ve açık bir biçimde ifade edilebilecek bir içeriğe sahip değildi. Çünkü bu parça, İsrail'in Arap devletlerini nasıl parçalayabileceği sorusuna cevap arıyordu ve böyle bir planı diplomatik alanda ifade etmesi kuşkusuz büyük bir skandal olurdu. Bu nedenle, beka stratejisinin bu parçası, gizlice tasarlandı ve uygulamaya kondu.

Ancak siyasette zaman zaman görüldüğü gibi, bu konuda da bazı "sızıntı"lar oldu ve beka stratejisinin bu gizli parçası ile ilgili bazı bilgiler, dolaylı da olsa İsrail Devlet aygıtının dışına çıkıp dış dünyaya ulaşabildi. İsrail Dışişlerinde eski bir görevli olan Oded Yinon'un, 1982 yılında Dünya Siyonist Örgütü'ne bağlı Enformasyon Dairesi'nin İbranice yayın organı *Kivunim*'de yazdığı bir rapor, işte bu "sızıntı"ların en önemlisiydi. "1980'lerde İsrail İçin Strateji" başlığını taşıyan yazı, İsrail'in tüm Ortadoğu'yu kendi beka stratejisi uyarınca düzenlemeyi, tüm bir bölgeyi "hayat sahası" haline getirmeyi hedeflediğini gösteriyordu çünkü.

Yinon'un raporu, Ortadoğu ülkelerinin demografik yapısını kendine temel alıyordu. Bu demografik yapının özeti şuydu: Ortadoğu ülkelerinin hiç biri, homojen birer "ulus-devlet" değildirler, aksine, yapay biçimde birbirine tutturulmuş birer zoraki mozayiktirler. Bu durum, Ortadoğu'yu 19.

yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın ilk çeyreğinde sömürgeleştiren Avrupalı güçlerin yaptığı bölgesel bir düzenlemenin sonucudur. Sömürgeciler, Irak, Suriye, Lübnan, Ürdün gibi Ortadoğu ülkelerini nüfus ya da mezhep temeline göre değil, kendi idari bölüşümlerine göre oluşturmuşlar, sınırları da masa üzerinde cetvelle çizmişlerdir. Dolayısıyla bu ülkelerin hiç biri, sosyolojik bir "ulusa" sahip olmayan, yapay ve dolayısıyla da kolaylıkla çözülüp dağılabilecek devletlerdir. Suriye ya da Irak vardır, ama "Suriye milleti" ya da "Irak milleti" gibi sosyolojik bir gerçek yoktur, dahası, bu devletlerin sınırları içinde birbirlerine pek de dostça bakmayan farklı dini ve etnik gruplar vardır. Bu yüzden Oded Yinon, bu devletleri iskambil kağıdından yapılmış evlere benzeterek şöyle der:

> Müslüman Arap alemi, buralarda yaşayan insanların dilek ve arzuları hiç dikkate alınmadan yabancılar tarafından bir araya getirilmiş, iskambil kağıtlarından yapılma geçici bir ev gibidir. Keyfi olarak 19 devlete bölünmüştür. Herbiri birbirine düşman azınlıklardan ve etnik gruplardan oluşturulmuştur. Dolayısıyla bugün her Müslüman Arap devleti, içten etnik toplumsal çöküntü tehdidi altındadır; bazılarında iç savaş başlamıştır bile.[115]

Peki böylesine karışık bir Ortadoğu'da İsrail'in beka stratejisi ne olacaktır? Cevap basittir; *divide et impera*, yani bu yapay devletlerin parçalanıp çözülmelerini sağlamak. Yinon, her Arap ülkesine sırayla değinir ve nasıl parçalanabilecekleri konusunda fikir yürütür. İlk olarak, 1975'ten bu yana —İsrail'in büyük katkılarıyla— süren iç savaş nedeniyle zaten fiili olarak parçalanmış olan Lübnan'a değinir: "Lübnan zaten fiilen var olan beş bölgeye bölünecektir. Bu bölgeler, bir Maruni-Hıristiyan bölgeyi, bir Müslüman bölgesini, bir Dürzi bölgesini ve bir Şii bölgesiyle Haddad'ın milisleri aracılığıyla İsrail'in denetimi altındaki bölgeyi içerecektir."[116]

Yinon, Lübnan'ı kendisine model alarak, diğer Arap ülkelerinin nasıl parçalanabileceği konusunda şunları yazar:

> Lübnan'ın beş bölgeye bölünmesi, Mısır, Suriye, Irak ve Arap yarımadası dahil bütün Arap alemi için emsaldir ve o yolda da ilerlenmektedir. Sonradan Suriye ve Irak'ın da Lübnan'da olduğu gibi

etnik ve dini bakımdan ayrı ayrı bölgelere bölünmesi İsrail'in uzun vadede doğu cephesindeki birinci hedefidir. Kısa vadedeki hedefi ise bu devletlerin askeri gücünün zayıflatılmasıdır.[117]

Yinon, Suriye hakkındaki öngörüsünü şöyle detaylandırır:

> Suriye etnik yapısına uygun olarak, bugünkü Lübnan'da olduğu gibi çeşitli devletlere ayrılacaktır. Böylece kıyıda bir Şii Alevi devleti, Halep bölgesinde bir Sünni devleti, Şam'da buna düşman bir başka Sünni devleti, ve Havran, kuzey Ürdün ve belki bizim Golan'da bir Dürzi devleti. Böyle bir devletleşme uzun vadede bölgede barış ve güvenliğin garantisi olacaktır ve bu hedef bugün artık erişebileceğimiz kadar yakındır.[118]

Yinon, Suriye'nin parçalanmasının bölgede "barış ve güvenliğin garantisi" olacağını söylemekle, kuşkusuz İsrail'in "Hıttin Korkusu"ndan kurtuluşunu kastetmektedir. Yahudi Devleti'nin bekası, bir başka deyişle bölgenin onun için "barış ve güvenlik"le dolu olması, ancak Arap devletlerinin çözülüp parçalanması ile mümkün olabilmektedir çünkü. (Rapordan, İsrail'in zamanı geldiğinde Golan Tepeleri'ndeki işgalini sona erdirebileceği de anlaşılmaktadır. Yinon'un "bizim" diye tanımladığı Golan, birleşik bir Suriye'ye olmasa da, parçalanmış bir Suriye'nin "bakiye"lerinden birine verilebilir.)

Yinon, Suriye'nin bu tür bir çözülmeye nasıl sürüklenebileceği konusunda fikir yürütürken, ülkedeki Alevi azınlık iktidarının yarattığı gerilime dikkat çeker:

> Bugün Suriye ordusunun büyük bölümü Sünnidir, ama başlarında Alevi subaylar vardır. Irak ordusu ise ağırlıklı olarak Şiidir, ama subayları Sünnidir. Bunun uzun vadedeki önemi büyüktür ve bunun içindir ki, ordunun sadakati uzun ömürlü olamaz... İktidardaki güçlü askeri rejim (Hafız Esad rejimi) dışında, Suriye'nin temelde Lübnan'dan hiç bir farkı yoktur. Nitekim bugün Sünni çoğunluk ile iktidardaki Alevi azınlık (nüfusun yalnızca % 15'i) arasında sürmekte olan gerçek iç savaş içteki sorunun vahimliğini gözler önüne sermektedir.[119]

Ve, aslında Suriye'den de öncelikli olan bir hedef vardır Yahudi Devleti'nin önünde; Irak'ın parçalanması. Yinon, henüz 1982 yılında—1991'deki Körfez Savaşı'nın ardından fiili olarak gerçekleşecek olan—"Irak'ın parçalanması" senaryosunu şöyle çizmektedir:

> Irak bir yandan petrol bakımından zengin, öte yandan da içte bölük pörçük bir ülke olarak, İsrail İçin sağlam bir hedef olmaya adaydır. Irak'ın bölünmesi bizim için Suriye'nin bölünmesinden çok daha önemlidir... Irak, çoğunluğun Şii, yönetici azınlığın ise Sünni olmasına karşın özde komşularından farklı olmayan bir ülkedir. Nüfusun % 65'nin iktidara hiçbir siyasi katılımı yoktur. İktidar, % 20'lik bir seçkin tabakanın elindedir. Ayrıca, kuzeyde büyük bir Kürt azınlık vardır. İktidardaki rejimin elinden petrol gelirleri ve ordu alındığında Irak'ın gelecekteki durumu, Lübnan'ın geçmişteki durumundan farklı olmayacaktır.... Irak etnik ve mezhebi temeller üzerine bölünecektir; kuzeyde bir Kürt Devleti; ortada bir Sünni ve güneyde Şii devleti.[120]

Raporda, "batı cephesi"nin en önemli unsuru olan Mısır'a da değinilir. Mısır, sözkonusu raporun yazılmasından üç yıl önce imzalamış olduğu Camp David Anlaşması ile İsrail'in Arap dünyasındaki yegane müttefiki haline gelmiş görünümündedir. Oysa çok ilginçtir, raporda Mısır'a hiç bir "dostane" yaklaşım yoktur. Mısır da, Suriye ya da Irak gibi, "parçalanacaklar" listesindedir. İsrail'in Mısır'ı parçalamakla ulaşması öngörülen başlıca hedef ise, Mısır'ı "67 sonrası sınırlara itmek", yani tüm Sina yarımadasını alıp Nil nehrine kadar varmaktır. Tüm bunlar, Camp David'in gerçek bir barış değil, zaman kazanmak için kullanılan geçici bir "ateşkes" olduğunu göstermektedir. Yinon şöyle yazar:

> Bugünkü iç siyasal görünümüyle Mısır tam bir ölüdür; hele hele, Müslüman ve Hıristiyan alemleri arasındaki gitgide derinleşen uçurumu da göz önüne alırsak, bu daha da doğrudur. Mısır'ı farklı coğrafi bölgelere ayırmak, İsrail'in 1980'lerde batı cephesinde güttüğü başlıca siyasi hedeftir... İsrail uzun vadede, ekonomik açıdan olsun, enerji rezervi olarak olsun, stratejik öneme sahip olan Sina üzerinde denetimi yeniden sağlamak için doğrudan veya dolaylı harekete geçmek zorunda kalacaktır. Mısır içteki sorunları nedeniyle askeri

> stratejik bir sorun yaratmamaktadır. Dolayısıyla, 1967 Savaşı sonrasındaki yerine itilebilir.[121]

Yinon, raporunun devamında Mısır'ın nasıl bölüneceğini anlatırken, bu olayın gerçekleşmesinin Kuzey Afrika'da bir domino etkisi yaratacağını belirtir. Özellikle de Mısır'ın güneyindeki Sudan, İsrail'in "beka için parçalama" planında önemli bir yer tutmaktadır:

> Mısır birden çok iktidar odağına bölünmüştür. Eğer Mısır parçalanırsa, Libya, Sudan ve hatta daha uzaktaki devletler de bugünkü biçimleriyle varlıklarını sürdürmeyip Mısır'ı izleyeceklerdir. Yukarı Mısır'da, çok sınırlı güce sahip ve merkezi hükümetten yoksun bir takım zayıf devletlerin yanıbaşında kurulacak bir Hıristiyan Kopt Devleti tasarısı, ancak barış antlaşması ile ertelenebilen, fakat uzun vadede kaçınılmaz görünen bir tarihsel gelişmenin anahtarıdır.
>
> Bugün Müslüman Arap dünyasındaki en parçalanmış devlet olan Sudan, birbirine düşman dört gruptan oluşur. Arap olmayan Afrikalılar, paganlar, Hıristiyanlar ve bunların oluşturduğu çoğunluk üzerinde bir azınlık egemenliği kurmuş olan Sünni Müslüman Araplar. Öte yandan Mısır'da ülke genelinde çoğunluğu oluşturan Sünni Müslüman Araplar'a karşılık Yukarı Mısır'da yedi milyonluk güçlü bir Hıristiyan azınlık yaşamaktadır. Bunların hepsi kendi devletlerini kurmak isteyeceklerdir ve bu da Mısır'da ikinci bir "Hıristiyan Lübnan" yaratacaktır.[122]

Yinon, Mısır hakkındaki bu tehlikeli kehanetlerinin ardından, Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn gibi petrol zengini ülkelerin de son derece istikrarsız ve zayıf bir yapıya sahip olduklarını, İsrail'in de katkılarıyla kolayca kaosa sürüklenebileceklerini ve dolayısıyla İsrail için engel oluşturma gibi bir şanslarının olmadığını söyler. Ürdün'den söz ederken de, ülke içindeki Filistinlilerin potansiyel bir istikrarsızlık unsuru olduğuna dikkat çeker ve şöyle der: "Ürdün, uzun vadede değil ama, kısa vadede yakın bir stratejik hedeftir. Ürdün'ün bugünkü yapısıyla uzun süre var olabilmesi mümkün değildir ve İsrail'in politikası da, savaşta ve barışta Ürdün'ün bugünkü rejiminin tasfiye edilip, iktidarın Filistinli çoğunluğa devredilmesine yönelik olarak işletilmelidir."[123] Çünkü Ürdün'deki

Filistinliler'in iktidara tırmanmaları, ülkeyi tam bir kaosa sürükleyecektir. Kuşkusuz böyle bir durumda "Lübnan örneği" yeniden tekrarlanabilir, ülke İsrail işgaline maruz kalabilir.

Oded Yinon'un 1982 yılında "İsrail İçin Strateji" başlığı altında yazdığı tüm bu senaryoya baktığımızda, çok ciddi, kapsamlı ve uzun vadeli bir "Ortadoğu stratejisi" ortaya çıkmaktadır. Bu, aynı zamanda İsrail'in beka stratejisidir. Yahudi Devleti'nin, Ortadoğu'da baki kalabilmek, Haçlıların uğradığı sondan kurtulabilmek, asla bir "Hıttin" yaşamamak için, tüm Ortadoğu'yu yeniden düzenlemesi öngörülmektedir. Ortadoğu'nun, Yahudi Devleti'ni çevreleyen "düşman denizi" olmaktan çıkarılıp, Yahudi Devleti'ne güvenlik ve istikrar sağlayacak bir "hinterland", bir tür pasif "hayat sahası" haline gelmesi hedeflenmektedir.

Ancak bu noktada kuşkusuz önemli bir soru ortaya çıkar: Yinon'un yazdıkları, acaba İsrail devlet aygıtının gerçek ve geçerli stratejisi midir, yok-sa kendi hayalgücünün mü ürünüdür?

Bu soru, konuyla ilgili önemli isimler tarafından ele alınmıştır ve hemen hepsi de Yinon'un yazdıklarının İsrail'deki "derin devlet"in gerçek stratejisi olduğu konusunda hemfikirdir. Kudüs İbrani Üniversitesi profesörü Israel Shahak, Yinon'un raporunu temel alarak yazdığı *The Zionist Plan for the Middle East* adlı çalışmasında, raporda yazılanların İsrail'in uzun vadeli stratejisinin bir özeti olduğunu vurgular.[124] Rapor üzerine eğilen bir diğer ünlü isim, Yahudi asıllı Amerikalı dilbilim profesörü ve siyaset yorumcusu Noam Chomsky de aynı görüştedir. Bertrand Russel Barış Vakfı eski genel sekreteri Ralph Schoenman ise, Oded Yinon'un sözkonusu raporunun sıradan bir belge olmadığını, "İsrail'de gerek ordu, gerekse haberalma örgütünün üst kademelerine egemen olan düşünce yapısını" sergilediğini söylemektedir.[125]

İşçi Partisi'nin ve özellikle de "Yeni Ortadoğu" vizyonuyla tanınan "güvercin" Şimon Peres'in söylemine alışık olanlar, bu durumu anlamakta zorluk çekebilirler belki. Oded Yinon'un raporundaki görüşlerin "İsrailli aşırı sağcı/dinci gruplara" ait olduğu ve "demokratik" bir ülke olan İsrail'in bu denli mütecaviz bir strateji peşinde koşmasının mümkün olmadığı gibi bir

yorum yapabilirler. Oysa İsrail'deki "derin devlet", o çok sözü edilen "aşırı sağcı/dinci" gruplara aittir zaten; bizim "aşırı sağ" dediğimiz şey, İsrail'de "devlet"in ta kendisidir.[126]

Bu "beka için parçalama" stratejisi, dışarıya Oded Yinon'un 1982'de yazdığı raporu ile sızmıştır belki, ama gerçekte 1950'lerin ortalarından beri Yahudi Devleti'nin gündemindedir ve zaman zaman fiili bir politikaya dönüşme imkanı da bulmuştur. İsrail'in Arap ülkelerindeki ayaklanma ve iç savaşlarda oynadığı gizli rol, bunu göstermektedir.

Lübnan İç Savaşı

Beka için parçalama stratejisi, gerçekte çevre stratejisiyle eş zamanlı olarak İsrail'in gündemine girmişti. David Ben-Gurion ve diğer İsrail kurmayları, "Arap denizi"ni dışardan kuşatmak için İran-Türkiye-Etiyopya triosu ile ittifak başlatırken, bir yandan da daha örtülü bir biçimde bu Arap denizinin içindeki iç savaşlara ve azınlık isyanlarına müdahil olmaya başladılar. Benjamin Beit-Hallahmi'ye göre, "yıllar geçtikçe, çevre stratejisi; Lübnan'daki Falanjistlerle, Yemen'deki Kralcılarla, Güney Sudan'daki ayaklanmacılarla ve Irak'taki Kürtlerle kurulan ilişkileri de beraberinde getirdi". Çevre stratejisinin bu gizli türevi, yine Hallahmi'ye göre, "Arap-olmayan ya da Müslüman-olmayan azınlıkların siyasi bağımsızlık ve İsrail'le işbirliği için teşvik edilmesi"ni öngörüyordu. (Oded Yinon'un raporunda ortaya konan görüşler, 1950'lerin sonunda başlatılan bu beka için parçalama stratejisinin daha gelişmiş bir versiyonuydu aslında.)

"İsrail'in Kürt kartı"nın çıkış noktası işte buydu. Kitabın ilerleyen bölümlerinde, Yahudi Devleti'nin "beka için parçalama" stratejisi ile Kürt sorunu arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyeceğiz. Ama öncelikle diğer örneklere bir göz atalım.

İsrail'in müdahil olduğu, hatta mimarlığını yaptığı iç savaşların başında Lübnan'daki kanlı çatışma geliyordu. İsrail, başta da belirttiğimiz gibi, Arap ülkelerini destablize edebilmek için Arap-olmayan ya da Müslüman-olmayan azınlıklarla ilişki kurmayı hedefliyordu. Lübnan nüfusunun önemli

bir bölümünü oluşturan Hıristiyan Maruniler ise, bu özelliklerin her ikisine sahip bir topluluk olarak Yahudi Devleti için doğal bir müttefik konumundaydılar. Bu uygunluğun belirginliğinden olacak, Marunilerle bir ittifak yapma düşüncesi, henüz İsrail kurulmadan önce, 1920'lerde Siyonist kaynaklarda belirmişti. Sağ kanat Siyonizm'in öncüsü Vladimir Jabotinsky, o yıllarda Siyonizmle ittifak içinde olan Hıristiyan bir Lübnan kurulmasını hayal ediyordu. Sol kanat Siyonizm'in lideri olan David Ben-Gurion'un 24 Mayıs 1948 tarihli günlüğünde ise, Lübnan'da güney sınırı Litani ırmağı olan bir "Hıristiyan devleti"nden bahsediliyordu. Gurion'un 11 Haziran 1948 tarihli günlüğünde ise, Lübnan'da bir "Hıristiyan isyanı" çıkarmanın da İsrail'in savaş hedeflerine dahil olduğu belirtilmişti.[127]

Bu misyonu üstlenecek lider de ortalardaydı zaten. Avrupa'da okumuş bir Lübnan'lı eczacı olan Pierre Cemayel, 1936'da Nazi Almanyası'na yaptığı ve kendisine büyük bir "ilham" veren gezisinin ardından ülkesine dönmüş ve Lübnan Falanjları adlı faşist bir parti kurmuştu. ("Falanj" kelimesi, Hitler'in ve Mussolini tarafından desteklenen İspanya diktatörü Franco'nun kurduğu faşist partinin isminden geliyordu.) Uyuşturucu ticareti sayesinde kısa sürede büyük bir finans gücüne ulaşan Falanjlar, 1940'larda güçlü bir milis örgütü de kurdular. İsrail, bu "doğal müttefik"leriyle ilk fiili bağlantısını 1948 savaşı sırasında kurdu. 1951'de Lübnan'da yapılan seçimlerde ise Falanjist seçim kampanyasına gizlice para yardımında bulundu.[128]

İki taraf arasındaki asıl büyük askeri ilişki 70'li yıllarda kurulacaktı, ama ondan önce de Marunilerle ittifak fikri hep İsrailliler'in zihninde yerini korudu. David Ben-Gurion, 27 Şubat 1954'te Moşe Sharett'e yazdığı bir mektupta Lübnan'da bir Maruni devleti kurulmasının İsrail dış politikasının en önemli hedeflerinden biri olması gerektiğini belirtti ve bunu başarmak için harcama yapmayı ve gizli operasyonlar düzenlemeyi önerdi. İsrail ordu komutanı Moşe Dayan ise 16 Mayıs 1955'de, "İsrail'in kendini Marunilerin kurtarıcısı olarak ilan edecek bir Lübnanlı subay bulması veya satın alması" gerektiğini söylüyordu. Dayan'a göre, bunun ardından İsrail Lübnan'ı işgal edebilir, İsrail'le ittifak içinde olan bir Hıristiyan rejim oluşturulabilir ve son-

ra da Lübnan'ın Litani nehrine kadar olan güney kısmı Yahudi Devleti tarafından ilhak edilebilirdi.[129]

1975'te Lübnan'da iç savaş patlak verdiğinde, bu kez Pierre Cemayel'-in oğlu olan Beşir Cemayel tarafından yönetilmekte olan Falanjlar, kendilerine en iyi müttefik olarak yine İsrail'i buldular. Özellikle Mossad'ın ikinci şefi David Kimche ve Ariel Şaron aracılığıyla kurulan ilişkiler, Falanjistlere para, silah ve askeri eğitim aktarılmasıyla sonuçlandı. Falanjistler, İsrail'in kendilerine Amerikan desteği sağlayacağına da yürekten inanıyorlardı. Beşir Cemayel bir keresinde, "bazı insanlar İsrail'in ABD'nin bir kolonisi olduğunu sanıyorlar. Tam tersine, ABD İsrail'in bir kolonisidir, bunu nasıl anlayamıyorlar" demişti.[130]

Bu arada Moşe Dayan'ın rüyası, biraz daha değişik bir biçimde de olsa, 1976'da Saad Haddad adındaki bir Lübnan binbaşısı tarafından yönetilen bir kukla örgüt olan Güney Lübnan Ordusu'nun ortaya çıkmasıyla gerçek oldu. 1976'dan itibaren yüzlerce Falanjist askeri İsrail'de, İsrail paraşütçüleriyle yan yana eğitim gördüler. İsrail, 1975 ve 77 yılları arasında Falanjist ordusuna askeri malzeme temin etmek için 150 milyon dolar harcadı.[131]

Ve sonra da tüm bu hazırlıkların sonucu geldi: İsrail ordusu 1982 yazında Lübnan'ı işgal etti. Falanjistlerin önceden "temizlediği" yolda ilerleyerek Beyrut'a kadar ulaştı ve kenti kuşatıp bombalayarak Filistin Kurtuluş Örgütü'nü buradaki karargahından sürdü. Bunun ardından, ülkedeki İsrail işgali devam ederken, 23 Ağustos 1982 günü ülkede Başkanlık seçimi yapıldı. İsrail'in tehditleri, rüşvetleri ve Lübnan parlamentosunun bazı üyelerini tek tek toplayıp oy kullanmaları için meclise getiren İsrail helikopterleri sayesinde, Beşir Cemayel Lübnan Devlet Başkanı seçildi. Ancak Cemayel seçimden üç hafta sonra bir bombalı suikaste kurban gitti. Bunun üzerine, İsrail ve Falanjistler ortak bir intikam operasyonuna giriştiler. Sabra ve Şatilla göçmen kamplarındaki yaklaşık 3 bin Filistinli sivile karşı girişilen katliam bu sırada gerçekleşti. İsrail ordusu kampların etrafını çevirdi, Falanjistler de iki gün süren insan avı sırasında kamptaki tüm Filistinlileri kadın-çocuk ayrımı yapmadan öldürdüler. Genel Kurmay Başkanı Rafael Eitan, "iyi iş başardıklarını" söyleyerek Falanjistleri kutladı ve toplu mezar kazmaları için

onlara buldozer yollama "inceliğini" gösterdi.[132]

İsrail daha sonra Lübnan'dan kademeli olarak çekildi, ama ülkenin güneyindeki "güvenlik kuşağı"nı, yani işgalini hala sürdürüyor. Lübnan ise, Yahudi Devleti'nin "beka için parçalama" stratejisinin bir kurbanı olarak, hala bıçak sırtında yaşıyor.

Yemen ve Umman İç Savaşları

Soğuk Savaş boyunca Yemen, Kuzey ve Güney olmak üzere iki ayrı devlete bölünmüş durumdaydı. Güney Yemen, önceleri İngiltere tarafından yönetilen Batı yanlısı ılımlı bir ülkeydi, sonradan bir Sovyet müttefiki haline geldi. Kuzey Yemen ise 1962 yılına dek İmam Ahmed adlı bir diktatörün egemenliğindeydi. Ülkedeki kabileleri ağır vergilere bağlayan İmam, onları kontrolü altında tutabilmek için ilginç bir yöntem de bulmuştu; her kabilenin önde gelen bir kaç ismi, o kabilenin çıkaracağı muhtemel bir isyanı önlemek için İmam'ın sarayında rehine olarak tutulur, dış gezilere bile onun yanında götürülürlerdi.

Bu geleneksel monarşinin ordu içinde ciddi muhalifleri vardı ve bu muhaliflerin en büyük destekçisi de, Arap dünyasındaki monarşilerin tümünü yıkıp yerlerine radikal rejimler kurmak isteyen Mısır lideri Nasır'dı. Mısır istihbaratı, İmam Ahmed'i öldürmek için başarısız bir kaç suikast girişimde bile bulunmuştu. Bunları atlatan İmam, Eylül 1962'de yatağında öldü ve tahtını oğluna bıraktı. Ancak genç kral henüz idareyi ele alamadan ordudaki "Nasırcı" subaylar bir darbe düzenleyerek monarşiyi devirip bir cumhuriyet kurduklarını ilan ettiler. Genç İmam, kuzeye, Suudi Arabistan sınırına sığındı ve oradaki kabilelerden ve asıl olarak da Nasırcı dalgayı endişe ile izlemekte olan Suudi Arabistan'dan destek buldu. Ve Nasırcı cuntaya karşı bir iç savaş başlattı.

Savaş çok kısa zamanda uluslararası bir boyut kazandı. Sovyetler Birliği ve Mısır darbeci subaylara havadan askeri yardım ulaştırmaya başladılar. Buna karşılık ABD de CIA aracılığıyla devreye girmekte gecikmedi. İsrail ise, Yemen'deki bu savaşı ABD'den daha da fazla önemsiyordu ve çok ilginç

bir yöntem kullanarak savaşa müdahil oldu.

İsrail'in, Yemen'deki Kralcılara destek olabilmek için kullandığı bu ilginç yöntem, Yemenli Yahudiler "kartı"ydı. Sözkonusu Yahudiler, devletin kurulmasının ardından İsrail'e göç ettirilen doğulu Yahudi cemaatlerinin en önemlilerinden birini oluşturuyorlardı. 1948 ile 1950 yılları arasındaki "Sihirli Halı Operasyonu" ile yaklaşık 50 bin tanesi İsrail'e getirilmişti. İşte bu Yahudiler'in aralarından özenle seçilen bazı "yetenekli"ler, Yemen iç savaşına İsrail parmağı sokmak için eski ülkelerine geri gönderilmeye başlandılar. Cockburnler'in deyimiyle "eski yurttaşlarına modern silahların nasıl kullanılacağını öğretmek için" geri dönüyorlardı.[133]

Modern silahların nasıl kullanılacağını öğretmek için geri dönen bu yerel Yahudilerle birlikte çok sayıda "modern silah" da gönderiliyordu elbette. Gönderilen silahlar İsrail yapımıydı, ama Yahudi Devleti'nin Araplar arasındaki bir savaşa karıştığının farkedilmesinin ne büyük bir skandal oluşturacağı bilindiği için, bu durum özenle gizlenmişti. Silahlar önce İran'a yollanılıyorlar, burada yeniden etiketlenip, Farsça yazılı sandıklara doldurulup öyle gönderiliyorlardı Yemen'e. Bu arada Yemen'e geri dönen eski Yemenli yeni İsrailli Yahudiler de kimliklerini gizlemek için özel bir özen gösteriyorlardı.[134]

1970 yılında Kralcılar iç savaşı kazandılar. Hallahmi'nin belirttiği gibi, bu, Yemen Kralı'nın olduğu kadar İsrail'in de hanesine yazılacak bir zaferdi aynı zamanda.

Ancak 1970 yılı, Yemen'in biraz doğusunda İsrail için yeni bir cephe açtı. O yıl Umman'da iktidarı oldukça otoriter bir lider olan Sultan Kabus İbn-i Said ele geçirmişti. Baskıcı ve muhafazakar bir rejim kuran Kabus, İsrail'in monarşilere duyduğu geleneksel sempatinin bir gereği olarak, Tel-Aviv'de olumlu bir imaja sahipti. Ancak iktidara oturduktan kısa bir süre sonra, Sultan'ın krallığı güneydeki Dofar eyaletinde gelişen radikal bir gerilla örgütü tarafından tehdit edilmeye başladı. Umman Halk Kurtuluş Cephesi adlı örgüte karşı verdiği savaşta Sultan'a en büyük destek ise, ABD ile birlikte İsrail'den geldi. Benjamin Beit-Hallahmi'ye göre, iki taraf arasındaki ittifak, "Ortadoğu'nun en az bilinen sırlarından biri"ydi ve "iki tarafın

ortak çıkarlarından ve dünyaya bakış açılarındaki paralellikten" kaynak buluyordu.[135] Kabus da İsrail'in yardımları sayesinde, iç savaşı kazandı.

Sudan ve Çad İç Savaşları

Mısır'ın güneyinde yer alan Sudan, İsrail'in çevre stratejisinin örtülü yönünden—yani "beka için parçalama" stratejisinden, 1960'ların hemen başında nasibini almaya başladı. Çünkü o yıllarda, Müslüman Araplar'ın denetimindeki Hartum yönetimine karşı bir iç savaş patlak vermişti ülkede. 15 milyonluk nüfusun 6 milyonunu oluşturan ve ülkenin güneyinde yerleşik olan Hıristiyanlar, Hartum rejimine karşı büyük bir ayaklanma başlattılar. Anya-Nya adlı örgüt tarafından yönetilen ve kısa sürede bir iç savaş halini alan çatışma, Yahudi Devleti'ne, beka stratejisini uygulamak için bulunmaz bir fırsat yaratmıştı.

İsrail, Hartum rejimi ile Anya-Nya arasındaki iç savaşa 60'ların ikinci yarısında dahil oldu. 1972'ye dek süren çatışma boyunca, güneyli gerillalara silah ve askeri eğitim sağladı. Gerillalarla kurulan ilk temaslar, Uganda, Etiyopya, Kongo (Zaire) ve Çad gibi komşu ülkelerdeki İsrail Büyükelçilikleri aracılığıyla gerçekleşmişti. Torit'teki İsrail misyonu aracılığıyla kurulan temasın ardından, 30 kadar seçkin Anya-Nya gerillası gizlice İsrail'e götürüldüler ve askeri eğitimden geçirildiler. Anya-Nya ile İsrail arasındaki ilişkileri düzenleyen kişi ise, o sıralar Kampala'daki İsrail Büyükelçiliği'nin başında bulunan Uri Lubrani idi.[136]

İsrail'in Anya-Nya'ya yaptığı yardım giderek büyüdü. 1971 yılında Hartum'da mahkemeye çıkartılan Rolf Steiner adlı bir Anya-Nya militanı, itirafları sırasında İsrail'in gerillalara yardım ulaştırabilmek amacıyla Uganda-Sudan sınırını rahatlıkla kullanmak için Uganda hükümeti ile anlaşmaya vardığını açıklamıştı.[137] Steiner, gerillalara etkili bir biçimde yardım eden tek ülkenin İsrail olduğunu da belirtmişti.[138]

Hartum yönetimi ile Anya-Nya arasında 1972 yılında yapılan Addis Ababa Anlaşması, iç savaşı sona erdirdi. Bu tarihten 1985 yılına dek süren Cafer Numeyri rejimi ise İsrail'le yakın ilişkiler içine girdi. Bölgedeki her tür-

lü radikalizasyona karşı Numeyri, İsrail'in Ortadoğu vizyonuna uygun bir liderdi çünkü. En çok da "İslami radikalizasyon"a karşı Yahudi Devleti ile iyi anlaşıyordu; öyle ki, 13 Mayıs 1982'de Kenya'da İsrail Savunma Bakanı Ariel Şaron ve Adnan Kaşıkçı ile "İran'daki İslami rejimi Mossad kontrollü bir darbe ile devirebilme" konulu gizli bir görüşme yapmıştı.[139] Numeyri rejimi sırasında, ayrıca, Mossad Hartum'da bir istasyon kurmuş ve Sudan gizli servisi ile yakın bir işbirliği sağlamıştı.[140]

Ancak Numeyri'nin devrilmesi ve Sudan'ın 1989 yılında Hasan el-Turabi önderliğindeki İslami hareketin kontrolü altına geçmesinin ardından, Anya-Nya hareketi yeniden silaha sarıldı. Bu kez SPLA (Sudan Halk Kurtuluş Ordusu) adı altında ve John Garang adlı eski bir gerillanın liderliğinde örgütlenen harket, Sudan yönetimi ile masaya oturmak için "İslam kanunlarının yürürlükten kaldırılması" şartını öne sürdü, parlamento böyle bir ön şartı kabul etmeyince de kanlı bir iç savaş başlattı.

İslami rejime karşı "hortlayan" ayaklanmanın en büyük destekçisi ise eskiden olduğu gibi yine İsrail'di. Turabi, ayrılıkçıların silahları hangi yollardan sağladığı sorusuna "Ne yazık ki İsrail ve bazı komşularımız bizimle savaşmaları için Garang'ı silahlandırıyor" demişti.[141] Zamanla ortaya çıkan bilgiler, hıristiyan ayaklanmacılara Protestan ve Angilikan kiliseleri tarafından tabutlar içinde getirilen silahların asıl kaynağının İsrail olduğunu ortaya çıkardı. 1994 yazında ortaya çıkan bir habere göre Tel-Aviv'den havalanan silah dolu bir Boeing 707, Uganda'daki Entebbe havaalanına inmiş ve karayolu aracılığıyla taşıdığı yüklü miktardaki silahı, Sudan Halk Kurtuluş Ordusu'na ulaştırmıştı.[142] Bu arada John Garang birliklerinin İsrail'de eğitildiği de ortaya çıktı.[143] Yahudi Devleti, Hartum'daki rejime karşı, bir kez daha Güney Sudan kartını oynuyordu.

İsrail'in müdahil olduğu kara kıtadaki iç savaşların bir diğeri de Çad'da yaşanmıştı. Yahudi Devleti, burada da müslümanlara karşı hıristiyan güçleri "kart" olarak kullanmıştı. 1980'de başlayan Çad iç savaşında, ülke Sudan'da olduğu gibi kuzeydeki müslümanlar ile güneydeki hıristiyan ve paganlar arasında bölünmüştü. Kuzeyli müslümanların lideri Goukouni Oueddi idi. Güneyli hıristiyan/pagan ittifakın başında da Hissen Habré yer

alıyordu.

İsrail, CIA ile birlikte Habré güçlerini desteklemiş ve onlara Sovyet yapımı silahlar vermişti. 1983'de Çad'da İsrail askeri danışmanlarının bulunduğuna dair birkaç ayrı kaynaktan alınan raporlar yayınlandı. İsrail'in çok yakın bir dostu olan Zaire diktatörü Mobutu da devreye girmiş ve Habré birlikleri ile İsrail arasındaki bağlantının rahat işlemesini sağlamıştı. Ağustos 1983'de ise İsrailli askeri uzmanların, 2.500 Zaire askeriyle birlikte Habré güçlerini desteklemek üzere Çad'a geldiği ortaya çıktı. Fransız kaynaklarına göre, 1983-1984 çatışmalarında Çad'da oniki İsrail askeri danışmanı bulunuyordu ama müslümanlar tarafından yakalanmamaları için 1984'de bölgeden uzaklaştırılmışlardı.[144] Ancak İsrail'in tüm bu çabaları olumlu sonuç vermedi. Çad iç savaşı, 1990 yılında müslümanların zaferi ile sona erdi. İsrail'in desteklediği Hissen Habré ise beraberinde milyonlarca dolar olduğu halde, ülkeyi terketmek zorunda kaldı.

İsrail'in "Azınlık" Kartı

Yahudi Devleti'nin Ortadoğu'daki tüm bu iç savaşlardaki rolü kuşkusuz son derece önemli bir stratejik anlam taşımaktadır. Lübnan, Yemen, Umman, Çad ve Sudan'daki iç savaşların hepsinde de "İsrail parmağı"nın var oluşu, bizlere "beka için parçalama" stratejisinin ne denli gerçekçi olduğunu ve İsrailliler tarafından ne denli ısrarlı bir biçimde uygulandığını göstermektedir.

Anlaşılmaktadır ki, Ortadoğu ülkelerindeki her iç çatışma, Batı Kudüs'te büyük bir stratejik fırsat olarak görülmektedir. (Hatta öyle ki, İsrail, klasik Ortadoğu tanımının dışında kalan Kıbrıs'la da yakından ilgilenmekte, özellikle Rum kesimi ile ilginç işbirlikleri kurmaktadır.[145]) Ortadoğu ülkelerindeki bu iç çatışmalar bir ülkenin parçalanmasına neden olabilir—ki İsrail'in de en büyük amacı budur. Bunun yanısıra, parçalanma ile sonuçlanmasa bile, her iç çatışma en azından istikrarsızlık meydana getirir ve ülkeleri zayıflatır. Etrafındaki Müslüman/Arap denizini oluşturan ülkelerin istikrarsızlaşması ve güçsüzleşmesi ise, dünyaya Hıttin Korkusu

gözlüğünden bakmakta ısrar eden Batı Kudüs açısından vazgeçilmez bir stratejik hedeftir.

İsrail, tam ve gerçek bir "özür" ve "diyet"le beraber Müslüman/Arap dünyasıyla barışmadıkça, Hıttin Korkusu'ndan kurtulamaz, Hıttin Korkusu'ndan kurtulmadıkça da bu "beka için parçalama" stratejisinden vazgeçemez. Belki etrafındaki bazı ülkeleri gerçekte birer ateşkes olan "barış süreçleri" ile oyalayabilir, ama bu stratejiyi rafa kaldırması mümkün değildir. Kendisi için ebedi birer düşman olarak gördüğü Ortadoğu devletlerinin içindeki azınlıkları "kart" olarak görmeye ve kışkırtmaya devam edecektir.

Ve işte baştan beridir tüm bu anlattıklarımız, bugün Ortadoğu'nun en önemli kanayan yaralarından biri olan ve Türkiye'nin başını da çokça ağrıtan Kürt sorunu ile yakından ilgilidirler.

İngiliz araştırmacılar J. Bloch ve P. Fitzgerald, *British Intelligence and Covert Action* (İngiliz İstihbaratı ve Gizli Operasyon) adlı kitaplarında, Güney Sudanlı hıristiyanların stratejik açıdan Iraklı Kürtlere benzediğini ve aynı onlar gibi dış güçler tarafından istikrarsızlık unsuru olarak kullanıldığına dikkat çekerler.[146] Gerçekten de Güney Sudan ayaklanmasını "en etkili biçimde" destekleyen Yahudi Devleti, 1960'ların başından bu yana Irak'ı destablize etmekte olan Kürt sorununun başlıca kışkırtıcısıdır.

Ve bu "İsrail parmağı", Irak üzerinden Türkiye'ye, Türkiye'nin Güneydoğu'suna kadar da uzanmaktadır. Her ne kadar şimdilerde İsrail tarafından "müttefik" hanesine yazılsa da, Türkiye de sonuçta İsrail için uzun vadeli bir tehdittir çünkü.

Şimdi, bir ucu Türkiye'nin en büyük sorununa kadar uzanan bu "İsrail'in Kürt Kartı"nı incelemeye başlayabiliriz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kuzey Irak Dağları, 1961-75

1931 yılının Ağustos ayıydı.

Reuven Şiloah, kendisine Dünya Siyonist Örgütü'nün ikinci adamı David Ben-Gurion tarafından verilen göreve çıkmak için eşyalarını toplamıştı. Zor bir yolculuğa çıkıyordu ve yirmi ikinci yaşgününü henüz kutlamamış genç bir adam olarak belki de taşıyabileceğinden ağır bir yükün altına girmişti. Bir okul öğretmeni görüntüsü altında sürdüreceği görev, gerçekte bir istihbarat misyonuydu çünkü.

Şiloah, Aralık 1909'da—Filistin'in hala Osmanlı idaresinde olduğu sıralarda—Kudüs'ün Ortodoks Yahudi mahallelerinden birinde Reuven Zaslanski adıyla dünyaya gelmişti. Bir haham olan babası Yitzhak Zaslanski, oğlunu iyi bir dini eğitimden geçirmişti. Okuldaki hocaları ise Reuven'in kıvrak zekasını ve ilginç yeteneklerini hemen farketmişlerdi.

Reuven'in Siyonist hareket adına çalışmaya başlaması ise, Haganah'a girmesiyle olmuştu. Haganah, henüz İsrail devleti kurulmamışken, Dünya Siyonist Örgütü'nün Filistin'deki Yahudi cemaatini ("Yishuv") korumak ve diasporadan gelen göçmenleri kollamak için kurduğu milis gücüydü. Reuven kısa sürede Haganah içinde sivrildi ve Ben-Gurion'un dikkatini çekti. Ben-Gurion, onu istihbarat görevine atadı. İbranice'de "görevli" anlamına gelen *shaliah* kelimesinden türeyen "Şiloah" ismini bu dönemde kod adı olarak kullandı ve daha sonra da "Şiloah" onun soyadı haline geldi.

Gurion, Reuven'e ilk büyük görevini 1931 yılında verdi. Görev, başta sözünü ettiğimiz geziydi; Reuven'den istenen şey yakında kurulması hedeflenen Yahudi Devleti için Ortadoğu'nun siyasi ve demografik yapısıyla ilgili

istihbarat toplamaktı. Yahudiler, özellikle de Siyonist hareketi yöneten elit Yahudiler, Ortadoğu'ya yabancıydılar ve bu coğrafya içindeki müstakbel dostlarını ve düşmanlarını şimdiden belirlemek istiyorlardı. Reuven, "Yahudi devletinin potansiyel düşmanlarını tanımlamak, onlar hakkında kapsamlı bilgi ve istihbarat elde etmek ve muhtemel müttefikler aramak" amacıyla yolculuğa çıkıyordu.[147]

İlk misyonu, Ağustos 1931'dekiydi; Dünya Siyonist Örgütü'ne bağlı olan Yahudi Ajansı (Jewish Agency) onu Arap dünyasının derinliklerine, Irak'ın başkenti Bağdat'a gönderiyordu. Önceden ayarlanmış olan öğretmenlik görüntüsünün yanında, bir de gazetecilik gibi ideal bir kılıf buldu kendine ve tüm ülkeyi dolaşmaya başladı. Üç yıl boyunca Irak'ı gezdi ve hem çok değerli istihbarat bilgileri topladı, hem de daha sonra kullanılabilecek istihbarat bağlantıları kurdu.

Reuven'in Irak misyonu sırasında edindiği izlenimlerin en önemlisi ise, ülkenin kuzeyindeki dağlık bölgede gördüğü insanlardı. Bu bölge, Kürtlerin yaşadığı bölgeydi ve Reuven, bu insanlarla çok yakın ilişkiler kurmuştu. Dahası, Kürtler'in bir Arap ülkesinde yaşayan Arap olmayan bir azınlık olarak, Araplar'la mücadele edeceği aşikar olan müstakbel Yahudi Devleti için mükemmel bir müttefik olabilecekleri sonucuna varmıştı.

İsrailli gazeteciler Dan Raviv ve Yossi Melman'a göre, İsrail'in 1950'lerin sonunda uygulamaya başlayacağı—ve Araplar'ı Arap-olmayan unsurlarla çevrelemeyi öngören—çevre stratejisinin çekirdeği, 1930'ların başında Reuven Şiloah'ın kafasında oluşan bu "çevresel felsefe"ydi.[148]

Reuven Şiloah 1934 yılında Irak misyonunu tamamladı ve Kudüs'e döndü. Haganah, Filistin'deki Yahudi toplumunun uzun vadeli çıkarlarını korumak amacıyla bir istihbarat birimi kurma görevi verdi ona. Bu işi Saul Meyeroff (sonradan Saul Avigur) ile birlikte üstlendi ve Mossad'ın öncüsü sayılan Shai adlı örgütü oluşturdu. İsrail Devleti'nin kurulmasının ardından da Mossad'ın ilk şefi oldu. İsrailli yazar Hagai Eshed'in *One-Man Mossad: Reuven Shiloah, Father of Israeli Intelligence* (Tek Adamlık Mossad: İsrail İstihbaratının Babası) adlı uzun makalesinde belirttiği gibi, Şiloah, İsrail'in ilk 10 yılı boyunca istihbarat servisinin yapılanmasında olduğu kadar, dış politika-

nın oluşumunda da büyük pay sahibiydi.[149]

Reuven Şiloah, 1930'lu ve 40'lı yıllarda yaptığı Ortadoğu gezileri sırasında edindiği istihbarat birikimini Mossad'ın liderliğini üstlendiğinde yoğun biçimde kullanmaya başladı. Arap dünyasını iyi tanıyordu ve Yahudi Devleti'nin hayatta kalmak için bu dünyayı nasıl düzenlemesi gerektiğini de biliyordu. İyi bildiği işleri başında da, düşman gibi gözüken komşu ülkelerle gizli ilişkiler kurmak geliyordu.

Şiloah'ın gizli ilişkiler kurduğu liderlerin başında Ürdün—o zamanlar "Transjordan"—kralı Abdullah geliyordu. Kral Abdullah, Şiloah'ın kurduğu temaslar sonucunda Filistin topraklarının paylaşımı konusunda İsrail ile gizli bir anlaşmaya varmıştı. 1948 savaşında bu anlaşma hayata geçirildi; İsrail birlikleri BM tarafından Yahudi Devleti'ne ayrılan toprakların daha da fazlasını işgal ettiler, ülkenin doğusundaki geriye kalan kısım, yani sonraki adıyla "Batı Şeria" ise Kral Abdullah tarafından ele geçirildi. İki taraf arasındaki bu gizli işbirliği sayesinde, bir "Filistin Devleti" henüz doğmadan yok edilmiş oluyordu. Abdullah, 1951 yılında bir suikaste kurban gidene dek Yahudi Devleti'nin gizli bir müttefiki olmayı sürdürdü; bunda, İsrail'den aldığı onbinlerce dolarlık rüşvetin de büyük rolü vardı.[150]

Şiloah'ın bağlantı kurduğu bir diğer Arap lideri, Suriye'de Mart 1949'da askeri bir darbe ile iktidarı ele geçiren Albay Hüsnü Zaim'di. İsrail'e dikkat çekici derecede sıcak bir yaklaşım sergileyen Zaim'in bu barışseverliğinin ardında Yahudi Devleti'nden aldığı rüşvetlerin yattığı yıllar sonra ortaya çıktı.[151]

Ancak Şiloah, İsrail'in Arap liderlerle kurduğu bu tür gizli ilişkilerin Ortadoğu'daki temel politik ve stratejik gerçekleri değiştiremeyeceğinin farkındaydı. Araplar, İsrail'e düşman olmaya ve onunla içinde bulundukları "savaş hali"ni korumaya devam edeceklerdi. Nitekim, Arap toplumlarında yerleşik olan güçlü anti-Siyonist eğilim, Yahudi Devleti'ne karşı tavizkar davranan monarşileri 1950'lerde başlayan radikalizm dalgasıyla birlikte birer birer yıkmaya başladı.

Şiloah, işte bu nedenle Arap liderlerle rüşvet ilişkileri kurmaktan daha kalıcı bir bölgesel düzenlemeye ihtiyaç olduğu sonucuna vardı. Ortadoğu'-

nun demografik ve siyasi yapısıyla ilgili birikimi, ona bu yönde yol da gösteriyordu: Araplar'ın çevresinde ve içinde çok sayıda Arap-olmayan element vardı ve Yahudi Devleti, bunlarla ittifak yapabilirdi. Şiloah'ın kafasında oluşan ve Ben-Gurion tarafından da benimsenen bu strateji, önceki bölümde incelediğimiz çevre stratejisiydi ve 50'li yılların sonlarında uygulamaya kondu.

Şiloah, çevre stratejisinin bir parçası olan Arap ülkelerindeki azınlıklarla ilişki kurma projesine el attığında ise, ilk olarak, 1930'ların başında Kuzey Irak dağlarında tanıştığı insanları hatırladı.

Çevre Stratejisi'nin Irak Uyarlaması

1961 yılı, Kuzey Irak'taki Kürtler adına önemli bir yıldı. Bağdat rejiminin Arap milliyetçiliğine dayalı sert ve asimilasyonist politikasından rahatsız olan Kürtler, o yıl, ünlü Barzani aşiretinin liderliği altında silahlı bir isyan başlattılar. Çeşitli iniş çıkışlara rağmen 1975 yılına dek sürecek olan bu ilk isyan, doğal olarak çeşitli "dış güçler"in de ilgisini çekti.

Tahmin edilebileceği gibi, bu dış güçlerin başında İsrail geliyordu. İlerleyen dönemde İran ve ABD de Kürt isyanının destekçiliğine soyunacak, "Kürt kartı"nı kurcalayacaklardı. Hatta çoğu insan "Kürt kartı"nın asıl sahiplerinin bu iki ülke olduğunu düşünecekti. Oysa Kürt isyanına hem ilk el atan, hem de bu kartı çok daha uzun vadeli ve stratejik bir bakış açısıyla değerlendiren ülke, İsrail'di.

1961'de patlak veren isyan, kısa süre içinde İsrailliler'in ilgi alanına girdi ve Kürtlerle temas kurdular. Reuven Shiolah'ın 1930'lu yıllardaki temaslarının hem bilgi hem de bağlantı olarak faydasını da görüyorlardı; Raviv ve Melman'a göre, Kürt misyonunu üstlenen İsrail ajanları, "Şiloah'ın ayak izleri üzerinde ilerliyorlardı".[152]

İlk önemli temas ise, 1964 yılında gerçekleşti. O zamanlar Savunma Bakan Yardımcısı olan Şimon Peres, Kürt hareketi içinde önemli bir yere sahip olan ve uzun yıllar Kürtlerin Avrupa temsilcisi sıfatını taşıyan Dr. Kumran Ali Bedir-Han ile gizlice bir araya geldi. Bedir-Han, 1940'lı ve 50'li

yıllarda İsrail adına ajanlık yapmıştı ve dolayısıyla diyaloğun yeniden başlatılması için en uygun aracıydı.[153] Hatta İsrail'in Ortadoğu ülkelerindeki azınlıklara destek vererek düşmanlarını zayıflatabileceği, bunun için en uygun azınlıkların başında da Kürtler'in geldiği tezi, 1948'de Bedir-Han'ın kendisi tarafından öne sürülmüştü.[154]

Peres ile Bedir-Han arasındaki bu görüşmede Kürt gerilla (Peşmerge) subaylarından bir grubun İsrailliler'den askeri eğitim almasına karar verildi. "Merved" (Halı) adı verilen bu gizli operasyon Ağustos 1965'te başladı ve üç ay kadar sürdü. İsrail, çok önem verdiği Kürtlere danışmanlık yapmak ve onları eğitmek üzere bölgeye en iyi istihbaratçılarından Tuğgeneral Tsuri Saguy, Yarbay Haim Levakov ve Albay Arik Regev'i göndermişti.[155]

Aynı yıl içinde zamanın üst düzey Mossad görevlilerinden David Kimche'nin yanında bir grup gizli servis görevlisi, gizlice Irak'a geçerek Kürtlerle yeni ve daha kapsamlı bir görüşme daha gerçekleştirdiler.[156] Ertesi yıl, İsrail kabinesinde yer alan ve eski bir Aliyah B (Mossad'ın Yahudi göçleri ile ilgili kolu) görevlisi olan Aryeh (Lova) Eliav, katır sırtında yaptığı maceralı bir yolculukla Kürt ayaklanmacıların karargahına vardı. Eliav, eli boş da gelmemiş, yanında kapsamlı bir heyet ve hatta bir de 3 doktor ve 3 hemşireden oluşan bir "seyyar hastane" getirmişti, Bağdat hükümetine karşı savaşırken yaralanan Kürtler tedavi olsunlar diye.[157] Eliav, burada isyanın lideri Molla Mustafa Barzani ile görüşmüş, hatta ona Knesset'in yedinci çalışma döneminin başlaması nedeniyle piyasaya sürülen altın bir madalyon hediye etmişti. Kuzey Irak dağlarında yapılan görüşme, "İsrail'in, Kürt devleti ve halkının kalkınması için askeri, ekonomik ve teknik yardım verme isteği" etrafında şekillenmişti.[158] Bu gelişmelerin ardından İsrailli uzmanların da katılım ve yardımıyla Barzani 1966 Haziran'ında Irak ordusuna büyük bir saldırı başlattı.

Kürt isyanı boyunca İsrail Barzani gerillalarına para yardımında da bulunmuştu. Ünlü Amerikalı gazeteci Jack Anderson, *Washington Post*'taki bir makalesinde şöyle yazıyordu: "Her ay kimliği belli olmayan bir İsrail yetkilisi İran sınırından Irak'a gizlice girerek Kürt lider Molla Mustafa Barzani'ye 50 bin Amerikan doları veriyor. Bu para Kürtler'in, İsrail aleyhtarı

olan Irak hükümetine karşı faaliyetlerini sürdürmelerini sağlıyor."[159]

Anderson'ın o sıralarda yayınlanan bir CIA raporuna dayanarak verdiği bilgiler arasında, Molla Mustafa Barzani ile dönemin Mossad şefi Zvi Zamir arasındaki yakın ilişki de vardı. Sözkonusu rapora göre, Zamir, en azından bir kez Barzani'yi Kuzey Irak'taki karargahında ziyaret etmiş ve ondan Bağdat hükümetine karşı yürütülen saldırı ve sabotajların dozunu artırmasını "rica" etmişti. Bunun yanında, Irak'taki Yahudiler'in İsrail'e gizlice göç edebilmeleri için de Barzani'den yardım istenmişti. Bu tür "rica"ların hepsi, Barzani tarafından olumlu karşılanıyor, İsrailliler de her ay düzenli verilen 50 bin dolarlık yardımların dışında, ekstra 50 binlik "paket"ler veriyorlardı Kürtlere.[160]

İsrailli eski general Rafael Eitan 'ın anıları da, İsrail-Barzani işbirliğinin boyutlarını bütün çıplaklığıyla ortaya koyan bilgiler sağlıyordu. Anılarında yazdığına göre, Rafael Eitan, Mustafa Barzani'nin talebi üzerine, 1969 yılında Kuzey Irak'a giderek ayaklanmayı yakından görmüş ve ayaklanmanın lideri Barzani ile, mücadeleyi daha yaygın bir savaş haline dönüştürme konusunu görüşmüştü. Eitan ziyaretinden sonra, İsrail Savunma Bakanlığı'na, Kürtlerin çok iyi savaşmakla beraber gelişmiş savaş araçları ve silahlarından mahrum olduklarını, kendilerine yardım edilmesi gerektiğini bildiren bir rapor da yazmıştı.[161]

Kürtlerle kurduğu bu gizli ittifak, İsrail'e Irak ordusu hakkında çok önemli istihbaratlara ulaşma şansı da veriyordu. 1967'deki Altı Gün Savaşı'ndan kısa bir süre önce İsrailliler'in Irak'tan çaldığı MİG-21 uçağı, bunun en önemli örneğiydi. İsrailliler, Irak Hava Kuvvetleri'ndeki bir pilotla gizlice bağlantıya geçmişler ve onu bir deneme uçuşu sırasında aniden İsrail'e uçmaya ikna etmişlerdi. Iraklı "hain" pilotla İsrailliler'in bağlantısını kuran aracılar ise Kürtler'di.[162] Ağustos 1966'da Tel-Aviv'e inen bu MİG, bu Sovyet yapımı uçak hakkında daha önce yetersiz bilgiye sahip olan İsrail'e ve onun Batılı müttefiklerine büyük bir avantaj sağladı. Hatta bazı yorumlara göre, İsrail'in Altı Gün Savaşı'nın ilk gününde Mısır Hava Kuvvetleri'ne yaptığı büyük baskın, MİG'lerin teknik özellikleri hakkında edinilen bilgi sayesinde mümkün olmuştu.[163]

Altı Gün Savaşı'nın hemen öncesinde ilginç bir olay daha yaşanmıştı. Iraklı bir askeri delegasyon, yaklaşan savaşta "Siyonist düşmana karşı tek bir cephe olarak savaşabilmek için" Kürtlere geçici bir ateşkes önermişti. Ancak bu teklife karşı söz alan bir "Kürt gerilla", ne olursa olsun taviz verilmeyeceğini ve ateşkesin kabul edilemez olduğunu söylemişti sertçe. İşin en önemli yanı ise, bu "Kürt gerilla"nın gerçekte İsrail'in bölgeye yolladığı askeri danışmanlardan biri olmasıydı.[164]

1960'lı yılların ortasında başlayan bu İsrail-Kürt yakınlaşması, Yahudi Devleti'nin büyük zaferi ile sonuçlanan Altı Gün Savaşı'ndan sonra çok daha büyük bir ivme kazanarak devam etti. 1967 Haziranındaki savaş, Ortadoğu'daki tüm dengeleri alt-üst ederken ve Yahudi Devleti'ni çok daha fazla büyüteç altına sokarken, Kürtlerle gizli gizli yürütülen ittifaka zarar vermedi. Aksine, ittifak daha da gelişti ve İsrail'in giderek sertleşen söylemine paralel olarak daha da açık hale geldi. Ian Black ve Benny Morris'e göre, Kuzey Irak dağları ile Tel-Aviv arasındaki bu ilişki giderek "Ortadoğu'nun en kötü saklanan sırrı" sıfatını kazandı.

İsrail 1967 yılında Arap ordularından ele geçirdiği çok sayıda Sovyet silahını Kürtlere yolladı. Kendilerine verilen Doğu Bloku silahlarına önce şaşıran daha sonra çok sevinen Molla Barzani, olağanüstü bulduğu İsrail yapımı bombalardan daha çok istemişti. Kendisini silah ve paraya boğan İsrail'in gücüne hayran kalan Barzani, İsrailliler'e ortak bir seferberlik de önermişti. Barzani'nin planına göre, Kürt peşmergeler Irak'ı zaptettiğinde İsrail de Suriye'yi işgal edebilecekti.[165]

İsrail'in Kürtlere giderek artan desteğinin en sembolik göstergelerinden biri, 67 Eylülünde Kürt hareketinin lideri Molla Mustafa Barzani'nin İsrail'e yaptığı ziyaretti. Moşe Dayan'a hediye olarak bir Kürt hançeri getiren Barzani, Yahudi Devleti'nde oldukça sıcak bir biçimde ağırlandı. Bu ziyaretin uyandırdığı yankılar, Kuzey Irak'taki Kürt isyanında İsrail'in parmağının var olduğu gerçeğini siyasi gündeme taşımaya başladı. 1969 Martı'nda Kerkük'teki petrol rafinerilerine düzenlenen saldırının gerçekte İsrailli askeri danışmanlar tarafından planlandığı ve yönetildiği hemen herkesçe biliniyordu.[166] Mısırlı ünlü gazeteci Muhammed Hasaneyn Heykel'in ulaştığı ve açık-

ladığı bilgiler de, 1971'de "Kürdistan'daki İsrailli subayların İsrail ile düzenli bir telsiz bağlantısı içinde olduklarını ve Irak içindeki istihbarat ve sabotaj faaliyetlerini organize ettiklerini" ortaya koydu.[167] İsrail'in Kürtlerle olan ittifakı, dönemin Irak basınında da yoğun biçimde konu edilmişti. Barzani ikinci olarak 1973 yılında İsrail'i ziyaret etti. Bu ziyaretinde de, ilkinde olduğu gibi, 1950 ortalarında İsrail'e göç etmiş Kürt Musevisi David Gabay'ın evinde kalmış, hediye olarak da Moşe Dayan'ın eşi için altın bir kolye getirmişti.[168]

Kısacası, İsrailliler'in kafasında henüz 1930'larda şekillenen ve 1965'te fiili olarak başlayan İsrail-Kürt ittifakı, 1970'lerin başında büyüyerek devam etti. Ancak 1970'ler, Kuzey Irak'taki Kürt isyanının ve dolayısıyla İsrail-Kürt ittifakının gelişimi açısından önemli bir değişiklik yarattı. Çünkü o dönemde, İsrail'in dışında sırasıyla iki ülke daha oynamaya başladılar Kürt kartıyla; İran ve ABD.

İran Bağlantısı

İsrail, 1965'te Kürt gerillalara yardım yapmaya başladığında yalnızdı. Irak'taki Kürt azınlığın stratejik değerini herkesten önce keşfetmişti. Ancak yıllar ilerledikçe, Kürtler başka dış güçlerin de ilgisini çekmeye başladılar. Bunların başında İran geliyordu.

Şah Rıza Pehlevi'nin diktatörlüğü ile yönetilen İran, önceki bölümde vurguladığımız gibi, ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiklerinden biriydi ve bu nedenle de 1958'de İsrail ve Türkiye'nin de katılmasıyla imzalanan üçlü işbirliği anlaşmasına (Trident) taraf olmuştu. Yine önceki bölümde değindiğimiz gibi, bu tarihten sonra İran Şahı ile İsrail arasındaki işbirliği giderek genişledi. Özellikle de Şah'ın eli kanlı gizli servisi SAVAK ile Mossad arasındaki bağlantı çarpıcıydı; Mossad üzerinde uzman olduğu bir konuda, "işkence teknikleri"nde SAVAK'a yol göstermişti.

İsrail ile İran arasındaki bu ittifak, Şah'ın 1969 yılında Kuzey Irak'taki Kürt isyanını desteklemeye başlaması ile birlikte yeni bir işbirliği sahası daha kazandı.

Kürtler, Şah açısından, onyıllardır kavgalı olduğu Irak'ı destablize etmek için kullanılabilecek bir karttı. İran ile Irak, farklı konularda çıkar çatışması içindeydiler. Bunların en başında da iki ülke arasındaki sınırın bir kısmını oluşturan Şatt-ül Arab nehrinin kullanım hakkı geliyordu. Irak, İngiliz sömürgesi zamanından kalan anlaşmaların bir sonucu olarak, nehrin tamamının kullanım hakkına sahipti. Oysa İran, Abadan'daki rafinerilerini denize ulaştıran tek yol olan Şatt-ül Arab'ın en az yarısında (nehrin ortasından İran sınırına kadar olan alanda) egemenlik istiyordu. İki ülke arasında onyıllardır çözülememiş olan bu sorunun iki taraftan birinin köşeye sıkışması ve taviz vermeyi kabul etmesi dışında bir yolla çözülemeyeceği açıktı. Şah, Kürtleri bir koz olarak kullanmayı ve böylece bu tavizi koparmayı düşünüyordu. 1969 yılında, Kürtler'e işte bu nedenle para ve silah yardımı yapmaya başladı.

Ancak Şah, işin içine ABD'yi de çekmek istiyordu. Eğer ABD de Kürt isyanını desteklemeyi kabul ederse, o zaman bu riskli işin riskini en aza indireceğini hesaplıyordu. ABD desteği, Şah'a pek fazla güvenmeyen Kürtlerin güvenlerinin kazanılmasında da çok yararlı olurdu. Bu nedenle, Şah, ABD'deki dostlarını isyanı desteklemeye ikna etmek için uğraşmaya başladı.

Oysa ABD'nin böyle bir işe girişmesi için ortada çok somut bir neden yoktu. Gerçi Amerikalı siyaset bilimci James A. Bill'in yazdığı gibi "İsrail çıkarları Washington'daki anti-Irak eğilimleri körüklüyordu"[169], ama yine de bir ülkenin içindeki bir ayaklanmayı somut bir biçimde desteklemek gibi riskli bir işe girmeye gerek görmüyorlardı Amerikalılar. Özellikle Dışişleri Bakanlığı, bu tür maceralara soğuk bakıyordu.

Fakat Irak'taki Baas rejiminin Nisan 1972'de Sovyetler Birliği ile imzaladığı dostluk ve işbirliği anlaşması, Washington'daki havayı değiştirdi. Irak'ın bu şekilde açık bir Sovyet müttefiki haline gelmesi, birden bire Kürtlerin stratejik değerini artırdı. Dışişleri Bakanlığı bürokratları hala projeye karşıydılar, ama Ulusal Güvenlik Danışmanı Kissinger, Şah'la olan yakın diyaloğunun da etkisiyle, Kürtler'e yardım etmeye karar verdi. Önemli olan da Kissinger'ın kararıydı zaten; bu "nev-i şahsına münhasır" politikacı, daha önce Dışişleri bürokrasisini atlatarak ya da hiçe sayarak kendi aldığı

kararları uygulamaya koymuştu. Özellikle de İsrail'i ilgilendiren konularda inisyatifini kullanıyordu. İsrail'i rahatsız eden bir Ortadoğu barış planı geliştiren Dışişleri Bakanı William Rogers'ı da çeşitli ayak oyunları ile safdışı bırakmış ve istifaya zorlamıştı.[170]

Irak ile Sovyetler Birliği arasında imzalanan anlaşmadan bir ay sonra, Moskova'daki bir zirveden dönmekte olan Nixon ve Kissinger, Tahran'da Şah Rıza Pehlevi ile biraraya geldiler. Toplantıda gizli bir anlaşma sağlandı ve Amerika'nın da Irak'taki Kürt isyanını desteklenmesine karar verildi. Amerika da oyunun içine girmişti artık. Kissinger, bir ay sonra, Haziran 1972'de Tahran'a özel bir ulak gönderdi ve Amerikan yardımının CIA kaynaklarından Kürtlere aktarılmaya başlayacağını bildirdi. İlerleyen üç yıl boyunca, CIA fonlarından Iraklı Kürtlere tam 16 milyon dolar aktarılacaktı.

Ancak Kürtlerin desteklenmesi işi, ABD tarafında son derece gizli olarak yürütülecekti. Bu, Nixon ve Kissinger'ın birlikte aldıkları, daha doğrusu Kissinger'ın Nixon'a empoze ettiği bir karardı. Buna karşın, Dışişleri Bakanlığı'nın durumdan haberi yoktu ve çok uzun bir süre de olmadı.

ABD desteğinin de eklenmesiyle, Kürt isyanının çapı ve etkinliği daha da büyüdü. 1972'den sonraki üç yıl boyunca Irak'ta şiddetli bir iç savaş yaşandı. Ancak o yıl, Kürtler için çok beklenmedik bir şey oldu; Irak rejimi ile Şah, Cezayir Anlaşması'nı imzalayarak birbirleriyle anlaştılar. Irak, Şah'ın uzun süreden beri koparmaya çalıştığı tavizi, yani Şatt-ül Arab'ın eşit kullanım hakkını İran'a vermeyi kabul etmişti.

Cezayir Anlaşması, Kürt isyanının da ölümü oldu bir anlamda. Çünkü Şah artık istediğini elde etmişti ve Kürtlere destek vermesine de bir gerek kalmamıştı. Zaten Cezayir'de de artık Kürtler'i desteklemeyeceği sözü vermişti Iraklılara. Anlaşmadan hemen sonra İran-Kuzey Irak sınırı kapatıldı ve Kürtler'e yapılan tüm yardımlar bir anda kesildi. Bunu, Irak ordusunun Kuzey Irak'taki Kürt bölgesine karşı giriştiği büyük askeri operasyon izledi. Kürtler tutunamadılar. Onbinlerce ölü verdiler, başta isyanın lideri Molla Mustafa Barzani olmak üzere bir kısmı da yurt dışına çıktı. Barzani ABD'ye yerleşti ve ilerleyen aylar ve yıllar boyunca Washington'a 1972'de verdiği destek sözleri hatırlatmaya çalıştı. Kissinger'a "Ekselans Hazretleri" diye baş-

layan ve "Kürt halkının yaşadığı trajedi"ye karşılık ABD'den medet isteyen mektuplar yolladı. Ancak hiç bir şey elde edemedi. Üst düzey bir yetkili ile görüşme taleplerine bile cevap verilmedi. ABD, Kürtler'e sırtını dönmüştü. Kissinger, kendisine neden bu tür bir politika izlediği yönünde yıllar sonra yöneltilen soruya, ünlü "gizli operasyonlar misyonerlikle karıştırılmamalıdır" cevabını verecekti.

Tahran, Washington ve Tel Aviv Arasındaki Vizyon Farkı

Kısacası, 1961'de başlayan Kürt isyanı, 1975'te İran desteğinin kesilmesiyle birlikte sona erdi. Irak, ayaklanmayı büyük bir şiddet kullanarak bastırdı ve Kürtler, bu ilk büyük denemelerinde başarısızlığa uğradılar.

Ancak bu denli basit bir biçimde özetlenebilecek olan bu isyanın ardında, önemli bir ayrıntı yatıyordu: Kürtleri destekleyen üç önemli güç arasındaki vizyon farkı. ABD, İran ve İsrail'in isyana verdikleri desteğin arkasında çok farklı taktik ya da stratejik amaçlar yatıyordu.

Bunları birer birer inceleyelim.

İsyanı en açık şekilde destekleyen ülke kuşkusuz İran'dı. Bugün konuyla ilgili "resmi tarih" yazımlarına bir göz atıldığında, 1961-75 Kuzey Irak isyanının "İran destekli" olduğuna dair çok fazla vurguya rastlanabilir. Şah, uzun bir ortak sınıra sahip olduğu Kürt gerillalara alenen askeri ve lojistik destek veriyordu. Nitekim Cezayir Anlaşması'nda da "artık Kürtleri desteklemeyeceğini" taahhüt ederek, o zamana dek sürdürdüğü desteği açıkça kabul etmişti.

ABD ise, asıl olarak İran'ın paralelinde hareket ediyordu. İran, Irak'ın ciddi bir tehdit olduğu konusunda ABD'yi ikna etmiş ve kendi başlattığı operasyonun içine ABD'yi çekmişti. Aslında "ABD" demek de doğru değildi; Kürtlere destek operasyonuna karar veren ve bunu Dışişlerinden bile gizli yürüten kişi, Henry Kissinger'dı. İran'ın Kürtler'i desteklemekten vazgeçmesinin üzerine, Kissinger da artık bu çetrefilli konuyu daha fazla kaşımamaya karar verdi. Hem Cezayir Anlaşması, Irak'ın ABD'ye karşı da yumuşadığını gösteriyordu.

Dolayısıyla, bu iki ülke, Kürt isyanını sadece taktik bir kart olarak kullanmayı düşünmüşlerdi ve öyle de yaptılar. Hiç bir zaman için, Kürt isyanının başarıya ulaşmasını ve bunun sonucunda otonom bir Kürt entitesi (belki devleti) kurulmasını istemediler. İstedikleri tek şey, Kürtlerin Irak rejimi için bir başağrısı olarak tutulması ve böylece Irak'ın köşeye sıkıştırılmasıydı. Nitekim Kürtler zafere yaklaştıklarında, onları durdurdular. Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı* adlı kitabında İran ve ABD'nin bu politikasını şöyle anlatıyor:

> ... Hedef ülke olan Irak'ı dengesiz kılmak için Başkan Nixon ve Henry Kissinger, mücadelenin devam etmesi için verdikleri desteğe rağmen, bir keresinde Kürtler'in ellerindeki her şey ile Irak'a karşı saldırıya geçmelerini önlediler. Halbuki böyle bir saldırı başarıya ulaşabilirdi, çünkü Irak'ı o sıralarda başka olaylar da meşgul ediyordu. Washington'ın amacı Irak'ı tam anlamıyla parçalamak değildi... Kürtler artık son derece zayıflatılmış Irak'a karşı, bu desteğin devam etmesi halinde, her an zafer ilan edebilecek duruma geliyordu. Ancak bunu "ağabeyleri" iki ülkenin politikaları doğrultusunda bir türlü gerçekleştiremiyorlardı. Kısacası öldürücü darbeyi indirmelerine izin verilmiyordu.[171]

İran'ın Kürtlerin fazla ileri gitmelerini engellemekte oldukça mantıklı bir gerekçesi vardı aslında. Çünkü İran'ın içinde de önemli bir Kürt azınlık yaşıyordu ve Kuzey Irak'ta başarıya ulaşacak bir ayaklanma, ister istemez İran Kürtleri için "kötü örnek" oluşturacaktı. Şah, Iraklı Kürtler'i taktik bir kart olarak kullanmak istiyordu, ama bu kartın her an kendi aleyhine dönebileceğini bildiğinden temkinli davranıyordu.

Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti kurulması, ABD için de istenen bir sonuç değildi. Böyle bir devleti kurduruyor gözükmek, aynı sorundan muzdarip olan bazı ABD müttefiklerinin—en başta Türkiye'nin—Washington'a isyan etmesiyle sonuçlanırdı. Öte yandan, böyle bir devleti finanse etmek büyük bir ekonomik yük oluştururdu ABD için.

Kısacası, isyanı destekleyen üç önemli güçten ikisi, yani ABD ve İran, Kürt isyanına verdikleri desteği sadece taktik bir manevra olarak görüyorlardı.

Ancak, isyanı destekleyen üçüncü önemli güç, yani İsrail açısından durum çok farklıydı.

İsrail, daha önce de belirttiğimiz gibi, Kürtleri sadece taktik yani geçici bir koz olarak değil, stratejik yani kalıcı bir müttefik olarak görüyordu. Yahudi Devleti'nin beka stratejisinin bir parçasıydı Kürt azınlığı desteklemek ve Irak'a karşı kışkırtmak. Bu isyanın başarıya ulaşması, yani bir Kürt Devleti'nin kurulması ise, ABD ve İran'ın aksine, İsrail için son derece olumlu bir gelişme olurdu. Bu, klasik "böl-yönet" stratejisini Ortadoğu'ya uyarlamak isteyen Yahudi Devleti'nin zaten eskiden beridir görmek istediği bir şeydi. Bu nedenle, Kürt isyanın başarısızlıkla sonuçlanması, İsrail için stratejik bir kayıp oldu.

Dahası, İsrail bu başarısızlığı geçici bir durum saydı ve Irak'ta bir Kürt Devleti kurulması hedefini 1975'ten sonra da korudu. Oded Yinon'un *1980'-lerde İsrail İçin Strateji* başlıklı raporu, "Irak etnik ve mezhebi temeller üzerine bölünecektir; kuzeyde bir Kürt Devleti; ortada bir Sünni ve güneyde Şii devleti" diye devam eden satırlarıyla, Yahudi Devleti'nin bu konuda ne denli ısrarlı olduğunu gösteriyordu.

Nitekim İsrail, 1975'teki çözülmeleri sırasında, ABD ve İran'ın aksine Kürtlere yüz çevirmemişti. Ancak yapabileceği fazla bir şey yoktu; Şah'ın sınırı kapatmasıyla birlikte İsrail'in de Kürtler'e ulaşma şansı kalmamış oluyordu. Çünkü İran, Kürtler'e yardım etmek isteyen güçler içinde onlara sınırı olan tek ülkeydi. Cezayir Anlaşması öncesinde ABD ve İsrail'in gönderdiği yardımların da çok büyük bölümü İran'ın üzerinden ulaşıyordu Kürtler'e. ABD'nin Kerkük konsolosu Lee Dinmore, *Progressive* dergisinde yazdığı bir makalede İsrail ajanlarının Kürt gerillaları İran toprakları içinde eğittiklerini bildirmişti.[172] İsrail'in İran üzerinden kurduğu bu Kürt bağlantısını düzenleyen en önemli isim ise, İsrail'in İran'daki *de facto* Büyükelçisi Yakov Nimrodi idi. Kendisi bir "Kürt Yahudisi" olan Nimrodi, Şah üzerindeki - büyük nüfuzu sayesinde, İran'ı İsrail-Kürt bağlantısının transit geçişi haline getirmişti. Nitekim Nimrodi yıllar sonra, Ariel Şaron tarafından "Kürt isyanı gibi çok uzaklara uzanan siyasi bağlantıların en büyük mimarı" diye tanımlanacaktı.[173] 1955 yılında İran'a Büyükelçi atanan ve izleyen 13 yıl boyunca

bu görevi yürüten Nimrodi, bir keresinde İsrailli bir gazeteciye, "eğer İran'da neler yaptığımızı anlatmamıza bir gün izin verilse, inanamazsınız..." demişti, "... yaptıklarımızın hayal gücünüzün ötesinde olduğunu söyleyebilirim."[174]

1975 Sonrası Washington'daki Kürt Lobisi

İsrail'in İran kanalıyla Kürtlerle kurduğu ittifak, İran'ın ve ABD'nin kurduğu ittifaklara göre çok daha kalıcı ve stratejikti. Bu nedenle, İsrail, 1975'ten sonra da Kürtlerle olan yakın temaslarını sürdürmeye çalıştı. ABD ve İran yönetimleri Kürtler'e ihanet etmişlerdi, ama İsrail, özellikle de Amerika'daki lobisi yoluyla, Barzani hareketine destek olmayı sürdürüyordu. Molla Mustafa Barzani'nin Washington'da geçirdiği ömrünün son yılları, bu konuda önemli örnekler içeriyordu. Molla Mustafa, başta Kissinger olmak üzere görüşmek istediği ABD'li yetkililer tarafından hiç dikkate alınmamıştı. Buna karşılık, İsrail lobisine bağlı ya da bu lobiyle yakın çalışan politikacılar ona destek olmuşlardı.

Turan Yavuz, 1975 sonrasında Washington'da oluşan bu küçük "Kürt lobisi"nden şöyle söz ediyor:

> ABD'nin 1975 yılında Kürtleri yalnız bırakması ile Washington'da küçük çapta bile olsa bir Kürt lobisi oluşmaya başlamıştı. Iraklı eski bir diplomat olan Muhammed Dosky... Kürt davasını savunmak üzere etkili senatör Henry Jackson'ı yanına almıştı... O sıralar Senatör Jackson'ın ulusal güvenlik konularından sorumlu yardımcısı Richard Perle idi.[175]

Kürt lobisinin oluşumundaki en önemli role sahip bu iki Amerikalı'nın en belirgin özellikleri, İsrail bağlantılarıydı. Perle zaten kimliğinin gayet bilincinde olan bir Yahudiydi, Demokrat Senatör Jackson ise İsrail'in ateşli bir savucusu. Eski Kongre üyesi Paul Findley, ABD'deki İsrail lobisinin gücünü ortaya koyan *They Dare to Speak Out* (Konuşmaya Cesaret Ettiler) adlı kitabında, Perle'nin İsrail bağlantılarını ayrıntılı olarak anlatır. Buna göre Perle, İsrail hükümetine bilgi sağlamasıyla ünlüdür. Kariyerine önce Washington'da Henry Jackson'ın yanında çalışarak başlamıştır. Nitekim Senatör

Jackson da, kitapta yazıldığına göre, İsrail'in en ateşli destekçilerindendir. Perle, 1970 yılında FBI'ın düzenlediği bir operasyon sonucunda İsrail elçiliğine gizli Amerikan bilgilerini aktarırken yakalanır. Perle Reagan döneminde ise Savunma Bakanlığı'nda göreve gelir. İsrail'i yakından ilgilendiren yüksek teknolojiler ile ilgili kararlar genelde Perle'nin ofisinde alınır. Perle Pentagon'da göreve getirildiği zaman da bir İsrail savunma şirketi adına lobicilik yapar.[176]

Jackson-Perle ikilisinin yanısıra Kürt lobisine büyük katkıda bulunan bir başka ekip, Pell-Galbraith ikilisidir. Turan Yavuz şöyle yazar: "Komite başkanı Demokrat Senatör Clairborne Pell'in baş danışmanı Peter Galbraith yıllardır Kürt tezini Washington'da işleyen kişi olarak bilinir. Kürt liderlerin Galbraith'e verdikleri mesajlar anında Beyaz Saray'a bağlı Ulusal Güvenlik Konseyi'ne ve Brent Scowcroft'a ulaştırılırdı."[177]

Nitekim Pell-Galbraith ikilisi, 1990'lı yıllarda da bu misyonlarını aynen korumuşlardır. Hatta 6. bölümde inceleyeceğimiz gibi, Amerika'nın Sesi Radyosu'nun Türkiye'ye yaptığı kışkırtıcı Kürtçe yayınların mimarı da bu ikilidir.

Peki Pell-Galbraith ikilisi ile Iraklı Kürtlerin en sadık müttefikinin, yani İsrail'in bir ilgisi var mıdır?

Eski Amerikalı diplomat Richard Curtiss, ABD'deki lobi sistemini anlatan *Stealth PAcs: Lobbying Congress for Control of US Middle East Policy* (Gizli Lobiler: ABD'nin Ortadoğu Politikasının Kontrolü İçin Lobicilik) adlı kitabında, şu satırları yazar: "... İsrail'in bir başka Demokrat dostu da Rhode Island Senatörü Clairborne Pell'dir. Pell, 1960'da seçildiğinden bu yana İsrail'in ısrarlı ve sadık bir destekçisi olmuştur."[178]

Aynı kitapta Clairborne Pell'in, sadece 1990 yılında İsrail lobilerinden 153.600 dolar "bağış" aldığı bildirilir. Pell'in İsrail lobisiyle olan olağanüstü yakın ilişkisi, Paul Findley'in kitabında da vurgulanır.[179]

"Kürt lobisi" ile İsrail uzantılarının bağlantısı, yalnızca Washington'a özgü bir durum da değildir. Hulusi Turgut, *Barzani Dosyası* adlı kitabında, Paris'te oluşan Kürt lobisinin de yine Yahudilerle son derece ilişkili olduğuna dikkat çekerek şöyle yazıyor:

> ... Paris'teki, Kürt İhtilaline Yardım Komitesi üyelerinden çoğunun Yahudi olması da dikkati çekiyordu. Hollanda'nın Amsterdam şehrinde kurulmuş olan Kürt Cemiyeti, başkanı Silvio Van Roy başta olmak üzere büyük bir kısmı Yahudi olan üyelerden oluşuyordu.[180]

1975'teki Kuzey Irak yenilgisinden sonra Batı'da oluşan bu Kürt lobisi, 1990'lı yıllarda çok daha gelişecek ve İsrail'le olan bağlantısı da çok daha belirgin hale gelecektir. 6. bölümde bu durumu inceleyeceğiz.

Burada vurgulamakta yetindiğimiz nokta, 1975'ten Molla Mustafa Barzani'nin 1979'daki ölümüne dek geçen süre içinde, Kürtlerle sıcak ilişki içinde olan yegane ülkenin İsrail oluşudur. İran ve ABD tarafından önce kışkırtılan sonra da yüz üstü bırakılan ayrılıkçı Kürt hareketi, arkasında İsrail'i bulmaya devam etmiştir. Barzani ABD'de en alt düzey görevlilerle bile görüşmekte zorlanırken, İsrail'e yaptığı farklı ziyaretlerde büyük bir itibarla ağırlanmış, hatta bir ziyaretinde dönemin Başbakanı Menahem Begin ile çok sıcak bir görüşme yapmıştır.[181]

Molla Mustafa Barzani'nin ölümünden sonra onun yerine geçecek olan oğlu Mesud da bu İsrail bağlantısından nasibini almıştır. Turan Yavuz, 70'li yılların başındaki siyasi gelişmelerden söz ederken Barzani'nin iki oğlu hakkında şöyle yazar: "İdris ve Mesut, bir aralar sık sık Tahran, Tel Aviv ve Washington'da görülüyordu. İran pasaportu ile kimlik değiştirerek seyahat eden İdris ve Mesut, bu başkentlerdeki CIA, SAVAK ve Mossad genel merkezlerinden çıkmıyordu.[182]

Tüm bu durum, İsrail'in Kuzey Irak'taki ayrılıkçı Kürt hareketinin en stratejik destekçisi olduğunu, Yahudi Devleti'nin 1975'den sonra da Irak'ta bir Kürt Devleti kurulması fikrinden vazgeçmediğini ve bu amaçla da Barzani aşiretiyle çok yakın ilişki içinde olduğunu göstermektedir. 1975'te ABD ve İran'ın devreden çıkmasıyla fiili olarak zaafa uğrayan bu ilişki, hiç bir zaman teorik canlılığını yitirmemiştir.

1991'deki Körfez Savaşı Irak'ı yeniden karıştırdığında ve ABD'yi yeniden Irak meselesinin içine soktuğunda ise, bu ilişki yeniden fiili bir boyut kazanacak, İsrail'in Kürt Devleti hedefi somutlaşmaya başlayacaktır. 6. bölümde, Körfez Savaşı ile birlikte oluşacak bu yeni konjonktürü birlikte iz-

leyeceğiz.

Ancak bundan önce, 1980'li yılların Ortadoğusuna damgasını vuran ve Kürt sorunu ile ilgili dengeleri de büyük ölçüde etkileyen bir süreci incelemek gerekir: İran Devrimi ve onu izleyen siyasi gelişmeler. Bu süreç, bütün Ortadoğu ülkelerini, ABD'yi, İsrail'i ve de Kürtleri içine alan çok boyutlu bir düzlemde gelişmiştir. Ancak bu çok boyutlu düzlemin ifadesi, hep İran ve Irak arasındaki savaş aracılığıyla olmuştur. Bu nedenle 1980'lerin Ortadoğusunu incelerken bu iki ülkenin (İran ve Irak) ya da iki başkentin (Bağdat ve Tahran) hikayesine bakmak gerekir.

B E Ş İ N C İ   B Ö L Ü M

İki Şehrin Hikayesi

Ve vaki oldu ki, kırallığının dokuzuncu yılında, onuncu ayda, ayın onuncu gününde, Babil kralı Nebukadnezsar kendisi ve bütün ordusu Yeruşalim'in (Kudüs) karşısına geldi ve ona karşı ordugah kurdu... Ve Rabbin evini ve kralın evini ve Yeruşalimin bütün evlerini, her büyük evi ateşe verdi.
— Eski Ahit, II. Krallar, 25; 1, 9

Fars Kralı Koreş şöyle diyor: Göklerin Tanrısı Yehova, dünyanın bütün krallıklarını bana verdi; ve Yahuda'da olan Yeruşalim'de kendisi içi ev yapayım diye bana emretti.
— Eski Ahit, II. Tarihler, 36; 23

1980 yılının 22 Eylül günüydü.

O gün, çok az kimse tarafından beklenmekte olan bir savaş başladı. Bağdat'taki Baas rejiminin patronu Saddam Hüseyin'in emri ile, Irak ordusu, önceden hiç bir uyarı yapmadan, aniden İran sınırına saldırdı. Irak birlikleri, karşı tarafın hazırlıksız olmasının da etkisiyle, kısa sürede İran içinde önemli bir mesafe kat ederek petrol bölgesi Abadan'a kadar vardı. 24 Eylül günü, Abadan'daki dünyanın en büyük petrol rafinerisi alevler içindeydi.

Aslında Saddam Hüseyin'in başlattığı bu *blitzkrieg*'den önce aylardır sürmekte olan bir sınır anlaşmazlığı vardı iki ülke arasında. Hatta saldırıdan bir hafta kadar önce Irak, Şah'ın "Barzani kartı"nı bırakması karşılığında

1975'te İran ile imzaladığı sınır anlaşmasını iptal ettiğini açıklamıştı. Kısacası iki ülke arasında gerilim oluşmuştu, ama yine de çok az kimse Saddam'ın bu denli radikal bir karar alıp İran'a saldıracağını bekliyordu.

Bu "çok az kimse"nin çok önemli bir bölümü de, Washington'da ya da Batı Kudüs'te ikamet ediyordu.

Bu ilginç durum, İran'daki rejimle yakından ilgiliydi. Saddam'ın İran'a saldırmasından 1.5 yıl kadar önce çok önemli bir olay yaşanmıştı Tahran'da; İran Şahı Rıza Pehlevi, Ayetullah Humeyni'nin liderliğindeki devrimciler tarafından tahtından indirilmiş ve hemen ardından ülkede bir "İslam Cumhuriyeti" kurulmuştu. Yeni rejimi kuranlar, kendilerini onyıllardır baskı ve işkence altında tutmuş olan Şah'tan nefret ettikleri kadar, onun müttefiklerinden de nefret ediyorlardı. Şah'ın işkenceleriyle ünlü gizli servisi SAVAK'ın CIA tarafından eğitildiğini, işkence yöntemlerini de Mossad'dan aldığı "knowhow"la geliştirdiğini biliyorlardı.[183] Nitekim Humeyni, devrimin daha ilk günlerinde ABD'yi "Büyük Şeytan" olarak tanımlamakta gecikmedi. ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiki ve Kudüs'ün işgalcisi olan İsrail ise Tahran'daki yeni rejiminin düşman listesinde ikinci sırada geliyordu.

İran'la tarihsel bir rekabet içinde olan Bağdat, Tahran'daki bu rejim değişikliğinin kendisi açısından son derece anlamlı olduğunun farkındaydı kuşkusuz. Bağdat'taki yegane güçlü adam olan Saddam Hüseyin, İslam devriminin kendisi açısından büyük bir fırsat yarattığını görüyordu. 1968 yılında Irak'ın başına geçtiğinden bu yana Batılılar tarafından bir "Sovyet müttefiki" olarak algılanıyordu, oysa Moskova ile arası pek de iyi değildi. Moskova'nın bir yandan kendisine yaklaşırken, bir yandan da kendisini kontrol altında tutmak için başta Suriye olmak üzere rakiplerine destek olduğunu biliyordu. Arap dünyasının lideri olmak isteyen biri için, Moskova'nın bu kaygan müttefikliği hiç bir zaman yeterli değildi. Ve Şah'ın devrilmesi, önüne yeni bir kapı açmıştı. Önündeki 10 yıl boyunca da bu kapıyı sonuna kadar kullanacaktı.

Adel Darwish ve Gregory Alexander, oluşan yeni kapının Saddam tarafından kullanılışını şöyle özetliyorlar: "Şah'ın devrilmesi, Saddam Hüseyin'e Batı ile verimli bir işbirliği yapma şansı verdi ve o da bunu iyi değer-

lendirdi. Irak, Batı'nın verdiği silah ve yüksek teknoloji sayesinde bölgesel jandarma misyonunu yüklendi".[184] Saddam'ın 22 Eylül 1980'de İran'a başlattığı saldırıyı beklemekte olan "çok az kimse"nin çoğunun Washington ya da Batı Kudüs'te oturması, işte bu yeni stratejik konjonktürün bir sonucuydu.

ABD, Tahran'daki Büyükelçilik görevlilerini rehin alan ve Amerikan bayraklarını paspas olarak kullanan Humeyni rejimini, kendi Ortadoğu hedefleri açısından büyük bir tehlike olarak görüyordu. "İran İslam içindir, İslam İran için değil" diyen ve her fırsatta İslam Devrimi'ni ihraç etmekten söz eden Humeyni'nin, Körfez'deki Batı yanlısı monarşileri tehdit etmesinden korkuyordu. 70'lerde Vietnam'daki yenilgisinin ardından bir "domino etkisi" içinde tüm Hindiçini'ni komünistlere kaptıran ABD, şimdi de İran'da yaşadığı yenilgiyle doğan "yeşil" dalganın, güneye doğru ilerlemesinden endişe ediyordu. Bu tehlikeli dalgayı durdurmak için ne yapması gerektiğine de hemen karar verdi; bir "bölgesel jandarma"ya ihtiyacı vardı.

Saddam, bu misyona soyundu. Nitekim İran Devrimi'nin hemen ardından Washington'a gereken mesajları yollamaya başlamıştı. İlk iş olarak, başkanı olduğu İlerici Ulusal Cephe hükümetinin içindeki komünistleri ayıkladı. 1979 Temmuzunda, Irak Komünist Partisi'ne üye olan 21 kişiyi idam ettirdi, yüzlercesini de hapse attırdı. Bir kaç hafta içinde, üç bin Iraklı komünist, Batı Avrupa, Kuveyt, Suriye ve Mısır'a sürgüne gitti.[185] Saddam'ın, kendisini "Kızıl Tehlike"den soyutlayan bu tavrı, İran Devrimi'nin doğurduğu "Yeşil Tehlike" nedeniyle derin endişelere boğulmuş olan ABD yönetiminde beğeniyle karşılanmıştı.

Saddam, İran'a saldırmadan dört ay kadar önce, Bağdat'ta düzenlediği bir toplantıda, Ürdün Kralı Hüseyin'e ve Kuveyt Prensi'ne kafasındaki savaş planını açıklamıştı. Yeşil dalganın kendilerini tehdit edeceğinden korkan her iki lider de bu fikre büyük destek vermişlerdi. Saddam, bir sonraki ay Riyad'a gitmiş ve bu kez de Suudi Kralı Halid'e anlatmıştı planını. Kral da onun arkasındaydı; İran'la savaşırsa, Saddam'a para yardımı yapacağına söz vermişti.

Suudiler, Saddam'ın planını Washington'a aktarıp onay sormakta hiç gecikmediler. Onay da gecikmedi. Carter yönetiminin Ulusal Güvenlik Danışmanı olan Zbigniew Brzezinski, yardımcısı Gary Sick'in ifadesiyle, "İran'ın en sert biçimde cezalandırılması gerektiğine inanıyordu ve Irak'ın İran'a düzenleyeceği saldırıdan hiç bir şekilde rahatsız olmayacaklarını ifade eden mesajlar vermişti".[186] Aynı sırada, Şah'ın eski Washington Büyükelçisi Ardeşir Zahedi de Iraklılarla yakın temasa geçmiş ve Washington ile Bağdat arasında aracılık yapmaya başlamıştı.[187] Kısacası ABD, Saddam'a İran'a saldırması için güçlü bir yeşil ışık yakıyordu.

Ve tüm bunlar olurken, İsrailliler devre dışı değildiler kuşkusuz.

Şah'ın devrilmesi, ABD kadar İsrail'i de rahatsız etmişti. Çevre stratejisinin en önemli partneri olan Tahran, bir anda "Kudüs'ü kurtarmayı" kendisine en büyük Ortadoğu hedefi olarak belirleyen bir rejimin eline geçmişti. Yahudi Devleti, Şah'ın sonunu farkettiği andan beri endişeliydi aslında. 13 Haziran 1978 günü, İsrail'in İran Büyükelçisi Uri Lubrani Başbakan Menahem Begin'e bir memorandum sunarak, Şah'ın rejiminin çökmek üzere olduğunu, en fazla iki ya da üç yıl yaşayabileceğini bildirmişti. Bunun üzerine de, Ariel Şaron, Şah'ın düşmesini engellemek için İsrail'in askeri bir müdahale gerçekleştirmesini önermişti. Aynı yılın Eylül ayında, Tahran Büyükelçiliği'ne Lubrani'nin yerine eski SHABAK (İsrail'in iç istihbarat servisi) şefi Joseph Hermelin atanmış, bu istihbaratçı sayesinde İran ordusuyla kurulmuş olan ilişkilerin daha da güçlendirilmesi hedeflenmişti. Şah'ın devrilmesinin kaçınılmaz olduğunu gören İsrail, ordunun yönetime el koymasını sağlamak için Humeyni'nin İran'a döndüğü 1979 Ocağına dek uğraşmıştı.[188] (Bu "ordu bağlantısı", ilerleyen yıllarda Irangate'in de temel mantığını oluşturacaktı. İlerde inceleyeceğiz.)

İsrail, İslam Devrimi'ni engellemek için yürüttüğü bu çabalar bir sonuç vermeyince de, aynı ABD gibi, bu kez "Saddam kartı"na yöneldi. Yahudi Devleti'nin Irak'la bu yakınlaşması oldukça hızlı gerçekleşti. İran'ın eski devlet başkanı Abdül-Hasan Beni Sadr'ın verdiği bilgiye göre, 1980 yazında, İsrailli ve Amerikalı askeri uzmanlar, Iraklı subaylar ve Şah yanlısı İranlı sürgünler ile Paris'te bir araya gelerek, İran'a Irak tarafından düzenlenecek

olan saldırının planı hakkında gizli istişare görüşmeleri yapmışlardı.[189] Aynı sıralarda, CIA, İran ordusunun yapısı ile ilgili gizli bilgileri Suudiler aracılığıyla Irak'a aktarmakla meşguldü.[190]

Peki ama İsrail, nasıl bu denli hızlı bir biçimde Bağdat rejimiyle "müttefik" haline gelebilmişti? Irak, Yahudi Devleti'ni çevreleyen "düşman Arap denizi"nin en önemli unsurlarından biri olarak bilinirdi her zaman. İktidardaki Baas Partisi ise, güçlü anti-İsrail söylemiyle tanınırdı.

Oysa Irak Baas Partisi'nin ve en son lideri Saddam Hüseyin'in anti-İsrail görüntüsü, "dostlar alışverişte görsün" mantığının pek de ötesine geçmemişti hiç bir zaman.

Irak Baasçıları ve İsrail

Irak, 1958 yılına dek I. Dünya Savaşı sonrasından kalma Batı yanlısı bir monarşi tarafından yönetiliyordu. Bu, önceki bölümlerde değindiğimiz gibi, İsrail'in Ortadoğu vizyonuna uygun bir rejimdi. Nitekim Yahudi Devleti, yine değindiğimiz gibi, bu rejimi rüşvet yoluyla kullanabilmişti. Ancak 50'li yıllardaki radikalizasyon dalgası en sonunda Irak'ı da vurdu. Ülkenin hükümdarı Kral Faysal, Albay Abdülkerim Kasım tarafından Temmuz 1958'de askeri bir darbe ile iktidardan düşürüldü ve bazı bakanları ile birlikte idam edildi. Bir Arap milliyetçisi olan Kasım, Soyvetler Birliği ve yerel komünistlerle yakın ilişki içindeydi. Öte yandan, sözkonusu milliyetçi/solcu dalganın asıl lideri olan Nasır'a da yakındı. Tüm bunlar, özellikle de Nasır bağlantısı, İsrail açısından yeterince tedirgin ediciydi.

Ancak Kasım iktidarda fazla kalamadı. 1963 Şubatında bir saray darbesi sonucu iktidardan düşürüldü. Darbeyi düzenleyen ekip, kendilerine "Baas" (Diriliş) Partisi adı veren bir grup subay ve sokak militanından oluşuyordu. Bu militanların arasında, darbe günü Albay Kasım'ı öldürmek için görevli olan altı kişilik timin de üyesi olan genç bir adam dikkat çekiyordu: Saddam Hüseyin el-Tıkriti, yani Tıkritli Saddam Hüseyin. Asker olmamasına karşın sürekli üniforma ile gezen bu genç ve hırslı adam, darbenin hemen ardından Baas yönetimi tarafından terör ve suikastlerden sorumlu özel bir

grubun başına getirildi. İlk yaptığı iş ise, darbe muhaliflerini sorgulamak için yeni ve etkili işkence yöntemleri geliştirmek oldu. Baas'ın saray darbesi ile doğan bu iktidarı aynı yılın Kasım ayında sona erince, Saddam Hüseyin'in işkence merkezi ortaya çıkarılmıştı.

Baas'ın on aydan az süren kısa iktidarı, yine bir darbe ile sona ermişti. Darbeyi yapanlar ise, Baas'ın devirmiş olduğu Albay Kasım'ın çizgisini koruyan solculardı. Yönetime Abdül-Salim Arif geçti. Irak Arap Sosyalist Birliği'ni kuran Arif, 1966'da bir uçak kazasında ölünce yerini kardeşi Abdül-Rahman aldı. Ancak Baas yeraltında örgütlenmeye devam ediyordu. Ve 17 Temmuz 1968'de ikinci bir darbe daha gerçekleştirdi. Bu seferki darbe, kalıcıydı.

Bu ikinci Baas darbesinin lideri Ahmed Hasan el-Bekir'di. İkinci lider görünümündeki kişi ise, kısa süre sonra perde arkasındaki gerçek lider haline gelecek olan "işkence uzmanı"ydı: Saddam Hüseyin. Saddam rejimin kilit noktalarına kendi akrabalarını yerleştirerek ve siyasi rakiplerini tasviye ederek zamanda tüm siyasi gücü elinde toplayacaktı.

Irak'ta 1968'de iktidarı ele geçiren Baas Partisi, 1940 yılında Michel Eflak ve Salah Bitar adlı iki öğretmen tarafından Şam'da kurulmuştu. Baas; Marksizm, 19. yüzyıl Alman milliyetçiliği ve geleneksel Arap milliyetçiliğinin karışımı niteliğindeki bir ideolojiye ve hem sosyalist hem faşist bir siyasi metoda sahipti. Nitekim Irak'ta iktidara geldikten sonra da "sosyal-faşist" bir program uygulayarak kanlı bir rejim kurdu. Devlet Başkanı el-Bekir ve Başkan Yardımcısı Saddam Hüseyin'in emri ile, Bağdat'taki Tahrir meydanının elektrik direklerine çok sayıda eski bakan, siyasetçi ve "ajan" olduğu iddia edilen rejim muhalifi asıldı. Baas rejimi kanlıydı, çünkü devirerek geldiği seleflerinin akibetine uğramaktan korkuyordu.

Baas'ın önemli bir özelliği de, "Nasırist" ya da bir başka deyişle "Nasırcı" olmayışıydı. Oysa 1958'den 68'e kadar—1963'teki kısa Baas dönemi hariç—ülkeyi yönetenler, "Nasırist" tanımına tam tamına uyuyorlardı.[191] Nasırizm, Mısır liderinin Pan-Arabik ideolojisinin benimsenmesini ve İsrail'in de baş düşman olarak belirlenmesini öngörüyordu. Iraklı Baasçılar, Pan-Arabizm'den çok Irak milliyetçiliğine dayalı bir ideolojiye sahiptiler. Na-

sırizm'in ikinci özelliğini, yani İsrail karşıtlığını ise dillerinden düşürmüyorlardı, oysa gerçekler biraz farklıydı.

Nasır'ın 1967 Savaşı'nda (Altı Gün Savaşı) uğradığı büyük hezimet, Mısır liderinin Arap dünyasındaki itibarını önemli ölçüde zedelemişti. Irak'taki Nasırist yönetimin bir yıl sonraki Baasçı bir darbe ile devrilmesinde ise, Nasırizmin bu popülarite kaybının önemli bir rolü vardı. Adel Darwish ve Gregory Alexander'ın deyimiyle, "İsrail'in zaferi, Baasçıların Irak'ta iktidarı ele geçirmelerinde çok büyük bir faktördü".[192]

Bu elbette tesadüfi bir durumdu, ama başka göstergeler, Irak Baasçıları ile İsrail arasında *de facto* bir yakınlaşma olduğunu gösteriyordu. Baas Partisi, henüz iktidarı ele geçirmeden 7 ay önce, Kasım 1967'de, İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesini öngören 242 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararını reddettiğini açıklamıştı. Kararı reddeden bir diğer ülke İsrail'di.

1970 yılında ise, Irak'ın Baas hükümeti, ABD Dışişleri Bakanı William Rogers tarafından öne sürülen üç aylık ateşkes planının Mısır tarafından kabul edilişini şiddetle kınamıştı. Oysa bu ateşkes Mısır açısından son derece gerekliydi. Bu üç aylık sürede, Ruslar, Mısır ordusunu karadan havaya atılan SA-2, SA-3 ve SA-6 füzeleriyle tahkim etmişlerdi. Bu ateşkesin ardından da, İsrail Mısır'a karşı aylardır sürdürdüğü yıpratma savaşını kesmek zorunda kalacaktı.[193]

Bağdat yönetimi, Mısır ile FKÖ'nün arasının açılmasının da baş sorumlusuydu. Baas rejimi, Mısır'ın sözkonusu üç aylık ateşkes planını kabul etmesini "ihanet" olarak göstermiş ve FKÖ'yü de bu nedenle Mısır'ı protesto etmeye çağırmıştı. FKÖ'nün bu provokasyona "gelmesinin" ardından, Mısır-FKÖ ilişkileri aniden bozuldu. Kahire Radyosu'nun bir parçası haline gelmiş olan Filistin'in Sesi Radyosu kapatıldı. Nasır'ın FKÖ'ye yüz çevirdiğini gören Ürdün Kralı Hüseyin de durumu fırsat bilerek ülkesinde yaşayan ve rejimi için tehdit olarak görmeye başladığı Filistinli mültecilere karşı büyük bir saldırı başlattı. Sonradan "Kara Eylül" olarak adlandırılan operasyonda, binlerce Filistinli, Ürdün birlikleri tarafından katledildi.[194]

Tüm bu olaylarda, Bağdat, irrasyonel bir radikalizmi savunarak sözde düşman saydığı İsrail'in elini güçlendiren sonuçlar yaratmıştı. Buna karşın,

siyasi muhaliflerinin ve eski Baasçıların sık sık vurguladıkları gibi, Baas rejiminin kendisi, hiç bir zaman İsrail'e karşı bir tehdit oluşturmadı ve Arap-İsrail savaşlarına hiç bir ciddi katkıda bulunmadı.[195] Saddam'ın önce el-Bekir'le paylaştığı sonra da tek başına yönettiği rejim, İsrail için yegane gerçek tehdit olan Pan-Arabik—ya da, daha üst düzeyde Pan-İslamik—cepheyi her zaman baltaladı. Bu cephenin liderliği için Irak milliyetçiliği adına Mısır'la çekişmeye çalışırken, Yahudi Devleti'nin gözünde aslında belli ölçüde olumlu bir imaj elde ediyordu.

Eski Mossad ajanı Victor Ostrovsky, Körfez Savaşı'nın ardından kaleme aldığı ikinci kitabında, Saddam'ın Batı Kudüs'teki bu ilginç görüntüsünü tanımlarken, Irak diktatörünün İsrail tarafından iktidarda tutulmak istendiğini, çünkü "uluslararası politika açısından tümüyle irrasyonel" ve İsrail tarafından kullanılabilecek "faydalı bir aptallık yapmaya oldukça yatkın" olduğunu yazacaktı.[196]

Saddam'ın kişisel megalomanisi de İsrail'e yarayan eylemler doğuruyordu. Irak gizli servisi, 1969 yılında FKÖ lideri Yaser Arafat'a karşı bir suikast girişiminde bulundu. Bunun nedeni ise, Saddam'a göre, Arafat'ın kendisinden fazla popüler hale gelmesiydi. Arafat'ın el-Fetih örgütüne katılan ve İsraille savaşırken ölen Iyad Abdülkadir adlı Iraklı gencin Bağdat'taki cenaze töreni, Saddam'ı çok rahatsız etmişti. Törende Saddam ve Baas kelimeleri hiç anılmamış, ama sürekli FKÖ, el-Fetih ve Arafat lehinde coşkulu tezahüratlar yapılmıştı. Kısa bir süre sonra Arafat Filistin davasını anlatan uzun bir konuşma yaptı ve aksi gibi Irak'ın davaya yaptığı "büyük destek"ten hiç söz etmedi. Bir kaç gün sonra, Arafat'ın Pontiac marka arabasına patlayıcı dolu bir kamyon girdi. FKÖ lideri şans eseri ucuz kurtuldu ve olaydan sonra yaptığı açıklamada "Siyonist ajanlar" tarafından saldırıya uğradığını söyledi. Ancak kulislerde bombalı saldırının ardında Bağdat'ın olduğu fısıldanıyordu.[197]

Irak'ın İsrail'le *de facto* bir ittifak içinde olduğunu gösteren bir başka olay, 1982 yılında İsrail'in Londra Büyükelçisi Shlomo Argov'un öldürülmesiydi. Suikast, Irak gizli servisi Muhaberat'ın verdiği emir üzerine, Ebu Nidal'in liderliğindeki terör örgütü tarafından gerçekleştirilmişti. Ancak suç

FKÖ'nün üzerine atıldı ve İsrail, bu olayı 1982 yazında düzenlediği Lübnan işgali için bir gerekçe saydı. Çoğu yorumcu, Irak'ın bu eylemi, İsrail'in Lübnan işgaline bir gerekçe oluşturmak için düzenlediği konusunda hemfikirdi; çünkü FKÖ o sıralar Saddam'ın canını fazlaca sıkıyordu.[198]

Nitekim Irak ve İsrail, Lübnan iç savaşında aynı yanda saf tuttular. Her ikisi de, FKÖ'ye ve Suriye-İran destekli diğer müslüman örgütlere karşı savaşan Hıristiyan general Michel Aoun'u desteklediler. 1980'li yıllarda Lübnan'ı kavuran iç savaş, bir tarafta Suriye, İran ve FKÖ'nün, diğer tarafta da Irak ve İsrail'in desteklediği gruplar arasında yaşandı.[199]

Irak Baasçıları ve Batı

Irak Baas rejimi, yalnızca İsrail için değil, büyük Batılı güçler için de faydalı bir *de facto* müttefik işlevi gördü.Baasçılar, 1963'teki darbelerinde sosyalist ve SSCB yanlısı bir iktidarı devirmişlerdi ve bu nedenle de Batılı başkentlerde yararlı bir "kart" olarak görülmeye başlamışlardı.[200] Bu arada, bu darbeyle birlikte iki taraf arasında somut bir ilişkinin oluştuğunu gösteren bazı işaretler vardı: Baasçılar tarafından düzenlenen suikastler, nedense hep Batılı hükümetleri rahatsız eden siyasi figürlere karşı gerçekleşiyordu. Örneğin 1964'te Irak devlet başkanı Abdül-Salim Arif ülkedeki yabancı şirketlerin ve bankaların yatırımlarını millileştirmeye yönelik bir karar aldığında, Baas yönetimi Saddam Hüseyin'in Cihaz Hanin adlı terör timine Arif'e karşı bir suikast gerçekleştirmeleri emrini vermişti. Bazı yorumculara göre, Baas bu suikastı CIA adına düzenlemişti.[201]

Başkan Arif suikast girişiminden kurtuldu, ama Baasçılar başta da değindiğimiz gibi 17 Temmuz 1968'de iktidarı ele geçirmeyi başardılar. Bu olayla ilgili olarak da yine "CIA parmağı" söylentileri ortaya çıktı. Çünkü topu topu 900 üyesi olan illegal bir partinin böyle başarılı bir darbeyi tek başına düzenlemesi zor gözüküyordu. Nitekim eski bazı Baas üyelerinin açıklamalarına göre, CIA, Saddam'ın Cihaz Hanin adlı terör timine, "halledilmesi" gereken solcuların listesini vermişti. Bunların teker teker bulunup kurşunlanmaları ise uzun sürmedi.[202] Bu sıralarda, Saddam Beyrut'a giderek

oradaki Amerikan ve İngiliz gizli servis elemanlarıyla bizzat görüşmüştü. Bu görüşmelerin içeriğini bilmek ise hiç bir zaman mümkün olmadı, çünkü bu görüşmeler hakkında bilgi sahibi sahibi olan ve basına bilgi sızdırmaya kalkan Baas partisi üyelerinin tümü kanlı suikastlere kurban gittiler.[203]

1968 devriminde CIA'nin parmağı olduğu, özellikle de Saddam'ın Cihaz Hanin'i ile CIA arasında yakın ilişkiler kurulduğu yönünde bazı detaylı açıklamalar, Iraklı general Herdan el-Tıkriti tarafından 1969'da düzenlenen bir basın toplantısı ile de duyurulmuştu. Ancak general, basın toplantısından üç ay sonra Kuveyt'te bulunduğu sırada arabasının içinde kurşunlandı ve yaşamını yitirdi. Bir Muhaberat (Irak gizli servisi) ajanı olan katil, elini kolunu sallayarak biraz ilerdeki Irak plakalı bir arabaya binerek uzaklaşmış, Kuveyt polisi ise arabayı durdurmaya cesaret edememişti.[204]

Bir başka ilginç olay, Saddam'ın 1968 devrimini izleyen günlerde Baas'ın güçlü ismi el-Nayif'i tasviye etmesiydi. Darbe sonrasında el-Bekir devlet başkanı seçilirken, el-Nayif de başbakanlık koltuğuna oturmuştu. Ve el-Nayif makamına oturur oturmaz bir basın toplantısı düzenleyerek yabancı petrol şirketlerine verilen tüm imtiyazları kaldıracaklarını ilan etmişti. Bu toplantıdan bir kaç gün sonra, el-Nayif Başkan el-Bekir tarafından öğle yemeğine davet edildi. Yemekten sonra da her ikisi el-Bekir'in ofisine geçtiler. el-Bekir, el-Nayif'ten özür dileyecek olduğu sırada, Saddam Hüseyin elinde bir silahla ofise girdi. Nayif'e yöneldi, suratına bir tokat attı ve "petrol politikasını sen kendin mi belirlemek istiyorsun, o... çocuğu" diye bağırdı. Saddam'ın arkasındaki örgütsel gücü bilen Nayif, uğradığı şokun da etkisiyle, Tıkritli'nin eline sarıldı ve hayatının bağışlanması için yalvardı. Saddam yıllar sonra bu olaydan söz ederken el-Nayif'in çok şanslı olduğunu, onu öldürmekten büyük zevk duyacağını, ama siyasi dengeler nedeniyle bunu yapmadığını anlatacaktı. Nayif, olaydan sonra apar topar Batı Almanya'ya giden bir uçağa bindirildi ve oraya büyükelçi olarak atandığı açıklandı. Bu olaydan on yıl kadar sonra da Saddam'ın görevlendirdiği özel bir tim tarafından Londra'da öldürüldü.[205]

Kısacası Bağdat'taki Baas—ya da bir başka deyişle Saddam Hüseyin—rejimi ile ne Batılı başkentler ne de Batı Kudüs arasında hiç bir

zaman gerçek bir çıkar çatışması yaşanmamış, aksine *de facto* bir ittifak şekillenmişti. İsrailli ve Amerikalı askeri uzmanların, İran'a yapılacak saldırıyı planlamak için 1980 yazında Paris'te Iraklı subaylarla biraraya gelmeleri, işte bu yüzden bu kadar kolay gerçekleşmişti. Yahudi Devleti, kendisini yok etmeyi kutsal bir misyon haline getirmiş olan İran'ı durdurabilmek için, uzunca bir zamandır çeşitli faydalarını gördüğü Saddam Hüseyin'i kullanmaya karar vermişti. ABD ile paralel bir biçimde aldığı bu karar, 8 yıl sürecek olan İran-Irak savaşının sonucuna etki eden en önemli faktör olacaktı.

İran'a Karşı Savaş

Irak, 22 Eylül 1980 günü Irak'a saldırırken, arkasına aldığı bu dış desteğin verdiği güvenle hareket ediyordu. Güveninin boş çıkmayacağı ise, savaşın henüz ilk aylarında belli oldu. Bu tür bir saldırı karşısında, BM Güvenlik Konseyi'nin bir an önce toplanıp Irak'ı kınayan ve geri çekilmeye çağıran bir karar alması gerekirdi. Oysa Güvenlik Konseyi, ABD'nin ve diğer iki Batılı daimi üyenin (İngiltere ve Fransa) kasıtlı olarak ayak sürümesi nedeniyle ancak çok geç toplandı.

İngiltere'nin ABD Büyükelçisi Sir Anthony Parsons, daha sonraları Güvenlik Konseyi'nin bu tavrını eleştirmiş ve gecikmenin mantığını da açıklamıştı. Büyükelçiye göre, Güvenlik Konseyi bu tür kasıtlı bir gecikme yapmıştı, çünkü Saddam Hüseyin'in kolay ve çabuk bir zafere ulaşmasını bekliyordu. ABD ve müttefikleri, devrim nedeniyle halen kaos yaşamakta olan İran'ın Saddam tarafından çok kısa sürede dize getirilebileceğini ümid ediyorlardı.[206] Bu umutlar boşa çıkınca da, Güvenlik Konseyi toplanıp konuyla ilgili 479 sayılı kararı almak zorunda kaldı. Ancak Irak'ın desteklendiği yine çok belirgindi; karar yalnızca bir ateşkes talebi içeriyordu, Irak'ın kınanmasına ve işgal ettiği topraklardan çekilmesine yönelikse tek bir satır bile yoktu. Saddam mesajı aldı ve saldırısına tüm hızıyla devam etti.

Öte yandan, Irak'ın İran'ı işgali üzerine İran'ın Urumiye bölgesinde patlak veren Kürt isyanında ilginç bazı "dış mihrak" işaretleri vardı. İran'ı ol-

dukça zor durumda bırakan bu isyan, İranlı ve Amerikalı üst düzey yetkililer arasında 15 Ekim 1979 günü Tahran'da düzenlenen bir toplantıda gündeme gelmişti. İran tarafının Dışişleri Bakanı İbrahim Yezdi ve Dışişleri Bakan Yardımıcısı Amir Entezam tarafından temsil edildiği görüşmeye, ABD tarafından da üst düzey diplomatlar katılmıştı. Amerikalılar, İran'daki yeni rejimle hiç bir sorunları olmadığını ve Irak'ı desteklemediklerini anlatmışlardı uzun uzun. Ancak Dışişleri Bakanı Yezdi, önlerine çok önemli bir istihbarat raporu koymuştu: İran'daki Kürt isyanının sürdüğü bölgelerde yapılan istihbarat çalışmalarının verdiği sonuca göre, isyancı Kürtler, Irak subayları görüntüsü altında bölgede faaliyet gösteren Amerikalı ve İsrailli uzmanlar tarafından destekleniyor ve eğitiliyorlardı. Yezdi, buna dayanarak Kürt isyanının arkasında ABD ve İsrail'in parmağı olduğuna kesinlikle inandıklarını belirtmişti. ABD'li diplomatların böyle bir durumun varlığını ısrarla inkar etmeleri üzerine de, bu desteğin varlığından emin olduklarını, ancak belki bunun Amerikan Dışişleri'nin bilgisi dışında CIA tarafından yürütülen bir operasyon olabileceğini, nitekim geçmişte bu tür olayların yaşandığını söylemişti.[207] Anlaşılan, Kürt kartını 1960'lı ve 70'li yıllarda Irak'a karşı kullanan ABD ve İsrail, ayrı kartı şimdi de İran'a karşı devreye sokmuşlardı.

Ancak İran, Irak'ın ve onun arkasındakilerin umduğu kadar çabuk pes etmedi. Aksine, Irak'ın ani işgalinin getirdiği ilk şok atlatıldıktan sonra, İran birlikleri güçlü bir direniş göstererek Irak ordusunun ilerleyişini durdurdular. Kürt isyanı da kademeli bir biçimde bastırıldı. Bir süre sonra da İran güçleri, Irak ordusunu püskürtmeye başladılar. 1982'ye gelindiğinde tüm Irak ordusu İran topraklarından atılmış ve savaşın dengesi bu kez Irak aleyhine bozulmaya başlamıştı. ABD ve müttefikleri bu noktada savaşa müdahale etmeye karar verdiler; Irak silahlandırılacak ve ekonomik yönden desteklenecekti.

Fakat bu desteğin önemli bir yasal engel vardı. Amerikan kanunları, terörizmle ilgisi olduğu belirlenen ülkelere kredi verilmesini yasaklıyordu. Mart 1982'de Dışişleri Bakanlığı, Kongre'ye danışmaya bile gerek görmeden Irak'ı "terörist devlet" listesinden çıkardı. Hemen ardından da ABD Tarım Bakanlığı'nın Commodity Credit Corporation (CCC) bünyesinden Irak'a 300

milyon dolarlık bir yardım ayarlandı.[208] Savaş ilerledikçe Washington ile Bağdat arasındaki ittifak da gelişti. Başkan Reagan, 1984 yılında ABD ile Irak arasındaki diplomatik ilişkileri en üst düzeyde yeniden başlattı. 1986'da ise, CIA, İran ordusunun Amerikan casus uydularından çekilen fotoğraflarını Irak'a aktardı; bu Iraklılar açısından çok büyük bir askeri avantajdı.[209]

Fakat tüm bunlar Irak'ın İran'ı mağlup etmesi için yeterli olmuyordu. İran, 1982 ortalarında Irak ordusunu kendi topraklarından tamamen püskürtmüş ve bu kez Irak sınırını zorlamaya başlamıştı. 14 Temmuz'da Irak sınırına yönelik ilk İran saldırısı gerçekleşti. Bu tarihten sonra, Saddam Hüseyin sürekli olarak Tahran yönetimini barış masasına oturmaya çağıracak, Tahran ise mütecaviz Irak'a "haddini bildirmek" ve Saddam'ı düşürmek için savaşa devam edecekti. 7 Şubat 1983'te İran ordusu ilk kez Irak sınırını geçti. Aynı yılın Temmuz ayında ise büyük bir taarruz başlatarak Basra bölgesine girdi. Basra üzerindeki savaş bir ileri-bir geri aylarca devam etti. İran'ın kesin zaferi ise Şubat 1986'da geldi. Irak'ın Körfez'e çıkış yapan en büyük limanını barındıran ve dolayısıyla Basra'nın en önemli bölgesi olan Fao yarımadası, çok kanlı bir çatışmanın ardından İran'ın eline geçti. Şatt-ül Arab'ın her iki yakası da şimdi Tahran'ın elindeydi. Bu nokta, savaşın "üçüncü evre"sinin başladığı noktaydı aynı zamanda. Savaş artık geleneksel bir cephe savaşı olmaktan çıkacak ve füzeler ve uçaklar arasında geçen bir yıpratma mücadelesine dönüşecekti.

USS Stark ve Amerika'nın Basra Savaşı

İran-Irak savaşının üçüncü evresinin bir diğer özelliği ise, ABD'nin çatışmaya artık doğrudan müdahil olarak, Körfez petrol trafiğinin güvenliğini koruma adı altında, İran'a karşı silah kullanmasıydı. Körfez'deki gerginlik üç yıldır sürüyordu aslında. Savaşın sulara taşınması, İran petrolünü taşıyan gemilerin Irak uçaklarının saldırısına uğramalarıyla başlamıştı. İran da, eğer Irak saldırılara son vermezse, Körfez'in Arap tarafındaki tankerlere saldıracağı uyarısında bulunmuştu. Ve bunun üzerine, Amerikan, İngiliz ve Fransız savaş gemileri Arap gemilerini

muhtemel İran saldırılarından korumak için Basra Körfezi'ne doluşmuşlardı. İran ile Batılılar arasında ciddi bir çatışma yaşanması an meselesi haline gelmişti.

Fakat, "çatışma", hiç kimsenin tahmin etmediği bir taraftan geldi. 17 Mayıs 1987 gecesi Irak Hava Kuvvetleri'ne ait bir Mirage F-1 uçağı, önce Suudi Arabistan sahili boyunca alçaktan uçtu, Bahreyn üzerine geldiğinde de aniden kuzeye yönelerek Körfez'e girdi. Kısa bir süre sonra da, *USS Stark* adlı Amerikan fırkateyni ile karşı karşıya kaldı. Pilot, Mirage'ın otomatik hedef sistemini gemi üzerine kilitlediğinde bunu gemideki Amerikalılar hemen farkettiler. Ama fırkateynin kaptanı Glenn Brindel, Irak uçağını "dost" olarak kabul etmeye devam etti ve otomatik savunma sistemini çalıştırmadı—ne de olsa, ABD ile Irak arasında *de facto* bir ittifak vardı. Ancak Mirage F-1, birden bire *USS Stark*'a iki Exocet füzesi yolladı. Gemi isabet aldı ve çok ağır hasar gördü.

Ertesi gün, Iraklılar *USS Stark*'ın vurulduğu sırada İran karasularında gezinmekte olduğunu ve dolayısıyla İran gemisi sanılıp yanlışlıkla hedef alındığını açıkladılar. Buna karşın Amerikalılar, geminin uluslararası sularda seyrettiğini ısrarla vurguladılar. Böyle bir durumda, ABD'nin Irak'a çok sert bir tavır göstermesi beklenirdi. Ama öyle olmadı. Başkan Reagan, olaydan üç gün sonra, *USS Stark*'ın vurulduğu sırada hangi sularda bulunduğu konusundaki ihtilafın çok da önemli olmadığını ve "iki halk arasındaki dostluk" adına bu ayrıntının kurcalanmayacağını açıkladı. Hemen ardından Irak hükümeti resmi bir özür mesajı yayınladı ve *USS Stark*'taki ölü ve yaralı denizcilerin ailelerine tazminat ödedi. Washington bunu kabul etti ve olayı bir "hata" olarak yorumladı. Reagan, olaydan iki hafta sonra yaptığı açıklamada "biz Iraklıların düşmanca bir tutum içinde olduklarını hiç bir zaman düşünmedik... Olayın gerçek bir suçlusu varsa, o da İran'dır" diyordu.[210]

İran'ın neden "gerçek suçlu" olduğu anlaşılamadı, ama Irak'ın neden böyle bir eyleme giriştiğinin ilginç bir açıklaması vardı. 1988 yılında emekliye ayrılan Iraklı bir pilot, Irak Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın bir önceki yıl ABD'yi İranlılar'la çatışmaya sürükleyecek provokatif eylemler

düzenlemeleri için bazı pilotlara özel bir emir verdiğini açıklayacaktı.[211] *USS Stark*'ın vurulması büyük olasılıkla bu amaca matuf bir eylemdi.

Nitekim eylem amacına ulaştı. *USS Stark* olayının ardından, Basra Körfezi'ndeki Amerikan savaş gemilerinin yönetimiyle ilgili kurallar değiştirildi ve kaptanlara, kendilerini tehlike içinde bulduklarında Washington'a sormaya gerek görmeden ateş açma yetkisi verildi. Gemi kaptanları bu yetkiyi kullanmakta gecikmediler ve kısa süre sonra İran ile Amerikan güçleri arasında büyük çatışmalar başladı. İzleyen dokuz ay boyunca, Amerikan savaş gemileri ve uçakları, İran donanmasının üçte ikisini ya batırdı ya da kullanılamaz hale getirdi. Bu süre boyunca Amerikan kuvvetleri, Irak ve diğer Arap ülkelerinin petrol sevkiyatına İran tarafından zarar verilmesine engel olurlarken, Iraklılar Fransa'dan aldıkları Exocet füzeleri ile İran petrolü taşıyan tankerleri defalarca vurdular.[212]

Batı, istihbarat yönünden de Irak'a destek oluyordu. Amerikan casus uydularından çekilen fotoğraflarla İran ordusu hakkında Irak'a sürekli bilgi aktarılıyor, Amerikan personeli tarafından kullanılan Suudi AWACS'larının topladığı erken uyarı bilgileri de yine zaman kaybetmeden Bağdat'a ulaştırılıyordu.[213] Nisan 1988'de ABD bir kez daha doğrudan savaşa dahil oldu ve Hürmüz Boğazı açıklarındaki *Sahanad* ve *Sabalan* adlı iki İran fırkateynini batırdı. Bu iki gemi üzerindeki radarlar, İran'ın Körfez'in güneyindeki yegane iki istihbarat kaynağıydı.

Tüm bu yardımlar sayesinde, Irak 1988 yılında, iki yıl önce kaybettiği Fao yarımadasını çok büyük ve kanlı bir çatışmanın ardından İran'dan geri aldı. İran ordusuna çok ağır kayıplar verdiren bu çatışma sırasında, Amerikan Hava Kuvvetleri de başka bölgelerdeki İran hedeflerine saldırılar düzenlemiş, İran radarları ise Amerikan ordusunun sofistike aygıtları tarafından elektronik perdelemeye maruz bırakılmıştı.[214]

Fao'nun geri verilmesinin ardından, Humeyni ateşkes imzalamaya razı oldu ve savaş sona erdi. Irak'ı "bölgesel jandarma" olarak kullanan ABD, 8 yıl süren ağır bir savaşla İran'ı yıpratmış ve İslam Devrimi'nin bir domino etkisi ile güneye doğru ilerlemesine engel olmuştu. Saddam'ın eli kanlı bir diktatör olduğundan kimse söz etmiyordu o zamanlar. Bağdat rejiminin

İran'a karşı kimyasal silah kullanmış olması da—ilk kez 1982 yılında, İran'a ait Mecnun Adaları'ndaki İran birliklerine karşı bu tür silahların kullanıldığı biliniyordu—kimseyi rahatsız etmiyordu. (Saddam'ın "zalim bir diktatör" olarak belirmesi, İran'a karşı yüklendiği misyonunu tamamlamasından sonra gerçekleşecekti ancak. 1982'den beri İranlılara kullandığı kimyasal silahları kimse umursamamıştı, ama 1988'de Halepçe'deki Kürtlere karşı aynı yöntemi uygulayınca bu kez—"Kürt kartı"nın da cazibesiyle—Batı medyasında Bağdat'ın haramisi olarak boy göstermeye başlayacaktı.)

Kısacası Saddam, ABD'nin gözünde yeri geldiğinde kullanılabilecek yararlı bir aygıt konumundaydı. İran'a karşı da doğrusu çok iyi bir iş başarmıştı.

Peki acaba tüm bu Washington-Bağdat ilişkisinin Yahudi Devleti ile bir ilgisi var mıydı? Saddam'ın "Washington tarafından" desteklediğini söylemek ilişkinin en basit ifadesiydi, ancak bu "Washington"daki hangi "çizgi"nin Saddam'la işbirliği yaptığını incelediğimizde, ucu Yahudi Devleti'ne uzanan bir "ağ" çıkıyordu karşımıza.

Saddam, BNL ve Kissinger Associates

Washington'ın, İran'a karşı sürdürdüğü savaş boyunca Saddam'a verdiği destek, doğal olarak bir takım aracılar ve aracı kurumlar sayesinde ulaştırılmıştı Bağdat'a. Yalnızca Washington'ı değil, başta Londra ve Roma olmak üzere bir çok Avrupa başkentini içeren kapsamlı bir ağ vardı aslında Bağdat'a yapılan yardımın arkasında. Ve konu hakkında en kapsamlı araştırmalardan birini yapan Amerikalı gazeteci Alan Friedman'ın *Spider's Web* (Örümcek Ağı) adlı kitabında ayrıntılı bir biçimde su yüzüne çıkardığı gibi, bu "ağ"ın içinde BNL (Banca Nazionale del Lavoro) adlı İtalyan bankasının büyük rolü vardı. BNL'nin özellikle Atlanta'daki şubesi, Irak'ın silahlanma programının finanse edilmesinde önemli bir misyon üstlenmişti.

BNL, Saddam'la olan ilişkisinin ortaya çıkmasıyla bir "skandal bankası" olarak tanınacaktı, ama aslında bundan önce de büyük bir skandala karışmıştı: İtalya'da 1981 yılında yaşanan ve hükümetin devrilmesi ile sonuç-

lanan ünlü P2 mason locası skandalına. Skandal, Licio Gelli adlı eski bir faşistin "üstad"lığını yaptığı bu locanın, çeşitli fail-i meçhullerden sorumlu olan "Gladio" adlı kontr-gerilla örgütünü yönettiğinin ve uyuşturucu ticaretinden kara para aklamaya kadar pek çok kirli işi yürüttüğünün ortaya çıkmasıyla patlak vermişti. Skandalın çapını büyüten şey ise, P2'nin inanılması zor üye listesiydi: Loca üyeleri arasında 3 bakan, 43 Parlamento üyesi, 43 general, 8 amiral, gizli servis şefleri, yüzlerce üst düzey bürokrat ve diplomat, İtalya'nın dört büyük şehrinin polis şefleri, sanayici ve finansörler, ünlü *Corriere Della Sera* gazetesinin editör ve yayıncısı da dahil olmak üzere 24 gazeteci ve ayrıca bazı ünlü televizyon yıldızları yer alıyordu.[215]

Devlet içinde bir tür dev "çete" haline gelmiş olan locanın finans işlerini yürüten en önemli kurum ise, BNL idi. BNL'nin genel müdürü Alberto Ferrari ve yönetim kurulunun on üyesinden dördü P2 üyesiydiler. Bankanın Gelli tarafından yönetilen çeşitli kirli işlere karıştığının ortaya çıkmasıyla birlikte de, kısa sürede BNL'nin adı "P2'nin bankası"na dönüştü.[216]

P2 locasının bazı önemli uluslararası bağlantıları vardı. Bunların en ilginçlerinden biri de, İsrail'le ve İsrail gizli servisi Mossad'la olan ilişkisiydi. *The Middle East International* dergisi, Temmuz 1981 sayısında locanın Mossad'la çok yakın ilişkileri olduğunu ortaya koymuş, P2'nin bu "İsrail bağlantısı"nda İtalya içindeki Yahudi cemaatinin de önemli bir rolü olduğunu bildirmişti. İtalya'nın ikinci büyük zengini olan Yahudi cemaatinden Carlo de Beneditti'nin de P2'yle yakın ilişki içinde olduğu sonraki yıllarda ortaya çıkmıştı. P2'nin İsrail ve özellikle de Mossad'la olan "ittifakı", eski Mossad ajanı Victor Ostrovsky'nin ünlü kitabı *By Way of Deception*'dan sonra 1994'te yayınladığı *The Other Side of Deception* adlı kitabında da bildirildi. Ostrovsky, bir Mossad-P2-Gladio bağlantısından söz ediyordu. Eski ajanın yazdığına göre, Licio Gelli, yani P2 mason locasının ünlü üstadı, "Mossad'ın İtalya'daki müttefiki"ydi ve Gelli'nin yönettiği P2 ile, yine Gelli'yle yakın ilişkisi olan kontrgerilla örgütü Gladio da Mossad'la ittifak içindeydi. Mossad, Gelli-P2-Gladio bağlantılarını kullanarak 80'li yıllarda İtalya üzerinden silah ticareti yapmıştı.[217]

Locanın Avrupa'daki Yahudi çevreleri ile de çok yakın ilişkileri vardı.

İngiltere'nin efsanevi finans hanedanı Rothschild, P2'ye son derece yakın olan isimlerin başında geliyordu. Baron Ellie de Rothschild'ın, P2'ye ihanet etmeye kalkan Roberto Calvi'nin "masonik" infazı için gereken parayı temin ettiği, İtalyan *Panorama* dergisinde yayınlanmıştı.[218]

P2'nin Atlantik'in öteki yakasındaki en önemli bağlantısı ise oldukça ünlü bir isimdi; Henry A. Kissinger. Uğur Mumcu, *Papa Mafya Ağca* adlı kitabında "P2'nin 33. dereceye yükselmiş masonlardan oluşan üst konseyi Monte Carlo Komitesi adı ile tanınmaktadır. Monte Carlo locasına Henry Kissinger da üye" diye yazıyordu.[219] Henry Kissinger'ın İsrail bağlantılı kimliğinin, P2'nin diğer İsrail bağlantılarına paralellik arz ettiğini ise söylemeye gerek yoktu herhalde.

P2'nin İsrail'le ve İsrail'in Batı'daki uzantıları ile olan bu yakın ilişkisi, "P2'nin bankası" kimliğindeki BNL için de geçerli olabilirdi kuşkusuz. Nitekim kısa bir araştırma, bu tür bir ilişkiyi hemen ortaya çıkarıyordu. BNL'nin Atlanta'daki şubesi, Henry Kissinger'la ve onun lobi şirketi Kissinger Associates ile çok dikkat çekici bir bağlantı içindeydi. Dahası, BNL'nin Irak'a illegal yollardan aktardığı kredilerin organize edilmesinde, Henry Kissinger'ın ve Kissinger Associates'in ikinci ismi Lawrence Eagleburger'ın çok önemli rolleri olmuştu.

1989 yılında Amerikan Kongresi'nin "Iraqgate" konusunu—Saddam'a yapılan gizli Beyaz Saray yardımını—araştırmak için görevlendirdiği komitenin başında yer alan Henry Gonzales, önce Lawrence Eagleburger'ın bağlantısını keşfetmişti. Reagan ve Bush yönetimleri boyunca Dışişleri Bakan yardımcılığı görevini yürüten ve özellikle de Ortadoğu ile ilgilenen Eagleburger, zaten görev süresi boyunca Saddam lehine alınan kararlara taraftarlığı ile tanınıyordu. 1983 yılında Eximbank'ın Irak'a verdiği kredileri ayarlayan en önemli isim oydu. Kasım 1989'da ise, ABD Tarım Bakanlığı'nın Commodity Credit Corporation (CCC) fonundan Irak'a yapılan yardımı onaylaması için Dışişleri Bakanı James Baker'ı ikna etmişti.[220]

Bunlar legal desteklerdi, ama Bağdat'a BNL aracılığı ile ulaştırılan yardımlar illegaldi ve Gonzales, Eagleburger'ın bunlarla olan ilişkilerini araştırıyordu. Eagleburger'ın Kissinger Associates'in başkanlığını yürüttüğü dö-

nemde (1984-89), BNL bu lobi şirketinin müşterilerinden biri olmuştu. Eagleburger, aynı dönemde bir de Ljubljanska Banka (LBS) adlı bir Yugoslav şirketinin ABD'de şube açması işini organize etmişti. Ve LBS ile BNL arasında çok yakın finans ilişkileri kurulmuştu birden bire.[221] (Eagleburger'ın LBS aracılığı ile kurduğu "Yugoslav bağlantısı", bir kaç yıl içinde Slobodan Milosevic adlı bir banka yöneticisi ile yakın dostluk kurmasına da yarayacaktı.)[222]

Öte yandan, o sıralarda Henry Kissinger da BNL Atlanta'nın yönetim kurulu üyesiydi. Bir süre sonra, Kissinger Associates'in üçüncü önemli ismi olan Brent Scowcroft'un da Eagleburger'la birlikte BNL'ye uluslararası ilişkiler konusunda danışmanlık yaptığı ortaya çıktı. Diğer yandan Scowcroft'un yaklaşık onbir ABD savunma şirketinde hissesi olduğu ve bunların çoğunun Bağdat ile yakın bağlantı içinde olup Irak'a ileri teknolojik malzeme sattığı belirlendi.[223]

Ortaya oldukça kompleks bir "ağ" çıkmıştı ve ağ dört bir yanından İsrail'le ilişkiliydi. BNL, "Mossad'ın İtalya'daki müttefiki" sayılan P2 mason locasının "bankası"ydı. (BNL'nin "skandallar bankası" BCCİ [Bank of Credit and Commerce International] ile olan yakın ilişkisi de olaya bir İsrail bağlantısı katıyordu; çünkü BCCİ güçlü söylentilere göre "Mossad'ın paravan bankası"ndan başka bir şey değildi.) BNL'nin Amerika'daki şubesi ise, yine İsrail'le olan yakın ilişkisiyle tanınan Henry Kissinger ve "adamları" (Eagleburger ve Scowcroft) tarafından yönlendiriliyordu. Ve Kissinger Associates, BNL'nin Irak'ı silahlandırma misyonuna öncülük ve "danışmanlık" yapmıştı. (BNL aracılığıyla yürütülen Kissinger-Saddam bağlantıları araştırılsa belki daha ilginç bağlantılar da bulunacaktı, ama olmadı. Çünkü "birileri" BNL ile ilgili dosyaları ortadan kaldırdı. 10 Mart 1992 gecesi "kimliği meçhul kişiler" İtalyan Senatosu binasındaki bir odaya girerek, Senato'nun soruşturduğu BNL bankası ile ilgili dosyaların tümünü imha etti.)

Dört bir yanı İsrail'le ilişkili olan BNL'nin tüm bu Bağdat bağlantısından ise doğal bir sonuç çıkıyordu; Saddam'ın silahlandırılması, Yahudi Devleti'nin Ortadoğu stratejisine uygun bir iş olmalıydı. Ve ABD'nin İran-Irak savaşı boyunca Bağdat'a verdiği desteğin içinde, Yahudi Devleti'nin Ortadoğu stratejisinin de payı bulunmalıydı.

Oysa İran-Irak savaşı boyunca "dışarıya" verilen imaj bundan daha farklı oldu.

Bağdat, Tahran ve Batı Kudüs

İran-Irak Savaşı'nın birinci yılı henüz dolmuşken ve Irak'ın hala askeri yönden üstün sayıldığı sıralarda, Haziran 1981'de, Irak'taki ilginç bir hedef ilginç bir saldırıya maruz kaldı. Hedef, Irak'ın Fransa'dan aldığı yardımlarla son yıllarda yapımına büyük hız verdiği Osirak adlı nükleer reaktördü ve ani bir hava saldırısı sonucunda imha edilmişti. Bir kaç yıl sonra Irak'ı nükleer silahlara sahip bir ülke haline getirecek olan ve oldukça da gizli yürütülen projenin, kimin jetleri tarafından bombalandığı da bir kaç gün boyunca anlaşılamadı. Fakat yine de saldırgan fazla gecikmeden ortaya çıktı; Osirak'ı İsrailliler vurmuşlardı.

İsrail tarafında "Sfenks Operasyonu" olarak adlandırılan[224] bu bombalama, uluslararası kamuoyunda İsrail'in İran-Irak Savaşı'na dolaylı yoldan müdahil olduğu şeklinde yorumlandı; İsrail, İran'la savaş halindeki Irak'ı vurmuştu. Ve bu eylemden basit bir sonuç çıkartılmıştı; Yahudi Devleti, İran-Irak savaşında İran tarafını tutuyordu. Çoğu İsrailli yorumcunun da benimsediği—ve ısrarla "dışarıya" empoze ettiği—bu yoruma göre, İsrail, bir Arap ülkesi olan Irak'ı her zaman için Farisi İran'dan daha büyük bir tehlike olarak algılıyordu. İran, 1950'lerden beridir süregelen çevre stratejisi gereği Araplar'la arası iyi olmayan bir ülke olarak İsrail'in doğal müttefiğiydi ve 1979'daki devrim Tahran'ın bu stratejik konumunu pek fazla değiştirmemişti.

Bu yorum, biraz sonra değineceğimiz Irangate olayıyla birleşince daha da güçlendi. İsrail'in resmi ağızları tarafından da "sızdırılan" bu argümana göre, Saddam, İsrail açısından çok büyük bir tehditti ve Yahudi Devleti, Saddam'dan kurtulmak için İran'daki Humeyni rejimiyle dahi ittifak arayabiliyordu.

Oysa Bağdat ile Batı Kudüs arasında çizilen bu büyük düşmanlık tablosu, büyük ölçüde bir illüzyondu.

İllüzyon, Batı Kudüs tarafından olduğu kadar Bağdat tarafından da pompalanıyordu. Önceki sayfalarda, Irak Baasçılarının ve onların karizmatik lideri Saddam'ın aslında İsrail açısından hiç bir zaman gerçek bir tehdit oluşturmadıklarını, aksine son tahlilde İsrail'in Ortadoğu hesaplarına yarayan politikalar izlediklerine değinmiştik. En azından psikolojik düzeyde geçerli olan bu ittifak, yine önceki sayfalarda değindiğimiz gibi, İran Şahı'nın devrilmesinin ardından politik düzeye de çıkmış, İslam Cumhuriyeti'ne karşı girişilecek olan Irak saldırısı İsrail askeri uzmanlarının yardımıyla planlanmıştı.

Bağdat ile Batı Kudüs arasındaki bu bağlantıyı yok etmiş görünen Sfenks Operasyonu ise, gerçekte, İsrail'in resmi kaynakları tarafından kendisine atfedilen anlamı, yani "İsrail Irak'a karşı İran'ın yanında" iddiasını desteklemiyordu.

Sfenks Operasyonu, 1977'de Başbakanlık koltuğuna oturan Meneham Begin tarafından geliştirilen temel bir stratejinin sonucuydu. "Begin Doktrini" olarak da adlandırılan bu strateji, Arap ülkelerinin herhangi birisinin nükleer silah kapasitesine ulaşmasının İsrail tarafından mutlaka bir şekilde engelemesini öngörüyordu.[225] Yahudi Devleti, Ortadoğu'nun ilk nükleer gücü olmuştu ve Hıttin Korkusu'nu yenebilmek için, bunu ebedi bir koz olarak kullanıp Ortadoğu'nun tek nükleer gücü olarak kalmaya kararlıydı.

Dolayısıyla Osirak'ın vurulmasının Bağdat'taki rejimle herhangi bir ilgisi yoktu. Çünkü rejimler her zaman değişebilirdi ve nükleer silahlar onları İsrail'e karşı kullanmaya kalkabilecek yeni bir rejimin eline geçebilirdi. İsrail'in Arap dünyasındaki en yakın dostu olarak bilinen Ürdün Kralı Hüseyin bile, eğer nükleer kapasiteye uğraşmaya çalışsa, Begin Doktrini kapsamına alınırdı. Bu yüzden, Osirak'ın bombalanmasının, İsrail'in Bağdat rejimi ile o anda bir çatışma içinde olduğu, hele de Irak'a karşı İran'ı desteklediği gibi bir anlamı yoktu.

Nitekim Saddam da eyleme böyle bir anlam yüklemedi. Şaşırtıcı bir biçimde, Irak hükümeti Osirak'ın bombalanması olayına beklenenden çok daha küçük bir tepki göstererek Sfenks Operasyonu'nu sineye çekti. Saddam'ı bu tür bir munisliğe iten faktörlerin başında, operasyonun

Washington'ın bilgisi ve yardımı ile yapılmış olması geliyordu.[226] ABD'nin İran'a karşı Irak'ın tarafını tuttuğu tartışılmaz bir gerçek olduğuna göre, Sfenks Operasyonu'nun amacı İran'a destek çıkmak olamazdı. Saddam nükleer silah işine el atarak fazla ileri gitmiş ve Begin Doktrini gereğince durdurulmuştu, ama onu durduranların ona cephe aldıklarını düşünmek doğru değildi.

Nitekim Saddam, İran savaşının ilerleyen döneminde İsrail'e yakınlaşmaya devam etti. Hatta, bir Arap ülkesi için o zamanlar düşünülemeyecek bir şeyi, İsrail'i resmi olarak tanımayı bile ciddi olarak düşündü ve bu konuda İsraillilerle bağlantıya geçti.[227] Irak Baasçıları ile Yahudi Devleti arasındaki geleneksel paralellik, İran-Irak Savaşı sayesinde daha da güçlenmişti.

Ancak başta da belirttiğimiz gibi, dışardan gözüken tablo böyle değildi. Aksine, İsrail'in Irak'a karşı İran'ı destekleyebilecek kadar Bağdat'la sorunlu olduğu şeklinde bir tablo vardı ortada. Bu tabloyu doğuran en büyük faktör ise, İsrail'in ABD ile İran arasındaki silah ticaretine aracılık ettiği ünlü Irangate alışverişiydi.

ABD'yi gerçekte stratejik hesaplar açısıdan Irak'ı desteklerken bir yandan da İran'a silah satmaya yönelten faktör, 1980'lerin başından itibaren Washington'ın en büyük baş ağrısı olan rehineler kriziydi. Lübnan'daki İran yanlısı Hizbullah örgütü tarafından rehin alınan bir avuç ABD vatandaşı, Reagan yönetiminin en başta gelen dış politika konusuydu neredeyse. Washington yönetimi, üzerindeki ağır kamuoyu baskısının etkisiyle, oldukça kötü şartlar altında bulunan bu rehineleri mutlaka kurtarmak zorunda hissediyordu kendisini. Misillemeler ve komando operasyonları ise işe yaramıyordu. Tek yol karşı tarafın ikna edilmesiydi, ama Hizbullah'ın pek ikna edilecek bir havası yoktu.

İşte bu noktada İsrailliler Washington'ın kapısını çaldılar ve çok ilginç bir teklif getirdiler; eğer ABD İran'a silah satmayı kabul ederse, İran da Hizbullah üzerindeki nüfuzunu kullanabilir ve rehinelerin serbest bırakılmasını sağlayabilirdi. "Rehinelere karşı silah" olarak özetlenen bu alışveriş, Reagan yönetiminin hemen aklına yattı. Hem Kongre'den gizli olarak yürütülecek

olan bu işten kazanılacak para, yine Kongre'den gizli olarak yürütülecek bir başka operasyonda, Nikaragua'daki Kontra gerillalarının desteklenmesinde kullanılabilirdi. Amerika nasıl olsa çok geniş kapsamlı bir biçimde Irak'ı destekliyordu ve rehineleri kurtarmak için İran'a yapılacak sınırlı bir silah satışı savaşın dengesini çok fazla etkilemezdi.

Irangate alışverişinin Washington'daki anlamı özet olarak buydu.

Peki ama İsrail bu işe nereden girmişti? Amerikan rehineleri Washington'ın sorunuydu, Batı Kudüs'ün değil. O halde, Yahudi Devleti Irangate gibi ilginç bir operasyona aracılık ederken neyi hedeflemişti?

Bu sorular, bizi Yahudi Devleti'nin Humeyni rejimine karşı yürüttüğü sofistike savaşa götürüyordu.

Irangate'in Mantığı I; Kenya'daki Gizli Toplantı

80'lerin ilk çeyreğinde, İsrail'de Ariel Şaron'un büyük bir karizması ve gücü vardı. Savunma Bakanlığı koltuğuna oturan bu eski general, radikal olduğu kadar "vizyon sahibi" bir dış politika anlayışını temsil ediyordu. Dünya, Şaron'un radikalliğini ve "vizyonunu" 1982 yazındaki Lübnan işgali sırasında tanıdı ve bu yüzden ona "Lübnan kasabı" lakabını taktı. Ancak Şaron'un "vizyonu", Lübnan'ın daha da ötesine, İran'a kadar uzanıyordu.

Şaron, etrafında oluşturduğu ilginç bir ekiple farklı dış politika kanalları arıyordu. Bu ekibin en önemli iki ismi ise, eski Mossad ajanı Yakov Nimrodi ile İsrail Uçak Endüstrisi adlı yarı-resmi silah şirketinin (İAİ-Israel Aircraft Industries) eski şefi Adolph (Al) Schwimmer'di. Resmi görevlerinin ardından iş hayatına giren ve ortak çalışan bu iki İsrailli de oldukça zenginleşmişlerdi. Ticari ilişkileri, sık sık Arap iş adamları ve politikacıları ile bağlantı kurmalarını sağlıyordu. Bağlantıya geçtikleri en önemli Arap ise, ünlü Suudi iş adamı Adnan Kaşıkçı oldu.

Kaşıkçı ile Nimrodi-Schwimmmer ikilisi arasındaki bağlantı, bir süre sonra ticaretin yanında istihbarat ilişkisi de içermeye başladı. Kaşıkçı, ilk önce Nimrodi'ye oldukça gizli ve önemli bir politik dokümanı aktardı. Doküman, Suudi Prensi Fahd tarafından geliştirilen ve bir süre sonra İsrail'e iletil-

mesi düşünülen bir teklifi içeriyordu. "Fahd Planı" olarak da anılan dokümanda, ilk olarak, Suudi Arabistan'ın İsrail'i resmi olarak tanıması teklifi yer alıyordu. Buna karşılık Suudilerin istediği tek şey, Doğu Kudüs'teki İslam mabedlerinde Suudi Arabistan bayrağının dalgalamasıydı. Bu, Mekke ve Medine'den sonra, İslam'ın üçüncü kutsal mabedinin de Suudi himayesi altında olduğu anlamına gelecekti. Başbakan Begin, İsrail'in Kudüs'teki egemenliğine gölge düşüreceği gerekçesiyle bu teklife tepki gösterdi ve plandan bir sonuç çıkmadı. Ancak belki daha önemli bir sonuç vardı; Kaşıkçı, Suudi yönetimi ile Yahudi Devleti arasında bağlantı sağlayan bir adam haline gelmişti. "Fahd Planı"nı, Suudilerin gündeme getirmesinden daha önce gizlice İsrail'e aktarmış olması ise, onu İsrailliler'in gözünde daha bir güvenilir kılmıştı.[228]

Nitekim kısa bir süre sonra Şaron'un ekibiyle Kaşıkçı arasındaki bağlantı daha önemli bir ürün verdi. Kaşıkçı, Fas'ta sürgünde yaşayan Şah yanlısı İranlı generallerle İsrailliler arasında aracılık yaptı. Kaşıkçı'nın lüks DC-8 uçağı ile Avrupa'dan Fas'a uçan Nimrodi ve Schwimmer, orada hem Şah yanlısı generallerle hem de Şah'ın en son oğlu genç Prens Rıza Pehlevi ile görüştüler. (Baba Rıza Pehlevi, 27 Temmuz 1980 günü Kahire'de kanserden ölmüştü.) "Bebek Şah" olarak da anılan genç Pehlevi, yanındaki generallerle birlikte İran'da silahlı bir karşı-devrim gerçekleştirmeyi ve Humeyni rejimini yıkıp yeniden eski günlere dönmeyi planlıyordu. Ancak bu proje için desteğe ihtiyaçları vardı ve İsrailli misafirlerinden de bunu istiyorlardı.[229]

Nimrodi ve Schwimmer vakit kaybetmeden İsrail'e döndüler ve tüm projeyi Şaron'a anlattılar. Şaron ve yardımcıları, İran'da karşı-devrim fikrine büyük bir sempatiyle yaklaştılar. Kaşıkçı ile yapılan bir seri deniz aşırı telefon görüşmesinin ardından, Afrika'nın gözlerden ırak bir köşesinde konuyla ilgili bir toplantı yapılmasına karar verildi.

13 Mayıs 1982 günü yapılan gizli toplantı için, yer olarak Adnan Kaşıkçı'nın Kenya'daki safari köşkü seçilmişti. Ev sahibinin dışında, altı İsrailli ve iki Sudanlı vardı. İsrailli grup; Ariel Şaron, Yakov Nimrodi ve Al Schwimmer'in yanında, Dışişleri Bakan yardımcısı ve eski Mossad görevlisi David Kimche ile General Avraham Tamir'i de içeriyordu. Sudan'dan gelen iki

kişi ise, Devlet Başkanı Cafer Numeyri ve istihbarat şefi Ebu Tayyib'di.[230]

Toplantıda ele alınan konuların başında, Sudan'ın "özel projeler"de kullanılmak üzere dev bir "silah deposu" haline dönüştürülmesi geliyordu. Her üç ülkenin de —Suudi Arabistan, Sudan ve İsrail— bölgede ortak bazı hedefleri vardı ve her üçü de bazı silahlı grupları ve iç savaşları destekleme konusunda hemfikirdiler. Proje, yalnızca tüfek, top ya da benzeri hafif silahları değil, tank, uçak ve füze gibi dev ölüm makinalarını da içeriyordu. Kaşıkçı, bu "silah deposu" projesi için Kral Fahd'ın 800 milyon, hatta gerekirse 1 milyar dolar ayırabileceğini gururla açıklamıştı. İsrailliler'e, özellikle bu parayla satın alınacak silahların temin edilmesinde iş düşecekti. (Şaron'un aklına hemen FKÖ'den ele geçirilen silahlar gelmişti; önemli bir kısmı Suudi parasıyla alınmış olan sözkonusu FKÖ malları, şimdi bir kez daha Suudi parası tarafından satın alınabilir, kar da İsrail'e kalabilirdi.)[231]

Peki bu dev silah deposu kime karşı kullanılacaktı? Kuzey Afrika'da yaşanmakta olan bir kaç iç savaş öneri olarak getirildi, ama bu büyük yığınağın asıl hedefi başkaydı; İran'daki Humeyni rejimi. Deponun, "Bebek Şah"ın generallerinin gerçekleştirmek istedikleri karşı-darbede kullanılması düşünülüyordu asıl. Ordusunun büyük bölümü Irak cephesinde sıkışmış olan İran'a yapılacak güçlü bir çıkarma ile Tahran'ın ele geçirilebileceği hesaplanıyordu.[232] Numeyri ve İsrailliler, Temmuz 1982'de tekrar buluşup detayları konuşmak üzere ayrıldılar.

Aslında İran'da bir karşı-darbe organize etme fikri, Kenya'daki bu gizli toplantıdan aylar önce sözkonusu İsrailli heyetin aklındaydı. Özellikle ikisi, Yakov Nimrodi ve David Kimche, bu konu üzerinde ısrarla duruyorlardı, hatta bunu açık açık medyaya karşı söylemekten bile çekinmemişlerdi. Şubat 1982'de İngiliz BBC televizyonuna demeç veren David Kimche, İsrail'in ve Batı'nın İran'da bir darbe teşvik etmesi gerektiğini söylemiş, aynı programda az sonra görünen Yakov Nimrodi de kendisiyle röportaj yapan muhabire bu tür bir darbenin mutlaka gerekli olduğunu ve pek de zor olmayacağını belirtmişti. İran'ın eski Tahran Büyükelçisi Uri Lubrani de aynı yönde görüş bildirmiş ve iyi planlanmış bir darbe sayesinde, Tahran'ın bir kaç yüz tank ve "yalnızca" on bin ölü ile ele geçirilebileceğini öne sürmüştü.[233]

Fakat Ariel Şaron'un "çevresi" tarafından geliştirilen ve Kenya'daki toplantı ile Suudi ve Sudan desteği kazanan bu plan, Mossad tarafından onaylanmadı. İstihbarat servisi, Şaron'un ekibinden daha analitik ve realist davranarak, Irak ordusuna karşı başarılı bir direniş gösteren İran'daki rejimin bu tür bir darbe ile yıkılamayacak kadar güçlü olduğunu rapor etti.[234] Bu da, Kenya'daki toplantıda karar verilen projenin rafa kaldırılmasına yol açtı.

Ancak Şaron'un ekibi, İran'daki rejimi düşürmek için kafa yormaya devam etti. Irangate, işte bu beyin jimnastiğinin bir sonucu olarak doğdu. Kenya'daki toplantı, İsrailli yazarlar Raviv ve Melman'ın da belirttikleri gibi, "Irangate'in bir ön hazırlığı"ydı aslında.[235]

Irangate'in Mantığı II: Tahran'a Sızabilmek

İsrail'in Suudi Arabistan'daki en büyük bağlantısı haline gelmiş olan Adnan Kaşıkçı, Kenya'daki toplantıya ve "Bebek Şah" ilişkisine öncülük eden iki önemli İsrailli'ye, yani Nimrodi ve Schwimmer'e, 1985 yılında yeni bir öneri ve yeni bir "İran planı" götürdü. Nisan ayında açtığı bir telefonda, iki İsrailliyi "tanışmaya değer" bir kaç İranlı ile görüştürmek istediğini söyledi ve onları Londra'ya davet etti. O sıralar Başbakan Şimon Peres'in resmi danışmanlığını yürüten Schwimmer, Kaşıkçı'dan gelen bu teklifi merkeze sordu ve "bir gidip bakın" cevabını aldı. Bu, Irangate'in başlangıç noktasıydı.

Kaşıkçı, Londra'daki Hyde Park Hotel'de yapılan görüşmede, İsrailliler'i Koreş (Cyrus) Haşemi adlı bir İranlı ile tanıştırdı. Haşemi önemli biri gibi görünüyordu; o sıralarda İran Meclisi'nin sözcüsü olan Ali Ekber Haşemi Rafsancani'nin kuzeniydi ve ülke içinde de siyasi bağlantıları vardı. Kaşıkçı, kendisini "ılımlı" olarak tanıtan Haşemi aracılığıyla, Tahran'daki rejimin Humeyni ile arası iyi olmayan bazı elementleri ile bağlantıya geçmenin mümkün olduğunu söylüyordu Nimrodi ve Schwimmer'e. Suudi milyonere göre, bu tür bir girişim, üç yıl önce Humeyni rejimini silah yoluyla devirmek için düzenledikleri girişimden çok daha akılcı olurdu. Bir süre sonra, Kaşıkçı iki İsrailliyi Manuher Gorbanifar adlı bir İranlı ile daha tanıştırdı. İslam Dev-

rimi'nden bu yana Hamburg'da sürgünde yaşayan İranlı bir işadamı olan Gorbanifar, Kaşıkçı'nın söylediğine göre, Tahran'daki rejimin "ılımlı" bir fraksiyonu tarafından Batı ile daha iyi ilişkiler geliştirmek için görevlendirilmişti.[236]

Schwimmer yine Başbakan Peres'le bağlantıya geçti ve ondan bu iki İranlı'yı "test etmek" amacıyla Tel-Aviv'e götürmek için izin aldı. Yunanlı turistler görümünde İsrail'e uçan ve havaalanındaki pasaport kontrolünden İsrail gizli servis ajanlarının verdiği işaretle "transit" geçen iki İranlı doğrudan sorguya götürüldüler. Başbakan, bu iki İranlıyı sorgulaması ve kendisine acil bir rapor hazırlaması için Mossad'a talimat vermişti.

Mossad, önce bilgisayardan araştırdı İranlıları. Ve Haşemi'nin pek önemli ve güvenilir bir adam olmadığı hemen ortaya çıktı. Kayda geçmiş bilgiler, İranlı'nın—Rafsancani'nin kuzeni olmak gibi önemli bir sıfat taşımasına rağmen—fazla bir politik sofistikasyona sahip olmadığını ve para karşılığında sahip olduğu bilgileri hemen herkese aktarabildiğini gösteriyordu. Daha önce çeşitli Batılı istihbarat servisleri Haşemi'den istihbarat satın almışlardı.

Ancak Gorbanifar'ın daha önemli bir adam olduğu halinden bile belli oluyordu. Mossad'ın yanısıra, hem AMAN'dan (İsrail'in askeri istihbarat servisi), hem de Dışişleri ve Savunma Bakanlıklarından üst düzey yetkililer onunla birbiri ardına görüştüler. Zeki bir adamdı ve ilginç şeyler anlatıyordu. Anlattığına göre, bir süre önce gizlice Riyad'a uçarak Suudi Kralı Fahd ile görüşmüş ve ona İranlı militanların Mekke'de çıkarmayı planladıkları olaylar hakkında önceden bilgi vermişti.[237] Bu durum, Gorbanifar'ın gerçekte bir rejim muhalifi olduğunu gösteriyordu; İranlı militanların eylem planlarını İran'ın başdüşmanı konumundaki Suudi Kralı'na ihbar etmesinin başka bir anlamı olamazdı. Gorbanifar, Batılılarla ve hatta İsraillilerle görüşüp silah alışverişi ayarlamak için Tahran yönetimi tarafından görevlendirilmişti, ama İsrailliler'e, bu silah ticaretinin ötesinde bir de siyasi bir mesaj veriyordu: Tahran'da gizli bazı rejim muhalifleri vardı ve bunların temsilcisi Tel-Aviv'de Mossad'la başbaşa oturuyordu. Nitekim İran uzmanı İngiliz kadın gazeteci Robin Wright'ın da vurguladığı gibi, 1979

devriminden beri sürgünde yaşayan Gorbanifar, Tahran'daki dini liderlerin gözünde tümüyle güvenilmez bir adamdı.[238]

İsrailliler durumun önemini hemen kavradılar. Ve Gorbanifar'ın getirdiği silah alışverişi teklifine olumlu cevap verdiler. O da Tahran'a telefon açtı ve basit bir "alışveriş listesi" çıkardı. İranlılar Yahudi Devleti'nden Amerikan yapımı uzaktan kumandalı TOW füzelerini satın almak istiyorlardı. İsrailliler teklifi değerlendirdiler, ama bu füzelerin Amerikan yapımı oluşu ve kendilerindekileri İran'a verdiklerinde bunları yeniden ABD'den istemek zorunda kalacak olmaları, karar vermelerini geciktirdi.

Gorbanifar'ın İsrail'e yaptığı ikinci ziyarette ise kartlar daha açık oynandı. İranlı'nın resmi görevi yalnızca silah alışverişi yapmaktı, ama başka bir amacının daha olduğunu İsrailliler de artık gayet iyi biliyorlardı. Bu yüzden, Gorbanifar'dan açıkça istihbarat istediler ve o da isteğe cevap verdi. Mossad'ın Tel Aviv'deki "misafir evleri"nden birinde oturdu ve Tahran'daki siyasi durumu analiz eden çok uzun bir rapor yazdı.

2 Mayıs 1985 tarihli ve "çok gizli" damgalı raporda, İsrail'in İran'daki hangi siyasi fraksiyon ile bağlantıya geçebileceği anlatılmıştı. "Humeyni şu anda İran'da tartışmasız bir otoriteye sahip" diyen Gorbanifar, onun ölümünün ardından önemli bir güç mücadelesi yaşanacağını yazıyordu. Mücadele, politikacılar ve mollalar arasındaki üç temel "çizgi" arasında geçecekti. Gorbanifar, ilk çizgiyi "sağcılar" olarak adlandırıyordu. Sağcı çizgi, ordunun ve polis teşkilatının önemli bir bölümü, Meclis'in bir kısmı ve ticaret sınıfının çoğu tarafından paylaşılıyordu. "Serbest ticaret yanlısı"ydı ve şiddetli bir biçimde "Sovyetler Birliği'ne düşman"dı. Sağcılar, İslam Devrimi'nin ihraç edilmesi fikrine—yani Humeyni'nin en büyük rüyasına da—şiddetle karşıydılar. Ülkenin Batı ile bir an önce iyi ilişkiler kurmasını ise, açıkça söylemeseler de, şiddetle istiyorlardı.

İkinci çizgi, Gorbanifar'ın deyimiyle, "solcular"dı. Başbakan Musavi ve Devlet Başkanı Ali Hamaney tarafından temsil edilen ve İran Devrimi'nin özünü temsil eden bu çizgi, "hem içerde hem de dışarda sert bir politika" izlemekten yanaydı. İslam Devrimi'nin ihraç edilmesi bu çizginin en önemli hedefiydi. Gorbanifar, Tahran'daki ABD Büyükelçiliği'nin basılması ve için-

dekilerin rehin alınması olayının bu "solcu çizgi"nin icraatı olduğunu da belirtiyordu.

Üçüncü çizgi, bu iki kanat arasında bir yerlerde bulunan ve "denge kurmaya çalışan" taraftı. Özellikle Meclis'te önemli bir ağırlığı vardı. Gorbanifar, bu üç "çizgi"ye de bağlı olan İranlı politikacı ve din adamlarının uzun bir listesini çıkarmış, kısacası Tahran'daki siyasi durum hakkında olabilecek en verimli istihbarat analizini yapmıştı. Humeyni'nin "çizgilerle oynamayı bırakın" demesine rağmen, onun ardından mutlaka bu üç çizgiden birinin iktidarı ele geçireceğini ve diğer ikisini bertaraf edeceğini söylüyordu.

Ve Gorbanifar, İsrailli dostlarına şu öneriyi getiriyordu: "Biz, birinci çizgiyi desteklemeli, üçüncü çizgiyi eritip birincinin yanına çekmeli ve ikinci çizgiyi de elimine etmeliyiz".[239] "Biz" demekle, kendisinin ve kendi temsil ettiği "çizgi"nin, İsrail'in yanında yer aldığını ifade ediyordu kuşkusuz. Gorbanifar'ın "çizgi"si, muhtemelen, "sağcı" dediği çizginin bile daha sağında yer alan ve İslam Devrimi'ni aşamalı bir biçimde eriterek Şah günlerindeki eski İran'a geri dönmek isteyen "aşırı sağcı" çizgiydi.

Bu "aşırı sağcı" çizginin ne gibi bir kimliğe sahip olduğu konusunda fikir yürüttüğümüzde ise, ilginç bir bilgi dikkat çekiyordu. *Nokta* dergisi Kasım 1996'da bu konuyla ilgili bir haber yapmış ve İran'ın silah alımında "Hocatiye Locası" adıyla anılan gizli bir mason locasının üyelerinin önemli rolü olduğunu yazmıştı.[240] Bu örgütün gerçekte rejime muhalif olduğunu tahmin etmek için de kahin olmaya gerek yoktu. Çünkü Humeyni, iktidara geldikten hemen sonra, "uluslararası Siyonizm'in bir aracı" olarak gördüğü ve devrik Şah'ın da bir üyesi olduğu mason localarını kapatmış ve faaliyetlerini yasaklamıştı.[241] Dolayısıyla bir mason locasının gizli olarak varlığını sürdürmesi, rejime muhalif olduğu anlamına gelirdi. Bu locanın "İran'ın silah alışlarında önemli rol oynamakta" oluşunun, İsrail'in "Tahran'a sızma" projesine tam tamına uyuyor olması ise büyük olasılıkla bir tesadüf değildi. Gorbanifar, büyük olasılıkla, bu locanın ya da en azından locanın temsil ettiği "çizgi"nin kuryesiydi.

İsrailliler, Gorbanifar'ın önlerine açtığı vizyonu değerlendirmeye karar verdiler. Silah alışverişi, "sağcı" kanadın en güçlü olduğu ordu ile İsrail

arasındaki kanalları açık tutacak ve böylece "Tahran'a sızma" yolu açılacaktı. Ordu, devrimden bu yana gerçekleştirdiği dört ayrı darbe girişimi ile, rejimin "aşil topuğu" olarak gözüküyordu zaten.[242] (Bu, aslında Irangate öncesinde bile İsrail'in aklında olan bir düşünceydi. İsrail'in ABD Büyükelçisi Moşe Arens, henüz 1982 yılında İran ordusunun Humeyni rejimine ideolojik bir bağlılık hissetmediğini ve "İran ordusuyla kanalları açık tutmak" için İran'a silah satışı yapmanın mantıklı göründüğünü söylüyordu. Arens'e göre, Tahran'la kurulacak bu tür bir silah ilişkisinin nihai amacı, Humeyni rejimini devirmek olacaktı.)[243]

Operasyon, 1982'de Kenya'daki gizli toplantıya katılmış olan üç önemli isim tarafından üstlenildi; Yakov Nimrodi, Al Schwimmer ve David Kimche. İsrailli yazarlar Raviv ve Melman'ın "üç silahşörler" olarak tanımladığı bu ekip, bir kaç yıl sonra Irangate olarak kamuoyunun önüne çıkacak olan operasyonu organize ettiler.

İlk yapılması gereken iş, ABD'yi ikna etmekti. David Kimche, Reagan'ın ulusal güvenlik danışmanlığı görevini yürüten eski arkadaşı Robert (Bud) McFarlane ile bağlantı kurdu ve ona "İran bağlantısı"nın detaylarını anlattı. McFarlane Ortadoğu ve terörizm konularındaki danışmanı Michael Ledeen'ı planı incelemesi için Tel-Aviv'e yolladı. Ledeen'ın, Peres'le Sosyalist Enternasyonal toplantılarına uzanan eski bir samimiyeti de vardı. Ve İsrail'de Ledeen'a ABD'yi kaçınılmaz olarak cezbedecek sihirli iki kelime söylendi; "rehinelerin kurtarılması". ABD, İsrail'in açtığı kanaldan İran'a silah satışını kabul ederse, İran'daki "sağcı çizgi" de rehinelerin serbest bırakılmasını sağlayacaktı. Ledeen'ın İsrail ziyaretinin ardından bu kez David Kimche Washington'a gitti ve McFarlane ile görüştü. Ulusal Güvelik Danışmanı'na somut bir öneri getirmişti: Gorbanifar, ABD'nin TOW füzelerinin satışını onaylamasına karşılık, Lübnan'da Hizbullah tarafından rehin tutulan CIA istasyon şefi William Buckley'in serbest bırakılmasını sağlayabileceklerini haber veriyordu. McFarlane Reagan'a danıştı; cevap olumluydu. Hemen sonra, Beyaz Saray, bu işin sorumluluğunu üstlenecek ve üç silahşörlerle bağlantıyı yürütecek görevliyi de belirledi; Yarbay Oliver North.

Artık Irangate fiili olarak işliyordu. Üç silahşörler yine baş roldeydi;

Kimche Amerikalılarla olan temasları yürütüyor, Nimrodi Londra ve Cenevre'de para transferi ile ilgileniyor, Schwimmer ise silahların İran'a ulaştırılması işini hallediyordu. Reagan yönetimi, hem rehinelere birer birer kavuşuyor, hem de İran'a sattığı silahlardan kazandığı parayı bir başka illegal operasyonu, Nikaragua'daki aşırı sağcı Kontra gerillalarının finanse edilmesi işini gizlice sürdürmek için kullanıyordu. İsrail açısındansa, asıl olarak "Tahran'a sızmak" için bir yol bulmuş olmak önemliydi. Nitekim Irangate ortaya çıktıktan sonra, ABD yönetimi tarafından açıklanan bir Beyaz Saray iç yazışmasından da, "Tahran'a sızma" projesinin patentinin İsrail'e ait olduğu açıkça anlaşılıyordu. Yazışmada şöyle deniyordu: "Daha ılımlı bir İran hükümetini hedefleyen stratejik amacımıza ulaşmamız için, İsrail, İran'daki Batı yanlısı hiziplere tek taraflı askeri malzeme satışı başlatmaya hazırlanıyor. İsrail Başbakanı Şimon Peres, Amerikan yönetiminin İran'a silah sevkiyatını ivedilikle onaylamasını istiyor."[244]

Irangate—Son Perde

Irangate yolunda gidiyordu ki, İsrail önemli bir taktik hata yaparak, Tahran'la arasındaki bu hassas ilişkiye zarar verdi. Hata, Kasım 1985'te İran'a yapılan Hawk füzesi sevkiyatındaki hileydi. Sevkiyat, daha önce gönderilen diğer partiler gibi, Amerikan silahlarının İsrail üzerinden Tahran'a ulaştırılmasıyla gerçekleşmişti. İsrailliler, ABD'den Hawk füzeleri istemişler, ABD bunları yola çıkarınca da kendi ellerindeki Hawk'lardan oluşan bir partiyi İran'a yollamışlardı. Ancak önemli bir ayrıntı vardı; İsrailliler'in Kıbrıs üzerinden İran'a yolladıkları Hawk'lar, eski model, hatta hurdaydılar.

Hawk'ları taşıyan uçak Tahran havaalanına indiğinde, Başbakan Musavi de oradaydı. Yanında getirdiği İranlı askeri uzmanlar füzeleri incelediklerinde ise, sürpriz ortaya çıktı. Musavi telefona sarıldı ve istihbarat servisi şefi Mohsen Kangarlu'ya kızgın bir biçimde "kim bize aptal muamelesi yapmaya çalışıyor, buraya yollanan füzeler tamamen eski model ve işe yaramaz" diye çıkıştı. Fenalaşan Kangarlu telefona sarıldı ve bağlantıyı kuran adamı, Gorbanifar'ı aradı. Gorbanifar'ın diyecek hiç bir şeyi yoktu, olay

karşısında büyük bir hayalkırıklığına uğradı ve paniğe kapıldı. Nimrodi devreye girerek İranlılarla konuşup ortadaki "yanlış anlama"yı açıklamaya çalıştı, ama gerilimi düşürmeyi başaramadı. İsrail'in fazla uyanık davranması, bir süredir yolunda giden Irangate'i birden büyük bir krize sokmuştu. Ertesi gün, Nimrodi, İranlı "bodyguardlar"ın gözetiminde, Credit Suisse Bank'taki İran'a ait hesaba 18 milyon dolar "tazminat" yatırmak zorunda kaldı.[245]

Öte yandan, İsrail'in bir önceki partide hem İran'ı hem de ABD'yi "kazıkladığı" da daha sonra anlaşılacaktı. Irangate'in ortaya çıkmasının ardından, "Beyaz Saray'a yakın kaynaklar", İsrail'in değerleri 10 milyon dolar olan silahları İran'a 40 milyon dolara sattığını, bunun 10 milyonunu Amerikan yönetimine teslim ettikten sonra, kalan 30 milyonu bir İsviçre bankasına yatırdığını söyleyeceklerdi.[246]

Bu yolsuzluk, İsrail'in Irangate 'den beklediği stratejik sonucu, yani "Tahran'la kanalları açık tutma" projesini büyük ölçüde baltaladı. Yahudi Devleti, ordu içinde güçlü olan ve müstakbel bir karşı-devrim için bağlantı kurmak istediği "sağcı çizgi"nin güvenini yitirdi. İsrail'i güvenilir bir ortak olarak göstermeye ve onun bu görüntü altında "Tahran'a sızması"na yardım etmeye uğraşan Gorbanifar ve onun "aşırı sağcı çizgisi" ise Tahran'daki kendi kredibilitesini aşındırdı.

Bu taktik hatanın ardından, Irangate'in ilk baştaki stratejik anlamı azaldı. ABD açısından bir sorun yoktu, Washington rehinelere karşı silah satıp gelen parayla da Kontraları finanse etmeye devam edecekti. Ancak projenin mimarı olan Yahudi Devleti, İran'ı yeniden Şah günlerine döndürme rüyasını ertelemek durumunda kaldı.

Buna karşılık İsrail, Irangate'in daha küçük çaplı bir yararı üzerinde durmaya başladı; "İran Falaşaları". Irangate'in ilk gündeme geldiği sıralarda da üzerinde durulan bu plan, İran'a satılan silahlara karşılık ülkedeki Yahudiler'in İsrail'e göç etmesine izin verilmesini öngörüyordu. ("İran Falaşaları" deyimi, 1980'lerde iki ayrı operasyonla İsrail'e göç ettirilen ve Falaşa olarak tanımlanan Etiyopya Yahudiler'inden geliyordu.) Plan işledi; İran hükümetinin verdiği izin üzerine, bir kaç ay içinde 800 kadar Yahudi İsrail'e gitmek üzere Amerika'ya doğru yola çıktı.

Hawk füzeleri nedeniyle yaşanan skandalın ardından Başbakan Peres "üç silahşör"ü—Kimche, Nimrodi ve Schwimmer'i—Irangate işinden uzaklaştırdı ve operasyonu yürütmek üzere genç ve parlak danışmanı Amiram Nir'i görevlendirdi. Nir, operasyonun Washington'daki sorumlusu olan Oliver North ile aynı dilden konuşuyordu, rütbeleri de aynı olan ikili iyi anlaştı. Nir-North ikilisi bir süre daha Irangate'i sürdürdüler. Ancak Robert Mc Farlane, Oliver North ve bazı diğer Amerikalı subayların Amiram Nir ile birlikte Kasım 1986'da Tahran'a yaptıkları gizli ziyaretin basına sızması sonucunda operasyon su üstüne çıktı ve ABD'de siyasi bir skandal olarak kabul edilerek "Irangate" adını aldı.

Oliver North, Beyaz Saray'ın günah keçiliğini üstlendi ve tüm suçu üzerine alarak olaydaki aktörlerden biri olan Başkan Reagan'ı kurtardı. "Kurtulan" en önemli aktör ise İsrail'di. Konuyla ilgili yürütülen resmi Amerikan soruşturmasında olay "İran-Kontra" skandalı olarak adlandırıldı ve İsrail'in oynadığı rolün elden geldiğince kurcalanmamasına çalışıldı. Kongre'nin skandalı araştırmak için kurduğu özel komite tarafından hazırlanan rapordaki 423 paragrafın yalnızca 5 tanesinde Yahudi Devleti'nin adı geçiyordu.[247]

İki Şehrin ve Batı Kudüs'ün Hikayesi

Bundan 25 asır önce, Babil, dünyanın en güçlü imparatorluklarından biriydi. Bugünkü Bağdat'a 34 km. mesafedeki antik Babil kentini kendisine merkez alan devlet, en görkemli devrini ise Nebukadnezsar III (Buhtunnasır) zamanında yaşadı. Nebukadnezsar, Asur, Suriye ve Mısır ordularına karşı üst üste kazandığı zaferlerle, MÖ 6. yüzyılın ilk yarısında tüm Ortadoğu'yu hakimiyeti altına aldı. Babil Kralı'nın en önemli ve tarihin akışına etki eden başarılarından biri ise, Filistin'deki Yahuda (Judah) Krallığı'na karşı gerçekleştirdiği fetihti. Filistin'e ilk kez MÖ 598 yılında girmiş, Yahuda Krallığı'nın kendisine karşı başlattığı isyanın üzerine de, Krallığın başkenti ve tüm Yahudi halkının dini ve milli merkezi olan Kudüs'ü iki yıl süren bir kuşatmadan sonra 586 yılında ele geçirmişti. Kudüs'ü aldıktan sonra, Hz. Sü-

leyman tarafından 5 asır önce inşa ettirilmiş olan görkemli Tapınak'ı yıktı ve kentteki Yahudiler'in tamamına yakınını Babil'e sürgün olarak götürdü.

Babil, o zamandan sonra, asırlar boyu Yahudiler için "düşmanın adresi" oldu.

Ancak Nebukadnezsar zamanındaki Yahudiler'in Kudüs'ten ayrılıkları fazla sürmedi. Çünkü Babil Kralı'nın gücünün doruğuna çıktığı günlerde, daha doğuda bir başka imparatorluk yükseliyordu. Bugünkü İran'ın güneyindeki Fars bölgesinde giderek güçlenen Pers Kralı Cyrus (Koreş), önce Median Kralı Astiages'i yenerek tüm İran topraklarına hakim oldu, sonra da Lidya Krallığı'nı mağlub ederek tüm Anadolu'yu Ege sahilerine kadar ele geçirdi. Ardından güneye yönelen Pers Kralı, 20 yıl önce ölmüş olan Nebukadnezsar'ın görkemli imparatorluğunu ezip geçti ve MÖ 539 yılında tüm Babil'i fethetti. Dünyanın o döneme dek görülmüş en büyük İmparatorluğu'nu kurmuştu ve imparatorluk Büyük İskender tarafından fethedilene dek bu sıfatı koruyacaktı. Ve bu büyük imparatorluğun tarihe geçen önemli icraatlarından biri, yine Yahudilerle ilgiliydi. Cyrus, Babil sürgününde yaşayan Yahudiler'e Kudüs'e geri dönme ve Tapınak'ı yeniden inşa etme izni verdi.

Pers imparatorluğu ve Pers (Fars) diyarı, o zamanda sonra, Yahudiler için büyük bir dost—ve Babil'in tehlikesine karşı büyük bir yardımcı—olarak akıllarda kaldı.

Modern çağda Babil'in yerini Bağdat, Pers başkenti Hamadan'ın yerini ise Tahran aldı. *Pax Ottomana*'nın 20. yüzyılda sona ermesiyle birlikte de, Bağdat ve Tahran yine iki tarihsel rakip olarak ortaya çıktılar. İki şehrin hikayesi yine başlıyordu. Bağdat ile Tahran, teorik olarak aynı safta yer aldıkları iki Dünya Savaşı arasındaki dönemde bile, hiç bir zaman iyi anlaşamadılar. Başta Şatt-ül Arab nehrinin kullanımı olmak üzere, sınır anlaşmazlıklarından yola çıkarak birbirleriyle atıştılar. Bağdat'ın 1950'lerdeki radikalizasyon dalgasına kapılmasından sonra ise, iki şehrin mücadelesi iyice keskinleşti. İki şehrin hükümdarları, yani Saddam Hüseyin ve Şah Rıza Pehlevi, 60'lı ve 70'li yıllarda büyük bir soğuk savaş yaşadılar.

İki şehrin 20. yüzyılda yeniden başlayan bu hikayesinde, Yahudiler ilk

başta ortada yoktu, ama 1948'de onlar da sahneye girdiler. Ve 25 asır önce yaşanan jeo-stratejik denklem yine oluştu: Kudüs (daha doğrusu, bu kez Batı Kudüs), Bağdat'a karşı Tahran ile aynı saftaydı. Bağdat'ın da dahil olduğu düşman bir Arap denizi ile çevrili olan Batı Kudüs, o Arap deniziyle ve özellikle Bağdat ile stratejik bir çatışma içinde olan Tahran ile iyi anlaştı. Bu denklem, İsrail'in önceki bölümlerde değindiğimiz çevre stratejisini doğurdu.

İki şehrin ve Batı Kudüs'ün 25 asırdır değişmeyen bu jeo-stratejik konumu, kalıcı bir konumdu aslında. Kudüs'te Yahudiler, Bağdat'ta Araplar, Tahran'da ise "Persler" oturduğu sürece, jeo-strateji bilimi Kudüs ve Tahran'ı aynı safta birleştirirdi. Bu, çok uzun vadeli bir stratejik konumdu. Dolayısıyla, Kudüs'teki Yahudiler'in uzun vadeli stratejilerini de bu jeo-stratejik denkleme uygun biçimde belirlemeleri gerekirdi. Nitekim öyle yaptılar; İsrail'in ikinci bölümde incelediğimiz "beka stratejisi", işte bu yüzden "Irak'ın parçalanmasını", yani modern "Babil İmparatorluğu"nun ufalanmasını kendisi için vazgeçilmez bir hedef olarak belirledi. "Beka stratejisi"nin Tahran'a yönelik ise hiç bir düşmanca tavrı yoktu.

Tüm bunlar, iki şehir ile Batı Kudüs arasındaki kalıcı jeo-stratejik konumla ilgiliydi.

Fakat bir de, iki şehirdeki değişken ve geçici siyasi rejimlerle Batı Kudüs arasındaki kısa vadeli stratejik denklem vardı. Ve jeo-strateji ile değil, siyasetle ilgili olan bu denklem, jeo-stratejik denklemin analizinin verdiği sonuçlardan daha farklı sonuçlar verebilirdi.

Bu bölümün başından beri incelediğimiz Batı Kudüs-Tahran-Bağdat üçgeni, işte bu iki farklı (jeo-stratejik ve siyasi) denklemin iki farklı sonucu yüzünden, tek boyutlu değil çok boyutlu bir üçgendir. Bu üç şehir arasındaki kalıcı jeo-stratejik denklem, özellikle 1979'dan bu yana, mevcut siyasi denklem ile uyuşmamakta ve bu da İsrail'i her iki denklemi de göz önünde bulunduran çift yönlü bir strateji izlemeye yöneltmektedir.

İki denklem arasındaki uçurum, her şeyden önce, Tahran'daki rejim değişikliği yüzünden doğmuştu. İsrail, Şah'a baktığında Pers İmparatoru Cyrus'un silüetini görebiliyordu belki, ama Humeyni'nin iktidara gelmesi ile

birlikte, Tahran diğer herhangi bir başkentten daha büyük bir tehlike haline geldi Yahudi Devleti için.

İsrail bu nedenle, jeo-stratejik denkleme aykırı bir karar vererek Irak'ın İran'a yaptığı saldırıya önce "danışman" olarak doğrudan, sonra da ABD kanalıyla dolaylı destek oldu. Ancak bu siyasi kararı alırken, jeo-stratejik denklemi de bir yandan aklında tutuyordu. Irangate, işte bu yüzden doğdu. Yahudi Devleti, mevcut siyasi denklemin çarpıklığını giderecek, "taşları yerine oturtacak" ve siyasi denklemi yeniden jeo-stratejik denkleme paralel hale getirecek bir işe, yani İran'ı yeniden Şah günlerine döndürmeye kalkıştı. İsrailli siyaset bilimci Salpeter, Irangate'in ardında yatan mantığı bu çerçevede şöyle açıklıyordu:

> Arap düşmanlığı devam ettiği sürece, Tahran ile Kudüs'ün ortak menfaatleri de devam edecektir. Şimdi İsrail'in Tahran'la bağlantılı kalmaya ihtiyacı vardır, çünkü bir gün dini-ideolojik engeller ortadan kalkacak ve işbirliği için yeniden imkan doğacaktır. Çünkü yüzyıllardır varlığını koruyan ulusal mantaliteler, sözkonusu dini-ideolojik engellerden çok daha kalıcıdırlar.[248]

İsrail Irangate ile hedeflediği bu sonuca ulaşamadı, "dini-ideolojik engel" olarak gördüğü İslam Devrimi'ni eritemedi. Bu nedenle de, jeo-stratejik denklem ile siyasi denklem arasındaki uçurum giderilemedi.

Bu durum, kuşkusuz her iki denklemin öteki ucunda bulunan şehri, yani Bağdat'ı ve dolayısıyla Bağdat ile Batı Kudüs arasındaki "hikayeyi" yakından ilgilendiriyordu. İsrail, siyasi denklem gereği, Saddam Hüseyin'i İran'a karşı savaşında destekledi. Saddam ve onun liderliğini yürüttüğü Irak Baas Partisi, önceki sayfalarda değindiğimiz gibi, aslında daha önce de İsrail'in siyasi hesaplarına fazla ters düşmüyordu. Bağdat, İsrail'in en büyük düşmanı sayılan Mısır'la olan rekabeti nedeniyle, Yahudi Devleti tarafından bir "denge unsuru" olarak görülüyordu. 1979'da Mısır İsrail'le barış yaptı, ama bu kez "dengelenmesi" gereken daha büyük bir tehlike Tahran'da ortaya çıktı. Bunun üzerine de, Batı Kudüs ile Bağdat arasındaki siyasi paralellik daha somut bir zemin üzerine oturdu. Tahran, 1979'dan bu yana, özellikle Lübnan'daki ve Filistin'deki "uzantıları" aracılığıyla, Batı Kudüs'e

yönelik tehdidini giderek büyüttü ve Bağdat'ın siyasi denklemdeki önemi de giderek arttı. Bağdat'ın patronu olan Saddam, giderek Tahran'a karşı kullanılabilecek bir "kart" olarak şekillenmeye başlıyordu.

İsrail, işte bu yüzden hiç bir zaman Saddam Hüseyin'den rahatsızlık duymadı ve Saddam Hüseyin'in iktidardan uzaklaştırılması gibi bir projeye gerçekten sahip olmadı. Aksine, bir sonraki bölümde inceleyeceğimiz gibi, Saddam'ın iktidardan indirilmesi projelerine karşı çıktı ve ABD'ye bu yönde telkinde bulundu.

Fakat, belirttiğimiz gibi, Bağdat'ın patronuna duyulan bu yakınlık yalnızca siyasi denklemin bir sonucuydu. Oysa jeo-stratejik denklem, Bağdat'ı büyük bir düşman olarak belirlemeye devam ediyordu. İsrail bu denklemin gerektirdiği eylemleri gerçekleştirmekten de çekinmiyordu; 1982'de Irak'ın Osirak nükleer reaktörünü bu yüzden bombalamıştı.

Ve bu jeo-stratejik denklem, İsrail'in "beka stratejisi"nin en önemli parçası olan "beka için parçalama"nın da bir taraftan uygulanmasını gerektiriyordu. "Beka için parçalama"nın formülü de belliydi; Irak'ın kuzeyinde bir Kürt Devleti, ortasında bir Sünni Devleti ve güneyinde bir Şii Devleti kurulacaktı. (Ancak, İran'daki yeni rejimin "devrim ihracı" politikası yüzünden, Tahran için doğal bir müttefik haline gelebilecek olan bu Şii Devleti projesinin en azından bir sürelik rafa kaldırılması gerekebilirdi).

Kısacası, İsrail'in birbiriyle çelişkili gözüken jeo-stratejik ve siyasi denklemlerinin birleşmesinden hassas bir Irak politikası çıkıyordu. Siyasi denklem nedeniyle, Tahran'a karşı faydalı bir "kart" kimliğine sahip olan Saddam ayakta tutulmalıydı. Jeo-stratejik denklem nedeniyle de, Irak parçalanmalı, özellikle de kuzeyinde bir Kürt Devleti kurulmalıydı.

Irak'ın 90'lı yıllardaki durumu da tam bu hassas dengeye uygun bir biçimde gelişti.

I. Haçlı Ordusu, geçtiği Müslüman topraklarını yakıp yıkarak 1099 yılında Filistin'e varmış ve kutsal kent Kudüs'ü işgal etmişti. Kudüs'ün içindeki tüm Müslümanları da kılıçtan geçirmiş (*üstte*) ve burada bir Haçlı Krallığı kurmuştu. Ancak Haçlıların döktükleri kanlar, Müslümanların onlara karşı birleşmelerini sağladı uzun vadede sonlarını getirdi.
Haçlılardan asırlar sonra bu kez Siyonistler girdiler Filistin'e. Onlar da devletlerini Haçlıların yolunu izleyerek kurdular; işgal, katliam ve baskı ile. Askeri güçleri sayesinde büyük başarılar da elde ettiler, alttaki İbranice posterde propagandası yapılan Altı Gün Savaşı gibi. Ancak Haçlıların akibetine uğrama korkusu, hiç bir zaman İsraillileri yalnız bırakmadı. Tarih tekerrür edebilirdi.

Filistin, 1930'lu ve 40'lı yıllarda Haganah, Irgun ve Stern gibi Siyonist terör örgütlerinin eylemlerine sahne oldu.
Üstte: Bir Haganah komandosu.
Sağda, yukarıdan aşağı: Bir İngiliz askeri tatafından tutuklanan iki Haganah militanı, Stern örgütü tarafından havaya uçurulan King David Oteli ve Tel-Aviv polis merkezi.
Altta: Haganah'ın bağlı olduğu Dünya Siyonist Örgütü'nün lideri ve İsrail'in ilk Devlet Başkanı olan Chaim Weizmann.

Yanda: İsraillilerin "Bağımsızlık Savaşı" adını verdikleri 1948 savaşından bir görünüm; atlı Yahudi birlikleri.

Altta: 1956'daki Süveyş Savaşı'ndan bir görünüm; İsrail birlikleri tarafından tutuklanan Mısırlı bir aile.

İsrail, Ortadoğu'ya giren yeni bir sömürgeci güç olarak, eski sömürgecilerle ittifak yapmayı çıkarlarına uygun buldu. 1956'da Mısır'a karşı girişilen İsrail-İngiliz-Fransız ortak saldırısı bunun en somut örneklerinden biriydi. *Üstte:* Süveyş Savaşı'nın ardından Mısır kenti Port Said'in görünümü. *Altta:* Mısır sokaklarında bir İngiliz deniz piyadesi.

İsrail, Hıttin korkusunu, bir başka deyişle denize dökülme stresini, 1948-67 arasındaki dönemde yoğun biçimde yaşadı. Düşman bir Arap denizinin ortasındaki bir kaç milyon nüfuslu bir Yahudi Devleti'nin, hem de Araplara karşı gerçekleştirdiği onca tecavüzün ardından varlığını sürdürmesi büyük bir sorundu. Bu "kuşatılmışlık" psikolojisi, iktidardaki İşçi Partisi'nin o yıllarda bastığı yandaki posterine de yansımıştı. İsrail'in büyük başarısı ile sonuçlanan 1967'deki Altı Gün Savaşı, getirdiği "zafer sarhoşluğu" ile bu korkuyu biraz dağıttı. Ama bu da geçiciydi. *Altta:* Altı Gün Savaşı'nda İsrail birlikleri tarafından esir alınan Arap askerler.

Mısır ve Suriye ordularının ani saldırısı ile başlayan 1973'teki Yom Kippur Savaşı, İsraililere büyük bir şok yaşattı. Başbakan Golda Meir (*en solda*) paniğe kapılırken, Dışişleri Bakanı Moşe Dayan (*solda*) da "Üçüncü Tapınağın" (yani İsrail'in) yok olması ihtimali"nden söz etmişti. Savaş, İsrail'e toprak kaybettirmedi, ama kendine güvenini büyük ölçüde zedeledi.

Üstte ve altta: Yom Kippur Savaşı'ndan cephe manzaraları; Suriye cephesinde yaralanan bir İsrail askeri ve İsrailliler tarafından esir alınıp gözleri bağlanan Mısırlılar.

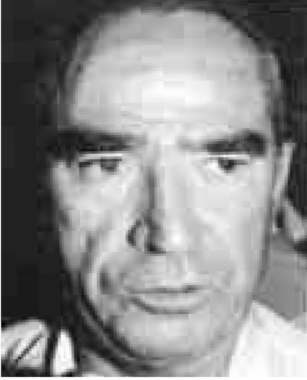

İsrail İşçi Partisi'nin ünlü liderleri: Devletin kurucusu David Ben-Gurion (*üstte*), "barış" projesinin mimarı Şimon Peres (Arafat'la birlikte), Kasım 1995'te öldürülen Yitzhak Rabin ve partinin yeni lideri Ehud Barak (*en sağda*).

Likud'un ünlü şahinleri: Rafael Eitan ya da "Stinking (Kokmuş) Rafi" (*üstte*), Yitzhak Şamir (*yanda*) ve David Levy (*altta*).

Likud'un geleneksel "ağır top"u Ariel ("Arik") Şaron (*üstte*) ve yeni lideri Benjamin ("Bibi") Netanyahu (*altta*).

İsrail'in Hıttin korkusunu barışçı bir yolla aşabilmesinin ve gerçek bir barış yapabilmesinin önündeki en büyük engel, bunu bir ihanet sayan radikal dinci Yahudiler. İşgal altındaki Arap topraklarını "vaad edilmiş toprak" sayıyorlar. Sloganları ise "en iyi Arap ölü Arap'tır!"

Nasır'ın 1952 yılında Mısır'da başlattığı radikalizasyon dalgası, İsrail'in bekası için en önemli stratejik tehditlerden biriydi. *Üstte solda:* 1952'deki darbede devrilen Mısır Kralı Faruk'un gençlik yıllarındaki görünümü. *Sağda:* Albay Nasır ve General Necib, darbeyi yapan "Hür Subaylar" cuntasının iki önemli ismi. *Altta:* Etkili bir demagog olan Nasır'ın halktan gördüğü ilgi.

İsrail, 1950'li ve 60'lı yıllarda Ortadoğu'daki sömürgecilerle ittifak kurdu. Cezayir'in bağımsızlık isteğine baskı ile karşılık veren Fransa'ya verdiği destek, bunun önemli örneklerindendi. Cezayir'deki Fransız "kontr-gerilla"ları, İsrail'in bu konu hakkındaki uzman birliklerinden yardım görmüşlerdi. *Yanda:* İsrail'in sözkonusu "seçkin" birliklerinde biri: Ünite 101. *Altta:* Cezayir direnişinden bir sokak manzarası.

İsrail kendisini hedef alan radikal siyasi hareketlere karşı her zaman için Ortadoğu'nun Batı yanlısı muhafazakar monarşilerini destekledi ve onlarla ittifaklar kurdu. Bu liderlerin en ünlüleri, Etiyopya İmparatoru Haile Selassie (*yanda*, genç ve yaşlı hali), İran Şahı Rıza Pehlevi (*altta solda*) ve Ürdün Kralı Hüseyin'di (*altta*, gençlik yıllarında).

İsrail'in sözkonusu müttefiklerinden en az bilineni ise, Umman Kralı Kabus İbn-i Said idi (*yanda*).

İsrail'in beka stratejisi Arap ülkelerindeki azınlıkları desteklemeyi ve iç savaşları kışkırtmayı öngörüyordu. Yahudi Devleti'nin Lübnan iç savaşındaki rolü bu stratejinin bir uygulamasıydı. Hıristiyan Falanjist milisler en büyük desteği İsrail'den görüyorlardı.
Altta ve üstte: Lübnan iç savaşından manzaralar.

İsrail'in 1982 yazındaki Lübnan işgalinin hedeflerinden biri, FKÖ'yü Lübnan'dan çıkarmaktı. Bu başarıldı ve Beyrut'u İsrail topçusunun namlularının ucunda terkeden FKÖ (*üstte*), Tunus'a gitmek zorunda kaldı. *Yanda:* Arafat Tunus'ta. İşgalin ikinci hedefi ise Lübnan'da "depopülasyon" uygulamak ve ülkeyi İsrail'in stratejik hedeflerine uygun bir biçimde düzenlemekti. Sivil halka karşı uygulanan terörün *(en üstte)* ve yapılan katliamların amacı buydu.

Yom Kippur Savaşı'nın Arap tarafındaki en önemli mimarı, Hafız Esad'la başbaşa bu savaşı planlayan Mısır lideri Enver Sedat'tı. *Üstte:* Sedat ve Esad birada Ancak aynı Sedat, savaştan birkaç yıl sonra İsrail liderleriyle el sıkıştı. 1978'de de Camp David Barışı'nı imzaladı. Bu, İsrail'in Hıttin korkusunun en büyük nedeninin ortadan kalktığı izlenimini veriyordu. *Yanda ve altta:* Sedat, Menahem Begin ve Golda Meir ile birlikte.

İsrail, Mısır'la barış imzalarken çok önemli bir müttefiğini kaybetmek üzereydi: İran Şahı Rıza Pehlevi. 1978'in son günlerinde Tahran'da toplanan yarım milyon kişi Şah'a karşı yürüdü (*altta*). Çöküş kaçınılmazdı.

Şah'ın yıkılmasının ardından Tahran'da kurulan yeni rejim, Ortadoğu'ya yeni bir radikalizasyon dalgası ve dolayısıyla yeni bir Hıttin tehdidi getirdi. İranlı radikaller tarafından rehin alınan ABD Büyükelçilik mensupları (*yanda*), Tahran'ın artık eskisinden çok farklı bir başkent olacağını gösteriyordu.

ALTINCI BÖLÜM

Çöl Fırtınası

İşte, Babil'e (Bağdat'a) karşı ve Leb-Kamay'da oturanlara karşı helak edici bir yel uyandıracağım. Ve Babil'e harman savuranlar göndereceğim ve onu savuracaklar; ve onun diyarını boş bırakacaklar; çünkü kötü günde her taraftan onun üzerine gelecekler. Yay kurana karşı ve zırhı ile övünene karşı okçu yayını kursun ve onun gençlerini esirgemeyin; onun ordusunu bütün bütün yok edin.
— Eski Ahit, Yeremya, 51; 1-4

1990 yılının 1 Ağustos günüydü.

O gün Saddam Hüseyin'in emrindeki Irak ordusu ani bir operasyonla Kuveyt sınırından hızla içeri girdi. Bu küçük ülkenin tümüyle işgal edilmesi ise bir günden daha uzun bir zaman almadı. Kuveyt'in çok küçük, hatta bir polis kuvveti kadar zayıf olan ordusu, Irak gibi ciddi bir askeri güç karşısında hiç bir varlık gösterememiş, zaten pek fazla direniş de yaşanmamıştı. Ülkeyi yönetmekte olan Sabbah hanedanının üyeleri kaçacak zamanı ancak bulabildiler.

Irak, tarihsel ve coğrafi yönden kendi parçası saydığı bu küçücük ülkeyi işgal etmekle çok önemli bir iş yapmış oluyordu. Çünkü Kuveyt, dünyanın en zengin petrol yataklarını barındırıyordu. Bu yataklar, Irak'ın zaten hacimli olan petrol rezervleriyle birleştiğinde ise, Saddam Hüseyin dünya petrolünün büyük bir bölümü üzerinde söz sahibi hale geliyordu.

Ancak, bilindiği gibi, ABD buna izin vermedi ve 1991 Ocağında başlat-

tığı Çöl Fırtınası harekatı ile Irak'ı Kuveyt'ten püskürttü. Dahası, Irak'ın askeri gücünü o denli zayıflattı ki, uzun süredir Bağdat'ın baskısı ile sinmiş olan muhalif gruplar ayaklanma imkanı buldular. Kuzeyde Kürtler, güneyde ise Şiiler Saddam'a başkaldırdılar. Saddam'ın askeri gücünü yeniden toparlaması ve bu ayaklanmaları bastırır hale gelmesi ile birlikte ABD yeniden devreye girdi ve ülkenin kuzey ve güney bölgelerini—36. paralelin kuzeyini ve 32. paralelin güneyini—Bağdat'ın gazabından korudu. İlerleyen ay ve yıllarda ABD özellikle kuzeydeki, yani Kürtler arasındaki ayrılıkçı oluşumları destekledi ve bir "Kürt Devleti embriyosu" oluşmasına fırsat verdi.

Kuzey Irak, bu satırların yazıldığı sırada hala bu özelliğini koruyor. Bölge, hem muhtemel bir Kürt Devleti'nin nüvesini oluşturuyor, hem de komşu ülkelerde, özellikle de Türkiye'de faaliyet gösteren ayrılıkçı Kürt hareketlerine, terör örgütlerine yataklık ediyor. Kısacası, Ortadoğu'daki Kürt sorununu inceleyen siyasi bir yaklaşım, kaçınılmaz bir biçimde Kuzey Irak'ı temel almak zorunda. Kuzey Irak dağları, 1960'lar ve 70'lerde olduğu gibi, yine Kürt hareketinin en önemli merkezi.

Ve bu yüzden, bölgede stratejik bir rol oynayan güçlerin—ve elbette İsrail'in—kullandığı "Kürt Kartı"nı analiz etmek için, her şeyden önce Kuzey Irak'a bakmak gerekiyor.

Kuzey Irak'a bakmak için de, tüm bu kargaşanın çıkış noktası olan Çöl Fırtınası'na...

Batı Kudüs'ten Görünüm

Körfez Krizi başladığı günden itibaren, bu krizin Körfez Savaşı'na dönüştüğü günler de dahil, Saddam Hüseyin ve yardımcıları bir noktanın altını sık sık çizdiler. Onlara göre, ABD'nin başlattığı askeri operasyonun arkasındaki asıl amaç, Irak'ı Kuveyt'ten çıkarmak değildi. Ortada ABD ve İsrail'in Irak'a karşı birlikte düzenledikleri bir tür komplo vardı. Özellikle de İsrail başı çekiyordu, çünkü Irak ordusunu kendisine karşı ciddi bir tehdit olarak görüyordu. Saddam, Amerikan saldırısını engellemek için yaptığı son ü-

mitsiz girişimlerden biri olan 15 Şubat 1991 tarihli konuşmasında şöyle demişti:

> Irak'ın emperyalizm tarafından desteklenen Siyonizm'e karşı koyabilecek kadar güçlü bir askeri kapasiteye sahip olduğunu gören Siyonizm, ABD ve Avrupalı emperyalist güçler... bu gerçeği farkettiklerinden bu yana Irak'a karşı yaptırımlar uygulamakta, kararlar almakta ve yalanlarla dolu propagandalar düzenlemektedirler.[249]

Elbette Saddam'ın bu açıklamasını tek başına ciddiye almak mümkün değildi. Bir Üçüncü Dünya diktatörü ve tam bir demagog olan Saddam'ın, her şeyi "Siyonizmin komploları" olarak yorumlaması, bir analizden ziyade ucuz propaganda niteliği taşıyordu ve her başı sıkıştığında kullandığı bir üsluptu.

Ancak ilginçtir, bu kez Saddam'ın söylediklerinde haklılık payı vardı. Amerikalı Ortadoğu uzmanları Andrew ve Leslie Cockburn, Amerikan-İsrail ilişkilerini derinlemesine inceledikleri *Dangerous Liaison* adlı kitapta bu görüşü savunur ve konuyla ilgili pek çok önemli bilgi aktarırlar. Tüm bunlardan, Çöl Fırtınası'nın gerçekten de tam İsrail'in beklentilerine uygun bir biçimde gelişen ve zaten İsrail'in girişimlerinin katkısıyla patlak veren bir savaş olduğu sonucuna varmak mümkündür.

Bunun için öncelikle, İsrail tarafından Çöl Fırtınası'ndan çok daha önceleri geliştirilen "Irak'a karşı savaş" tezlerine bakmakta yarar var.

Irak, bir önceki bölümde incelediğimiz gibi, İran'a karşı sürdürdüğü savaş boyunca başta ABD olmak üzere Batılılar tarafından ciddi bir biçimde desteklenmişti. Bu destekler, İran-Irak savaşı bittiğinde geriye oldukça güçlü bir Irak ordusu bıraktı. Bu durum elbette İsrail'in gözünden kaçmıyordu. Özellikle de Saddam'ın İran ve Kürtlere karşı hiç çekinmeden kullandığı—ve hiç kimsenin de ses çıkarmadığı—kimyasal silahlar şimdi İsrail açısından ciddi bir tehditti.

Bu nedenle İsrailliler, İran-Irak savaşı sonrası dönemde, Irak'a karşı ne tür bir müdahale yapılabileceği sorusu üzerinde kafa yordular ve somut planlar geliştirdiler. İsrail askeri istihbaratının başı olan Yehoshua Saguy,

Ocak 1991'de, yani Körfez Krizi'nin en gergin günlerinde yaptığı küçük bir açıklamada "bundan bir yıl önce, yani bu kriz ortada hiç yokken, bu konu hakkında konuşuyorduk" demekle bunu kast etmişti.[250] Andrew ve Leslie Cockburn'ün ulaştıkları İsrail istihbarat kaynaklarına göre ise, kriz başlamadan çok daha önce İsrailliler tarafından ele alınan planlar, Saguy'un sözünü ettiği "konuşmalar"dan çok daha kapsamlıydı: İsrail, Irak'ın Kuveyt'i işgalinden en az bir yıl önce, Irak'a karşı ne tür bir saldırı yapılabileceği konusunda çok detaylı planlar hazırlamıştı. Buna göre, Irak'ın kimyasal silah merkezlerini imha etmek için görevlendirilmiş özel komando birlikleri ülkeye indirilecekti. Bu planlar hakkındaki çalışmalar ise dört yıldan beri devam ediyordu.[251]

Kısacası İsrail, Kuveyt işgalinden çok daha önceleri Irak'ı vurmaya kararlıydı. Hatta Haziran 1990'da Irak'a karşı büyük bir saldırı gerçekleştirmeye karar vermiş, ancak ABD'nin karşı çıkması nedeniyle vazgeçmişti. Ancak Yahudi Devleti kararında ısrarlıydı. Makul bir fırsat yakalandığında, Irak—tüm askeri gücü yerle bir edilecek bir biçimde—vurulacaktı.

ABD'nin Yeşil Işığı

Irak'ın Kuveyt işgali, bu gerçek göz önünde bulundurularak incelendiğinde ise ortaya ilginç bir tablo çıkıyordu. Çünkü ABD, adeta Irak'ın Kuveyt işgalini dolaylı yoldan teşvik etmiş ve sözkonusu "makul fırsat"ı yaratmaya çalışmıştı.

İlk başta kabul edilmesi zor görünen bu yargıyı destekleyen delillerin başında, ABD Büyükelçisi April Glaspie'nin Saddam'la yaptığı görüşmenin deşifreleri geliyordu. (Irak'ın Kuveyt'i işgalinden bir hafta kadar önce, 25 Temmuz'da yapılan bu görüşme Saddam tarafından gizlice kaydedilmiş, bir süre sonra da yayınlanmıştı.) Bu görüşmeyi ilginç kılan özellik ise, ABD'nin Irak'ın saldırgan söylemine karşı son derece yumuşak bir tavır sergilemesiydi. Büyükelçi Glaspie, Saddam'a, ABD'nin Irak ile Kuveyt arasındaki sınır anlaşmazlığında taraf olmadığını ve bu konunun ABD ile Irak arasındaki iyi ilişkileri bozmayacağını, hatta Beyaz Saray'ın mevcut

ilişkileri daha da geliştirmek istediğini söylemişti.[252] Haftalardır Kuveyt'e sataşmakta olan Saddam'ın bu açıklamayı "yeşil ışık" olarak algılamaması içinse hiç bir neden yoktu.

Bu görüşmeden üç gün sonra, 28 Temmuz'da, CIA Şefi William Webster Başkan Bush'a Irak'ın Kuveyt'i işgal etme planı ile ilgili detaylı bir brifing verdi. Webster, Irak ordusunun büyük bir hareketlilik içinde olduğunu ve Saddam'ın tüm ülkeyi, Basra Körfezi'ndeki iki stratejik ada da dahil olmak üzere işgal etmeye hazırlandığını anlattı Başkan'a. Ancak Bush'un tepkisi son derece düşüktü. Saddam'a bir mesaj yolladı ve ABD'nin Irak'ın güç kullanma düşünceleri hakkında kaygılı olduğunu, ancak Irak ile olan iyi ilişkilerini devam ettirmeye kararlı olduğunu bildirdi.[253] Irak ordularının Kuveyt'e girmesinden bir gün önce, yani 31 Temmuz'da ise, Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı John Kelly, ABD'nin Kuveyt'i korumak gibi bir amaca sahip olmadığını açıkladı.[254]

Saddam'ın tüm bunlara bakarak, durumdan yeşil ışık çıkarmaması mümkün değildi. Nitekim öyle de oldu ve Irak diktatörü, başta değindiğimiz gibi, bir günde Kuveyt'i işgal ediverdi. Bunu yaparken de, bir kaç kınama, bir kaç protesto dışında hiç bir ciddi tepki ile karşılaşmayacağını hesaplıyordu. Kuveyt'in üzerine yatabileceğini sanmıştı, çünkü ABD'nin çizdiği profil bunu gösteriyordu.

Oysa Saddam yanıldığını, daha doğrusu yanıltıldığını çok geçmeden anladı. Çünkü işgale kadar hep yeşil ışık politikası izleyen ABD, 1 Ağustos'tan sonra aniden sertleşti. Bush, Birleşmiş Milletler'i harekete geçirdi ve Irak üzerine uygulanacak ağır yaptırımlar başlatıldı.

Dahası, ABD çok geçmeden Suudi Arabistan'a asker yığmaya başladı. ABD yönetiminin bu konuda gösterdiği isteklilik ise oldukça dikkat çekiciydi. Öyle ki, ABD bu asker yığınağını yapabilmek için hayali bahaneler uydurmuştu. Öne sürülen en büyük gerekçe, Saddam'ın Kuveyt'ten sonra şimdi de Suudi Arabistan'a saldırmayı planladığıydı. Oysa daha sonra konu hakkında konuşan CIA yetkilileri, gerçekte Saddam'ın Suudi Arabistan'ı işgal etmeyi planladığına dair hiç bir delilin hiç bir zaman var olmadığını açıklayacaklardı. Ancak bu hikaye ile hem ABD ve dünya kamuoyu, hem de Suudi

yönetimi yanıltıldı. ABD Savunma Bakanı Dick Cheney, ABD casus uyduları tarafından çekilen Irak ordusu resimlerini Suudi Kralı Fahd'a sunmuş ve bunları "Irak'ın Suudi Arabistan'ı işgal etme hazırlığı" olarak göstermişti. Oysa Pentagon'dan bazı kaynakların bildirdiğine göre, sözkonusu fotoğraflarda hiç de öyle bir şey görünmüyordu. ABD'nin elinde "Suudi Arabistan'ı işgal hazırlığı" ile ilgili hiç bir delil yoktu, hatta tam aksine, bir CIA görevlisinin bildirdiğine göre, Irak'ın bu tür bir planı olmadığından kesinlikle emindiler.[255]

Kısacası, ABD yönetimi, Irak'ı vurmak için bahane bulmaya çalışıyordu. Irak'ın işgal planlarına önce el altından yeşil ışık yakmasının, sonra da birdenbire büyük bir yaygara kopararak bölgeye asker yığmasının anlamı buydu.

Peki ama ABD yönetimi neden bu kadar istekliydi Irak'ı vurmak için?

İsrail'in Washington'daki Ağlama Duvarı

O sıralardaki siyasi gündeme bakmak, bu soruyu aydınlatabilirdi. ABD'nin Kuveyt işgalinin hemen ardından takındığı anti-Irak söylemi destekleyen ülkelerin başında İsrail geliyordu. Hatta İsrailliler ABD'yi ılımlı bile buluyorlar, daha sert bir politika istiyorlardı. Cockburn'lere göre "İsrailliler, ABD'ye 'Saddam'ın gözünün yaşına bakmayın' mesajları yolluyorlardı". Öyle ki İsrail Cumhurbaşkanı Haim Herzog, Amerikalılar'a nükleer silah kullanmalarını bile tavsiye etmişti.[256] Öte yandan, ABD'deki İsrail lobisi de harıl harıl Irak'a karşı geniş kapsamlı bir saldırı düzenlenmesi için çalışıyordu.

Tüm bu durum, Amerika'da, Irak'a karşı düzenlenmesi düşünülen saldırının gerçekte İsrail çıkarları adına planlandığı düşüncesini yaygınlaştırdı. Ünlü köşe yazarı Patrick Buchanan, bu düşünceyi, "Washington'da Irak'a karşı bir savaş açmamızı savunan yegane güç, İsrail ve onun buradaki 'ağlama duvarı' (yani lobisi)dir" diyerek özetliyordu.[257]

Öte yandan, İsrail konu hakkında ciddi bir propaganda kampanyası da başlatmıştı. Bu kampanya daha çok el altından yürütüldüğü için de, Mossad devreye girmişti. Eski Mossad ajanı Victor Ostrovsky, bu konuda ö-

nemli bilgiler aktarır. Ostrovsky'e göre, İsrail, Körfez Krizi'nin başlamasından bile çok daha önce Amerika ile Saddam'ı savaştırmak istiyordu. Öyle ki, İsrail bu yöndeki planını İran-Irak savaşının hemen ardından uygulamaya koymuştu. Ostrovsky'nin yazdığına göre, Mossad'ın LAP-*LohAma Psicologit* (Psikolojik Savaş) bölümü, çeşitli dezinformasyonlarla (yalan haber) bu konuda etkili bir kampanya başlatmıştı. Saddam'ı kanlı bir diktatör ve dünya barışına yönelik büyük bir tehdit olarak göstermeye yönelikti bu kampanya.[258]

Ostrovsky, Mossad'ın bu propaganda için farklı yerlerdeki ajan ya da sempatizanlarını kullandığını, örneğin Amnesty International ya da Amerikan Kongresi'ndeki "gönüllü ajan"ların (*sayanim*) devreye sokulduğunu anlatıyor. Kullanılan propaganda malzemeleri arasında; Halepçe'deki ünlü Kürt katliamının görüntüleri ya da Saddam'ın rejim muhaliflerine nasıl kendi elleriyle işkence yaptığına dair fantastik hikayeler yer alıyordu. Irak'ın İran'la olan savaşı sırasında İran'daki sivil hedeflere yolladığı füzeler de kampanyanın malzemeleri arasındaydı. Ancak, Ostrovsky'nin dediği gibi Mossad'ın Saddam'ın sözkonusu füzelerini malzeme olarak kullanması biraz garip bir durumdu; çünkü o füzeler, Amerikan uydularından gelen bilgilerin de yardımıyla, savaş sırasında Mossad tarafından hedeflere yönlendirilmişlerdi.[259] İsrail, İran'a karşı yürüttüğü savaş boyunca desteklediği Saddam'ı şimdi canavar olarak gösterme çabası içindeydi. Ostrovsky, şöyle diyor:

> Mossad liderleri, eğer Saddam'ı yeterince korkunç göstermeyi başarırlarsa ve onun Körfez petrolü için bir tehlike olduğu —ki Saddam daha önce bu konuda bir güvence olarak algılanıyordu— düşüncesini yerleştirebilirlerse, ABD ve müttefiklerini Saddam'a saldırtabileceklerini hesaplıyorlardı.[260]

İsrailliler bu konuda o denli kararlı ve ABD üzerinde de o denli ısrarlıydılar ki, 4 Aralık 1990 günü, İsrail Dışişleri Bakanı David Levy, Amerikan Büyükelçisi William Brown'ı diplomatik dille tehdit etmiş, ABD'nin "Körfez Krizi'nin başlangıcında verdiği tüm sözlerini tutmasını", yani Irak'a saldırmasını istemişti. Levy'e göre, eğer ABD Irak'a saldırmazsa, İsrail bu işi

kendi başına gerçekleştirecekti.[261] Ancak İsrail açısından, biraz sonra ayrıntılı olarak değineceğimiz nedenler yüzünden, savaşı ABD'ye yaptırmak ve de savaşın tümüyle dışında kalmak çok avantajlıydı. Nitekim öyle de oldu.

Ancak İsrailliler ABD'nin savaş planlarına aktif olarak katıldılar. Çöl Fırtınası harekatını planlayan ABD kurmayları, İsrailliler'den "Saddam'ı yaralamanın en iyi yolunun ailesini, özel korumalarını ya da metresini vurmak olduğu" yönünde ince taktikler aldılar.[262]

Ostrovsky'nin yukarıda anlattığı Mossad kaynaklı propaganda ise, Körfez Savaşı için gerekli olan kamuoyunu oluşturdu. Savaşın fitili de yine Mossad'ın "gönüllü ajanları" tarafından ateşlenmişti. Kongre üyelerinin Saddam'a karşı savaşa ikna edilmesi için Yahudi lobisinden Tom Lantos'un yönetimindeki Hill and Knowlton lobi şirketi dramatik bir senaryo yazmıştı. Turan Yavuz, olayı şöyle anlatıyor:

> 9 Ekim 1990. Hill and Knowlton lobi şirketi Kongre'de 'Irak'ın Vahşetleri' başlığı altında bir oturum düzenliyor. Lobi şirketi tarafından oturuma getirilen bazı 'görgü tanıkları' Iraklı askerlerin yeni doğmuş çocukları hastane odalarında öldürdüğünü öne sürüyor. Bir 'görgü tanığı' vahşeti tüm detaylarıyla anlatıyor ve Iraklı askerlerin bir hastanede 300 yeni doğmuş çocuğu öldürdüğünü söylüyor. Söz konusu bilgiler, Kongre üyelerini hayli rahatsız ediyor. Bu da Başkan Bush'un işine yarıyor. Ancak sonra anlaşılıyor ki, Hill and Knowlton lobi şirketinin kongre önüne getirdiği 'görgü tanığı' aslında Kuveyt'in Washington'daki büyükelçisinin kızıdır. Buna rağmen kızın söyledikleri Kongre üyelerinin Saddam Hüseyin'e 'Hitler' lakabı takmasına yol açacaktır.[263]

İncelediğimiz tüm bu bilgiler, bizi tek bir sonuca götürüyordu: ABD'nin Irak'a karşı savaşa girmesinde İsrail etkisinin önemli bir rolü vardı. Yahudi Devleti, Irak'ın vurulmasını çok daha önceleri hedefliyordu ve Kuveyt işgalini de makul bir fırsat olarak yorumlamıştı. Washington'daki lobisi aracılığıyla da ABD'yi yönlendirmiş, Irak'a karşı başlatılacak saldırının altyapısını kurmuştu. ABD'nin Irak'a karşı izlediği yanıltıcı politika—yani önce Irak'a yeşil ışık yakması, sonra birden sertleşmesi—ise, İsrail'in beklenti ve isteklerine tamamen uygundu.

Fakat bu noktada durmak ve Başkan Bush'un motivasyonlarına bakmak gerekir. Çünkü ABD'yi Körfez Savaşı'na sürükleyen faktörlerden biri "İsrail ve onun Washington'daki Ağlama Duvarı" ise, bir diğeri de Başkan Bush'un kararlı tutumudur. Bu tutum, savaştan kısa bir süre sonra Beyaz Saray'a çok yakın bir kaynak tarafından şöyle özetlenmiştir:

> Kuveyt'in işgalinden tam dört gün sonra, bize izleyeceğimiz politika bildirildi. Yoğun bir askeri hazırlık yapacak, Saddam tarafından gelecek her türlü uzlaşma teklifini reddedecek ve kararlı bir biçimde savaşa doğru ilerleyecektik. O zaman buna pek de inanmamıştım. Savaş, çok ihtimal dışı gözüküyordu. Hiç birimiz George Bush'un savaşa girme konusunda ne denli kararlı olduğunun farkında değildik.[264]

Evet, George Bush, savaşa girme konusunda son derece kararlıydı. Hatta, bu savaşın gerekçesinin, yani Irak'ın Kuveyt işgalinin oluşmasına da üstte değindiğimiz biçimde yardımcı olmuştu.

Peki acaba Bush'un İsrail çıkarlarına tam bir paralellik arz eden bu politikası, İsrail ile bir şekilde ilişkili olabilir miydi? Bir başka deyişle, "İsrail ve onun Washington'daki Ağlama Duvarı", Başkan'ı da yönledirmiş sayılabilir miydi?

Kennebunkport'taki Balık Avı

Turan Yavuz'un, *ABD'nin Kürt Kartı* adlı kitabında en detaylı olarak incelediği konu Körfez Savaşı'dır. Yavuz, kitap boyunca savaşın su yüzüne çıkmamış gerçeklerini aktarır. Kitabın hemen başında anlattığı olay ise, "Kennebunkport'taki balık avı"dır. Yavuz'un Washington kulislerinde topladığı bilgilere dayanarak yazdıklarına göre, Başkan Bush'un Kennebunkport'taki yazlık evinde Körfez krizinin patlak vermesinden kısa bir süre sonra ve Körfez Savaşı'ndan 6 ay önce yaşanan bir balık avı sırasında, tüm Körfez Savaşı stratejisi belirlenmiştir. Yavuz, kitap boyunca bu olaya gönderme yapar ve Körfez Savaşı'nın ve onu izleyen gelişmelerin burada belirlenen stratejiye göre yürüdüğünü sık sık vurgular. Balık avına, Başkan Bush'un *Fidelity* adlı

teknesinde çıkılmıştır. Teknede bir gizli servis görevlisinin dışında iki kişi vardır. Bu iki kişi, kafa kafaya verip tüm gelişmeleri önceden planlarlar. Turan Yavuz şöyle diyor:

> Strateji hazırdı. ABD Saddam'ı vuracak ve Kuveyt'ten çıkmasını sağlayacaktı. Saddam'ın dişlerini sökecek, ancak ülkede bir iç savaş başlamasına engel olacaktı. Kısacası, iki arkadaş, Atlantik Okyanusu sularında, ellerinde oltalar ile Bağdat'a ilk bombanın atılmasından tam 6 ay önce, Körfez Krizi'nin sonunu tayin etmişlerdi bile.[265]

Körfez Savaşı'nın tüm ayrıntılarını "6 ay önceden tayin eden" bu iki arkadaşın birisi Başkan Bush'tu elbette. Ötekisi ise Bush'un Ulusal Güvenlik Danışmanıydı, yani Brent Scowcroft. Hatta Turan Yavuz'un yazdığına göre, savaşın planını yapan asıl olarak Scowcroft'tu; Bush'a yalnızca onaylamak kalmıştı.

Peki Scowcroft kimdi?

Bu soruyu Washington kulislerinde sorarsanız, size çok büyük ihtimalle şu cevabı verirlerdi: "Kissinger's yes-man", yani "Kissinger'ın evet-efendimcisi".

Henry Kissinger'a kitabın önceki bölümlerinde de sık sık değinmiştik. ABD'nin gelmiş geçmiş en karizmatik Dışişleri Bakanı sayılabilecek olan Kissinger'ın en belirgin vasfı ise İsrail'e olan olağanüstü bağlılığıydı. Bir Alman Yahudisi olan Kissinger, bu bağlılık yüzünden, Ulusal Güvenlik Danışmanı olarak görev aldığı Nixon'ın ilk döneminde Dışişleri Bakanı William Rogers ile büyük bir çatışmaya girmişti. Çünkü Rogers İsrail'i işgal ettiği topraklardan çekilmeye zorlayacak bir Ortadoğu Barış Planı hazırlıyordu. Ancak Kissinger planın uygulanmasını engelledi. Nixon'ın 1972 seçimleriyle başlayan ikinci döneminde de, Rogers Dışişleri Bakanlığı görevinden alındı ve bu koltuğa Kissinger oturdu. Hem Dışişleri Bakanlığı hem de Ulusal Güvenlik Danışmanlığı görevinin aynı kişi tarafından yürütülmesi Amerikan tarihinde ilk kez oluyordu. Dahası, Dışişleri Bakanlığı makamına ilk kez bir Yahudi oturuyordu. İsrail Başbakanı Menahem Begin, bu "tarihsel olay"ı, "Dr. Henry Kissinger'ın Amerikan Dışişleri Bakanı olması, Birleşmiş Milletler'in İsrail'in kuruluşunu onaylaması kadar dev bir adımdır" sözüyle

yorumlayacaktı.[266]

Nitekim Kissinger bu "dev adım"ın hakkını vermiş ve Amerika'nın Ortadoğu politikasını tamamen İsrail'in yörüngesine oturtmuştu. Amerika'nın, İsrail'in nükleer silah programını desteklemesi için elinden geleni yapmıştı. Onun baskısı sonucunda İsrail'e yılda iki milyar dolarlık dış yardım yapılması garantiye alındı. (Bugün bu rakam yılda altı milyar doların üzerindedir.) 1973'teki Arap-İsrail (Yom Kippur) Savaşı sırasında, İsrail'e yapılan tarihin en büyük silah sevkiyatı onun emriyle gerçekleşti. ABD'nin FKÖ ile diyalog kurmama prensibini o belirledi ve bunu dış politikanın değişmez bir parçası haline getirdi.[267] Noam Chomsky, Kissinger'ın bu misyonunu şöyle vurguluyor: "Kissinger 1970 yılında Ortadoğu'yu kontrolü altına almayı başardı ve reddiyeci 'Büyük İsrail' anlayışı, uygulamada ABD'nin politikası haline geldi. O zamandan bu yana bu politika, 1973 sonrası yaşanan değişikliklere rağmen, özü bakımından aynı kaldı."[268]

İşte Kissinger'ın en büyük tarihsel misyonu buydu. Ve ona bu misyonunda destek olan iki önemli isimden biri Lawrence Eagleburger, ötekisi ise Bush'un Ulusal Güvenlik Danışmanı Brent Scowcroft'tu. Bu ikisi, az önce belirttiğimiz gibi, Washington kulislerinde "Kissinger's yes-men" (Kissinger'ın evet-efendimcileri) olarak bilinirdi.[269] Scowcroft, Carter yönetiminde Silah Kontrolü Genel Danışma Dairesi üyesi iken Kissinger'a "tabi" olmuş ve sonra Kissinger Associates şirketinin yönetim kurulunda yer almıştı. Eagleburger Kissinger Associates'in yönetim kurulu başkanlığını yürütürken, Scowcroft da başkan yardımcısıydı.

Kısacası, Kennebunkport'taki balık avı sırasında Başkan Bush'a Körfez Savaşı'nın senaryosunu empoze eden Scowcroft, Kissinger'ın sağ koluydu. Ve Kissinger demek, kaçınılmaz olarak, İsrail demekti. Kissinger, Patrick Buchanan'ın "İsrail'in Washington'daki Ağlama Duvarı" dediği lobinin en kıdemli temsilcilerinden biriydi.

Bu noktadan yola çıkarak, Scowcroft'un Kennebunkport'taki balık avı sırasında Başkan Bush'a empoze ettiği Körfez Savaşı senaryosunun, İsrail'in Ortadoğu stratejisi de dikkate alınarak—hatta belki temel kabul edilerek—çizilmiş bir senaryo olduğunu düşünmek mümkündür. Elbette bu

yargı, sadece Kissinger ve Scowcroft'un kimliklerine bakılarak verildiğinde, bir varsayımdan ibarettir. Ancak Scowcroft'un çizdiği senaryo İsrail'in stratejisi ile karşılaştırıldığında ortaya çıkan büyük paralellik, bu varsayımı doğrular.

Scowcroft'un Bush'a kabul ettirdiği plana göre, mutlaka ve mutlaka Saddam'a savaş açılmalıydı. Ancak bunun yanında, dünyanın geri kalan kısmının çoğunun beklentisinin aksine, Saddam'ın iktidardan indirilmemesi gerektiğine karar verilmişti. Saddam'ın yalnızca "dişleri sökülecek"ti.

Nitekim İsrail'in istediği de tam tamına buydu.

İsrail'in Saddam Politikası

Önceki sayfalarda İsrail'in ABD'yı Irak'a karşı saldırtmak için ne denli yoğun bir çaba gösterdiğine değindik. Ancak İsrail'in sözkonusu savaş isteği, Saddam'ın iktidardan indirilmesini içermiyordu. Saddam'ın Körfez Savaşı boyunca İsrail'e attığı Scud füzeleri, çoğu insanın İsrail'in Saddam'dan ebediyen kurtulmak istediğini düşünmesine yol açmıştı. Oysa durum hiç de böyle değildi. Evet, Yahudi Devleti Irak'a karşı girişilen savaşın en ateşli savunucusu ve destekçisiydi, ama bu savaşla sadece Irak'ın askeri gücünün eritilmesini istiyordu. Buna karşılık Saddam'ın düşürülmesine kesinlikle taraftar değildi.

Çünkü Saddam ve onun liderliğini yaptığı Irak Baas hareketi, bir önceki bölümde gördüğümüz gibi, onyıllardır İsrail'e stratejik yararlılıklar sağlıyordu. Başbakan Yitzhak Şamir, 2 Şubat 1991'de, yani Irak'a karşı kara harekatının başlamasından üç hafta önce bir Avusturya dergisine verdiği demeçte şöyle konuşmuştu:

> Saddam psikolojik açıdan ömrü boyunca İsrail'e faydalı olmuştur... Dünyanın, Araplar'a ve dolayısıyla Filistinlilere karşı nefret duymalarını sağlayacak sınırlı bir körfez savaşı İsrail için faydalı olabilir. İsrail işgali altındaki topraklarda yaşayan Filistinliler güvenlik sebebiyle Ürdün'e gönderilebilirler. Saddam Hüseyin bu stratejik planlama için çok uygun bir katalizör.[270]

Önceki sayfalarda, Mossad'ın çeşitli propaganda ve dezinformasyonlarla ABD'yi Irak'a karşı kışkırttığına değinmiştik. Ancak bu, madalyonun yalnızca birinci yüzüydü. Öteki yüzde ise Mossad'ın Saddam iktidarını sağlamlaştırmak için yaptıkları vardı. Ostrovsky'nin yazdığına göre, İsrail'in savaş çığırtkanlığı yaptığı günlerde, bir yandan da Washington'daki İsrail Elçiliği tarafından Irak gizli servisi Muhaberat'a istihbarat aktarılıyordu. Mossad'ın Muhaberat'a verdiği bu istihbarat, Irak'taki muhaliflerin Saddam'ı düşürmek ya da öldürmek için yürüttüğü çabalarla ilgiliydi. Kısacası Mossad, Saddam'ın ayakta kalmasına destek oluyordu!... Ostrovsky, bunun ardındaki mantığı şöyle açıklıyor: "Mossad, Saddam Hüseyin'i Ortadoğu'daki en büyük fayda olarak görüyordu. Çünkü Saddam uluslararası politika açısından tümüyle irrasyoneldi ve Mossad'ın kullanabileceği bir aptallık yapmaya oldukça yatkındı."[271]

Kısacası İsrail, hem "faydalı aptallıklar" yaptığı için Saddam'ı iktidarda tutmak, hem de Amerika'yı Saddam'a saldırtmak istiyordu. Yahudi Devleti, Turan Yavuz'un da belirttiği gibi Körfez Savaşı sırasında ve sonrasında Saddam'ın iktidarda kalması gerektiği tezini hep savundu. Turan Yavuz şöyle yazıyor:

> Körfez savaşından sonra İsrail, bölge istikrarı açısından Saddam Hüseyin'in iktidarda kalmasını savunuyor ve istikrarın ancak, yarı güçlü bir Saddam ile sağlanacağına inanıyordu. İsrailli diplomatlar bu mesajı tüm dünyaya yaymakta gecikmediler.[272]

Kennebunkport'taki balık avında Kissinger'ın "sağ kolu" Scowcroft'un Başkan Bush'a kabul ettirdiği ve harfi harfine uygulanan strateji de tam tamına buydu: Saddam'ı düşürmemek, ama dişlerini sökmek. Oysa Saddam'a karşı savaşan müttefiklerin (aralarında Türkiye de olmak üzere) amacı Saddam'ı düşürmekti. Amerikan kamuoyu hatta ordusu da bunu beklemişti. Ama Saddam düşürülmeyecekti; bu savaş bir Kissinger yapımıydı ve dolayısıyla İsrail'in tezine uygun olarak gelişecekti.

Nitekim öyle de oldu. Körfez Savaşı'nın sonunda Saddam, tüm dünyanın beklentisinin aksine, tam Kennebunkport'ta kararlaştırıldığı gibi, iktidardan düşürülmedi. Beyaz Saray'dan Saddam'ın düşürülmemesi

yönünde gelen emir, Irak'taki uluslararası gücün başkomutanı Schwarzkopf'u bile şaşkına çevirmişti. İsrail'in tezi böylece uygulanmış oluyordu.

Dahası, savaşın Ortadoğu genelinde yarattığı stratejik etkiler de tam İsrail'in çıkarlarına uygun biçimdeydi. Yahudi Devleti, savaşa girmemekle diğer pek çok Arap devletinin ABD'nin yanında yer almalarını sağlamış ve böylece onları dolaylı yoldan kendi safına çekmişti. Saddam'ın İsrail'i savaşa sokabilmek için Tel Aviv'e attığı Scud'lar, bu nedenle İsrail yönetimi tarafından karşılıksız bırakıldı. Dahası, sözkonusu bir kaç etkisiz Scud'a karşı tepkisiz kalmanın ücreti olarak, Yahudi Devleti ABD'den 13 milyar dolar "tazminat" aldı.[273]

Kudüs'teki Bar-Ilan Üniversitesi Öğretim Üyesi ve BESA Stratejik Araştırma merkezi yöneticisi Doç. Dr. Efraim Inbar, İsrail'in stratejik çevresini ve Körfez savaşının buna etkisini şöyle ele alıyor:

> Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgali ve Amerika öncülüğünde Saddam Hüseyin'e karşı yürütülen savaş, Arap elitini bölgesel istikrarsızlığın kaynakları hususunda daha duyarlı hale getirmiş ve İsrail'le bağlantılı tehdit anlayışını azaltmıştır. Dahası 1991 Körfez Savaşı, halihazırda, bölgede İsrail'e karşı bir radikal Arap koalisyonunun oluşması şansını büyük ölçüde yok etmiştir , Irak zayıflatılmış, Libya marjinal bir konuma indirgenmiş ve Amerika'yı dışlamama arayışları içinde olan Suriye, barış süreci içine itilmiştir. Bu durum, İsrail anakarası için (Akdeniz üzerinde İsrail kıyılarına 80 km mesafede) büyük bir "Doğu Cephesi"nin oluşturulması olasılığını azaltmıştır.[274]

Kısacası, Körfez Savaşı Yahudi Devleti'ne büyük bir stratejik avantaj kazandırdı. Çünkü, zaten tam da İsrail'in tezine uygun olarak düzenlenmişti.

Peki İsrail tezi neyi hedefliyordu, Yahudi Devleti, özellikle Irak'ta, ne yapmak istiyordu? Saddam'ı iktidarda tutmanın, ancak Amerika'yı Irak'a saldırtmanın amacı ne olabilirdi?...

Bu soruların cevabı, iki ayrı stratejik değerlendirmede yatıyordu. Saddam'ı iktidarda tutmayı gerektiren birinci değerlendirme, Bağdat'ın

patronunu İran'a karşı bir koz olarak kullanma düşüncesinden doğuyordu. Saddam, bir önceki bölümde İran-Irak savaşını incelerken gördüğümüz gibi, 80'li yıllar boyunca Tahran'a karşı taşeron işlevi yürütmüştü ve bu misyonu sürdürmek için hala en ideal liderdi. Saddam'ın bu misyonu Körfez Savaşı'nı izleyen yıllarda da hem İsrail'in hem de ona bağlı olarak ABD'nin gözünde devam etti.

İsrail'in Körfez Savaşı tezini oluşturan ve Amerika'yı Irak'a saldırtmayı gerektiren ikinci değerlendirme ise, İsrail'in geleneksel hedefleri arasında yer alan Kürt Devleti projesinden kaynaklanıyordu. İsrail, 1982 yılında Oded Yinon'un raporunda belirtildiği gibi Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti istiyordu. (Oded Yinon bir de güneyde kurulacak bir Şii devleti istendiğini ortaya koymuştu, ancak bu kez İsrailliler bu projeden şiddetle kaçınıyorlardı. Çünkü bu muhtemel Şii devleti, kaçınılmaz olarak İran'ın kontrolü altına girecekti.) Saddam'ın yarı güçlü bir şekilde ayakta kalması, hem sözkonusu Kürt Devleti'nin yolunu açacak, hem de Saddam korkusu altında yaşamaya devam edecek olan bu oluşumun dış güçlere, yani ABD'ye ve dolayısıyla İsrail'e yaslanmasını zorunlu kılacaktı. Hem Saddam, oluşturulması istenen Kürt Devleti embriyosunu Tahran'ın etkisi altına girmekten koruyacak etkili bir güçtü başlı başına.

İşte Körfez Savaşı bu hassas dengeyi tutturdu; hem Saddam 'dan vazgeçilmedi, hem de Kürt devleti hedefinin yolu açıldı.

Kürt Ayaklanması ve İsrail

Körfez Savaşı sonucunda Saddam'ın bozguna uğraması, ülkenin kuzey ve güneyindeki muhalifleri ümitlendirdi. Özellikle ABD'nin desteğini arkalarında hisseden Kürtler, bir kez daha Kürt devleti hayaline kapılarak Saddam'a karşı isyan bayrağını açtılar. Sonra gelişen olayları; Kürtler'in Türkiye sınırına yığılışını, Çekiç Güç'ün konuşlandırılışını, 36. paralelin kuzeyinin Irak birliklerine yasaklanışını ve Kuzey Irak'ta bir Kürt devletine doğru adım adım yürüyüşü, hepimiz biliyoruz.

Ancak bu olayların içinde fazla gündeme gelmeye bir aktör daha var-

dı: Kürt Devleti projesinin kadim destekçisi İsrail. Yahudi Devleti, Körfez Savaşı'nda olduğu gibi Kürt isyanında da ön plana çıkmadı. Oysa Kürt isyanında, Körfez Savaşı'ndaki etkisinden de büyük bir etkiye sahipti.

İsrail'in ilk önemli fonksiyonu, 1975'te ihanet nedeniyle ABD'ye küsmüş olan Kürtleri yeniden Washington ile temasa geçirmek oldu. İsrailli gazeteciler Dan Raviv ve Yossi Melman, Yahudi Devleti'nin üstlendiği bu aracılık misyonunu şöyle anlatıyorlar:

> Kürtler Saddam Hüseyin'e karşı oluşturulan koalisyona yardımcı olabilirlerdi, ancak 1970'lerde CIA tarafından yüz üstü bırakıldıkları günlerin kötü hatıralarını gayet iyi hatırlıyorlardı. Yine de, Kuveyt'in işgalinden sonra ABD yeniden Kürt isyancıların kalıntılarıyla ilişki kurmaya karar verdi. Bu işte Mossad yardımcı olabilirdi; çünkü 1970'lerden bu yana Mossad'ın Kürtlerle olan bağlantısı hiç kesilmemişti.[275]

Gerçekten de, 4. bölümde de incelediğimiz gibi, İsrail 1975'teki Cezayir Anlaşması sonrasında Irak Kürt hareketini "satmayan" tek ülke idi. O zamandan bu yana da konu hakkındaki hassasiyetini korumuştu. Öyle ki, 1983 yılında İsrail Dışişleri Bakanı Yitzhak Şamir Türkiye'nin Kuzey Irak'ta gerçekleştirdiği sınır ötesi harekat ile ilgili olarak görüşlerini soran Brüksel'deki gazetecilere verdiği cevapta; Türkiye'yi "Kürdistan'ı işgal altında tutan devletlerden biri" olarak tanımlamış ve şöyle devam etmişti: "Ama bu işgalci devletler hiçbir şey dinlemedikleri için, Kürt halkının bağımsızlık mücadelesi bir türlü sonuca ulaşamamaktadır." Dahası İsrail, 1975'ten 90' kadar uzanan uzun onbeş yıl boyunca, Raviv ve Melman'ın verdiği bilgiye göre, Kürtlerle olan dirsek temasını hiç kesmemişti.

Bu nedenle İsrailliler, Körfez Krizi sırasında Amerikalılar ile Kürtler arasında kurulan ilişkilerde aracılık rolü üstlendiler. (İsrail'in sıkı sansürü nedeniyle bu konuda dışarı çok az bilgi sızmıştır.) Ayaklanma başladıktan sonra da, Kürt davasının hep önde gelen savunucusu oldular. Hatta İsrailliler, ABD'nin Kürt ayaklanmasına yeteri kadar destek vermediğini düşünüyorlardı. Dışişleri Bakanı David Levy, Kudüs'te yaptığı ve Reuter Ajansı tarafından dünyaya geçilen konuşmasında Kuzey Irak'ta ayaklanan Kürtler'-

e (yeterince) silah yardımı yapmadığı için ABD'yi eleştirerek, isyancı Kürtler'-e silah verilmesini istemişti.

Bu arada İsrail Barzani aşireti ile olan kadim ilişkilerini çoktan yenilemişti. Körfez Savaşı'nın başından beri, Mossad'ın Mesud Barzani güçlerine verdiği destek sürüyordu. Uğur Mumcu, öldürülmeden 17 gün önce yazdığı yazısında bu konuya değinerek şöyle demişti:

> 70'li yıllardaki bu ilişkiler (Barzani-Mossad ilişkileri) bugün sürüyor mu? Kitaba göre [*Israel's Secret Wars*] sürüyor. 'Körfez Savaşı' sırasında Irak'ın attığı Scud füzelerinin Tel-Aviv'e düşmesi üzerine bu ilişkiler yeniden başladı. Baba Molla Mustafa Barzani ile kurulan ilişkiler, şimdi de oğul Mesud Barzani ile sürüyor. Mossad, [Mesud] Barzani'ye Avrupa kahvelerinde çekler vererek bu desteği sürdürüyor. Kitapta Mesud Barzani'nin, İsrail'e gizlice giderek yardım istediği de yazılıyor. Bu ilişkiler sürüyor ve anlaşılıyor ki daha da sürecek... Gizli yollarla sürecek, açık yollarla sürecek... İlgi belli... İlişki de belli.

Kürt ayaklanmasının en hızlı günlerinde, olaydaki "İsrail parmağı" ile ilgili bilgiler Türk basınından *Tercüman*'a da yansımıştı. İlgili haberde şöyle deniyordu:

> Irak'taki ayaklanmaları yakından izleyen Ankara, Kürtler'in İsrail tarafından desteklendiklerini belirledi ve dikkatini Tel Aviv'deki gelişmelere de kaydırdı. Kuzey Irak'taki iç savaşın arkasında İsrail gizli örgütü Mossad'ın da parmağının bulunduğu, İsrail'in Kürt Devleti'ni desteklediği belirlendi. Edinilen bilgilere göre askeri istihbarat, İsrail'in Kürt Devleti'nin kurulmasını fiilen desteklediğini gösteren verileri hükümete sundu. İsrail'in Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti kurulması konusuyla, Mossad kanalıyla öteden beri ilgilendiği belirtildi.[276]

İsrail Dışişleri Bakanı David Levy aynı sıralarda Amerikalılar'ın Kuzey Irak'a yaptığı yiyecek yardımını değerlendirirken, "ABD'nin Kürtler'e yiyecek yardımı yapmasının olsa olsa, aç karnına değil de tok karnına ölmelerine yarayacağını, ABD'nin Kürtler'e yiyecek yerine silah yardımı yapması gerektiğini" söylemişti.

Daha 1970'li yıllarda İsrailliler ile yakın ilişkilere giren, hatta Turan Yavuz'un ifadesiyle "Mossad merkezlerinden çıkmayan" Mesud Barzani, babasının yolunu izledi ve Körfez Savaşı sırasında gizlice İsrail'e giderek yardımı "tazeleme" talebinde bulundu. İsrail, bu öneri üzerine Kürt peşmergelerle "aktif bir işbirliğine" girmenin yollarını araştırmaya başladı. Ancak İsrail'in elini tutan konu Kürtlerle sınırı olan bir üçüncü ülkenin "ciddi yardımına" gereksinimi olmasıydı. Bölgeye yığılması gereken silah ve mühimmat için ne Türkiye, ne İran, ne de Suriye uygundular. Bu nedenle İsrail, Barzani'ye para yardımı yapmaya ve bir yandan da ABD'yi Kürtler'e yardım konusunda sıkıştırmaya başladı.

Ancak ilerleyen dönemde, İsrail, aynı 1960'lı ve 70'li yıllardaki gibi, yani doğrudan kendi askeri uzmanlarıyla Kuzey Irak'taki Kürt hareketine destek vermeye başladı. Hayfa Üniversitesi'nden Dr. Amatzia Baram, bu gerçeği kabul eden, ancak elden geldiğince önemsiz göstermeye çalışan makalesinde şu satırları yazıyor:

> ... Ancak 1991-92'den bu yana Kürt kampının en güçlü iki bloğunun liderleri Mesud Barzani ve Celal Talabani İsrail ile en azından dolaylı olarak diyalog kurmaktadırlar. 1992 yılından beri her iki Kürt liderinin de bölgelerinde ufak bir İsrailli ekibi barındırdıkları yolunda bir takım söylentiler vardır.[277]

İsrail'in Kuzey Irak'taki Kürt gruplar, özellikle de Barzani güçleri ile olan ilişkileri hakkında üsttekine benzer kaçamak yorumların dışında çok somut bilgiler çıkmadı ortaya. Ancak bu durum, ortada bir bilgi olmayışından değil, bu bilgilerin ortaya çıkarılmak istenmeyişinden kaynaklanıyordu daha çok. Türkiye'de bile, İsrail'i ideolojik nedenler yüzünden ideal bir müttefik olarak gören çevreler, bu bağlantıyı gizleme gayreti içine girdiler.

Nezih Tavlaş'ın Mossad ve Barzani arasındaki ilişkileri anlatan makalesinin başına gelenler, bunun bir örneğiydi. Tavlaş'ın makalesi, yazıyı kendilerine götürdüğü *Sabah* gazetesi yönetimi tarafından "ilgisiz" olduğu gerekçesiyle reddedildi. Bunun üzerine makaledeki bilgileri Uğur Mumcu "Gözlem" adlı köşesinde 7 Ocak 1993 tarihinde yayınladı, fakat bu yazıdan 17 gün sonra da faili meçhul profesyonel bir bomba ile hayatını yitirdi.

Dahası, Mumcu suikastından bir süre sonra ortaya çıkan bir MİT belgesinde, eylemin Mossad tarafından görevlendirilen bir GADNA timi tarafından düzenlendiği yazılıydı. Mumcu suikastı ile ilgili bu Mossad bağlantısı, daha sonra Uğur Mumcu'nun ağabeyi Ceyhan Mumcu tarafından da dile getirilecekti.[278] *Cumhuriyet* gazetesi ise, ölümünden sonra Mumcu'nun eski yazılarını tek tek yayınlamasına karşın, "Mossad ve Barzani" başlıklı sözkonusu yazıyı, nedendir bilinmez, es geçti...

Mossad-Barzani ilişkilerini anlatan Nezih Tavlaş 'ın makalesi, strateji dergisi *Avrasya Dosyası*'nın Sonbahar 1994 sayısında yayınlandığında ise, sonuç *Avrasya Dosyası*'nın ilgili sayısının toplatılması oldu.

Barzaniler ve İbraniler

Şimdiye dek Irak'taki Kürt hareketi, özellikle de bu hareketin liderliğini yürüten Barzani aşireti ile İsrail'in arasındaki işbirliğinin siyasi boyutunu inceledik. Ancak bunun yanında bu işbirliğinin bir de sosyolojik bir boyutu vardır; Irak'ın kuzeyinde yüzyıllardır yaşamakta olan Kürt Yahudileri, iki taraf arasında önemli bir akrabalık bağı kurar.

Bu ilginç konu, Dr. A. Medyalı ismiyle kaleme alınan *Kürdistanlı Yahudiler* adlı kitapta ayrıntılı biçimde incelenir. Kitap, Kürtler ile Yahudiler arasındaki tarihsel ilişkiye dikkat çekmekte ve bu noktadan hareketle bu iki halkın Ortadoğu'da "müttefik" olmaları gerektiğini öne sürmektedir. Bu dahiyane sonuç, İsmail Beşikçi'nin *Kürt Aydını Üzerine Düşünceler* adlı çalışmasından yapılan bir alıntıyla, kitabın henüz başında şöyle anlatılır:

> Kürtlerin Ortadoğu'da Yahudiler'e karşı düşmanlık hisleri beslemesinin hiçbir yararı yoktur. Kürtler Yahudi toplumuyla daha sıcak ilişkiler kurmak durumundadırlar. Yahudi toplumunun demokratik kurumlarını görmezden gelemezler. Yahudi toplumu Ortadoğu'da Kürtler'in doğal ittifakçısıdır.[279]

Kürt Yahudilerinin büyük bir bölümü, Mossad'ın 1950'li yıllarda düzenlediği "Ezra ve Nehemya Operasyonu" ile İsrail'e getirilmişlerdir. Ancak yine de iki halk arasındaki geleneksel ilişki kopmaz. İsrail'e gelen Iraklı Ya-

hudiler, Kürt kimliklerini de bir yandan muhafaza ederler. İsrail'de yaşayan Kürt kökenli Yahudiler tarafından kurulmuş olan İsrail'deki Kürt Yahudiler'i Ulusal Örgütü'nün (The National Organization of Kurdish Jews in Israel) başkanlığını yapmış olan Haviv Şimoni, 1973 yılında yapmış olduğu bir açıklamayla, İsrail'de 90.000 "Kürt" bulunduğunu açıklamıştır.[280]

Gazeteci yazar Pamela Kidron ise, 1988'de kaleme aldığı bir makalesinde "İsrailli 150.000 Kürt"ün varlığından söz etmektedir. A. Medyalı'nın kitabına göre ise, "günümüzde İsrail'de, Kürdistan kökenli yaklaşık 200.000 kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir."[281] Yona Sabar'ın *The Folk Literature of the Kurdistani Jews* adlı kitabında da Kürt Yahudileri ile ilgili 60'ın üzerindeki kaynaktan ayrıntılı bilgi verilir. Tüm bunlar, bugün İsrail'de ciddi bir Kürt Yahudisi varlığından söz edilebileceğini göstermektedir

Dahası, bu Kürt Yahudileri, Irak'taki Kürtler konusunda da oldukça hassastırlar. Türk Yahudileri'nin yayınladığı *Şalom* gazetesinin yazdığına göre, İsrail'deki Kürt Yahudiler'i Ulusal Örgütü başkanı Haviv Şimoni, Nisan 1991'de İsrail Dışişleri Bakanı David Levy ile görüşerek ABD'nin Kürt yanlısı tutumunu daha da arttırması için istekte bulunmuştur. Kuruluş sözcülerinden Aharun Sariy ise, biraz iddialı bir rakam öne sürerek, İsrail'de tahminen 1 milyon Kürt Yahudisi bulunduğunu söylemiştir.[282]

Bu "etnik" bağlantı, Barzaniler ile Yahudiler arasına kültürel ve geleneksel bir yakınlık katmaktadır. Ancak daha da ilginç bir şey vardır. Kürt Yahudileri, Barzani aşiretinin de bir parçasıdırlar! Dahası, Barzani aşireti, çok sayıda "ünlü haham" çıkaracak kadar dindar bir Yahudi kimliğini içermektedir. *Kürdistanlı Yahudiler* adlı kitap, bu Barzani hahamları şöyle anlatır:

> 16. ve 17 yüzyıllarda Kürdistanlı hahamlar tarafından yazılmış olan çeşitli belgeler ve elyazması kitaplar, genel olarak Kürdistanlı Yahudilerin başta dinsel olmak üzere, sosyal ve ekonomik yaşantıları hakkında ayrıntılı bilgilerin yanısıra Kürdistan'la ilgili bazı dolaylı bilgiler de içermektedir. Bu dönemlerde kimi Yahudi toplulukları Kürdistan halklarının genel yoksulluk tablosu içinde yer alırlarken, öte yandan özellikle ünlü Barzani Ailesi'nden gelen hahamlar Kürdis-

tan'ın birçok yerinde dinsel çalışmalar ve eğitim için merkezler kurmuşlardı. Bu dini merkezler Mısır ve İsrail gibi uzak yerlerden bile öğrenci kabul ediyorlardı.[283]

Barzaniler'in Yahudi kimliğinin doğal bir sonucu olarak, Kürt Yahudileri de kendi geleceklerinin Barzaniler'e bağlı olduğunu düşünürler. Bu nedenle, Barzani önderliğindeki Kürt hareketinin 1975 yılında yenilgiye uğramasının ardından, İsrail'in de kolaylaştırıcı müdahaleleriyle bir grup Kürt Yahudisi İsrail'e göç etmiştir.[284]

Barzani kimliğinin içerdiği bu Yahudi faktörü, hem Molla Mustafa Barzani'nin hem de oğlu Mesud Barzani'nin İsrail'le olan ilişkilerinde önemli rol oynamıştır kuşkusuz. Kürt Yahudileri de, belirgin bir biçimde Barzani hareketinin ön saflarında yer almışlardır. (En son, 16 Nisan 1996'da Ankara'ya gelip üst düzey yetkililerle görüşmeler yapan "Mesud Barzani'nin sağ kolu" Evair Barzani'nin İsrail pasaportlu bir Kürt Yahudisi oluşu oldukça dikkat çekicidir.)

ABD'nin Kürt Devleti Hedefi

Önceki sayfalarda ABD'nin Saddam'a karşı giriştiği Körfez Savaşı'nın gerçekte büyük ölçüde İsrail'in telkinleriyle ve İsrail'in tezine uygun bir biçimde geliştiğini görmüştük. Körfez Savaşı sonrasında Kuzey Irak'ta patlak veren Kürt isyanı ve ABD'nin bu konudaki politikası da yine Yahudi Devleti'nin beklentilerine uygun olarak gelişti. Saddam, tam İsrail'in istediği biçimde "dişleri sökülerek" yerinde kalmış, ancak öte yandan İsrail'in onyıllardır hayalini kurduğu Kürt Devleti'ne yol verecek olan ayaklanma kuzeyde başlamıştı.

Amerikalılar baştan beri, bu niyetlerini pek belli etmek istemeseler de, Kuzey Irak'ta bağımsız bir Kürt oluşumu, kısacası bir Kürt devleti kurmak hedefindeydiler. Nitekim Körfez Savaşı sırasında bunun için epeyce çaba da göstermişler, Kuzey Iraklı Kürtleri ayaklanmaları için silahlandırmışlardı. Turan Yavuz'un yazdığına göre, Amerika sözkonusu silah yardımını açıktan açığa değil, geleneksel yöntemini kullanarak aracılar yoluyla yapmıştı: Jim

McDonald adlı ABD Hava Kuvvetleri'nden emekli bir albayın kurduğu silah şirketi, ABD yönetiminden aldığı direktifle Kürtler'e bol miktarda silah vermişti.[285] Amerikalılar aynı sıralarda da bölgeye Türkiye üzerinden soktukları ve parasız dağıttıkları binlerce transistörlü radyo aracılığı ile sık sık "ayaklanın" mesajları vermişlerdi. CIA tarafından kurulan VOFİ Hür Irak'ın Sesi Radyosu'nun Körfez Savaşı sırasında Irak Kürtleri'ne yaptığı sözkonusu yayında şu tür cümleler kullanılıyordu: "Ayaklanın. Zaman geldi. Bu sefer müttefikler sizi yalnız bırakmayacaktır... Her kalp atışınızda bizler yanınızdayız. Ne yaparsanız, neye karar verirseniz, sizi desteklemeye devam edeceğiz."[286]

Amerikalılar'ın açıkça belli etmedikleri niyetlerini ortaya çıkaran bazı küçük olaylar ve "anı"lar da vardı. Türk basınından Güneri Civaoğlu'nun savaş günlerinde Suudi Arabistan'da yaşadığı bir olay, bunların biriydi. Civaoğlu, olayı daha sonra şöyle anlatmıştı:

> Körfez Savaşı sırasında Dahran'daydım. Orada beni Amerikan kuvvetlerinin bulunduğu binanın üst katlarından birinde çok iyi Türkçe bilen bir Albay ve Yarbay'ın odasına aldılar. Daha evvel *Sabah*'ta bu köşemde yazmıştım... O Albay ve Yarbay haritanın Kuzey Irak yörelerinde avuçlarını gezdirmişler ve 'burada savaş bitecek, geri çekileceğiz. Saddam'a da o yöreyi yasaklayacağız... Saddam'ın bıraktığı silahlara, havaalanlarına, cephaneliklere yöredeki Kürtler el koyacaklar. Orada bir Kürt devleti kurulacak. Sizden toprak isteyecekler... Ya vereceksiniz barış olacak... Ya da vermeyeceksiniz savaşacaksınız' demişlerdi.[287]

Ancak, bilindiği gibi, ABD'nin Körfez Savaşı'nın hemen sonrasında izlediği politika, bu denli radikal bir "Kürtçü" politika olmadı. Aksine, Bush yönetimi, Saddam'ı dize getirdikten sonra Kürtler'e destek vermek konusunda oldukça mütereddit ya da en azından ihtiyatlı davrandı. Bu yüzden Kuzey Irak'taki Kürt isyanı Saddam tarafından kısa sürede bastırıldı ve Kürtler Türk sınırına yığıldılar. Bunun ardından da bilindiği gibi Çekiç Güç Türkiye'ye konuşlandırıldı ve ancak bu sayede Türkiye'ye sığınan Kürtler yeniden Kuzey Irak'a dönebildiler. İlerleyen ay ve yıllarda ise ABD kararlı ancak ağır bir tempoda destek verdi bu bölgede oluşan *de facto* Kürt

Devleti'ne.

Bu tabloyu yorumlayanların çoğu da, "ABD bölgede bir Kürt Devleti istemiyor, eğer isteseydi bunu Körfez Savaşı'nın ardından Kürtlere güçlü bir destek vererek kolayca yapabilirdi" şeklinde özetlenebilecek bir argüman öne sürdüler. Bunlara göre, ABD'nin Kürt politikası, bir Kürt Devleti'ne yönelik bilinçli ve kararlı bir senaryoya dayanmıyordu ve daha çok bir "politikasızlık" şeklindeydi.

Oysa ABD'nin savaş sonrasında ortaya koyduğu sözkonusu tavrın bir politikasızlık sonucunda değil de, çok bilinçli bir politika sonucunda ortaya çıkan bir tavır olduğunu düşünmek mümkündür. Çünkü ABD'nin Körfez Savaşı'ndan hemen sonra Saddam'a karşı ayaklanan Kürtleri desteklemekte gösterdiği ihtiyat, Kürtler konusundaki bir tereddütten değil, Şiiler hakkındaki kaygılardan kaynaklanmaktaydı.

Saddam'ın ordularının bozgunu üzerine ayaklanan muhalifler, yalnızca ülkenin kuzeyindeki Kürtleri değil, aynı zamanda güneyindeki Şiiler'i de içeriyordu. Bağdat yönetimi, bu iki cephede birden fiili çatışma halindeydi. Dolayısıyla, Kürtler'e verilecek büyük bir Amerikan desteği, ister istemez Şiiler'i de başarıya götürecekti. Şii demek aynı zamanda "İran etkisi" demek olduğu için de, ABD Saddam'ın ayaklanmaları bastırmasını bekledi.

Bu ilk kargaşa geçtikten sonra bu iki bölgeye yeniden el atacak ve ilan ettiği uçuşa kapalı bölgelerde—36. paralelin kuzeyi ve 32. paralelin güneyi—Kuzey ve Güney Irak'ı Saddam'ın ordularından koruyacaktı. Ama bu kez, bu iki bölgedeki bu iki muhalif hareket Amerikan kontrolüne alınmış oluyordu. Ve bu Amerikan kontrolü, Kuzey Irak'taki Kürt hareketini adeta bir oksijen çadırı içinde özenle besleyip-büyütürken, aynı yardımı Şiiler'den esirgeyecek, aksine Güney Irak'ı İran etkisinden temizleme amacını güdecekti.

Kısacası, Körfez Savaşı'nın ardından hemen bir Kürt Devleti kurulmamasının nedeni, "İran etkisi" korkusuydu. Hatta bu İran etkisinin, yalnızca Şiiler arasında değil, bizzat Kuzey Irak'ta da kök salmasından korkuluyordu. Nitekim ABD, Körfez Savaşı'ndan sonra kendisini bu etkiden arındırılmış bir Kürt Devleti kurma hedefine adayacak, hatta gerekirse sırf bu etkiyi bertaraf

etmek için Kürt Devletine giden yolda taktik geri adımlar atacaktı. (1996'da Celal Talabani'nin İran'a yakınlaşması üzerine ABD destekli Barzani'nin Saddam'la işbirliğine gitmesi bu durumun en somut göstergesi olacaktı, ilerde daha ayrıntılı olarak ele alacağız.)

Peki ABD'yi bu "İran etkisi"ne karşı bu kadar hassas davranmaya yönelten etken neydi?

Yine aynı adres; İsrail. İran'ı kendisine yönelik en büyük tehdit olarak gören Yahudi Devleti, Kürt Devleti projesini bu tehdidi göz önünde bulundurarak gerçekleştirmeye ve gerekirse bu projeyi geçici olarak bekletmeye hazırdı. Oded Yinon'un 1982 tarihli raporu Irak'ın kuzey, orta ve güney olarak üçe bölüneceğini öngörmüştü, ama Tahran'daki rejim nedeniyle çoktan bu bölünmenin güney kısmından vazgeçilmiş, kuzeydeki kısım ise ancak bu rejime avantaj sağlamadığı sürece desteklenir hale gelmişti.

Turan Yavuz, ABD'nin Körfez Savaşı sonrasındaki politikasında İsrail'in sözkonusu yaklaşımının etkisini şöyle anlatıyor:

> 1960'lardan bu yana Irak'taki muhalefet ile gizli temaslarını sürdüren, hatta Molla Mustafa Barzani ve yetkililerini neredeyse maaşa bağlayan İsrail, Körfez Savaşı sonrası Irak'a yönelik yeni bir tedirginlik içine girmişti... Şimdi tedirginlik ayaklanmaların başarıya ulaşması konusunda idi. Kuzey'de Kürt ayaklanmasının başarıya ulaşması, Güney'de Şii ayaklanmasının da başarıya ulaşması anlamına geliyordu. Güney'de Şiilerin kontrolü ele geçirmeleri ve İslami köktendinciliğin yayılması, İsrail için Saddam'ın Scud füzelerinden daha tehlikeli bir gelişme idi. Bu yüzden İsrail tarafından Washington'a yönlendirilen mesaj trafiği de Washington'ın ayaklanmaları desteklememesi ve Irak'ın toprak bütünlüğünün parçalanmasına izin verilmemesi şeklindeydi.[288]

Ve doğal olarak bu yaklaşım, Saddam'ı da Bağdat'ın vazgeçilmez hakimi olarak tescil ediyordu. Kısacası, Saddam, 1980'li yıllardaki misyonunu, yani İran'a karşı "taşeron" işlevini korumaya devam edecekti. Kürt Devleti ise, bu stratejik yaklaşım içinde, yani bir İran etkisine izin vermeden ve hatta İran etkisine karşı bir rol ifa edecek şekilde büyütülecekti.

Newsweek Eylül 1992'de "A Dangerous Game in the Gulf: If Iraq is Dismembered, Who Will Stand up to Iran" (Körfez'de Tehlikeli Oyun: Irak Parçalanırsa, İran'a Karşı Kim Duracak?) başlıklı haberinde bu konuyu vurgulamış ve İsrail lobisinin önemli ismi Martin Indyk'in "Irak parçalandığında güneyinin İran'ın kontrolüne geçmesinden endişeliyiz" şeklinde özetlenebilecek açıklamalarını aktarmıştı.[289]

1991 yılında şekillenen manzara buydu. Aynı stratejik değerlendirme, ilerleyen dönemde de devam etti. *Sabah*, Kasım 1996'daki bir haberinde şöyle yazıyordu:

> ... Ortadoğu'da aşırı İslamcı akımların giderek güçlenmesi de, Washington'daki gözle görünür değişimin önemli bir nedeni. Amerikalı yetkililer, Beyaz Saray'da son dönemini geçirecek olan Bill Clinton'ın büyük hızla silahlanan İran'ı, Irak'tan daha büyük bir tehdit olarak gördüğünü ifade ediyorlar. Amerika'nın Saddam Hüseyin'i Tahran yönetimine karşı koz olarak kullanacağı tahmin ediliyor. Bu arada İsrailli bazı gruplarla gizli temaslarda bulunduğu bilinen Irak lideri Saddam Hüseyin'in, Suriye ve İran'dan önce Netanyahu yönetimi ile ilişkilerini geliştirebileceği tahmin ediliyor.[290]

Saddam sözkonusu İran tehdidine karşı ayakta tutulurken, öte yandan, Körfez Savaşı'nı izleyen yıllarda, bilindiği gibi çok ihtiyatlı bir biçimde Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti embriyosu oluşturuldu. Türkiye'ye konuşlandırılan Çekiç Güç'ün şemsiyesi altında Kuzey Irak'taki Kürt hareketi giderek gelişti ve bir devlet için gerekli olan altyapıyı tamamlamaya başladı. Bu gelişimi destekleyen en önemli güç ise ABD'ydi.

Ancak bilindiği gibi ABD'nin dış politikası farklı çıkar ve baskı gruplarının etkileriyle şekillenir. Dolayısıyla Kürt Devleti projesinin ABD tarafından desteklendiğini söylemek, yalnızca yüzeysel bir yorum olacaktır. Daha derinlemesine bir analiz yapmak için, sözkonusu projenin ABD'deki hangi grup ya da gruplar tarafından desteklendiğine bakmak gerekir.

Şimdi bunu birlikte yapacağız. Washington'a göz atacak ve Kürt Devleti projesinin orada en çok kimler tarafından savunulduğunu inceleyeceğiz. Karşılaşacağımız adres ise tanıdıktır: Ortadoğu'daki varlığını tehdit altında

gören ve bu tehditten kurtulabilmek, Hıttin Korkusu'nu aşabilmek için tüm bölgeyi etnik temellere göre irili ufaklı devletlere bölmek hedefinde olan İsrail.

YEDİNCİ BÖLÜM

Washington'da Newroz

Uzun yıllar *Cumhuriyet*'in Washington muhabirliğini yapan Ufuk Güldemir, bu gazetenin 17 Temmuz 1992 tarihli bir haberinde şöyle yazıyordu: "Son günlerde Washington'da fikir babası İsrailli politikacı Ariel Şaron olan, ama zaman içinde akademisyen ve stratejistler tarafından geliştirilmiş, zenginleştirilmiş, Amerika'da belli bir çevrenin ilgi duyduğu bir tezden söz ediliyor: Kürt Devleti tezi."

Evet, Kürt Devleti tezinin önde gelen mimarlarından biri Ariel Şaron'du. Daha doğrusu, İsrail'in onyıllardır hedeflediği bu projeyi 1980'li yıllarda gündemin en üst sıralarına taşıyan kişiydi Şaron. Sağcı Likud partisinin "Lübnan Kasabı" lakabını taşıyan bu şahin politikacısı, kendisine 1982'deki Lübnan işgali fırsatını vermiş olan Lübnan İç Savaşı'ndan aldığı ilhamla Irak'a yönelmiş ve aynı iç savaş senaryosunu orada da görmek istemişti. Bunun anahtarı da Kürt Devleti projesiydi.

Ariel Şaron'un 80'li yıllarda gündemde tuttuğu bu tez, 1991'deki Körfez Savaşı'ndan sonra çok daha büyük bir popülarite kazandı. Kuzey Irak'ta önceki bölümde ele aldığımız siyasi gelişmeler yaşanırken, Batılı başkentlerde, özellikle de Washington'da, bu bölgede kurulabilecek bir Kürt Devleti hakkında tartışmalar başladı. Ve Ufuk Güldemir'in yazdığı gibi, nedense ABD'de "belirli bir çevre" ilgi duyuyordu bu projeye. Bu çevrenin üyelerinin neredeyse tümünün ortak özelliği ise, İsrail'le bağlantılı oluşlarıydı.

Turan Yavuz da *ABD'nin Kürt Kartı*'nda bu konuya değinerek şöyle yazmıştı:

> Kürt sorunu bilhassa Körfez Krizi ile birlikte ABD Kongresi'nin gündemine girmekle birlikte, Rum ve Ermeni lobilerinin aksine, Yahudi lobisinin desteğini alarak ortaya çıkmıştır. İsrail'in Ortadoğu'da son derece zayıflamış bir Irak istemesi ve Körfez Savaşı boyunca Saddam Hüseyin'in İsrail'e Scud füzelerini göndermesi, ABD Kongresi'nde Yahudi lobisinin Kürt ayrılıkçılığını desteklemesine neden olmuştur.[291]

Türk basınının satır aralarında yayınlanan bazı yazılar, yine bu konuda aydınlatıcıydı. 1993 yazının sıcak günlerinden birinde, Mümtaz Soysal da, *Hürriyet*'teki "Açı" başlıklı köşesinde Kürt sorununa değinmişti. Soysal, sorunun ardındaki uluslararası boyuta dikkat çekerken, bir de Washington'da kurulmuş olan bir think-tank'in kendisini bir Kürt devleti kurmaya adamış olduğundan söz ediyordu. Washington Institute for Near East Policy (Yakın Doğu Politikası İçin Washington Enstitüsü) adlı bu kuruluş, Soysal'ın aldığı ve yazısında aktardığı bilgilere göre, kurulmasını hedeflediği Kürt Devleti'ne Türkiye'nin Güneydoğusu'nu da dahil etme hesapları yapıyordu.

Kısa adı WİNNEP olan sözkonusu kuruluşun Kürt sorununa olağanüstü bir hassaslık gösterdiği ve sorunun ancak bağımsız bir Kürt devleti kurularak çözümlenebileceğini savunduğu, başka kaynaklarda da sık sık vurgulandı. Örneğin Cengiz Çandar da bir yazısında WİNNEP'in Kürt devleti kurma çabasına değindi. Çandar, WİNNEP'in "Irak: Amerikan Politikası için Müstakbel Adımlar" adlı raporundan yola çıkarak, bir Kürt devletinin yolda olduğunu ima ediyordu. "... Adı geçen think-tank'in (WİNNEP) de Amerikan Ortadoğu politikasının belirlenmesindeki ağırlığı tartışılmaz" diyen Çandar, kurumun yayınladığı raporda Kuzey Irak'taki Kürt hareketinin desteklenmesinin savunulduğunu hatırlatıyor ve rapordan, "Irak muhalefetinin şemsiye örgütü Irak Ulusal Kongresi'ne, onunla temas düzeyini yükselterek ve ona bölgesel ve uluslararası destek sağlayarak, desteği arttırmak" maddesini aktarıyordu.[292]

Peki neden bu think-tank Kürt sorunuyla bu denli yakından ilgileniyor ve daha da önemlisi, sorunun çözümünün—açıkça söylemese de, Türkiye topraklarının bir bölümünü de kapsayan—bir Kürt devleti kurulmasından geçtiğini iddia ediyordu?

WİNNEP: AİPAC'in Bir Kolu

Arap-İsrail sorununa İsrail yanlısı olarak değil, tarafsız bir şekilde yaklaşılmasını savunan *Washington Report on Middle East Affairs* dergisinin Mart 1993 sayısında WİNNEP'e oldukça geniş bir yer ayırıldı. Haberin başlığı şöyleydi: "Clinton's Indyk Appointment: One of Many from Pro-Israel Think Tank" (Clinton'ın Indyk Ataması: İsrail Yanlısı Think Tank'ten Bir Atama Daha). Yazıda Clinton'ın Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Ortadoğu Danışmanlığı masasına Martin Indyk'i atamasının, "İsrail yanlısı think-tank'ten yapılan sayısız transferin yeni bir örneği" olduğu söyleniyordu. Çünkü Martin Indyk, İsrail lobisinin en ünlü isimlerinden birisiydi. İsrail'in ABD'deki resmi lobi kurumu olan AİPAC'in (American-Israel Public Affairs Committee) araştırma müdürlüğü yapmış, İsrail eski Başbakanı Yitzhak Şamir'in medya danışmanlığı işini yürütmüştü. Avusturalya doğumlu bir Yahudi olan Indyk, Sudan ve İran'ın "terörist devlet" ilan edilmesinde oynadığı büyük rolle de dikkatleri üzerine çekmişti. Nitekim Indyk, sözkonusu Ortadoğu Danışmanlığı'na atandıktan sonra da İsrail-yanlısı çizgisini koruyacak ve İran ile Irak'ın aynı anda sıkıştırılmasını öngören "dual containment" (çifte kuşatma) stratejisini geliştirecekti. Indyk, bunun ardından 1995 başında Clinton tarafından Amerika'nın İsrail Büyükelçisi olarak atandı.

Indyk'in önemli icraatlarından biri ise 1985 yılında, AİPAC'in yöneticiliğini yapmış Los Angeles'lı bir Yahudi olan Barbi Weinberg ile birlikte Ortadoğu konusunda strateji üretecek bir think-tank kurmuş olmasıydı. Washington Report'un "İsrail yanlısı" olarak tanımladığı bu kurum, Washington Institute for Near East Policy (WİNNEP) idi, yani az önce Kürt Devleti hesapları yaptığına değindiğimiz think-tank.

Kurumun İsrail lobisiyle olan ilişkisi, daha doğrusu İsrail lobisinin bir uzantısı olduğu o kadar belliydi ki, Washington civarında "AİPAC'in bir kolu" olarak tanımlanıyordu. Örgütün kurulduğu yıl seçilen 11 kişilik yönetim kurulunda, 6 kişi AİPAC'in üst düzey yöneticisiydi.

Washington Report'un bildirdiğine göre, kurumun İsrail bağlantısı her geçen gün daha da güçlenerek devam etmişti. Başlangıçta sadece üç kişi

istihdam edebilen enstitüde artık en aşağı 30 civarında uzman, araştırmacı, yönetici çalışıyordu. Kısa zamanda büyüyen enstitünün yıllık bütçesi 750 bin dolar civarındaydı ve bu bütçe büyük ölçüde Yahudi lobisinin ve Yahudi cemaatinin bağış ve yardımlarından geliyordu.

Enstitünün Indyk ve Weinberg dışındaki üyeleri de oldukça ünlü ve kurumun İsrail bağlantısına uygun isimlerdi. *Washington Report*, bu isimleri şöyle tanıtıyordu: "Amerikan tarihinin en İsrail yanlısı Dışişleri bakanı" olarak tanımlanan George Schultz; eski NATO genel sekreteri General Alexander Haig; "İsrail'in uzun vadeli destekçilerinden" BM eski temsilcisi Jeane Kirkpatrick; Mossad ajanı David Kimche ve İsrail Başbakanı'nın terör danışmanı Amiram Nir'le bağlantılı çalışan Reagan'ın mahkum olmuş eski Ulusal Güvenlik Konseyi danışmanı Robert McFarlane; Kissinger Şirketler Topluluğu'ndan Lawrence Eagleburger; Bush yönetiminde Dışişleri Danışmanlığı yapan Yahudi asıllı Dennis Ross; ABD'nin eski İsrail büyükelçisi Samuel Lewis; eski Savunma Bakanlığı yardımcılarından Yahudi asıllı "Karanlıklar Prensi" Richard Perle; askeri yorumcu Edward Luttwak; eski Başkan yardımcılarından Siyonist örgüt B'nai B'rith üyesi Walter Mondale; *US News and World Report*, *Atlantic Monthly* ve *The New York Daily News* gibi yayınların sahibi Mortimer Zuckerman; Yahudi lobisinin kontrolündeki yayın organlarından *The New Republic*'in yayıncısı Martin Peretz; Carter dönemindeki iç politika danışmanı ve İsrail için yapılan lobi çalışmalarının lideri Stuart Eizenstat; Bush yönetimindeki Yahudi asıllı Ulusal Güvenlik Konseyi Ortadoğu danışmanları Richard Haas ve Aaron David Miller...

Washington Report'un da vurguladığı gibi bu isimlerin en büyük ortak özellikleri İsrail yanlısı görüş ve icraatlarıyla tanınmalarıydı. Zaten yarısına yakını—Barbi Weinberg, Martin Indyk, Dennis Ross, Samuel Lewis, Martin Peretz, Richard Haass, Aaron David Miller, Richard Perle—Yahudiydi. Kuruma üye olmasa da, çalışmalarına katkıda bulunan kişiler arasında da ilginç bir isim daha vardı: "Tarihin Sonu" teziyle ses getiren Francis Fukuyama. WİNNEP'in bir diğer ünlü Yahudi üyesi ise, son zamanlarda Türkiye hakkındaki provokatif açıklamalarıyla ses getiren ve "bir kısım medya"ya

akıl hocalığı yapan Alan Makovsky idi.

Washington Report, ayrıca kurumun "Kissinger bağlantısı" üzerinde de durmuştu. George Schultz'la birlikte "İsrail çıkarlarını en çok savunan Dışişleri Bakanı" ünvanını taşıyan Kissinger, *Washington Report*'un deyimiyle, İsrail taraftarı kurumlar arasındaki ilişkiyi koordine eden kilit isimlerden biriydi. "Sağ kollarından birini", Lawrence Eagleburger'ı Washington Institute for Near East Policy'e üye yapan Kissinger, *Washington Report*'un haberine göre, bu bağlantıyı kullanarak kurum üzerinde etki kurmuş durumdaydı.

Özetle, Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti kurulması fikrinin ABD'deki en önde gelen savunucusu olan kurum, tam anlamıyla İsrail güdümlüydü. Yahudi Devleti'nin Kuzey Irak dağlarında Barzani ile kurduğu ilişkiler, Washington'da da WİNNEP'in stratejik çalışmaları ile destekleniyordu.

Clinton'ın Ortadoğu Politikası

WİNNEP'in İsrail'e yakınlığını inceledik. Ama asıl önemli olan, bu kurumun, Clinton yönetiminin Ortadoğu politikasına neredeyse ipotek koymuş olmasıydı. Gelmiş geçmiş ABD Başkanları içinde İsrail'e en yakın olanı olarak tanımlanan Clinton, WİNNEP'in İsrail güdümlü politikalarını onaylamaya hazırdı. Öyle ki WİNNEP'in Kürt konusunu öncelikli gündem maddesi olarak benimsediği ve ABD yönetimine yerleştirdiği üyeleriyle bu konunun üzerine gideceği, Clinton'ın 1992 seçimlerini kazandığı sıralarda hemen belli olmuştu. O sıralar *Hürriyet*'in Washington muhabiri olan Sedat Ergin şunları yazıyordu:

> Demokratik aday Bill Clinton'un seçim zaferinden en çok hoşnut olan kesimlerin arasında ABD'deki Yahudi lobisi de yer almaktadır. ABD'deki Yahudi Lobisi'nin en güçlü kuruluşu olan AIPAC'in (American Israeli Public Affairs Committee) Başkanı David Steiner, geçenlerde 'Little Rock'ta (Clinton'ın karargahı) pek çok adamımız var. Yeni yönetime adamlarımızı sokacağız' yolundaki sözlerinin yer aldığı teyp bandının basına yansıması üzerine istifa etmek zorunda kalmıştır.

> AIPAC'in 'adamları'ndan biri de Washington'un önde gelen Ortadoğu uzmanlarından Martin Indyk'tır. İlginçtir ki, ABD'nin saygın araştırma kuruluşlarından (Think Tank) Carnegie Endowment'ta geçen hafta düzenlenen ve 'Kürt Sorunu'nun da ayrıntılı bir şekilde tartışıldığı 'Irak toprak bütünlüğünü koruyabilir mi?' konulu panelde en önemli müdahalelerden biri Martin Indky'ten gelmiştir. Washington'daki bir başka nüfuzlu araştırma kuruluşu, Washington Institute for Near East Policy'nin direktörü olan Indyk, ABD yönetiminin Irak'ın toprak bütünlüğünü savunan geleneksel çizgisini eleştiren bir yaklaşımla 'Irak'ın toprak bütünlüğünü sorgulayan bir politikanın hatası ne olabilir ki' diye sormuştur.[293]

Indyk, Irak'ın toprak bütünlüğünü sorgulamanın hikmetlerinden söz ederken, bir başka ilginç gelişme de Washington'da Barzani yanlısı Irak Kürtleri'nin düzenlediği Newroz kutlamasında yaşanmıştı. Newroz halayı çekenlerin arasında bir de ilginç isim vardı. Sedat Ergin, bir başka yazısında olayı şöyle anlatıyordu:

> Newroz kutlamaları Washington'daki Crystal City Sheraton Oteli'nin balo salonunda düzenlendi. Sahnede asılı duran Molla Mustafa Barzani'nin resmi, Barzani isminin manevi ağırlığını kuvvetli bir şekilde hissettirmekteydi. Gecenin sonuna doğru eğlence tam bir cümbüşe dönüştü. Halay çekenler arasında Kongre Danışmanları Musevi Lobisi'nin en güçlü örgütü AIPAC'in eski direktörü Morris Amitay da bulunuyordu.[294]

İlginç bir durumdu şüphesiz: İsrail'in ABD'deki en güçlü temsilcisi olan AİPAC'in eski direktörü, işi gücü bırakmış, Newroz kutlamalarında Barzani aşireti ile halay çekiyordu. Aynı anda Martin Indyk, Irak'ın bölünmesinin faydalarından söz ediyor, başkanlığını yaptığı Washington Institute for Near East Policy de bir Kürt devleti kurmak için hesaplar yapıyordu. Kısacası, Ortadoğu'da bir Kürt devleti kurmak için kolları sıvayan Washington'daki odaklar arasında en başta İsrail'in ABD'deki uzantıları geliyordu.

Morris Amitay'ın Amerikan Yahudi basınının önemli dergilerinden biri olan *Washington Jewish Weekly*'de yayınlanan "Self-Determinasyon: Kürt-

ler Hala Bekliyor" başlıklı yazısındaki şu satırların amacı oldukça açıktı: "... Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Rusya'ya dağılmış olarak yaşayan 20 milyon kadar Kürt, bağımsız devletlerini kurma imkanını bulamamıştır... Kürtler'e self-determinasyon hakkı tanınmadıkça, Orta Doğu'da huzursuzluğun ve isyanların devamı kaçınılmazdır."[295]

Clinton yönetiminin daha iş başına yeni geldiği sıralarda verdiği görüntü, İsrail'in Ortadoğu çıkarlarına ve bu arada doğal olarak Kürt sorunundaki hedeflerine uygun bir politika çizileceğini gösteriyordu. Nitekim ilerleyen yıllarda da böyle oldu. Ortadoğu politikasını WİNNEP üyelerinin ve benzeri İsrail yanlısı stratejistlerin kontrolüne veren Clinton yönetimi, ısrarlı bir biçimde Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti'nin altyapısını kurmak için çabaladı. WİNNEP'in bu amaca yönelik çalışmalarından biri de Mike Amitay'ın öncülüğünde Washington'da kurulan Kürt Enstitüsü oldu.

Bu arada sözkonusu müstakbel Kürt Devleti'nin koruyucu şemsiyesi olan Çekiç Güç'ün Türkiye'deki tüm muhalefete rağmen yerinde kalmasına bu nedenle özen gösterildi. Bazı yorumcular, Çekiç Güç tarafından korunan bölgenin petrol içermediğini, pek bir stratejik öneme de sahip olmadığını vurguluyorlar ve buna dayanarak da ABD'nin bir Kürt Devleti kurdurma peşinde olmasının mümkün olmadığını öne sürüyorlardı. Yarı yarıya haklıydılar: Petrolden ve Amerikalılar'ı ilgilendirebilecek başka her hangi bir şeyden yoksun olan Kuzey Irak, Amerikan ulusal çıkarları açısından değerli bir bölge değildi gerçekten. Ama bu, ABD'nin burayla çok yakından ilgilendiği ve kendi eliyle müstakbel bir Kürt Devleti'nin taşlarını döşediği gerçeğini değiştirmiyordu. ABD, kendisinin değil ama İsrail'in çıkarları için bu işi yapıyordu çünkü.

Bu yorum ilk başta pek çok kimseye garip gelebilir ve ABD'nin kendi çıkarına rağmen İsrail'in çıkarlarını koruduğu iddiasını "realpolitik"in temel kuralına aykırı bulabilirler. Ama durum, konuyu inceleyen pek çok Amerikalı siyasi yorumcu tarafından da vurgulandığı gibi, tam da budur. Çünkü ABD'nin İsrail'e olan bağlılığı, realpolitik sınırlarını aşmaktadır ve eski Başkan Yardımcısı George Ball'un deyimiyle bir "tutkulu ilişki" haline dönüşmüştür.[296]

Amerikalılar'ın Türkiye'de Çekiç Güç konusunda yapılan ağır eleştirilerin hiç birine ses çıkarmazken, RP lideri Necmettin Erbakan'dan gelen ve Çekiç Güç'ü İsrail'le ilişkilendiren bir yoruma aşırı derecede saldırgan ve küstah bir çıkışla karşılık vermeleri, belki de bu tutkulu ilişkinin bir yansıması olarak kabul edilebilir.[297]

Özetle, Clinton yönetimi Ortadoğu'da bir Kürt Devleti oluşturmaya yönelik bir politika izliyordu ve bu politikanın ardındaki asıl faktör de İsrail ve onun lobisiydi. Olayın en önemli yanı ise, bu Kürt politikasının ucunun Türkiye'ye dokunmasıydı. Hem de yine İsrail'in eliyle.

Amerika'nın Sesi Radyosu'nun İlginç Yayınları

Bilindiği gibi, Kürt sorununun siyasi boyutu her ne zaman gündeme gelse, ABD, bu konuda Türkiye'nin yanında olduğunu ve Türkiye'ye yönelen bölücü terörü hiç bir şekilde desteklemediğini, aksine şiddetle kınadığını açıklar. Aynı üslubu İsrail resmi ağızlarından da duymak mümkündür. İsrailliler, İkitelli'deki "İsrail'den çok İsrailci"lerin arada bir ortaya attıkları "İsrail teröre karşı bize yardımcı olacak" şayialarını nazikçe reddederler belki, ama Türkiye'nin terörle mücadelesini haklı bulduklarını hep vurgularlar.

Benzer açıklamaları güney ve doğu sınırımızdaki iki komşu ülke de yaparlar, ama medyada bunların iki yüzlü açıklamalar olduğuna dair yaygın bir düşünce vardır. Buna karşın ABD-İsrail cephesinden gelen açıklamaların iki yüzlü olabileceği ihtimalini hiç göz önünde bulundurmazlar.

Oysa farklı düşünmek için önemli nedenler vardır. Bunlardan biri, Amerika'nın Türkiye'nin Güneydoğu'suna yaptığı radyo yayınlarıdır. Çünkü, Amerika'nın Sesi Radyosu'ndan, ABD'nin ayrılıkçı terör konusunda takındığı sözde "Türkiye yanlısı" tavırdan çok farklı olarak, ayrılıkçı terörü destekleyen yayınlar gelmiştir şimdiye dek. Türkiye'nin ise, konuyla ilgili haberi veren *Milliyet* yazarı Nur Batur'a göre, çok uzun süre bundan haberi olmamıştır:

> Amerika, 22 Nisan 1992'den bu yana, yani 16 aydır, Güneydoğu'ya 5 ayrı frekanstan her gün bir saat Kürtçe yayın yapıyor. Türkiye ise

"devekuşu misali" kendi kabuğuna kapanmış, öyle kısır bir tartışma içinde ki, bu yayından habersiz, izlemiyor bile... Amerika'nın Sesi Radyosu'ndan Kürtçe yayın yapılması tartışması iki yıl öncesine rastlıyor. Bu öneriyi o günlerde Amerikan Senatosu Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Senatör Clairborne Pell gündeme getiriyor... Pell'ın öyle bir danışmanı var ki, Kongre'de kendisini Kürt sorununa adamış bir kişi olarak tanınıyor... 16 ay önce 15 dakika olarak yayına başlayan Amerika'nın Sesi Kürtçe Servisi son birkaç aydır bir saate çıkarmış durumda. Yayında iki önemli değişiklik var. Birincisi, artık yayın Güneydoğu Anadolu'da konuşulan Kırmançi lehçesiyle yapılıyor ve yayın saatleri de akşam üzerine alınmış durumda. Böylece yaygın dinleme imkanı yaratılıyor. Yayında önce PKK eylemleri ve çatışmalarla ilgili haberler veriliyor. Kullanılan deyimler de son derece ilginç ve önemli. Güneydoğu Anadolu'dan "Türkiye Kürdistanı" diye söz ediliyor. PKK tanımlanırken de "Türk Peşmergeleri", "soreşker" (yiğit savaşçı) deniyor. Ama daha da ilginci "serhilde" sözcüğü. Bu Kürtçe'de "başkaldıran" anlamına geliyor ve PKK kendi eylemlerini tanımlarken "serhildan ayaklanma" tabirini kullanıyor. Haberler verilirken de hem Anadolu Ajansı hem de PKK'nın yayın organı olan Kürt Haber Ajansı ile *Özgür Gündem* gazetesine dayanıyor Amerika'nın Sesi.[298]

Amerika'nın Sesi Radyosu'nun sözkonusu yayını yoruma yer bırakmayacak kadar açıktı kuşkusuz. Terör örgütü açıkça destekleniyordu. Nitekim bu ABD'nin daha önce de kullandığı bir yöntemdi. Önceki bölümde değindiğimiz gibi, ABD aynı yöntemi Kuzey Irak'taki Kürt ayaklanmasını kışkırtmak içinde kullanmıştı. CIA'nın Kuzey Irak'a yönelik olarak kurduğu VOFİ (Voice of Free Iraq) adındaki Hür Irak'ın Sesi Radyosu, Kürtlere "ayaklanın, zaman geldi, bu sizin en önemli gününüz olacak" mesajları vermişti. CIA, bu mesajın muhataplarına ulaşması için de gerekli özeni göstermiş, Türkiye üzerinden Kuzey Irak'a binlerce transistörlü radyo yollamıştı.[299]

Amerika'nın Sesi Radyosu'nun bu ilginç yayınlarıyla ilgili bir başka bilgi ise M. Ali Birand ve ekibinin hazırladığı "32. Gün" programında ortaya çıkmıştı. Ermenistan sınırları içindeki bir Kürt köyünü ziyaret eden Mithat Bereket, köy sakinlerine Türkiye'deki Kürtlerin durumu hakkında ne bil-

diklerini sorduğunda yaklaşık şöyle bir cevap almıştı: "Türk Devleti, Kürtler'e karşı katliam uygulamaktadır, ancak buna karşın Kürt ayaklanması boyun eğmemektedir." Bu söylenenler, Türkiye'deki ayrılıkçı terör örgütünün kullandığı üslubun aynısıydı. Olayın en ilginç yanı ise Mithat Bereket'in, Ermenistan'da yaşayan bu Kürtler'in bu yanlış bilgileri nereden aldıklarını sormasıyla ortaya çıkıyordu. Köylüler, bu "inci"leri, hergün Kürtçe yayın yapan ve dikkatle izledikleri Amerika'nın Sesi Radyosu'ndan öğreniyorlardı!...

Sözkonusu yayınlar 1993 yazında Türkiye'nin gündemine geldi ve muhtemelen de Türkiye'nin gösterdiği tepki karşısında ABD tarafından içeriği değiştirildi. Ancak bu durum, ortaya ilginç bir tablo çıkarıyordu: ABD, sürekli olarak Türkiye'yi destekler mesajlar verirken, bir yandan da Türkiye'nin Kürt sorununu kışkırtmak için gizli yollar kullanıyordu anlaşılan. Nitekim bu durum, sonra ABD'nin Med TV'ye verdiği destek ve Çekiç Güç'ün terör örgütüne yaptığı gizli yardımlarla daha da belirgin bir hale geldi.[300]

Bu yayının ardında ABD'deki hangi çevrelerin bulunduğu ise daha da ilginç bir konuydu. Önceki sayfalarda İsrail'in WİNNEP gibi Amerikalı uzantılarının, Türkiye'nin Güneydoğusu'nu da kapsayan bir Kürt devleti planları içinde olduğuna değinmiştik. Acaba Amerika'nın Sesi Radyosu'nun da böyle bir İsrail bağlantısı olabilir miydi?

Sorunun cevabı için bu yayınların kim tarafından başlatıldığına bakmak gerekiyordu. Nur Batur'un bildirdiğine göre, sözkonusu Kürtçe yayınların ardındaki isim, Kürt hareketiyle olan ilişkisine 4. bölümde de değindiğimiz Amerikalı senatör Clairborne Pell'di. Ve ne ilginçtir, Clairborne Pell, İsrail lobisinin sadık hizmetkarlarından biriydi. *Washington Report* dergisinin editörü Richard Curtiss, *Stealth PACs: Lobbying Congress for Control of US Middle East Policy* (Gizli Lobiler: ABD'nin Ortadoğu Politikasının Kontrolü İçin Lobicilik) adlı kitabında, Pell'in bu özelliğini özellikle vurgular. Siyaset yorumcusu Kimberly Lifton ise *Detroit Jewish News*'te yazdığı bir makalede Pell hakkında şöyle demektedir: "İsrail'in önde gelen Demokrat dostlarından biri de Rhode Island Senatörü Clairborne Pell'dir.

Pell, 1960'da seçildiğinden bu yana İsrail'in ısrarlı ve sadık bir destekçisi olmuştur."[301]

Stealth PACs kitabında Clairborne Pell'in, sadece 1990 yılında AİPAC ve ona bağlı İsrail lobilerinden 153.600 dolar "bağış" aldığı da bildirilir.[302] Pell'in İsrail lobisiyle olan olağanüstü yakın ilişkisi, İsrail lobisi hakkındaki en önemli kaynaklardan biri olan Kongre üyesi Paul Findley'in *They Dare to Speak Out: People and Institutions Confront Israel's Lobby* (Konuşmaya Cesaret Ettiler: İnsanlar ve Kurumlar İsrail Lobisiyle Karşı Karşıya) adlı kitabında da vurgulanır.[303]

Clairborne Pell, Amerika'nın Sesi Radyosu'nun Kürtçe yayınından sonra da aynı konuyla ilgilenmeye devam etti. Özellikle de İsrailli dostlarının desteğiyle ve kimi zaman onlarla birlikte. 1994 yazında, ayrılıkçı terör örgütünün kurmak istediği "sürgünde Kürt hükümeti" çalışmalarına destek verdi.[304] Ağustos başında Washington'da bir Kürt Derneği toplantısı düzenlenmiş ve sürgünde Kürt hükümeti kurulması ve Kürtlerin yaşadığı bölgelerde bir Kürdistan Devleti temelinin oluşturulması çağrısı yapılmıştı. Toplantıya iki de önemli Amerikalı katılmıştı: Senato Dışilişkiler Komisyonu Başkanı Clairborne Pell ve Amerikan Kongresi bünyesindeki Helsinki Komisyonu üyesi Mike Amitay, İsrail lobisinden bir Yahudi...

Bu arada ilginç bir bağlantı da, Amerikan hükümetinin Foreign Broadcast Information Service (FBIS) adlı bülteninde yayınlandı. Buna göre, Güneydoğu'da eylem yapan ayrılıkçı terör örgütünün lideri ile, David Adolph Korn adlı Amerikalı bir diplomat arasında uzun süredir devam eden bir mektup diplomasisi vardı. Bu "gayrıresmi diplomasi" ilişkisinin kahramanı olan Korn'un kimliği ise yine oldukça ilginçti. Korn bilinçli bir Amerikan Yahudisiydi ve daha önce büyükelçi olarak atandığı Moritanya'da Yahudi olduğu için hükümet tarafından istenmeyen adam ilan edilmişti.[305]

WİNNEP'in Kürt Devleti planları, AİPAC'in Newroz halayları, Amerika'nın Sesi Radyosu'nun bölücü yayınları, terör örgütü lideriyle yazışmalar yürüten Amerikalı Yahudiler... Tüm bu parçalar birbirlerine eklendiğinde ortaya oldukça önemli bir tablo çıkıyordu. Tablo, Amerika'da Kürt ayrılıkçılığına destek veren önemli çevreler olduğunu ve bu çevrelerin de büyük öl-

çüde İsrail ile ilişkili olduğunu gösteriyordu. Dahası, bu Kürt ayrılıkçılığı, yalnızca Kuzey Irak'ı değil, biraz daha üstü kapalı da olsa Türkiye'yi de hedef alıyordu.

Nitekim Kuzey Irak'ta gelişecek ayrılıkçı bir Kürt hareketinin, hele bir Kürt Devleti'nin Türkiye'yi etkilemeyeceğini düşünmek mümkün değildir. Bu iki bölge coğrafi ve demografik yönden birbirine çok benzer özelliklere sahiptirler ve birinde gelişecek siyasi bir oluşum kaçınılmaz olarak diğerini de etkileyecektir. Bu nedenle Kuzey Irak'ı bağımsız bir Kürt Devleti'ne dönüştürmek isteyen tüm girişimlerin dolaylı olarak Türkiye'nin toprak bütünlüğünü de hedefleyen birer tehdit olduğunu gözden kaçırmamak gerekir.

Kuzey Irak'ı bir Kürt Devleti'ne dönüştürmek isteyen yegane güç ise İsrail'dir. (ABD'nin İsrail'den ayrı olarak böyle bir hedefi yoktur; Suriye ve İran gibi komşu ülkeler ise kendi içlerindeki Kürt azınlıklardan duydukları tedirginlik nedeniyle bu tür bir parçalanmaya karşıdırlar.) Nitekim bir Kürt Devleti kurmak için çaba gösteren Batılı isimlere bir göz attığımızda, nedense İsrail bağlantılı isimlerin, özellikle de Yahudiler'in büyük bir yoğunlukta olduklarını görürüz.

Kürtler ve Yahudiler

Üstte WİNNEP'ten söz ederken Kürt sorununu kışkırtan çeşitli İsrail bağlantılı isimlere değinmiştik. Bunları çoğaltmak mümkündür.

Bu isimlerin en ünlülerinden biri, yıllardır "Türk dostu" olarak tanıtılan Richard Perle'dir. Bir Yahudi olan Perle'nin İsrail'e olan sadakatine ve buna paralel olarak Kürt sorununa olan ilgisine 4. bölümde değinmiştik. Öyle ki Perle, 1980'lerin başında Amerika'da yeni yeni oluşan "Kürt lobisi"-nin önde gelen isimlerinden biriydi. Perle'nin bu misyonu ilerleyen yıllarda da devam etti. Başında bulunduğu—ve Türkiye tarafından ABD'de lobi yapmak için kiralanan—International Advisers Inc. adlı lobi şirketi, "Kürtlerin self-determinasyonu"nu dilinden düşürmeyen üyelere sahipti. Bunların başında da önceki sayfalarda Newroz kutlamalarındaki neşesine değindiğimiz eski AİPAC direktörü Morris Amitay geliyordu. Uzun süre Kongre üyeliği ya-

pan ve "Dış İlişkiler Komitesi üyesi olmak istiyorum, çünkü o zaman İsrail'e daha iyi destek verebilirim" sözünün sahibi olan Stephen Solarz da piyon Kürt devleti projesinin önemli destekçilerinden biri oldu her zaman.

Bunun yanısıra eski ABD Ankara Büyükelçisi, Carnegie Endowment Başkanı ve "Mossad ajanı" Morton Abramowitz; 1987-1989 arası B'nai B'rith başkanlığı yapmış Yahudi lobisinin etkili isimlerinden Morris Abram; CIA Ortadoğu analizcisi Ellen Laipson; Al Gore'un Senato'daki dış politika danışmanı Leon Fuerth; Pentagon Türk masasından B'nai B'rith üyeleri Harold Rhode ve Paul Goble; Ted Kennedy'nin dış politika danışmanı Nancy Soderberg; Savunma Bakanlığı sekreteri Fred Ikle gibi İsrail bağlantıları güçlü Amerikalı Yahudiler de hep piyon Kürt devleti projesinin önemli destekçileriydiler.

Bu üstte sayılan isimler arasında Abramowitz'in üzerinde durmakta yarar var. İsrail ve Mossad'la özel bir yakınlığı olan Abramowitz, Türkiye'ye büyükelçi atanmadan önce yollandığı bazı ülkelerden kovulmuştu. Mısır, Malezya ve Pakistan Abramowitz'in ülkelerine büyükelçi olarak gönderilmesine karşı çıkmışlardı. Her üç ülkenin Washington'a bildirdikleri gerekçe şuydu: "Sözkonusu kişi CIA ajanıdır. Görev yaptığı ülkelerin içişlerine müdahale etmeyi alışkanlık haline getirmiştir. İstemiyoruz!" Morton Abramowitz kriz ülkelerinin büyükelçisi olarak tanınıyordu. Abramowitz'in kriz çözme yöntemi ise, Tayland örneğinde olduğu gibi, darbe planlamaya kadar gidebiliyordu. Ankara'daki görevinden sonra Ortadoğu ile ilgili Carnegie Endowment'ın başına geçen Abramowitz, Ankara'ya da ABD Dışişleri Bakanlığı istihbarat ve Araştırma Müsteşar yardımcılığı görevini bırakarak gelmişti. Abramowitz burada CIA, FBI, SIA, DIA gibi ABD'nin haberalma örgütleri arasında koordinasyonu sağlıyordu. Abramowitz, aynı zamanda ABD'de 208 numaralı komitenin üyesiydi. Komite ABD'nin üçüncü dünya ülkelerindeki operasyonlarıyla yakından ilgileniyordu. Bu ülkelerde gizli ve açık ilişkiler kurup çalışmalar yürütüyordu.

Terör örgütünün taktik ateşkesi sırasında Kuzey Irak'ta bulunan Abramowitz, Kürt hareketinin önemli destekçilerindendi. *Foreign Policy*'nin

1993 yaz sayısında Türkiye'nin parçalanacağı gibi cüretkar bir iddia ortaya savurarak ve Kürt sorununun da kendi haline bırakılamayacağını belirterek ilginç mesajlar vermişti.

Abramowitz'in konuyla ilgili ilginç bir girişimi ise, ABD'deki Yahudi "Türk dostları"nın gerçek niyetleri konusunda önemli ipuçları vermişti. 1994 yılının Haziran ayında Washington'da Türkiye'yi de yakından ilgilendiren bir toplantı düzenlenmişti. Toplantıyı Abramowitz yönetecekti. İlginç olan toplantıya Türkiye'den bazı milletvekillerinin yanısıra, bölücü terör örgütünün de temsilcilerinin çağrılmış olmasıydı. Türk basınında "PKK ile aynı masada" gibi manşetlerle verilen haberlere göre, bu "tesadüfi" karşılaşmanın iki taraf arasındaki "müzakereler"in başlangıcı olması hedeflenmişti. Toplantı son anda iptal edildi ama bazı gerçekleri de gün ışığına çıkardı. ABD'nin niyeti, Mümtaz Soysal'ın da zaman zaman belirttiği gibi, "büyük ağabey" ve "uzlaştırıcı" rolü oynayarak Türkiye'nin bölünmesine çanak tutmaktı. Abramowitz gibi İsrailli beyinlerin yardımıyla gerçekleşecek "bölünme", İsrail'in Kürt Devleti hedefinin de gerçekleşmesi anlamına gelirdi kuşkusuz.

Kürt sorununu kışkırtma heveslisi Yahudiler yalnızca bu ünlü isimlerle sınırlı değildi. Al Gore'un dış politika ile ilgili Yahudi danışmanı Leon Fuerth de Washington çevrelerinde Kürt hareketine yakınlığı ile ünlenen bir kişiydi. Helsinki İzleme Komitesi'nin Türkiye'deki 1992 yılı Newroz olaylarını izlemesi için gönderdiği komitenin raportörü olan Amerikalı Yahudi David E. Nachman'ın "Kürt'ten çok Kürtçü" raporu, Andrei Saharov'un Yahudi eşi Yelena Bonner'in "Kürtlere yaptıklarından dolayı Ankara'nın bombalanması" talebi ve bir başka Yahudi Daniela Mitterand'ın uluslararası Yahudi lobisini de arkasına alarak, Kürt ayaklanmasına verdiği açık destek de anlamlı gelişmelerdi. Yelena Bonner'in Mazzini'den aktardığı "her ulusa bir devlet" ilkesi ise İsrail'in böl-yönet stratejisinin farklı bir anlatımıydı. Fransa'nın eski Ankara Büyükelçisi Yahudi Eric Rouleau'nun, Council on Foreign Relations'ın (CFR) yayın organı olan *Foreign Affairs* dergisinin yaz 1993 sayısında Kürt ayrılıkçılığına desteğini sunarken yaptığı kehanet de ilginçti doğrusu: "Bu gidişle

Türkiye'nin eski Yugoslavya'nın bugün bulunduğu duruma düşmesi uzak bir olasılık değil..."

Kürt-Yahudi ilişkileriyle ilgili ilginç bir gelişme de, 1994 Nisanı'nda İsrail'de yaşandı. Kudüs'te bir "İsrail-Kürdistan Dostluk Derneği" kuruldu. ABD'de yayınlanan *The Kurdistan Review* adlı derginin verdiği habere göre, derneğin amacı, "İsrail kamuoyunda Kürt halkına ve onun verdiği self-determinasyon mücadelesine destek sağlamak"tı.

Ama nedense İsrail'in ve Yahudiler'in Kürt sorununu kışkırtmaya bu denli istekli olduğu gerçeği bir türlü gündeme getirilmiyordu. "Bir kısım medya" bu konuya değinmekten özenle kaçınıyordu. Oysa arada sırada öyle skandallar patlak veriyordu ki, gözardı etmek mümkün olmuyordu.

Bu skandallardan birisi, 24-26 Ocak 1994 tarihlerinde Başbakanlığa bağlı "Politik Psikolojik Merkez" tarafından organize edilen "Türkiye'de Terörizm Olgusunun Psikolojik Açıdan Değerlendirilmesi" konulu toplantıda yaşandı. Toplantıya ABD heyetinden Prof Dr. Norman Itzkewitz ve Prof Dr. Joseph Montvile adlı iki Yahudi akademisyen katılmıştı. Skandal, bu iki kişinin toplantı sırasında Türkiye'nin Güneydoğusu'nu "Kürdistan" olarak nitelendirmeleriyle patlak verdi. Ancak bir tek dönemin RP TBMM Grup Başkanvekili Şevket Kazan gerekli sağduyu göstererek konuyu gündeme getirdi. Kazan toplantıya katılan Amerikalılar'ın CIA ajanı olmakla birlikte iki tanesinin de Yahudi asıllı olduğuna dikkat çekiyordu. Kazan toplantının İsrail Cumhurbaşkanı'nın Türkiye'yi ziyareti ile aynı tarihte yapılmış olmasının bir rastlantı olmadığını bildiriyor ve "bu planlı bir düzenlemenin sonucudur. Amerikalı uzmanların dinleyiciler arasında yer alması gerekirken başkanlık divanında oturmaları Türk milleti ve Türk hükümeti açısından onur kırıcıdır" diye konuşuyordu.

Gerçekten de iki Yahudi "uzman"ın Türkiye'nin Güneydoğusu'nu "Kürdistan" olarak nitelediği anda İsrail Cumhurbaşkanı Ezer Weizmann'ın Güneydoğu'yu geziyor olması ilginçti. Ayrıca bu iki "eşanlı" olayın yanına bir üçüncü garip olay daha katıldı. Weizmann'ın Ankara'da kaldığı Sheraton otelinde dört Yahudi ilginç bir biçimde biraraya geldi. İsimleri tanıdıktı: Morton Abramowitz, "Karanlıklar Prensi" Richard Perle, İslami

fundamentalizm masallarından tanıdığımız Bernard Lewis ve B'nai B'rith'in önemli ismi, Pentagon'un eski Türk masası şefi Harold Rhode. Türkiye'de bir stratejik araştırmalar kurumunun think-tank oluşturulmasına yardımcı olan bu dört isim daha sonra da Kuzey Irak'a geçti. "Önemli temaslar" yapmak için.

Kürt sorununu kaşıyan bir başka önemli isim ise, sözde sorunu çözmek için ülkemize gönderilen Amerika'nın BM Daimi Temsilcisi Morris Abram'dı. "Çözüm"ü, çok açık ifade etmese de, "self-determinasyon"da gören Abram'ın önemli bir özelliği de yine İsrail bağlantılı bir Yahudi oluşuydu. 1987-89 yıllarında uluslararası Yahudi örgütü B'nai B'rith'in başkanlığını yürüten Abram, aynı zamanda da ABD yönetiminde büyük etki sahibi olan Council on Foreign Relations'ın üyesiydi.[306]

CIA'nın Ortadoğu Masası'nın Kürt sorunu için görevlendirdiği kişi ise Ellen Laipson'dı. Ve Laipson da konuyla ilgilenen diğer ünlü isimlerin taşıdığı özelliklere sahipti. Ufuk Güldemir, 1992'deki bir yazısında Laipson'ı şöyle tanıtıyordu:

> Adı: Ellen Laipson. Görevi: CIA'nın bir numaralı Ortadoğu analizcisi. Misyonu: Kürt sorunu. Laipson uzun yıllar Kongre Araştırma Servisi'nin Dış Politika ve Ulusal Güvenlik bölümlerinde çalıştı. Kongreden ayrıldıktan sonra CIA'nın "Ulusal İstihbarat Görevlisi" oldu. Laipson Ulusal İstihbarat Konseyi'nin Ortadoğu ve Güney Asya bölümünün başına getirildi. ABD'nin bu bölgelerde ne tavır alması gerektiğini Başkan'a öneren raporları Laipson yazıyor. CIA'nın ülke ajanlarından gelen bilgileri, ABD Dışişleri Bakanlığı telgraflarını süzgecinden geçirdikten sonra örneğin "Irak bölünmeli mi bölünmemeli mi" ya da "Irak'ta bir Kürt devleti kurulması Amerika'nın çıkarlarına mı değil mi" gibi sorulara yanıt arıyor. Laipson'ın titri, "Ulusal istihbarat Görevlisi". CIA'da bu titri taşıyanların sayısı hayli az. Laipson'dan önce bu koltukta oturan kişi Graham Fuller idi. Laipson şimdi gizli bir görevle Türkiye'ye geliyor ve Irak'a da geçecek. Misyonu, Kürt sorunu. Laipson, bir Musevi olarak gözlemleri elbette kendi etnik süzgecinden de geçecektir.[307]

İşte zaten Kürt sorununu kaşıyan ünlü isimlerin önemli bölümü bu

"etnik süzgecin" etkisiyle Kürt Devleti destekçileri haline geliyorlardı. Kuşkusuz bu etnik süzgeç hiç bir zaman açıkça ortaya konmuyor, yapılan yorumlar hep "ABD'nin ulusal çıkarları" çerçevesinde ifade ediliyordu. Oysa Kuzey Irak'ta bir Kürt Devleti'nin kurulması—ya da Martin Indyk'in ifadesiyle "Irak'ın toprak bütünlüğünün sorgulanması—ABD'nin değil, asıl olarak İsrail'in çıkarlarına uyuyordu. Yahudi Devleti, Amerika'nın Ortadoğu politikasını ipotek altına almanın verdiği güçle kendi Ortadoğu düzenlemesini yürütüyordu.

Washington'da çekilen Newroz halaylarının anlamı buydu..

S E K İ Z İ N C İ   B Ö L Ü M

Stratejik Aldatmalar

"Hile yoluyla savaşacaksın".
— İsrail Gizli Servisi Mossad'ın şiarı[308]

Kitabın şimdiye kadar geçen sayfalarında incelediğimiz bilgiler bize somut bir gerçeği göstermektedir. bugün Ortadoğu'da bir Kürt Devleti kurulmasını kendisine stratejik bir hedef olarak belirleyen yegane güç, İsrail'dir. Yahudi Devleti'nin, Kürtlerle işbirliği yapma ve onları siyasi bir otonomi için kışkırtma stratejisi, henüz 1930'lu yıllarda Siyonistler'in kurdukları bağlantılarla şekillenmiş, İsrail'in kurulmasından sonra da uygulamaya konmuştur. 1960'ların ortalarından bu yana, "Kürt kartı" ile oynayan dış güçler içinde bu işi en kararlı ve istikrarlı bir biçimde sürdüren ülke İsrail'dir. ABD'nin Kürtlerle olan ilgisi ise çoğunlukla Ortadoğu'daki müttefiklerine olan bağlılığı ile ilgilidir. Bu "has" müttefikler, 70'li yıllarda İran ve İsrail, daha sonra da yalnızca İsrail'dir.

Kuşkusuz İsrail'den başka diğer pek çok ülke Kürtlerin siyasi taleplerini bir koz olarak kullanma peşindedirler. Bu ülkeler, önem sırasına göre, Suriye, İran, Yunanistan, Rusya ve Ermenistan olarak sıralanabilir. Jeostratejik açıdan önemli olanları ise İran ve Suriye'dir. Ancak bir noktaya dikkat etmek gerekir: Bu iki ülkenin Kürt siyasi hareketleri ile olan ilişkileri, kesinlikle bölgede bir Kürt Devleti oluşturmaya yönelik olamaz. Çünkü her iki ülkenin de kendi içlerinde Kürt azınlıklar vardır ve her iki ülke de muhtemel bir Kürt Devleti'nin ister istemez kendi toprak bütünlüklerine de yönelen birer tehdit olacağının farkındadırlar.

Dolayısıyla bu iki ülkenin Kürt siyasi oluşumlarına verdikleri

destekler, ancak "taktik" destekler olabilir; İsrail'inki gibi uzun vadeli stratejik bir destek olamaz. Bir başka deyişle, bu iki ülke eğer birbirlerinin ya da bir üçüncü ülkenin içindeki Kürt sorununu kaşımaya kalkarlarsa, bu, mutlaka o ülkeden elde etmek istedikleri bazı tavizlerin birer sonucudur; o ülkeyi parçalamak gibi bir hedef peşinde olamazlar.

İran Şahı'nın 1970'li yılların ilk yarısında Irak'taki Kürt isyanına verdiği destek bunun en somut örneklerinden biridir. Şah, Barzani güçlerini Irak'ı parçalayıp bağımsız bir devlet kursunlar diye desteklememiştir. Aksine, bu tür bir sonuca aracılık etmekten şiddetle kaçınmıştır. Barzani'ye verdiği sınırlı desteğin tek amacı ise, Irak'ı Şatt-ül Arab nehrinin kullanımı hakkında bir tavize zorlamak olmuştur. Saddam'ın 1975'teki Cezayir Anlaşması ile bu tavize yanaşması ile de Şah'ın Barzani'ye verdiği destek anında kesilmiştir.

Kuşkusuz bu durumun Türkiye'ye gösterdiği önemli gerçekler vardır. Çünkü bugün Türkiye ciddi bir ayrılıkçı Kürt hareketi ile karşı karşıyadır ve Suriye ile İran, özellikle de Suriye, bu harekete destek vermektedir. Ve Türkiye de, bu duruma bakarak, bu iki ülkeye karşı sertleşme yolunu seçmekte, hatta bazı sızıntılara göre kimi zaman "savaş seçeneğini" bile değerlendirmektedir. Ve, işin en garip yanı, bu iki ülkenin Kürt sorunu konusundaki politikalarından duyduğu sıkıntının etkisiyle, gidip İsrail'le ittifak kurmaya yönelmektedir. Yani bölgede bir Kürt Devleti kurulmasını isteyen yegane ülkeyle...

Oysa unutulmamalıdır ki, sözkonusu iki ülkenin ayrılıkçı Kürt hareketine verdikleri—ya da İran düşünüldüğünde, "verdikleri söylenen"—destek, sadece taktik bir anlama sahiptir. Bu, sözkonusu iki ülkenin bir takım taktik düzenlemeler yoluyla "ikna" edilebileceği, bu ülkelerle bir uzlaşma sağlanabileceği anlamına gelir. Diplomasi, ülkelerin rasyonel tavizler vererek birbirleriyle uzlaşmaları temeline dayalıdır. Türkiye için de, eğer içi boş ve irrasyonel hamasi söylemleri bir yana bırakırsa, bu yol her zaman için makul bir çözümü barındırmaktadır.

Kısacası, Türkiye de bir tür "Cezayir Anlaşması" ile dillerden düşmeyen o iki "dış mihrak" ile uzlaşabilir. Dahası, böyle yapmakla da, kendisini

Kürt sorununun asıl uzun vadeli kışkırtıcısı olan İsrail'in eksenine sokmak gibi abes bir politikaya ihtiyaç duymaktan kurtulabilir.

Ancak Türkiye'yi bu yolu seçmekten alıkoyan bazı faktörler vardır. Bunların en başında, sözkonusu iki ülkenin Kürt sorunundaki rollerini kasıtlı bir biçimde abartan—öyle ki Kürt sorununu bu iki ülkenin komplosundan ibaret sayan—ve onlarla uzlaşma gibi bir ihtimali ısrarla yok sayan bir propaganda gelmektedir. En çok malum "bir kısım medya" tarafından seslendirilen bu propaganda, sözkonusu abartılardan sonra az önce değindiğimiz abes politikayı savunmakta ve Türkiye'nin istikametini İsrail'e doğru belirlemektedir. Suriye'nin İsrail ile Türkiye arasında sıkıştırılması ("sandviç stratejisi") ya da "Türkiye ile İsrail gibi iki çağdaş ve demokratik devletin" birlikte İran'a karşı cephe alması ("laik cephe stratejisi") gibi formüller içeren bu propagandanın sonucu ise sadece çözümsüzlüktür: Türkiye bu propaganda yüzünden taktik tavizler yoluyla uzlaşmadan alıkonmakta, öte yandan Kürt Devleti'nin yegane stratejik destekçisi ile işbirliği yapmaya sürüklenmektedir.

Dolayısıyla, sözkonusu propagandanın Türkiye'nin Ortadoğu stratejisinde çok önemli bir aldanışa neden olduğunu söyleyebiliriz.

Bu aldanışın kökenini araştırdığımızda ise ilginç bir durumla karşılaşırız. Çünkü bu aldanışı seslendirenler "bir kısım medya"dır belki, ancak bu aldanışı Türkiye'ye empoze eden, bir başka deyişle Türkiye'yi aldatan asıl güç İsrail'dir.

"Suriye Tehdidi" Hikayesi

17Aralık 1989 tarihli *Sabah* gazetesinde "İsrail Uyardı: Güney Komşularınıza Dikkat" başlığı ile manşetten haber yayınlanmıştı. Türk basınının İsrail'e en yakın gazetecisi olan Sedat Sertoğlu'nun İsraillilerle yaptığı görüşmeler üzerine hazırlanan haberde, şu cümleler yer alıyordu:

> İsrail Uyardı: Güneye Dikkat!... İsrailli uzmanlar Türkiye'nin Ortadoğuda 24 saatte herşeyin değişebileceği olasılığını unutmaması gerektiğini söylediler. Kimliklerinin yazılmaması şartıyla görüşlerini

> açıklayan İsrailli yetkililer, Kürt meselesi ve Atatürk Barajı nedeniyle Türkiye'nin başına bugünkünden çok daha ciddi dertler açılabileceğini kaydettiler... İsrailli yetkililer Hafız Esad yönetiminin Çin'den 80 adet 600 km. menzilli M 90 füzesi aldığını bunun için de 100 milyon doların üzerinde para ödediğini belirttiler ve bu füzelerin önemini şöyle anlattılar: "Yeni füzeler menzil uzunluğu nedeniyle Suriye topraklarının içerlerinde konuşlandırılabilirler. Sınıra getirip koyulmaları gerekmiyor. Bu nedenle bir savaş halinde Türk jetlerinin bu füzeleri tahrip etmesi için Suriye'nin içlerine hava hücumu düzenlemesi gerekecek. Yoksa füzeler Atatürk Barajı'na büyük hasar verecek güçte." Suriye'nin GAP için Türkiye ile savaşacağını belirten İsrailli uzmanlar "bu savaşta Türkiye, NATO ve Amerikan desteğini arkasında bulamayabilir, bunu unutmayın" dediler.

Kısacası, İsrailler, Türkiye'nin önüne büyük bir "Suriye öcüsü" koyuyorlardı. Bunu yapmak için kullandıkları kanal da o malum "bir kısım medya"ydı. Sözkonusu medya kesimi, ilerleyen ay ve yıllarda aynı konuyu düzenli bir biçimde işlediler. Başta üstteki haberin sahibi Sedat Sertoğlu—ve onun kontrolündeki *Sabah*'ın "Dünya Raporu" sayfası—olmak üzere, kimi zaman yine "İsrailli uzmanlar"ın beyanatlarına dayanarak kimi zaman da başka kaynaklardan Suriye'nin Türkiye açısından ne denli büyük bir tehlike olduğu anlatıldı sürekli. Bu ülke ayrılıkçı terör örgütünün en büyük hamisiydi, Türkiye'nin suyunda gözü vardı, hatta Hatay'ı bile kendi topraklarına katmayı planlıyordu. Suriye, yanına Yunanistan'ı ve terör örgütünü de alarak Türkiye'ye karşı "iki buçuk savaş stratejisi" geliştiriyordu.

Bu propagandanın yankıları o kadar büyüdü ki, zaman zaman Türk basınında hatta kimi siyasi ağızlarda "Suriye'ye karşı savaş" önerileri dile getirildi. Çetin Altan, "Suriye ile savaşalım" diye yazı bile yazmıştı. Sami Kohen, Ertuğrul Özkök, Yalçın Doğan gibi isimler de benzeri önerileri yazdılar. "Suriye'ye girersek kaç haftada Şam'ı alırız" gibisinden hayali savaş senaryoları basına sızdırıldı ve büyük manşetlerle yayınlandı.

Oysa ortada bu yaygaraya neden olabilecek bir durum yoktu. Evet Suriye rejimi el altından terör örgütünü destekliyordu, ama bunun "Türkiye'yi parçalamak" gibi bir amacı olamazdı. Bu destek, Şam'ın kendi iç

siyasi dengeleriyle, ve bir de Türkiye'den su konusundaki talepleri ile ilgiliydi. Hatay'ın ilhakı ile ilgili sözler ise, siyasi anlamda bir "tehdit" içermeyen ütopik "Kızıl Elma" hayalleriydi yalnızca.

Hele İsrailliler'in Türk basınına sızdırdıkları ve Şam rejiminin Türkiye'yi vurmaya hazırlandığını bildiren "istihbarat"lar, birer dezinformasyon ve kışkırtmadan başka bir şey değildi. Şam eski büyükelçisi Aydın Alacakaptan, Şubat 1996'da yaptığı uzun bir açıklamada bu gerçeği şöyle vurguluyordu:

> Ben 1980'de önceki yıla kadar başbakan olan, şimdi de Hafız Esad'a bağlı istihbarat birimlerinin koordinatörlüğünü yapan Abdülraif el-Kasım'la konuşuyordum. O zaman biraz tecrübesizdi. Konuşmamızda biraz açılınca bana "başımıza Kürt meselesini siz çıkardınız" dedi. Türkiye'de patlak veren sağ-sol, Alevi-Sünni, Türk-Kürt çekişmeleri yüzünden Suriye'nin de etkilendiğini hiç saklamadı. Oraya sağdan soldan kaçan Kürtlerin sayısı 2 milyonu bulmuş. Nüfusu zaten 13 milyon dolayında. Polis rejimi olan bir ülkede 2 milyonluk bir yabancı kitleyi idare etmesi lazım. Almanya gibi, Fransa gibi bir "modus vivendi"ye girmek zorunda onlarla. Uyuşturucu trafiğinde PKK'ya yardımcı oldukları muhakkak. Bunun ortaya çıkardığı bir artı değer var. Yani bir çıkar birliği var. Şam 2 milyon adamı idare edebilmek için Öcalan'ı himaye ediyor. Ama bunun Türkiye'yi parçalamak veya yıkmayı hedeflemesi gerekmiyor ki! Nasıl yıkacak Türkiye'yi? Olacak şey değil.
>
> Askeri açıdan Suriye savaşacak durumda değil. Eski SSCB döneminden Rusya'ya 16-17 milyar dolar borcu var. 1983'te ABD yardım ambargosu koydu. Ardından AB'nin koyduğu ambargo 1992'ye kadar devam etti. Suriye'nin kişi başına düşen milli geliri 1000 dolara düştü. Fabrikaları çok güç durumda. Durumları ancak Körfez Savaşı'ndan sonra ve Ortadoğu Barış Süreci ile düzelmeye başladı.
>
> Suriye'nin Türkiye sınırında bir tane askerini bile bulamazsınız. Bunun için Suriye'nin savaş konuşlandırmasını tamamen tersine çevirmesi lazım. Bu da öyle 15 günde olacak şey değildir. Kuzeyde önemli bir askeri yığınağı yoktur. Suriye'nin Türkiye'yi tehdit etme

imkanı yok denebilir. Hafız Esad'ın Türkiye'ye zarar vermeye kalkması için çaresiz bir durumda olması lazım.[309]

Kurmay Albay Yaşar Cihansız ise Suriye 'nin Türkiye'ye karşı savaş açmasının imkansızlığını maddeler halinde şöyle sıralıyordu:

1. Suriye'de Türkiye'ye kıyasla uzun süreli bir savaşı idame ettirecek insan ve hammadde kaynakları mevcut değildir.
2. Ülke ekonomisinin durumu kötüdür ve büyük oranda dış borcu bulunmaktadır.
3. Yakın gelecekte büyük bir "su" sıkıntısı yaşaması beklenmemektedir. Bugün için yeterli su potansiyeline sahiptir.
4. Silahlı kuvvetlerinin, ölçülebilir ve ölçülemez faktörleri açısından Türkiye'ye karşı bir üstünlüğü yoktur.
5. Silahlı kuvvetlerinin sahip olduğu harp silah ve araçları, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin envanterinde yer alan silahlara oranla teknolojik üstünlük taşımamaktadır.
6. GAP içinde tesis edilecek sulama kanalları, bölgenin muharebe sahası olarak kullanılmasına imkan vermeyecek ve silahlı kuvvetlerin harekatına engel oluşturacaktır.
7. Ortadoğu'da bugüne kadar yapılmış barış anlaşmalarına rağmen, bu ülkeye yönelik ABD önderliğinde yürütülen görüşmeler henüz sonuçlanmamıştır.
8. Su konusunda aynı fikri paylaştığı komşusu Irak'dan, Körfez Savaşı sonrası silahlı kuvvetlerinin çoğunu kaybetmiş ve halen BM ambargosunun devam etmesi nedeni ile destek bulması, yakın bir gelecek için mümkün görülmemektedir.
9. Ortadoğu bölgesinde ve dolayısıyla Suriye'de, tek adam iktidarına yönelik demokratik gelişmelerin artması, demokratik ortamın güçlenmesine yol açacak ve buna bağlı olarak liderin tek başına karar alması zorlaşacaktır.
10. 1990'lı yıllara kadar en büyük destekleyicisi olan eski SSCB'den almış olduğu desteği bugün için aynı ölçüde bulma olasılığı bulunmamaktadır.
11. Suriye'nin bölgede menfaatleri olan batılıların, kendi menfaatlerine zarar verilmemesi maksadıyla, sıcak savaşı hoş karşılamayacaklarını

(Körfez Savaşı'nda olduğu gibi) yönelik yaklaşımlarını dikkate alması gerekmektedir.[310]

Ve Yaşar Cihansız şöyle devam ediyordu:

> Kısaca birkez daha belirtmek gerekirse, Türkiye ile Suriye arasında yakın gelecekte sıcak savaş ihtimali bulunmamaktadır. Türkiye ile Suriye arasında su nedeni ile sahnelenmek istenen senaryonun; İsrail-Filistin-Ürdün bölgesindeki gerçek su sorununun, Türkiye-Suriye-Irak bölgesine, yani Fırat-Dicle havzasına taşınmak istenmesinden başka, şu an için gerçekçi bir diğer neden bulunmamaktadır.[311]

Yani Kurmay Albay'ın tespitine göre, Türkiye ile Suriye arasında yaratılan yapay gerilim, gerçekte daha aşağıda, İsrail taraflarındaki bir gerilimin yukarıya taşınmasından ibaretti.

Nitekim, "Suriye öcüsü" ile ilgili propagandaya malzeme olan istihbaratlar hep Batı Kudüs'ten ya da ABD'deki Yahudi lobisinden kaynak buluyordu. Örneğin, 20 Mayıs 1996 tarihli *Sabah*, şöyle yazıyordu: "Amerika'da yayınlanan bir rapora göre Suriye ve İran'ın ellerindeki füzeleri Türk ve İsrail kentleri ile Türkiye'deki Amerikan hedefleri için kullanma olasılığının çok yüksek olduğu vurgulandı." Amerika'da yayınlanan benzeri raporların ortak özelliği, hemen hepsinin İsrail bağlantılı kişi ya da kurumların kaleminden çıkmasıydı. İsrail'e yakınlığı bilinen Ankara eski büyükelçisi Morton Abramowitz, "Suriye tehdidi"ni dilinden düşürmeyen sözkonuşu kişilerin başında geliyordu.

ABD'deki Yahudi lobisinin etkili think-tank'i WİNNEP de işin içindeydi doğal olarak. WİNNEP'in Yahudi üyelerinden Daniel Pipes'ın çizdiği Suriye-Türkiye savaşı senaryosu, *Milliyet* muhabiri Yasemin Çongar tarafından Washington'dan şöyle bildiriliyordu:

> ABD'de Ortadoğu konularında etkin Washington Institute Near East Policy adlı Yahudi lobisine bağlı think tank kuruluşunun yayınladığı raporda, Suriye ve Türkiye arasında sınırda her an sıcak çatışma yaşanabileceği savunuldu. "Barış Sürecinin Ötesinde Suriye" adlı kitabı yakında yayınlanacak olan ve İsrail yanlısı görüşleriyle tanınan Ortadoğu uzmanı Daniel Pipes'ın imzasını taşıyan "Golan'ın ötesi:

> Suriye-Türkiye Çatışma Olasılığı" başlıklı raporda Hafız Esad yönetiminin Türkiye ile bir çatışmaya girmesinin İsrail ile yeni bir sürtüşme yaşamasından çok daha yüksek bir olasılık olduğu bildirildi.[312]

1996 Nisanı'nda Yahudi lobisinin "gür sesi" William Safire da *New York Times*'da yazdığı makaleyle savaş kışkırtıcılığına soyundu ve şöyle yazdı: "Türkiye İsrail ile birlikte Suriye diktatörü Esad'ın Şam'daki terörist eğitim kamplarını ve bölgedeki bütün merkez bürolarını tehdit etmeli. Ankara su musluklarını kısabileceğini de açıklamalıdır."[313] (Nitekim gerçekten de Safire'in yazısının yayınlandığı günlerde, Ankara'da, herhangi bir gerekçeye dayanmadan su musluklarının kapatılması ve Şam'a operasyon yapılması gündeme geldi.)

Buna benzer savaş çığırtkanlıkları, İsrail bağlantılı daha pek çok kaynakta ve çoğu zaman da doğrudan İsrailliler tarafından düzenli bir biçimde yapıldı. İsrailliler, bir taraftan Türkiye'ye ciddi bir Suriye tehdidinin var olduğunu telkin ediyor, öte yandan da "Suriye'ye gereken dersi verecek güce sahipsiniz" gibi "dolduruş"larla Türkiye'yi Şam'a karşı kışkırtıyorlardı. *Yeni Yüzyıl*, İsrailli "Suriye uzmanı" Moşe Maoz'la yapılan görüşmeyi şöyle aktarıyordu:

> Türkiye-Suriye ilişkilerini değerlendiren İsrailli Ortadoğu uzmanı Moşe Moaz: "Suriye'ye anladığı dilden cevap verin" dedi. Kudüs Üniversitesi Harry Truman Araştırma Merkezi Başkanı ve dünyanın önde gelen Suriye uzmanlarından biri olan Moşe Maoz "Türkiye o kadar güçlü ki Suriye'den çekinmenizi anlamıyorum. Türkiye Şam'a bazı askeri sinyaller gönderebilir" şeklinde konuştu.[314]

Tüm bu propagandanın doğal sonucu, Türkiye'de "Suriye tehdidine karşı İsrail'le yakınlaşma" düşüncesinin yaygınlaşması oldu. Bunun yanına bir de İsrail'i "ideolojik" yönden kendisine yakın hisseden çevrelerin etkisi eklenince, ortaya bir tür Türkiye-İsrail ittifakı çıktı. Yahudi Devleti'nin Nisan 1996'da Güney Lübnan'a düzenlediği—ve kadın ve çocuk ağırlıklı 104 sivilin İsrail topçusu tarafından bilinçli bir biçimde katledilmesiyle[315] gerçekleşen "Cana Katliamı"nı da içeren—Gazap Üzümleri operasyonunun hemen öncesinde imzalanan Askeri İşbirliği Anlaşması, bu ittifakın ilk somut a-

dımıydı. Türkiye'yi Arap dünyasının gözünde "İsrail'in suç ortağı" konumuna düşüren bu anlaşmaya daha sonra yeni anlaşmalar eklendi.

İsrail'le yapılan tüm bu anlaşmaların en önemli sonucu ise, Türkiye'nin Suriye ve İran'la olan ilişkilerini gerginleştirmesiydi. Çünkü anlaşmaların içeriği, "Suriye, İran ve Irak sınırlarında istihbarat" konusunu da kapsıyordu. Türkiye bu bölgelerde İsrail'in dinleme (wire tapping) ve erken haber alma sisteminden yararlanacaktı, ancak bu kanallarla elde edilen istihbarat İsrail'in de eline geçecekti.[316] Bu ise, elbette, Suriye ve İran açısından oldukça rahatsız edici bir gelişmeydi.

Kısacası ortada kısır döngü vardı: İsrail mahreçli yanıltıcı "istihbarat"larla "Suriye tehdidi" endişesine kapılan Türkiye, bu tehdide karşı çareyi yine İsrail'e yakınlaşmakta arıyordu. İsrail'e yakınlaştıkça da Suriye'nin—ve İran'ın—tedirginliği giderek artıyor ve Türkiye'ye karşı daha sert bir tavır alıyorlardı. Bu tavır ise, "Suriye tehdidi"nin yeni bir delili olarak en baştaki "istihbaratlara" ekleniyordu.

Bu kısır döngünün Türkiye'ye getirdiği zarar, başta da belirttiğimiz gibi, Türkiye'nin Suriye ve İran gibi komşularıyla diplomatik kurallar içinde uzlaşma olasılığını ortadan kaldırmasıydı. Türkiye'nin İsrail'e abartılı bir biçimde yakınlaşmasına öncülük edenler, bu gerçeği görmezlikten gelmiş ya da ıskalamışlardı.

Bunun yanında görmedikleri çok önemli bir nokta daha vardı: "Türkiye'nin İsrail'le bir olup Suriye'yi sıkıştırması" mümkün de değildi aslında. Çünkü Suriye ve İsrail, Suriye ile Türkiye'nin arasındaki en büyük sorun olan su sorununda aynı saftaydılar.

Suyun Üstündeki İsrail-Suriye İttifakı

İsrail, üstte değindiğimiz gibi yıllardır Türkiye'yi "Suriye tehdidi" ile tedirgin etmeye çalışmakta ve bu sayede Türkiye'yi kendi safına çekmek istemektedir. Bunun için sürekli olarak Türkiye'ye "Suriye'nin savaş planları" ile ilgili sözde uyarılar yollamakta, hatta Türkiye'ye Suriye'yi vurmasını önermektedir.

Ancak burada bir nokta oldukça önemlidir. İsrail'in gerçekte "Suriye'-yi Türkiye'nin yardımıyla sıkıştırmak" gibi bir amacı yoktur. İki nedenle: Birincisi, böyle bir "sandviç stratejisine" ihtiyacı yoktur. Zaten ABD'nin Ortadoğu politikasını istediği gibi yönlendirme şansına sahiptir ve Suriye'yi sıkıştırmak istediğinde bunu ABD'nin ağırlığı ile çok daha etkili bir biçimde gerçekleştirebilir. İkincisi, Suriye ile bazı temel stratejik konularda aslında aynı fikirdedir, özellikle de su sorunu konusunda.

İsrail ile Suriye'nin "su ittifakı", Golan Tepeleri'nden doğdu. İsrail, 1967 Savaşı'nda bu tepeleri işgal ettikten sonra bir daha geri vermemişti. Bunun iki nedeni vardı; Golan Tepeleri'nin askeri yönden önemli bir mevki oluşu ve tepelerdeki su kaynakları. İsrail-FKÖ barışının ardından gündeme gelen İsrail-Suriye barış planı ise, Yahudi Devleti'nin Golan'ı geri vermesini gerektiriyordu. Ancak İsrail, bunun için iki şart öne sürüyordu; Golan'ın gerekirse Barış Gücü askerleri ile çevrelenerek İsrail'i askeri yönden tehdit eden bir mevzi olmaktan çıkarılması ve daha da önemlisi Golan'daki su kaynaklarının İsrail'e ait olmaya devam etmesi.

Kısacası İsrail, içinde bulunduğu şiddetli su ihtiyacı nedeniyle, Golan'ı verse bile, Golan'daki suyu vermek istemiyordu. Ancak yine büyük bir su sorunu yaşayan Suriye'nin böylesi bir su kaybına ikna olması zor gözüküyordu.

İşte bu noktada bir başka formül devreye girdi; Türkiye formülü!.. Eğer Türkiye, Fırat'tan Suriye'nin istediği gibi daha fazla su bırakırsa, Suriye de Golan'daki suyu İsrail'e gönül rahatlığı ile bırakabilecekti.

Aslında "Türkiye formülü" yalnızca İsrail-Suriye barışı için de geçerli değildi. Türkiye'nin Fırat'tan aşağıya daha fazla su bırakması, etrafındaki Araplar'ın suyunu gasp eden ve bu nedenle de onlarla sürekli bir su kavgası içinde olan İsrail'i başka yönlerden de rahatlatacaktı. Kudüs'teki İbrani Üniversitesi profesörlerinden Hillel Şouval durumu şöyle özetliyordu:

> Türkiye Suriye'ye daha fazla su verirse, Suriye de Ürdün'e Yarmuk ırmağından daha fazla su akıtabilecek. Ürdün'ün sulama imkanları artınca da Ghor Kanalı'ndan Filistinlilere yılda yüz milyon m^3 su

> sevketmesi mümkün olacak. Türkiye'nin bu süreçte oynayacağı dolaylı rol budur.[317]

Hürriyet yazarı Zeynep Göğüş, İsrailli uzmanlarla yaptığı görüşmelerin ardından bu tehlikenin farkına varmış ve henüz 1993 Ekiminde şu satırları yazmıştı:

> Türkiye üzerindeki su basıncı bir süredir hissedilir biçimde artıyor. İsrail, özellikle Filistin'le barış sürecinin başlamasından bu yana, Fırat'ın sularından Suriye'nin daha fazla yararlandırılmasını istediği izlenimini uyandırıyor. İsrail-Suriye barış pazarlığında Fırat'ın suları da bir kart olarak masaya gelebilecek. İsrailliler, Suriyelilerden başka alanlarda taviz koparabilmek için "Fırat'ın sularından daha fazla yararlanmanız için sizin tarafınızı tutuyoruz" diyebilecekler.[318]

1993'te "ihtimal" olarak gözüken bu tehlike, İsrail-Suriye barışının ufukta gözüktüğü 1995'te gerçeğe dönüşmeye başladı. İsrail'in Suriye ile olan flörtü, "Türkiye formülü"nü yeniden gündemin zirvesine oturttu. Ancak İsrail, yine kendisini perde arkasında tutmak istiyordu. Bu nedenle, Suriye, 1995'in son günlerinde arkasına diğer Arap ülkelerini alarak atağa geçti. Önce 27 Aralık 1995'te Şam'da bir Arap Zirvesi yapıldı ve Türkiye'yi su konusunda uyaran bir deklarasyon yayınlandı. Bir kaç gün sonra da Suriye Türkiye'ye aynı konuda bir nota gönderdi. Yüzeysel bir bakış, diğer Arap ülkelerinin desteğini arkasında bulan Suriye'nin Türkiye'ye karşı harekete geçtiği yorumu yapabilirdi.

Oysa Suriye'ye cesaret veren güç, yalnızca diğer Arap ülkeleri değildi. Hafız Esad, bu konuda, İsrail'den ve onun lobilerinden de destek buluyordu. Ocak 1996'da *Milliyet*'te yayınlanan "Suriye-İsrail Gizli Su İttifakı" başlıklı haberde şunlar yazılmıştı:

> Fırat'ın sularının paylaşımı konusunu bazı Arap ülkelerini de arkasına alarak son günlerde sürekli gündeme getiren ve Türkiye'yi köşeye sıkıştırmaya çalışan Suriye'nin bu girişiminin arkasında İsrail'in de bulunduğu belirtildi. Dışişleri Bakanlığı'nda Fırat ve Dicle'nin sularının paylaşımı konusunda hazırlanan bir raporda, İsrail'in işgal altında tuttuğu Golan Tepeleri'nde kendisi için son derece önem

taşıyan su kaynakları bulunduğu ve bunları hiçbir şekilde elden çıkarmak istemediği vurgulanarak, "İsrail Suriye'nin Golan'daki kaybının Fırat'tan verilecek fazla suyla kapatılmasını istemektedir" deniliyor... Uluslararası camiada Türkiye'ye yönelik baskıların arttığına dikkat çekilen raporda, "bu baskıların kaynağına inildiğinde karşımıza İsrail çıkmaktadır. 'Su, savaşa neden olabilecek bir anlaşmazlık konusudur', şeklindeki tezin arkasında Kahire ve Tel Aviv vardır" deniliyor.[319]

İsrail ile Suriye arasındaki bu işbirliği, *Hürriyet* yazarı Ferai Tınç tarafından da şöyle özetleniyordu: "Görülen o ki, Türkiye'nin su kaynakları Ortadoğu barışı ile doğrudan irtibatlandırılıyor. Zira İsrail Suriye'ye 'siz Türkiye ile anlaşın, Golan Tepelerindeki sular bizde kalsın' mesajı yolluyor. Suriye İsrail'in desteğini arkasına alarak sorunu uluslararası platforma çekiyor."[320]

İşte Türkiye'ye sürekli dostluk ve işbirliği mesajları yollayan İşçi Partisi hükümetinin gerçek politikası buydu. Şimon Peres, bunu açıkça ifade etmekten de çekinmeyerek şöyle demişti: "Su sorunu çözümlenmeden, İsrail-Suriye arasında hiçbir anlaşma olamaz. Teorik olarak sorunun çözümü için, Suriye Türkiye'den su alır, biz de bugün kontrolümüz altında bulunan bütün su kaynaklarını muhafaza ederiz."[321]

Görülen oydu ki, 1980'lerde Güney Afrika'ya karşı uygulanan "ikili politika"nın da mimarı olan Şimon Peres, bu kez de Türkiye'ye karşı bir "ikili politika" geliştirmişti. Suriye'den çektikleri yüzünden İsrail'den destek uman ve destek vaadiyle İsrail'in "yedeğine" alınan Türkiye, İsrail-Suriye barışı için el altından "kazıklanacak"tı. Bu barış, Türkiye'nin terör sorununa hiç bir şekilde yardımcı olmadığı gibi, üstüne üstlük, su sorununda da Suriye'ye büyük avantaj sağlayacaktı.

Ancak Türk basınında, akademik çevrelerinde ya da dış politika üretim merkezlerindeki "İsrailseverler", bu gerçekleri ustaca görmezlikten gelerek, su sorununun ardındaki "İsrail-Suriye ittifakı"nın daha fazla hissedilmesini engellediler. Çünkü İsrail'e yakınlaşmak, onlar için, Türkiye'nin stratejik çıkarları açısından değil, asıl olarak ideolojik yönden gerekliydi.

Tüm bunlara bakarak şunu söylemek mümküdür: İsrail'in ünlü "sandviç stratejisi"ni ortaya atarak elde etmek istediği şey "Suriye'yi sıkıştırmak" değil, sadece "Suriye'yi sıkıştırmak" görüntüsü altında Türkiye'yi kendi eksenine çekmektir. Yahudi Devleti, Türkiye'nin tüm Ortadoğu politikasını acemi bir biçimde sadece terör örgütüne endekslediğinin farkındadır ve Türkiye'nin bu durumunu kullanmak istemektedir. Bunun için de önce ortaya bir Suriye öcüsü atıp, sonra bu öcüyü kullanarak Türkiye'yi kendi safına çekmek amacındadır.

Bu manzaradan çıkan bir sonuç ise özellikle önemlidir: Türkiye'yi İsrail'e yakınlaşmaya iten faktör bu terör ve Suriye öcüleri olduğuna göre, İsrail Türkiye'nin bu iki sorundan kurtulmasını da asla istemez. Nitekim İsrailli yetkililer, terör örgütüne karşı Türkiye'ye yardım etmek gibi bir politikaları olmadığını defalarca belirtmişlerdir. Aksine İsrail, Türkiye'yi kendisine yakın tutmaya devam etmek için, bu sorunların gündemde kalması için uğraşacaktır.

Bu denklem, Türkiye ile İsrail arasında stratejik bir işbirliği kurulması fikrinin ne denli boş ve hatta aldatıcı olduğunu göstermektedir. Mayıs 1996'-da *Aksiyon* dergisinde yayınlanan aşağıdaki isabetli yorum, Türkiye'nin önüne sunulan "Suriye'ye karşı İsrail'le işbirliği" tezinin irrasyonelliğini şöyle özetlemektedir:

> İsrail'in Suriye ile bir barış gerçekleştirmesinin ardından iki ülkeyi birbirine yaklaştıran ortak düşman teması ortadan kalkacak. Ne PKK, ne Yunanistan, ne Rusya İsrail'in düşman tanımlamasında yer almıyor. Ancak Türkiye düşman olarak algıladığı Yunanistan ile İsrail'in Ege'de ortak tatbikat yaptığını, yine aynı ülkenin Kıbrıs Rum Kesimi'ne silah satmak için Rusya ve Fransa ile yarışa girdiğini görmezden gelerek etrafındaki ateşten çemberi İsrail ile stratejik işbirliğine girerek kıracağını düşünüyor. 1995 yılı Aralık ayında, barış süreci ile PKK'ya desteği ilişkilendiren bir soruya Başbakan Peres'in verdiği cevap hayli manidar: "Özür dilerim, Türkiye nereden çıktı? Bizim için Suriye'de on tane FKÖ karşıtı örgüt vardır ve buna son vermelerini ısrarla söylüyoruz."[322]

İran'a Karşı "Türkiye Kartı" Hayalleri

2000'e Doğru dergisi, 1992 yılında "Türkiye-İran Savaşını Kışkırtan CIA Ekibi" başlıklı bir haber yapmıştı. *2000'e Doğru*'nun "Washington'da bulunan deneyimli ABD'li gazeteci"den aldığı bilgiye göre, Amerikan-Türk Dostluk Derneği içinde faaliyet gösteren CIA bağlantılı bir ekip, Türkiye'ye İran aleyhinde telkinde bulunuyor ve muhtemel bir çatışmayı körüklüyordu. Bu "savaş kışkırtıcısı" ekibin en önemli üç ismi ise şunlardı: "Karanlıklar Prensi" Richard Perle, emekli general James Vaught ve Barış Suyu projesinin mimarlarından Joyce Starr...

Bu üç isimden ikisinin (Perle ve Vaught) Yahudi oluşları elbette ilk anda dikkat çekiyor ve doğal olarak akla bir "İsrail bağlantısı"nın olabileceğini getiriyordu. Nitekim böyle bir bağlantı vardı. Yazıda "savaş kışkırtıcı" ekiple ilgili olarak şöyle deniyordu: "(Sözkonusu) CIA ekibi üyelerinin ortak noktaları İsrail'e çok yakın olmaları."[323]

Henüz 1992'de varlığını hissettiren İsrail'in Türkiye'yi İran'a karşı kışkırtma politikası, ilerleyen ay ve yıllarda daha da belirgin hale geldi. İsrailliler, tüm üst düzey temaslarda Türkiye'ye "İran'a karşı ortak cephe" oluşturma teklifi getirdiler. Yahudi Devleti, bilinçli olarak Gazap Üzümleri Operasyonu'ndan kısa bir süre öncesine denk getirilen İsrail-Türkiye Askeri İşbirliği Anlaşması ile, daha önce değindiğimiz gibi, Türkiye'yi emrivaki yoluyla kendi "suç ortağı" haline getirdi ve Türk-İran dış politika dengesini de onarılması güç bir biçimde bozdu.

Ancak İsrail ve onun sempatizanları, Türkiye'yi İran'a karşı Yahudi Devleti'nin safına çekmek için yalnızca bu tür diplomatik girişimlerle yetinmediler. Bir de Türk kamuoyunu bu "cepheleşme"ye ikna etmek için, Noam Chomsky'nin "rıza üretme" (manufacturing consent) dediği yöntem kullanıldı. Halkın "rızasının üretilebilmesi", yani desteğinin yapay bir biçimde oluşturulabilmesi için izlenen yol ise İsrail gizli servislerinin artık uzmanlaştığı bir yöntemdi: Provokasyonlar aracılığıyla toplumu İran ile çatışmaya ikna etmek.

Kuşkusuz bu provokasyonların en önemlileri, bazı "anlamlı" isimlere

karşı girişilen suikastlerdi. Özellikle Uğur Mumcu ve Jak Kamhi suikastleri bu konuda oldukça etkili oldu.

Oysa Uğur Mumcu'nun "İslamcılar" tarafından öldürüldüğüne dair ortada hiçbir kanıt yoktu. Ama tam bunun aksini gösteren kanıtlar vardı: Mumcu, öldürülmeden iki hafta kadar önce Türk basınında ilk kez Mossad-Barzani ilişkisini deşifre etmiş, baba Molla Mustafa Barzani'den oğul Mesud Barzani'ye kadar süren Mossad bağlantısını ortaya koymuştu. Daha da önemlisi, ailesinin, Mumcu'nun ölümünden önce yine Kürt sorunu ile ilgilendiğini ve çok önemli bazı bilgiler ele geçirdiğini bildiren açıklamasıydı. Belki Mumcu, Mossad'ın yalnızca Kuzey Irak'taki değil, Türkiye'deki Kürt meselesiyle olan ilişkisini çözme yolundaydı.

Ancak fazla yaşayamadı. Arabasına yerleştirilen son derece profesyonel bir bomba ile birlikte havaya uçtuğunda nedense medyanın büyük bir bölümü hep bir ağızdan "İslamcı teröristler"den söz etmeye başladı. Oysa tam o sırada ortaya çok ilginç bir MİT belgesi çıkmıştı: Belgede, Uğur Mumcu suikastinin Hayfa limanından botla yola çıkan bir Mossad ekibi tarafından gerçekleştirildiği yazılıydı. RP Grup Başkan Vekili Şevket Kazan'a ulaşan ve Kazan tarafından da basına ve televizyonlara açıklanan belge, nedense medyanın büyük çoğunluğu tarafından itibar görmedi. Onlar suikastin faillerini önceden belirlemişlerdi, "İslamcı teröristler"... Dolayısıyla İsrail gibi bir "dost"un adını mümkün olduğunca temiz tutmakta yarar görmüşlerdi.

Oysa Mumcu'nun katillerini gerçekten bulmak isteyenler, İsrail seçeneği üzerinde ısrarla durdular. Bunların başında, kuşkusuz Mumcu'nun ağabeyi Ceyhan Mumcu geliyordu. Ağabey Mumcu, kardeşinin faillerinin kasıtlı olarak yanlış adreste arandığını bir gazeteye şöyle açıklamıştı:

> 1992 yılında Uğur'un yazdığı bütün yazıları taradım. Uğur'un İran İslam Cumhuriyeti aleyhine bir yazısı yok. Bunu meclise de anlattım. Ama bazı televizyon kanalları Uğur'u özellikle bu konuya çekmek istemişlerdir.... Rabıta 1987 yılında aktüel olan bir konuydu. Uğur onu 1987 yılında yazmıştır. Evet o gün TRT çağırabilirdi onu. Ama 1987 yılında güncel olan bir konuyu 1993'te "neydi bu konu, gel bize

televizyonda anlat" demelerinin garipliğini anlattım Meclis'e...Veya başka bir kanalda "Hasan Mezarcı ile gel tartış" demelerinin anlamı ne? İslamcılar Hasan Mezarcı ile tartıştı diye Uğur'u öldürmezler.[324]

Ceyhan Mumcu, bunun üzerine tam aksi yöndeki adresten şüphelenmeye başlamış ve bu yüzden İsrail Büyükelçisi ile görüşmüştü:

> Uğur yazısında "Yakında çıkacak kitabımda, PKK'nın içinde kaynayan ajanların listesini yayınlayacağım" diyordu, ölümünden birkaç gün önce. Bir şey daha var. İsrail'in Mossad örgütünün Talabaniye yaptığı maddi yardımı, bunun yıllık miktarını yazmıştı. İsrail Büyükelçisi Uğur'u davet etmiş ve onun üzerine olayı ciddiye aldım. İsrail Büyükelçisine gittim. "Eski Büyükelçi Kardeşimle neyi görüştü?" diye sordum. "Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın İsrail ile ilgili sözlerini daha önce ciddiye almamıştım ama şimdi ciddiye alıyorum" dedim. "Öldürülen bir gazetecinin ağabeyi olarak, sizin eski büyükelçinizle ne konuştuğunu öğrenmek istiyorum" dedim. Bana doğru dürüst bir yanıt vermedi. O zaman bu görüşmeyi bazı gazeteciler yazdılar ama gazeteleri yayınlamadılar.[325]

Ancak Ceyhan Mumcu'nun gördüğü bu kuşkulu durum medya tarafından gizlendi ve Uğur Mumcu suikasti istenen provokasyonu oluşturdu. Herkes Mumcu'nun "köktendinci terör"e kurban gittiğine ikna oldu. Mumcu'nun cenazesindeki öfkeli kalabalık arasında bir kamuoyu yoklaması yapılsa, gönüllü olarak savaşa katılmayı isteyenlere bile rastlanabilirdi.

Ancak yine de ortaya çıkan "Hayfa bağlantısı", provokasyoncular açısından oldukça rahatsız edici bir pürüzdü. Bu nedenle yeni bir eyleme gerek duyuldu. Seçilecek kişi öyle bir kişi olmalıydı ki, hem kolayca suç "İslamcı teröristler" üzerine atılabilsin, hem de olayda İsrail'in rolünün olabileceği ihtimali akla bile gelmesin. Bunun için en iyi yol, İsrail'le özdeşleşmiş birisine suikast düzenlemekti. Jak Kamhi bu tarife tam tamına uyuyordu. Gerekli dekorların hazırlanmasından sonra, eylem gerçekleştirildi.

Ancak bu kez de bir başka hata yapılmış, "İslamcı teröristler"in bıraktıkları "delil"ler biraz abartılmıştı. Mahir Kaynak'ın deyişiyle, suikasti düzenleyenlerin bir tek mahalle muhtarına gidip, "işbu faaliyet, Türkiye'de dinci düzeni kurmak üzere SAVAMA tarafından eğitilmiş biz takkeli ve sa-

kallı adamlar tarafından yapılmaktadır, arz olunur" demedikleri kalmıştı.

Uğur Mumcu ve Jak Kamhi'nin yanısıra, provokasyon malzemesi olarak sürekli kullanılan Çetin Emeç ve Muammer Aksoy cinayetleriyle de ilgili bazı ilginç bilgiler vardı. Bu iki suikast kullanılarak sürekli İran bağlantısı kurulmak isteniyordu. Oysa bu bağlantıda bir mantık hatası vardı. Terör uzmanı Mahir Kaynak, bu çelişkiyi şöyle ifade ediyordu:

> Çetin Emeç'in katilinin İrfan Çağrıcı olduğunu ve onu İran'ın desteklediğini kabul edelim. Böyle bir durum, terörizmin bütün kurallarına aykırı olur. Kişiyi ortadan kaldırmaya yönelik terör iki amaçla yapılır: Birincisi hedef kişi kilit bir noktadadır ve onun ortadan kaldırılması ile siyasi bir yön sona erdirilmek istenir.... İkinci tür suikastler öldürülen kişi üzerinden topluma bir mesaj iletmek amacını taşır. Böyle bir durumda suikastı düzenleyen örgüt olayı mutlaka üstlenir. Çünkü verilen mesaj, kaynağı belli olursa anlam taşır. Eğer suikast provokasyon amacı taşıyorsa, zıt yönde ve genellikle köksüz bir örgüt olayı üstlenir. Üstlenilmeyen eylem, bu çerçevede, anlamsız kalır.
>
> Çetin Emeç, ortadan kaldırılması siyasi boşluk yaratacak bir kişi değildi. Eğer İslamcı bir örgüt eylemi gerçekleştirseydi mutlaka üstlenirdi. Terörde en önemli amaçlardan biri, yapılan eylemin siyasi kazanç sağlamasıdır. İran, Çetin Emeç'i ortadan kaldırarak laikleri güçsüzlüğe itemez; ama katilin yakalanması ve İran bağlantısının ortaya çıkartılması kamuoyunu İran aleyhine çevirir. İran'ın bundan somut bir çıkarı yoktur, kaybı çoktur.[326]

Kısacası Mumcu ya da Emeç gibi cinayetlerin, İran tarafından iş lendiğine peşinen hükmetmek, "provokasyona gelmek" ihtimalini içeriyordu. Nitekim, öte yandan, bu cinayetleri çok önemli bir başka adresin, Mossad'ın işlediğine dair de haberler vardı. Kimse bu haberleri görmek istemedi, ama yine de o zamanlar gazeteci olan Uluç Gürkan, *Güneş* gazetesindeki bir yazısında bu konuya değinmişti. Gürkan'ın bildirdiğine göre, kimliğini açıklamayan bir kişi SHP Genel Sekreter yardımcısı İstemihan Talay'a telefon ederek cinayetler hakkında "ihbar"da bulunmuştu. Telefon eden kişi, Mossad'ın Türkiye'nin İran ve Suriye ile arasını bozmak için bu cinayetleri işlediğini

söylüyordu. Meçhul kişiye göre, Emeç cinayetinin hemen ardından *Hürriyet* gazetesinde çıkan ve olayda "İran bağlantısı" olduğunu öne süren haber de gerçekte Mossad'ın verdiği yanlış istihbarata dayanıyordu. Telefon eden kişi, Mossad'ın Türkiye'de özellikle laikliği savunan kişileri ortadan kaldırmasının nedeninin de, İran'a karşı bir provokasyon olduğunu söylemişti. Uluç Gürkan bu ilginç telefon görüşmesini aktardıktan sonra, "İsrail'in geçmişte Türkiye'nin Arap ülkeleriyle ilişkilerini bozmak için bazı girişimlerde bulunduğu"na dikkat çekmiş, İsrail'in bu taktiğinin Emeç ve Aksoy cinayetlerine kadar uzanıp uzanmayacağının ise "önemli bir soru işareti" olduğu yorumunu yapmıştı.[327]

Sözkonusu provokasyon zincirindeki en önemli halka ise, Çetin Emeç'in katillerinin Mahir Kaynak'ın vurguladığı gariplik içinde "bulunması"ydı. Bu İran bağlantılı keşif, ne tesadüf, tam da İsrail'in İran karşıtı uluslararası bir cephe oluşturmak için düzenlediği Şarm el-Şeyh Zirvesi'yle aynı anda gerçekleşmişti. Emeç'in yıllardır bulunamayan "sakallı, takkeli, dahası İran bağlantılı katili", mükemmel bir zamanlama yaparak bu "anti-İran" zirvenin ardından ortaya çıkmıştı.

Tüm bu "tesadüfler", İsrail'in Türkiye'yi İran'a karşı kışkırtmak istediğinin su yüzüne çıkan küçük işaretleriydiler. Tahran rejiminin Türkiye'de "laik aydın" avına çıktığı izlenimini vermek için düzenlenen provokasyonlar, İran sınırları içinde PKK teröristlerinin kamp kurduklarını bildiren haberlerle desteklendiğinde ise, tam bir "İran-Türkiye savaşı senaryosu" ortaya çıkıyordu.

Bu senaryonun Kürtlerle ilgili olan kısmı, bir yandan da "akademik" çalışmalarla destekleniyordu. Washington'da ikide bir yayınlanan ve sürekli olarak "İran"ın terör bağlantısı"ndan söz eden raporlar, hep İsrail bağlantılı kurumların ürünüydüler. Bu işte özellikle önceki bölümde değindiğimiz WİNNEP başı çekiyordu. WİNNEP'in "Ortadoğu'da Su Savaşları" veya " PKK'ya İran Yardımı" gibi raporlarını Türk kamuoyuna duyurma işlevini de yine malum medya kesimleri üstlenmişti. *Sabah*, yine en öndeydi. Mart 96'da WİNNEP araştırmacılarından Michael Einsenstadt'ın hazırladığı "İran'ın Teröre Desteği" adlı rapor, sözkonusu gazetede şöyle anlatılıyordu:

> ... Michael Einsenstadt'ın hazırladığı "İran'ın Teröre Desteği" adlı raporda, 2 bin kadar PKK'lı teröristin İran'da eğitildiği ve bu ülkeyi üs olarak kullandığı belirtildi. Michael Einsenstadt araştırmasının sonucunda İran'a yönelik Amerikan ambargosuna diğer ülkelerin de katılmasının şart olduğunu, bu durumun İran'ı çökertmeyeceğini ancak teröristlere yaptığı yardımın Tahran'a daha pahalıya malolacağını ileri sürdü. Terörden zarar gören veya görme olasılığı bulunan ülkelerin topraklarında İranlı diplomatların hareket serbestisini ve sayılarını sınırlamaları gerektiğini belirten Einsenstadt, böylece İran'ın diplomatik maske ardında terörist eylemlere veya ülke aleyhine faaliyet gösteren gruplara lojistik destek vermesinin önlenebileceğini açıkladı.[328]

İran'ın PKK'ya destek vermesi, kuşkusuz hoşgörülemez bir hareketti ve Türkiye'nin buna tepki göstermesi doğaldı. Ancak yanlış olan şey, İran'ın sözkonusu desteğinin uzlaşma yoluyla ortadan kaldırılması ihtimalinin gözden kaçırılmasıydı. Çünkü, daha önce de belirttiğimiz gibi, Kürt kartını kullanarak Türkiye'yi parçalamaya çalışmak, İran için kesinlikle stratejik bir hedef olamazdı. İran da kendi içindeki, özellikle Urumiye bölgesindeki ayrılıkçı Kürt hareketinden son derece rahatsızdı. Dolayısıyla İran'ın Türkiye'yi rahatsız eden Kürt hareketine verdiği destek, ancak taktik bir anlam taşıyabilir, yani kısa vadeli siyasi bir hedef için düzenlenen sınırlı bir manevra olabilirdi. Türkiye açısından en akılcı tavır ise, bu konuyu İran yönetimiyle açık açık görüşmek ve bir uzlaşmaya varmaktı. Oysa kendisini İsrail'in eksenine oturtan ve İsrail'e İran sınırında istihbarat yapma şansı tanıyan bir Türkiye'nin bunu yapabilecek bir kredisi kalmıyordu.

Tüm bunlara baktğımızda, İsrail'in Türkiye'ye Suriye ve İran konusunda empoze ettiği tüm bu stratejik aldanmaların, Türkiye'yi oldukça tehlikeli bir konuma soktuğunu söyleyebiliriz. Çünkü Türkiye'nin Kürt sorununun siyasi boyutunu, öncelikle de terör sorununu çözmesi için yapması gereken en önemli iş, komşu ülkelerin terör örgütüne verdikleri desteği kesmektir. Ancak bunu, sözkonusu ülkelerle daimi bir sürtüşmeye girerek ve onları İsrail'den aldığı hayali desteklerle "sıkıştırarak" başaramaz. Aksine, bu ülkelerle anlaşma ve uzlaşma yolunu araması gerekmektedir.

İsrail ise, aslında, Türkiye'yi bu iki ülkeye karşı sürekli kışkırtarak sözünü ettiğimiz muhtemel bir uzlaşmayı engellemekte ve böylece ayrılıkçı Kürt hareketini dolaylı olarak desteklemiş olmaktadır. Bu da, İsrail'in Ortadoğu stratejisi açısından oldukça makul bir politikadır; çünkü unutulmamalıdır ki İsrail, bir Kürt Devleti kurulmasını hedefleyen yegane bölge devletidir. Ayrılıkçı Kürt hareketleri tarafından taciz edilen bölge ülkelerinin bu sorunu bir araya gelerek çözmelerini engelleyerek de, bu hedefine doğru kararlı bir biçimde ilerlemektedir.

Ve son bir hatırlatma yapmak gerekir: Sözünü ettiğimiz çözümün, yani bölge devletleri arasında uzlaşma ile sağlanabilecek bir düzenlemenin peşinde olmak, "ideolojik dış politika" vs. değildir. Aksine, Türkiye'nin ulusal çıkarlarını gözeten realist ve pragmatik bir politikadır. Asıl "ideolojik dış politika" ise, sahip oldukları anti-İslami siyasi projeleri, İslam'a karşı yeni bir Haçlı Seferi organize etmek hevesinde olan İsrail'e sırtlarını dayayarak güçlendirmek ve hayata geçirmek isteyenlere aittir.

Barzani'nin Parlatılması

Şimdiye dek Türkiye'ye empoze edilmek istenen stratejik aldatmaların ikisi üzerinde durduk; Türkiye'nin Suriye'ye ve İran'a karşı kışkırtılması. Ancak bir de Kürt sorunu açısından hayati önem taşıyan Kuzey Irak meselesi vardır ve burada da Türkiye'ye yanlış bir politika empoze edilmektedir. Politika, Kuzey Irak'taki farklı gruplar arasında Barzani'nin seçilip desteklenmesi, bir başka deyişle "Türkiye'nin Barzani'ye oynaması"dır.

Önce durumu kısaca özetleyelim. Bilindiği gibi, 1991'den sonra otonom bir yapı kazanan Kuzey Irak'taki Kürt hareketi içinde iki büyük siyasi baş vardı; Mesud Barzani'nin önderliğindeki Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ve Celal Talabani'nin liderliğindeki Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB). Bu ikisi arasındaki ayrımın öncelikle sosyolojik bir tabanı vardı; iki ayrı lehçe konuşan iki ayrı Kürt aşiretinin lideriydiler. Barzani, nüfusları Kuzey Irak'ın batısında daha yoğun olan Kırmançların lideriydi. Talabani ise

doğuda yoğunlaşmış olan Sorani aşiretinin liderliğini yürütüyordu. Siyasi olarak da KDP, Habur, Zaho, Dohuk, Amadiyah, Minba, Eskikalah bölgelerini kapsayan Bahdinan'da hakimdi. KYB ise Erbil, Revandüz, Diyana, Kuştepe, Taktak, Dokhan, Cemcemal, Süleymaniye, Leylan, Kadir Karam, Molla Umar, Sargala, Bava Nur yerleşim yerlerini kapsayan Soran bölgesini elinde tutuyordu. Sayıları 600 bini aşan ve ağırlıklı olarak Erbil'de yaşayan Türkmenler ise üçüncü önemli grubu oluşuruyorlardı.

Ve Türkiye'de yıllarca, KDP ve KYB liderlerinin birbirinden daha farklı bir mizaca sahip olduklarını ve bunun da izledikleri politika üzerinde etkili olduğunu öne süren bir propaganda yapıldı. Israrlı bir biçimde savunulan ve çok geniş kabul gören bir düşünceye göre; Mesud Barzani, daha güvenilir, sözüne sadık, istikrarlı bir liderdi. Celal Talabani ise sık sık kullanılan deyimle "kaypak" bir politikacıydı; bir gün söylediğini bir sonraki gün yalanlayabilir, dahası müttefiklerini kolayca "satabilir"di.

Bu iki politikacı hakkında çizilen bu farklı tiplemelerin gerçekleri mi yansıttığını, yoksa sadece ikisinden birinin birileri tarafından tercih edilmesinin bir sonucu mu olduğunu görmek içinse, sahip oldukları bağlantılara bakmak gerekiyordu.

Bu iki Kürt lideri arasındaki bu iddia edilen farkın ilk başta çok fazla bir önemi yok gibiydi. Çünkü Kuzey Irak'taki Çekiç Güç şemsiyesinin ilk dönemlerinde KDP ve KYB işbirliği görüntüsü çiziyorlardı. Fakat bir süre sonra yollar ayrılmaya başladı. İki taraf arasında egemenlik mücadelesi başladı. Bu arada birbirlerine karşı üstünlük elde edebilmek için kendilerine farklı müttefikler bulmaya başladılar. Talabani, İran'la yakınlaşma içine girdi. Buna karşı Barzani'nin kimle ittifak kurduğu ise 1996 yazının sonunda ortaya çıktı. Barzani, "Kürtlerin baş düşmanı" olan Saddam'la ittifak yapmıştı.

Bu ittifak 96 Eylülünde en önemli askeri meyvesini verdi. Barzani kuvvetleri ve Irak ordusu, Talabani'nin elindeki bölgelere birlikte büyük bir saldırı düzenlediler. Önce Erbil kenti, sonra da Süleymaniye düştü. Talabani, yanında çok sayıda adamı olduğu halde İran'a sığındı ve böylece Barzani Kuzey Irak'ın yegane patronu haline geldi. Aslında bu durum en fazla bir buçuk ay sürecek ve Talabani İran'ın desteği ile kaybettiği bölgelerin çoğunu

yeniden ele geçirecekti. Ama yine de, kısa bir süre için de olsa, ortaya bir "Barzani'ye ait Kürdistan" tablosu ortaya çıkmıştı ve tablo ilginç bir takım göstergeler taşıyordu.

Bir başka çalışmamızda, sözkonusu "Barzani'ye ait Kürdistan" projesini perde arkasından destekleyen gücü şöyle analiz etmiştik:

> "Barzani'ye ait bir Kürdistan" planını yapanlar, petrol gibi bir hesap da yapmadıklarına göre, asıl olarak "Irak'ın parçalanması"nı kendilerine hedef olarak belirlemiş olmalıdırlar. Irak'ın parçalanması, bu "birileri" için bir araç değil, başlı başına amaçtır. Yine aynı planı yapanlar, Talabani'ye karşı yapılan operasyondan anlaşıldığı üzere, İran'a karşı son derece büyük bir antipati beslemektedirler ve İran'ın bölgedeki etkisinin kırılmasını her şeyin önünde görmektedirler. Yine aynı planı yapanlar, Saddam'ı o kadar da büyük bir sorun olarak görmemekte, onu en azından İran'a karşı taktik düzeyde kullanılabilecek—ve belki sonra tasviye edilecek—bir araç olarak algılamaktadırlar. Ve bir de, yine aynı planı yapanlar, bu stratejik atmosferin yanında, Barzani'nin bizzat kendisine karşı da büyük bir güven duyuyor olmalıdırlar; bir başka deyişle, Barzani onların "adamı"dır.
>
> Bu dört faktörden—Irak'ın parçalanmasını stratejik bir hedef olarak benimsemekten, İran'ı "baş düşman" olarak algılamaktan, Saddam'ı "işe yarayabilir" bir araç olarak görmekten ve Barzani'yle çok sıkı-fıkı olmaktan—oluşan iz, bizi tek bir adrese vardırır: İsrail.[329]

Barzani'nin bu İsrail bağlantısı, 1960'lı yıllarda başlamış olan işbirliğine dayanıyor ve Barzani aşiretinin içindeki Kürt Yahudileri ile güçleniyordu. (Öyle ki, 16 Nisan 1996'da Ankara'ya gelip üst düzey yetkililerle görüşmeler yapan "Mesud Barzani'nin sağ kolu" Evair Barzani, İsrail pasaportlu bir Kürt Yahudisiydi.) Buna karşılık İran'la ittifak içine giren Talabani ise, Ortadoğu'daki İran-İsrail çatışmasının küçük bir örneğini Kuzey Irak'ta oluşturmuş durumdaydı.

Özetle, İsrail'in Kuzey Irak'taki asıl müttefiki her zaman için Barzani aşireti oldu ve bugün de hala öyledir. Buna karşın Celal Talabani'nin bu tür bir İsrail bağlantısı pek olmadı; hatta Talabani, Barzaniler'in İsrail'le olan ya-

kınlığına tepki göstermişti: İran Devrimi sonrasında Tahran'daki ABD Büyükelçiliği'nin arşivlerinde ele geçen belgelere göre, Talabani 1974'te Barzani'yle bağları koparırken, bunun nedeninin Barzani'nin Amerika ve özellikle de İsrail ile kurduğu gizli ilişkiler olduğunu söylemişti.[330]

Bu durumda, Barzani'nin güvenilir, ancak Talabani'nin "kaypak" olduğunu sürekli vurgulayan ve Türkiye'yi Barzani'yi desteklemeye, PKK'ya karşı Barzani'yle işbirliği yapmaya yönelten propagandanın da içyüzünü araştırmak gerekir. Çünkü, İran ve Suriye örneklerinde gördüğümüz aldatmaca, belki Barzani konusunda da sergileniyor olabilir.

Barzani ve Terör Örgütü

Son 10-15 yıl içinde Kuzey Irak'taki siyasi tabloda çok hızlı ve ani değişimler yaşanmıştır. Bu nedenle sağlıklı bir tahlil yapabilmek için bu dönemin bir parçasını değil, tümünü göz önünde bulundurmak gerekir. Türkiye için Kuzey Irak'taki doğal müttefik olarak sunulan KDP'nin ve onun lideri Mesud Barzani'nin gerçek konumlarını görmek için de bu tür bir bakış şarttır. Barzani'nin geçmişine baktığımızda ise genelde unutulmuş olan bir gerçekle yüzyüze geliriz: PKK'ya ilk kucak açan güç Barzani'dir.

PKK'nın Kuzey Irak'a yerleşmesi, 1982 yılında Barzani'nin izniyle olmuştu. Bu dönemde PKK ve KDP uyum içinde çalışmaya başladılar. Suriye ve Lübnan'da eğitilen PKK militanları Kuzey Irak'a kaydırılıyor, Kuzey Irak'da yeni PKK kampları oluşturuluyordu. Türkiye-İran-Irak üçgenindeki Lolan kampı PKK'nın en büyük kampı durumuna gelmişti. Bu kampta KDP'nin radyo merkezi olduğu gibi PKK'nın gazetesi de yayınlanıyordu.

Barzani ile PKK arasındaki bu dostluk, faili meçhule kurban giden ünlü Binbaşı Cem Ersever'in yazdığı *Kürtler, PKK ve A. Öcalan* adlı kitapta şöyle vurgulanıyordu:

> Mesud Barzani aynı zamanda Türk ordusunun yıllardır operasyon düzenlediği halde temizleyemediği Kuzey Irak bölgesini terör örgütü PKK'ya açıp yerleşmesini sağlayan insandı. 1982 yılı sonlarında aralarında yaptıkları anlaşma uyarınca PKK, Kuzey Irak'ta KDP

denetiminde bulunan bölgeye gruplar halinde militanlarını yerleştirip kamplar açtı.[331]

PKK'nın Kuzey Irak'da gösterdiği faaliyetlerden haberdar ve rahatsız olan Türkiye 1983 kışında Irak ile bir "Sınır Güvenliği ve İşbirliği Antlaşması" imzaladı. Bu anlaşma çerçevesinde Türkiye, Irak sınırları içine 10 km kadar girerek operasyon yapabilecekti.

Ancak KDP'nin önce Kuzey Irak'a PKK'nın girmesine izin vermesi, daha sonra çıkartmak için hiçbir girişimde bulunmaması, Kuzey Irak'ı en iyi şekilde kullanan örgüte 1987 yılı içinde atılım yapma imkanı verdi, Hakkari, Eruh, Şırnak, Van-Çatak bölgelerinde zorla örgüte alınan gençlerin de katkısı ile sayıları 100'ü bulan PKK'lı gruplar dağlarda rahatlıkla gezmeye başladılar.

Körfez Savaşı sırasında Türkiye-Kuzey Irak ilişkileri de her açıdan değişti. Savaş öncesinde 1983'den beri Irak ile yapmış olduğu anlaşma çerçevesinde Kuzey Irak'a giren; PKK'yı desteklediği için Barzani güçlerini de vuran Türkiye, artık Barzani ve Talabani'ye kırmızı pasaport veriyor, birlikte PKK'ya karşı operasyon düzenliyordu.

Fakat bu operasyonların çarpıcı yönü Talabani ve Barzani güçlerinin Türkiye'yi arkadan vurmasıydı. Binbaşı Ahmet Cem Ersever'in kitabında verdiği bilgiye göre Hakurk bölgesinde Talabani ile PKK arasında 5 Ekim'de gizli bir anlaşma yapılarak gerçekten savaşılmamış, fakat bu durum Türkiye'den sonuna kadar gizlenmişti. Barzani güçlerine gelince, bu güçler içinde de özellikle PKK ile toprak ihtilafı olan aşiretler ciddi bir şekilde çarpışırken diğer Barzani güçleri "operet savaşına" girmişlerdi.

95 Martında yapılan Kuzey Irak harekatları ise KDP ve KYB tarafından kınandı ve Türkiye'nin bölgeden çekilmesi istendi.

Operasyona sert tepki gösteren Mesud Barzani önderliğindeki Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Celal Talabani liderliğindeki Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) harekatın Irak'ın toprak bütünlüğünü ihlal ettiğini bildirdiler. KDP'nin Washington'da yaptığı açıklamada, Çekiç Güç'ü oluşturan ülkelerle Birleşmiş Milletler'e çağrı yapılarak, operasyona müdahale etmeleri ve Türk askerlerinin geri çekilmesini sağlamaları

istendi.[332]

Bu arada, ABD'nin KDP ve KYB'yi bir araya getirerek, Kuzey Irak'da Saddam Hüseyin'e karşı tekrar birlik sağlamak için çalıştığı Dublin Süreci gerçekleşti. İrlanda'nın başkenti Dublin yakınlarındaki Orogheda kentinde yapılan görüşmelere ABD, KDP, KYB, Irak Ulusal Kongresi ve gözlemci statüsü ile Türkiye katıldı. Türkiye Dublin sürecinden rahatsız olmuştu. Ancak dışında kaldığı takdirde alınacak kararlardan zarar göreceği endişesi ile sürece katıldı ve büyük ölçüde yönlendirildi.

Bu gelişmelerden sonra, PKK bölgede KDP ve KYB'den sonra üçüncü güç konumuna geldi ve kendisini Kuzey Irak politikasının bir parçası olarak kabul ettirdi. Coğrafi olarak Hayat vadisi-Shirvan'ın kuzeyi, Barzan bölgesi, Metina dağı, Zagros Bölgesi, Aşağı Bervari bölgesi, Al Amediyah-Atruş-Agra üçgeni ve Hakurk vadisi bölgesinde PKK'nın 12 büyük üssü 28 küçük kampı kuruldu. Bu kampların özelliği hepsinin Barzani bölgesinde olmasıydı. Ayrıca Dohuk'un 45 km doğusunda bulunan ve Türkiye'den Kuzey Irak'a göç eden ve 13 bin kişinin yaşadığı Atruş kampı PKK için çok önemli bir üs haline geldi. Kamp BM'in koruması altına alındı.

KDP ve PKK Mart 1996'da bir barış anlaşması imzaladılar. Bu anlaşmayla artık Kuzey Irak'a iyice yerleşen PKK, Türkiye sınırındaki Dohuk eyaletinde bulunan iki adet kampı KDP'den "hediye" olarak aldı. PKK Kuzey Irak sorumlusu Cemil Bayık (kod adı Cuma) ve Mesud Barzani'nin yeğeni Neçirvan Barzani tarafından imzalanan anlaşmada, tarafların üçüncü bir tarafla anlaşıp birbirlerine karşı mücadeleye girmeyecekleri sözü verildi. Bu da Barzani'nin o anda Türkiye tarafında değil PKK tarafında olduğunun açıkça göstergesiydi.

Kuzey Irak'ta Talabani karşısında Türkiye'den destek gören Mesud Barzani PKK'ya kucak açmaya devam etti ve KDP'nin 50. yıl kutlamalarına resmen temsilci davet etti. Türkiye'de "Barzani'nin ihaneti" yorumlarına yol açan bu davete Abdullah Öcalan'ın kardeşi Osman Öcalan Erbil'de Selahattin kentine gelerek katıldı. Bu arada KDP'nin 50. kuruluş yılı törenleri, Kuzey Irak'taki peşmergelerin düzenli ordu halinde örgütlendiğini ortaya çıkardı. ABD'nin "PKK bölgede faaliyet göstermemeli, destek görmemeli"

güvencesini yalanlarcasına, KDP lideri Barzani, PKK'ya serbest dolaşım hakkı tanıdı. PKK liderleri, ellerini kollarını sallayarak Mercedes'lerle gezmeye başladı.

Tüm bunların ardından, Barzani başta da değindiğimiz gibi, 1996 Eylülü'nde Saddam'la ittifak yaparak bölgeden Talabani'yi sürdü. Saddam'la olan işbirliğini Kuzey Irak'ın denetimini ele geçirdikten sonra bozdu. ABD tarafından el altından desteklenen bu operasyon, "Barzani'ye ait bir Kürdistan" projesinin gerekli yerlerden onay alarak ilerlediğini gösteriyordu.

Oysa sözkonusu "Barzani'ye ait bir Kürdistan", Türkiye'nin Güneydoğu'sunu da şiddetle tehdit ediyordu. Mesud Barzani'nin Aralık 1996'da PKK liderine yolladığı ve ortaya çıktığında Ankara'da "şok" etkisi yaratan mektup, bunun en somut ifadesiydi. Milliyet, Barzani'nin Öcalan'a yolladığı mektubu şöyle anlatıyordu:

> ... Özel kuryeyle Suriye'ye gönderilen mektupta PKK liderine "kardeşçe selamlarımla" diye hitap eden KDP lideri (Barzani), PKK mensuplarını "kardeş olarak nitelendirdi. Barzani mektubunda PKK'nın mücadelesine destek verdiklerini ve PKK'nın davasını ortak bir dava olarak kabul ettiklerini vurgularken, "içinde bulunduğumuz koşulları, bu gibi davranışların yaratacağı duyarlılığı, halkımızla siyasi ve ekonomik durumumuz üzerinde oluşturacağı yükleri anlayacağınızı temenni ederim" dedi.
>
> Barzani, mektubunda bugünkü durumla ilgili şöyle bir tablo çizdi: "Türkler, köylerimizi ve bölgelerimizi günübirliğine top ateşi ve uçak bombardımanı altında tutmaya devam etmekte. Buna gerekçe olarak da kardeşlerimizin (PKK kuvvetlerinin) sözkonusu köy ve bölgelerde alenen bulunmalarını göstermektedirler. Sizin mücadelenize destek vererek koşullarımıza göre elimizden geleni yaparken, sizin de bizim koşullarımızı dikkate almanızı ve daha fazla köy halkının techir edilmemesi için Türklere fırsat vermemenizi bekliyoruz.[333]

Barzani'nin mektubunun sonu da, iki taraf arasında var olan bir anlaşmayı açığa çıkarıyordu:

> Bizim tarafımızdan da bazı kişilerin kötü davranışlarda bulunduğu bilinmektedir. Fakat ben şahsen müdahale ederek onlardan hesap sordum ve onları bu gibi işlerden uzaklaştırdım. Bunun nedeni de bu davranışların aramızdaki stratejik ve kardeşçe ilişkiler üzerindeki olumsuz yansımasını önlemektir. Zatıalinizden bu noktayı kardeşlerimiz nezdinde vurgulayarak, onlardan anlaşmaya bağlı kalmaları gereğini istemenizi rica ederim. Anlaşmalara fiilen uyulması gerekmektedir.[334]

Tüm bunlara rağmen Türkiye, ABD ve İsrail'in Kuzey Irak'taki tercihi olan Barzani'yi "güvenilir bir müttefik" olarak kabul etmek durumunda bırakıldı. Hatta Barzani'nin "daveti" üzerine Mayıs 1997'de Kuzey Irak'a tarihinin en büyük askeri harekatını düzenledi. Bu, Batı Kudüs ve Washington'da çizilen "Barzani'ye ait bir Kürdistan" projesinin Türkiye'ye de onaylatılması anlamına geliyordu.

Oysa yukarıda göz attığımız gelişim, Barzani'nin Türkiye için güvenilir bir müttefik olduğu tezinin ne kadar aldatıcı olduğunu göstermektedir. Aksine, ortada açık bir durum vardır: Gerek Barzani gerekse Talabani, şartlar gerektirdiğinde PKK ile rahatlıkla ittifak kurmuşlardır ve bundan sonra da buna devam edeceklerdir. Türkiye'nin yapması gereken şey ise, bu grupların herhangi birisine bel bağlayarak PKK'ya karşı onlardan yardım beklemek değil, Kuzey Irak'ın Bağdat'ın otoritesinin altına yeniden girmesi için elinden geleni yapmaktır.

Türkiye'yi Barzani'yi desteklemeye yöneltenler—yani ABD ve İsrail—ise, "Barzani'ye ait bir Kürdistan" projesini Türkiye'nin katkısıyla gerçekleştirmek istemektedirler. Bu tür bir devletin orta vadede Türkiye'den toprak talep edeceğini kestirmek içinse kahin olmaya gerek yoktur. Özellikle Türkiye "yanlış" bir yola girer de Barzani'nin Batı Kudüs'teki dostlarını rahatsız edecek politikalar izlerse, Barzani'nin yangına dönüştüreceği Kürt ayrılıkçılığı kıvılcımı, sınırın kuzeyine sıçratılacaktır. Nitekim, Barzani'nin Batı Kudüs'teki dostları bu opsiyonu uzun bir süredir değerlendirmektedirler. Ufuk Güldemir'in aktardığına göre, Dış Politika Enstitüsü'nün 1986 yılında Ankara'da basına kapalı olarak toplanan Türkiye Ortadoğu ilişkileri çalışma grubunda "devletin en üst noktalarında

bulunmuş bir yetkili" şu bilgiyi vermiştir:

> İsrail'de araştırmacılar son üç yıldır Türkiye'deki azınlık sorunlarını, etnik sorunları incelemeye başladılar. Bunu tabi şöyle yorumlamak mümkün: Türkiye gelecekte Arap müttefiki olarak İsrail'e hasmane bir tutum takınırsa o zaman bu İsrail için çok büyük bir tehdit oluşturur. O zaman Türkiye'nin destabilizasyonu İsrail için son derece önem taşır. Bu yüzden de etnik incelemeleri yaptırıyorlar.[335]

İsrailli araştırmacıların "Türkiye'deki azınlık sorunlarını, etnik sorunları" incelemeye başladıkları 1983 yılının aynı zamanda terör örgütünün de ortaya çıktığı yıl oluşu, dikkate değer bir tesadüftür elbette. Şu ara Netanyahu kabinesinde Altyapı Bakanı olan ve Kürt Devleti projesinin de fikir babası sayılan Ariel Şaron'un o dönemde söylediği "Türkiye ilgi alanımız içindedir" şeklindeki sözün anlamı da bununla ilgili olsa gerektir.

İsrail ve Terör Örgütü

Üstte değindiğimiz tüm bilgiler—Barzani'nin İsrail'le olan ilişkisi, KDP'nin terör örgütü ile kurduğu örtülü işbirliği ve İsrail'in "Türkiye'nin etnik destablizasyonu"na duyduğu ilgi—ister istemez akla önemli bir soru getirmektedir: Acaba Türkiye'ye karşı savaş veren bölücü terör örgütüyle İsrail arasında da bir ilişki olabilir mi?

İsrail'i Türkiye'nin Ortadoğu'daki en önemli müttefiği olarak görenler ve Türkiye'nin İsrail'e yakınlaşmasındaki stratejik yanlışları göz ardı edenler, kuşkusuz böyle bir soruyu abes bulacaklardır. Hatta, onlara göre, gerçekte var olan durum, üstteki soruda öngörülen durumun tam tersidir. Yani, onlara göre, İsrail, terör örgütüyle ilişki içinde olmak bir yana dursun, bu örgüte karşı Türkiye'ye yardım etmektedir. Kafalarındaki şema Suriye-İran cephesini terör örgütünün arkasına, İsrail'i ise Türkiye'nin yanına yerleştirmiştir ve bu yüzeysel konumun ardında bazı paradoksal ilişkilerin var olabileceğini düşünme esnekliğine sahip değildirler.

Oysa, İsrail, bu kitabın başından bu yana incelediğimiz gibi, Ortado-

ğu'da kurulacak bir Kürt Devleti'nin yegane stratejik destekçisidir. Bu nedenle, herhangi bir ayrılıkçı Kürt hareketinin İsrail'le de dolaylı ya da dolaysız ilişki içinde bulunabileceğini düşünmek, son derece mantıklıdır. Kaldı ki İsrail'in Kuzey Irak'taki geleneksel müttefiki olan Barzani, sözkonusu terör örgütüyle üstte değindiğimiz gibi "Barzani'nin ihaneti" olarak yorumlanan örtülü ilişkiler kuruyorsa, İsrail'in muhtemel bir "ikili politika"sından şüphelenmek son derece mantıklıdır.

Bu incelemeyi yapmak için, öncelikle bunu abes bulanların yanıldıkları noktayı ele alalım: İsrail'in terör örgütüne karşı Türkiye'ye yardım ettiği hikayesini.

Bu söylentinin en büyük kaynağı, ABD ve İsrail'in Suriye'yi barışa zorlarken onu terörü desteklemekten vazgeçirecekleri ve bu "terör"ün Türkiye'de faaliyet gösteren bölücü terör örgütünü de içereceği yönündeki beklentiydi. Oysa son yıllarda Türk medyasında sık sık gündeme getirilen, özellikle "İsrailseverler" tarafından ısıtılıp ısıtılıp öne sürülen bu argüman, gerçekte "kendi kendini kandırmak"tan başka bir şey değildi. Çünkü İsrail ve ABD tarafından önem verilen "terör", yalnızca İsrail'e yönelik olan silahlı örgütleri kapsıyordu. Türkiye'nin başını ağrıtan terörün, bu ikili için bir önemi yoktu. Mehmet Ali Birand, 30 Ocak 1996 tarihli yazısında şöyle diyordu:

> Suriyeli yetkililer ile yaptığım görüşmelerde duyduklarımı, sonradan Washington ve Ankara'dan da doğrulatınca hayretler içinde kaldım. Meğer biz boş yere bekliyormuşuz... Zira Suriye-İsrail barış görüşmelerinden "PKK konusu" çıkarılmış. Görüşmelerde yine "Suriye'nin terör örgütlerine verdiği desteğin bitmesi" ele alınıyor ancak PKK yok. Barış sürecine, sadece İsrail tarafından "terör örgütü" olarak adlandırılan Filistin Kurtuluş örgütlerinin hesaba katılması kararlaştırılmış. "Eğer PKK'yı da bu listeye alsaydık barış görüşmelerini tamamlayamazdık. Zira PKK artık Türkiye'nin değil, bölgedeki Kürt sorununun da ayrılmaz bir parçası oldu. Kuzey Irak ve bölgedeki Kürt sorununun PKK hesaba sokulmadan çözülemeyeceği anlaşıldı" diyen bir Amerikalı yetkilinin sözleri son derece önemli.

Cengiz Çandar da 17 Mart 1996 tarihli "Türkiye'nin Ortadoğu Yanlışları" başlıklı yazısında şöyle diyordu: "İsrail'de İsrail Dışişleri yetkilileri gö-

rüştüm. PKK konusundaki tavırları, Birand'ın Peres'le konuşmasındaki gibi 'isteksizlik'ti." Çandar, 23 Nisan 1996 tarihli yazısında ise aynı konuyu şöyle vurguluyordu: "Sizin 'terörizm'iniz, İsrail açısından hiç öncelikli değil. İsrailli yetkililer, bizimkilerin bize anlattıklarının tersine, 'PKK konusunda tavır almalarının niçin mümkün olmadığını' uzun uzun açıkladılar." Çandar, yazının devamında İsrail'in "terör" ile ilgili psikolojisini de şöyle yorumluyordu:

> Elbette bir de İsrail-Yahudi psikolojisini bilmek ve anlatmak gerekiyor. İsrail, küçücük boyu ile dünya çapında büyük rol sahibi olmasını, bazı konu başlıklarında "imtiyazlı" olmasıyla sağladığının bilincinde. Örneğin "Ermeni soykırımı" kavramına her zaman soğuk yaklaştı. Bunun sebebi, "soykırım" olduğuna inanıp-inanmaması değil. Bu kabul edilirse, o zaman "holocaust" değerinden bir nebze yitirecek. Oysa "soykırım"ın "özgün" olarak Yahudiler'e yöneltildiği insanlığın bilinçaltına yerleşirse, İsrail, her attığı ve atacağı adımda muazzam bir meşruiyet kazanmış oluyor.
>
> "Terör" için de aynı durum sözkonusu. "Özgün" olarak İsrail'in bir numaralı "terör kurbanı" olması gerekiyor. İsrail'e hasım faaliyetlerin "terörizm" ve bunu yapanların "terör örgütü" olarak sınıflandırılmaları icab ediyor. "Terörizm" ve "terör örgütleri" çoğullaşırsa, İsrail, 'özgün" özelliğini kaybedebilir. İsrail'in PKK konusunda "soğuk" ve "isteksiz" yaklaşmasında önemli bir faktör de bu... O yüzden hiç kimse, İsrail'den ve Ortadoğu politikasını İsrail'in biçimlediği Amerika'dan "PKK güvencesi" konusunda hayale kapılmasın...

Çandar'ın da dediği gibi, İsrail konusundaki gerçekler, "bize anlatılanların tersine" gelişiyordu. Bunun bir diğer örneği, İsrail'den "teröre karşı aktif yardım" geleceği söylentileriydi. İsrail ne zaman Bekaa'yı bombalasa, nedendir bilinmez, Türk medyasındaki İsrailseverler, "İsrail PKK'yı da bombaladı" diye bir haber ortaya attılar. Ancak her seferinde bunun gerçek olmadığı, İsrail'in yalnızca kendi işine baktığı ortaya çıktı. (Aynı şey, Gazap Üzümleri Operasyonu sırasında da yaşandı.) Dahası, ne zaman Türk ve İsrailli yetkililer arasında bir görüşme olsa, bir resmi ziyaret gerçekleşse, "İsrail Türkiye'ye PKK konusunda istihbarat yardımı yapacak" söylentileri

yayıldı ve medyanın belirli kalemleri de bunu ballandıra ballandıra yazdılar. Ancak yine her seferinde bunun aslı olmadığı anlaşıldı.

Kısacası, İsrailliler'in PKK'ya karşı Türkiye'ye yardım gibi bir düşüncesi kesinlikle yoktu. Ama Yahudi Devleti, bu tavrından hareketle yapılabilecek aksi yöndeki yorumları engellemek için çeşitli dezinformasyonlara başvurdu. Bunlar, İsrail'in terör örgütüne karşı Türkiye'ye yardım etmese de, yine de terör örgütüne karşı Türkiye ile aynı tarafta olduğu izlenimi vermek için tasarlanmış yalan haberlerdi. Bunların en belirgini, İsrail hükümetinin "resmi" görüşünü en iyi yansıtan yayın organı olarak bilinen *Ha'aretz* tarafından 1996 sonunda ortaya atılan "PKK İsrailliler'i vuracak" haberiydi. "PKK'nın Hedefi İsrailliler" gibi başlıklarla Türk basınına da taşınan bu haber, George Habaş'ın liderliğinde Marksist-Leninist eğilimli Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (PFLP—Popular Front for the Liberation of Palestine) örgütüyle PKK'nın Türkiye'deki İsrailliler'e yönelik ortak eylem planı yaptıklarını öngörüyordu. Ancak İsrail ile PKK arasındaki geleneksel dengeye ters duran bu bilgi, haberi aktaran *Yeni Yüzyıl*'da bile ihtiyatla karşılanmıştı. Bu yüzden *Yeni Yüzyıl* "bu arada diplomatik çevreler, şu ana kadar ne PKK'nın İsrail aleyhine, ne de İsrail'in Türkiye'nin meselesi olarak gördüğü PKK'ya karşı özel bir tutum içine girmemeye özen gösterdiğine dikkat çekiyor" demeyi de gerekli görmüştü.[336]

Nitekim bir kaç gün sonra bu haberin, sözkonusu bilgiyi *Ha'aretz*'e aktaran "İsrailli istihbarat kaynakları" tarafından üretilmiş bir dezinformasyon olduğu doğrulandı. Şam'daki Monte Carlo Radyosu'na bir demeç veren George Habaş'ın sözcüsü ve PFLP temsilcisi Maher Tahrir, PKK'yla hiç bir ilgilerinin olmadığını ve PKK'yla ortak eylem yapacakları yönündeki haberlerin asılsız olduğunu vurguladı.[337] Benzeri söylentilerin devam etmesi üzerine de, Temmuz 1997'de bu kez PKK lideri Abdullah Öcalan Lübnan'da yayınlanan bir gazeteye demeç verdi ve "PKK'nın ABD ve İsrail hedeflerine saldıracağı" yolundaki istihbaratın kesinlikle gerçek dışı olduğunu vurguladı.[338]

Anlaşılan İsrail, PKK'yı kendisine düşman gibi göstermeye çalışarak Türkiye'nin kendine olan güvenini pekiştirmeye çalışıyordu.

Ancak İsrail'in bu tür bir yola başvurması, akla İsrail'in gizlemeye çalıştığı bir şeylerin var olup olmadığı sorusunu getiriyordu. Nitekim bu kuşkuyu destekleyecek bazı geçmiş olaylar da vardı. Terör örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın 1982 yılında Bekaa'da İsrail tarafından tutuklandığı, İsrail'e götürülüp sorgulandığı ve sonra da serbest bırakıldığı biliniyordu, ama sözkonusu "sorgu"nun içeriği bilinmiyordu.[339] İsrail'in terör örgütünü "taşeron" olarak kullandığı yönündeki bir haber ise, 1994 yılında ortaya çıkmıştı. Habere göre, Botaş'ın petrol boru hattında meydana gelen patlamalarla ilgili olarak bir üst düzey yetkili şöyle diyordu:

> İsrail kendi teknolojisini ve uydularını kullanmak amacıyla iki defa boru hatlarının güvenliğini sağlamak için talepte bulundu. Türk yetkililer bu duruma sıcak bakmadı. Hemen ardından boru hatları PKK tarafından bombalandı. Bombalama olayından sonra İsrailli yetkililer tekrar boru hatlarının güvenliğine talip oldular. Türk yetkililer bu talebe sıcak bakmalarına rağmen müsbet bir cevap vermediler. Bunun ardından, kısa bir süre önce ikinci bir bombalama olayı meydana geldi. Boru hatlarının bombalanması eylemlerini üstlenen PKK, bu eylemleri artırarak devam ettireceklerini söyledi. İsrailliler boru hatlarının güvenliğine tekrar talip oldular. Bu son talebe devlet yetkilileri olumlu cevap verdi. Çok kısa bir süre içinde yapılacak anlaşma ile de bundan sonra boru hatlarının güvenliğini İsrail sağlayacak... Bombalama olayı ve takip eden gelişmeler son derece manidardır.[340]

İsrail'in PKK ile üstte öngörüldüğü şekilde bir ilgisi olsun ya da olmasın, kesin olan bir gerçek vardır: Türkiye'de uzun süredir beslenen "teröre karşı İsrail'le işbirliği" hayalleri, tümüyle gerçek dışıdır. İsrail, bölgede kurulması muhtemel olan bir Kürt Devleti'nin yegane stratejik destekçisi olarak, ne Türkiye'nin ne de diğer başka bir ülkenin Kürt sorununun siyasi çözümüne destek olamaz. Önereceği yegane "çözüm", bölünmedir.

Nitekim gerçekten de Türkiye'ye bu "çözüm"ü empoze etmektedir. Kendi yaşadığı "Filistinliler sorunu" ile Türkiye'nin Kürt sorunu arasında hayali benzerlikler kurarak ve "dost acı söyler" havasına bürünerek Türkiye'yi telkin altına alma çabasındadır. Bu çaba halen de zaman zaman İsrailli ağız-

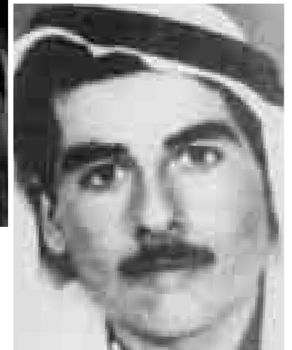
ların ifadeleriyle sürmektedir. Dış politika yorumcusu Ferruh Sezgin, İsrailliler'in ve onların Amerikalı uzantılarının Türkiye'ye yaptıkları bu aldatıcı telkinin temel noktalarını şöyle tespit eder:

> (İsrail'e göre) Türkiye İsrail'in bir Filistin devletinin kurulmamasına izin vermemekle yaptığı birinci hatayı tekrarlamamalıdır. Buna göre:
> - İsrail eğer, zamanında, faturası üçüncü bir ülkeye-Ürdün'e-çıkarılması kaydıyla bir Filistin devletinin kurulmasına karşı çıkmasaydı, İsrail'in güvenliği bugün için çok daha ciddi teminatlar bulmuş olurdu.
> - Zira o zaman, İsrail'in karşısında mazlum Filistinliler değil, gerekirse topyekün savaş açılabilecek bir Filistin devleti yer almış olurdu.
> - Türkiye İsrail'in hatasına düşmezse, herkesin mazlum gördüğü Kürtler'le değil, askeri yönden her zaman için ezebileceği bir Kürt devletiyle çatışır.[341]

İsrail'in topraklarını işgal ederek baskı altında yaşattığı Filistinliler ile, asırlardır Türklerle birlikte kardeşçe yaşamış olan Kürtler arasında bir benzerlik kurması ve sonra da buna dayalı tavsiyeler öne sürmesi, kuşkusuz aldatıcı bir yorumdur. İsrail'in önceki sayfalarda ele aldığımız stratejik aldatışlarına benzer aldatıcı bir yorum...

Nasır'ın Mısır'da başlattığı radikal dalga 1958'de Irak'ı da vurdu. Irak'ın Batı yanlısı ve "İsrail işbirlikçisi" Kralı Faysal (*yanda*, Prens Abdullah ile birlikte) Albay Kasım'ın düzenlediği bir darbe ile indirildi. Nasır'a sempati duyan Kasım (*altta*), Arap sosyalizmine dayalı yeni bir rejim kurdu.

Kasım'ın iktidarı, Baas Partisi adlı gizli bir örgüt tarafından tehdit ediliyordu. Baas'ın en etkili militanlarından biri ise, Kasım'a karşı başarısız bir suikast düzenleyen Saddam Hüseyin adlı genç bir tetikçiydi (*sağda*).

Irak orduları, 22 Eylül 1980'de aniden İran'a saldırdılar. Basra Körfezi, yanan petrol kuyularının dumanlarıyla doldu (*sağda*). Saddam Hüseyin, Batı'nın ve İsrail'in taşeronluğuna soyunmuştu.

Irak, İran'a karşı giriştiği savaş boyunca başta ABD olmak üzere Batılı ülkelerden hem diplomatik hem de askeri destek gördü. O sıralar Saddam ABD'nin önemli bir müttefiği durumundaydı.
Üstte: İran-Irak savaşı sırasında Saddam karargahında.
Altta: Cepheden bir görünüm; İran cephesini bombalayan Irak askerleri.

Irak, İran'a karşı üstlendiği "taşeronluk" rolüyle ABD'nin gözüne o kadar girmişti ki, Amerikan yönetimi Amerikan savaş gemisi *USS Stark*'ın Irak hava kuvvetleri tarafından vurulmasına bile fazla ses çıkarmadı. *Üstte*, *USS Stark*'ın vurulduktan hemen sonraki hali.
Saddam'ın İran'a karşı savaşırken "evin içinde" yaptığı düzenlemelere de kimse karışmamıştı. Kürt köyü Halepçe'ye karşı kimyasal silahlarla yapılan saldırı sonucunda ölen yüzlerce sivil, Batı medyasının ilgisini o zamanlar çekmemişti. *Altta*, Halepçe Katliamı'nın en ünlü görüntüsü.

Kuveyt'i işgal etmek Irak ordusunun yalnızca bir gününü aldı. İran'a karşı giriştiği savaş boyunca Batı tarafından silahlandırılmış olan Saddam, şimdi bu armadayı kendi Ortadoğu vizyonu adına kullanmaya kalkmıştı.

ABD'nin Bağdat Büyükelçisi April Glaspie (*sağda*), Saddam Hüseyin'e "Kuveyt ile olan sınır anlaşmazlığınız bizi ilgilendirmez" diyerek onu Kuveyt'i işgal konusunda cesaretlendirmişti. *Altta*: Glaspie, Saddam'la yaptığı son görüşmenin ardından büyükelçilik binasına doğru ayrılırken

Körfez Savaşı'nın temel stratejisini oluşturan "Saddam'ın dişlerini sökmek, ama iktidardan düşürmemek" hedefi, Başkan Bush ile Ulusal Güvenlik Danışmanı Brent Scowcroft arasında, Bush'un *Fidelity* adlı teknesinde kararlaştırılmıştı *(altta, solda)*. Scowcroft'un (*altta, sağda*) en ünlü özelliği ise, eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'ın "sağ kolu" ya da "evet-efendimcisi" olmasıydı.

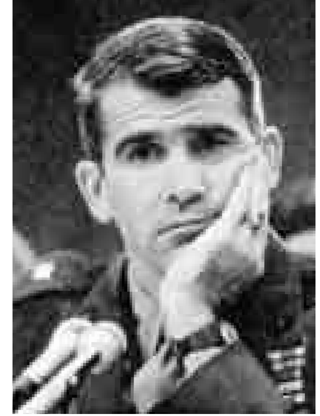

İsrailli politikacı Ariel Şaron, Suudi iş adamı Adnan Kaşıkçı ve Sudan lideri Cafer Numeyri, 13 Mayıs 1982'de Kenya'da düzenlenen gizli toplantıda (*solda*) ortak bir hedef için strateji belirlemişlerdi: İran'daki rejimi devirmek ve Şah günlerine geri dönmek.

Irangate olayında Tahran'a satılan silahların önemli bir hedefi vardı: Tahran'daki "ılımlı", hatta karşı-devrimci unsurlarla bağlantı kurmak. Bu planın mucidi ise İsraillilerdi.
Üstte: Irangate'in üç ünlü kahramanı: İsrailli Yarbay Amiram Nir, İsrailli iş adamı Yakov Nimrodi ve Amerikalı Yarbay Oliver North.
Altta: Körfez Savaşı sırasında Saddam'ın Tel-Aviv'e attığı Scud füzelerinden biri tarafından yıkılan bir bina.

Saddam, iktidarı eline geçirdiği 1968'den sonra İsrail aleyhtarlığını hiç dilinden düşürmedi. Hatta İsrail'le savaşanları bile "ılımlı" bularak kötüledi. Ancak onun İsrail'e karşı olan bu şahinliği, aynı kendisini 7. yüzyılda Mezopotamya'yı fetheden İslam kumandanı Sad bin Ebu Vakkas'a benzeterek yaptırdığı posterler gibi (*üstte*), sadece bir iç politika malzemesiydi. Gerçekte İsrail ile Saddam arasında *de facto* bir ittifak sözkonusuydu.

1930'ların başında Dünya Siyonist Örgütü tarafından istihbarat yapmak için Irak'a yollanan Reuven Şiloah müstakbel Yahudi devletinin Kürtlerle işbirliği yapması gerektiğine karar vermişti. Şiloah İsrail'in kurulmasından sonra Mossad'ın ilk şefi olduğunda 1930'lu yıllarda geliştirdiği bu vizyondan büyük ölçüde yararlandı.
Solda: Reuven Şiloah Mossad'ı yönettiği yıllarda. *Sağda:* 1940'lı yıllarda bir Kürt gerillası.

1965-75 yıllarında Kuzey Irak'ta devam eden Kürt isyanının lideri, ünlü Barzani aşiretinin başı olan Molla Mustafa Barzani'ydi (*solda*). Barzani, İsrail'den her türlü desteği gördü. Bir süre sonra İran ve ABD de Kürtleri desteklemeye başladılar, ama onlar, İsrail'in aksine, bunu sadece kısa vadeli bir taktik olarak görüyorlardı. Barzani'nin Washington'daki en büyük destekçisi sayılan Henry Kissinger (*sağda*), bu nedenle 1975'te onu birden yüz üstü bıraktı.

1975'te sönen Kürt isyanı, 1991'de Saddam'ın Körfez Savaşı'ndaki yenilgisinin ardından yeniden alevlendi. Irak'ın kuzeyinde Kürtler, güneyinde ise Şiiler Bağdat rejimine karşı ayaklandılar. Gerek ABD'yi gerekse İsrail'i düşündüren nokta da buydu: Kürtlere destek verilirse Şiilere de verilmiş olacaktı. Bu ise "İran tehdidi"nin Körfez'e yayılması anlamına geliyordu.

Bu nedenle Kürt isyanının, Şiilerden ayrı olarak, kontrollü bir biçimde büyütülmesine karar verildi. Kürt Devleti, yavaş yavaş kurulacaktı.

1960'lı ve 70'li yıllarda Molla Mustafa Barzani'nin yürüttüğü Irak ayrılıkçı Kürt hareketi, Körfez Savaşı'nın ardından Molla Mustafa'nın oğlu Mesud Barzani (*üstte*) tarafından devralındı. Kürdistan Demokratik Partisi'nin liderliğini yürüten Barzani ve onun peşmergeleri (*altta*), eskiden olduğu gibi İsrail'i ve onun ABD'deki lobisini arkalarında buldular.

Üstte: Güney Irak'taki Şii milisler.
Solda: Celal Talabani, Barzani aşiretinden gelen liderlerin geleneksel rakibi ve Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin lideri.
Altta: Talabani'ye bağlı KYB milisleri.

Kuzey Irak'lı Kürtler, Körfez Savaşı sırasında ABD tarafından kışkırtıldılar, ama savaşın sonunda da —güneydeki Şii isyanından duyulan tedirginlik nedeniyle— yüz üstü bırakıldılar. Saddam bu sayede onların üzerine rahatça yürüdü. Kürtler de çareyi Türkiye ve İran'a kaçmakta buldular. ABD ise, tüm bunların ardından onlara "yardım" etmeye geldi. *Altta ve üstte:* Saddam'ın gazabından kaçarak Irak sınırına yığılan Kürtlere yardım ulaştıran Amerikan birlikleri.

Üstte: İran sınırından az içerde kendilerine gönderilen yemek kamyonuna saldıran Kürt mülteciler. *Altta:* Türkiye sınırına doğru dağlarda yürüyen (*solda*) ve botla Suriye'ye ulaşmaya çalışan (*sağda*) Kürt siviller.

Bağdat yönetimine karşı girişilen ve başta İsrail olmak üzere "dış mihraklar" tarafından kışkırtılan ayaklanmalar, Kuzey Irak Kürtlerine yalnızca yıkım ve acı getirdi.
İran sınırına yakın bir yerde yer alan yandaki Seyid Sadık kenti, Irak birliklerince 1988 yılında harabeye çevrilmeden önce 30 bin insanı barındırıyordu Geriye sadece birkaç çadır ve sefalet kaldı.

Üstte solda: Kürt Devleti embriyosunun en somut örneği: Kürt seçimleri.
Üstte sağda: Barzani'ye bağlı peşmerge birliklerinden çocuk yaştaki gerillalar.
Altta: İsrail ile Suriye arasındaki her türlü barışın ya da barışsızlığın bir numaralı konusu olan Golan Tepeleri ve bu tepelerdeki su kaynakları.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Nil'den Fırat'a Supolitik

"İsrail için su o kadar önemlidir ki biz, 1967'de Araplar'la savaşa biraz da su kaynaklarını kontrol altına alabilmek için girdik."
—Moşe Dayan, 1967 Savaşındaki İsrail ordu komutanı

Kitabın ilk bölümünde, İsrail'in kendisini çevreleyen Müslüman-Arap coğrafyasının ortasındaki varlığının uzun vadede daimi bir tehdit altında olduğunu, hatta İsrailliler'in bir "Hıttın Korkusu" ile birlikte yaşadıklarını görmüştük. Kurulduğu günden bu yana uyguladığı saldırgan ve baskıcı politikalarla Araplar'ın nefretini kazanan İsrail, bu politikalar nedeniyle daimi ve silinemez bir tehditle kuşatmıştır kendini.

Bu, İsrail'i kuşatan siyasi tehdittir ve biz kitabın başından bu yana hep bu gerçeğe atıfta bulunduk. İsrail'in uzun vadeli strateji ve politikalarını sözkonusu siyasi tehdit ile ilişkilendirdik. Ancak İsrail'in stratejik vizyonu, özellikle son yıllarda, sözkonusu siyasi tehdidin yanında bir de "biyolojik" bir tehditle de yakından ilgili hale gelmiş bulunuyor.

Bu "biyolojik" tehdidin adı, susuzluktur. Yahudi Devleti, çok ciddi bir su krizi ile karşı karşıyadır. Zaten kurak bir coğrafya olan Filistin, İsrail'in diasporadan getirdiği dört milyon Yahudi'nin su ihtiyacını karşılamak için son derece yetersizdir. İşgal altındaki topraklarda yaşayan 2 milyon Arap da—İsrail her ne kadar onlara kendi Yahudi yurttaşlarına verdiğinin beşte biri kadar su verse de—ciddi bir su ihtiyacı yaratmaktadır.

Dahası, bilindiği gibi Siyonist rüya tüm diaspora Yahudiler'ini İsrail'e getirmeyi öngörmektedir ki, bu hedefe doğru atılan her adım İsrail'in su krizini daha da derinleştirmektedir. İsrail, orta vadede Rusya'dan 1 milyon göçmen gelmesini beklemektedir. Bu durumda yaklaşık 100 milyon m^3'ü içme suyu, 300 milyon m^3'ü sulama için olmak üzere daha fazla su tüketilecek demektir. Dolayısıyla İsrail, hele bir de ülkeye yeni gelecek Yahudi göçmenleri düşünürsek, mutlaka ve mutlaka yeni su kaynakları bulmak zorundadır.

İsrail bu su krizini aşabilmek için şimdiye kadar çoğu uluslararası hukuka göre illegal olan çeşitli projeler geliştirdi. Sürekli artan nüfusuna su sağlamak için; Ürdün (Şeria) ırmağı, Celile Denizi ve Yarmuk ırmağından boru hatları ağıyla Tel-Aviv'e su pompalıyor. İşgal altındaki Batı Şeria'nın hemen altında yer alan ve yağmur sularıyla beslenen su katmanları da İsrail'in elinde. Bu arada, Arap kuyularının kullanımını da kapsayan bazı düzenlemeler, Batı Şeria'daki Filistinlilere giden su akışını kısıtlıyor ve su Yahudiler'e aktarılıyor. İşgal altındaki Golan Tepeleri'nin suyu da İsrail'e akıyor. Tüm bunlara rağmen Yahudi Devleti'nin suya açlığı bitmiyor.

Bu konu özellikle son dönemde İsrailli yetkililer tarafından defalarca vurgulandı. Son Şamir kabinesinin Tarım Bakanı Rafael ("Rafi") Eitan henüz 1991'de şöyle diyordu: "Taberiye Gölü'ndeki su seviyesi hiçbir zaman bu kadar düşük olmamıştı. İsrail'in su rezervleri hayati tehlike altında."[342]

Hayfa Üniversitesi'nden Arnold Soffa'ya göre, İsrail, felaketin eşiğine gelmiş durumda. Suda, 2000 yılında %30'luk bir azalma bekleniyor. Kıyılar sığ ve topraklar gittikçe tuzlanıyor. İsrail'in su ihtiyacının önemli bir bölümünü sağlayan Kinneret Gölü'ndeki bu seviyesi kritik bir düzeye erişmiş halde. % 60'ı Çöl olan ve su kaynakları sınırlı olan İsrail, susuzluk içinde kıvranıyor. İsrail DSi'si konumundaki Mekorot'un Su Kaynakları Dairesi Başkanı Rafi Boaz, İsrail'de İngilizce olarak yayınlanan *The Jerusalem Post* Gazetesi'ne Ocak 1996'da yaptığı açıklamada, zaten suyu tasarruflu kullanan İsrail halkına daha fazla tasarruf yapmaları çağrısında bulundu.

İsrail Su Çalıyor!

İsrail'in sözkonusu su krizi, başta da belirttiğimiz gibi, onu illegal politikalara yöneltiyor: Yahudi Devleti, onyıllardır işgal altında tuttuğu Arap topraklarındaki suları çalıyor. İngiliz *The Independent* gazetesi, Yahudi Devleti'nin sözkonusu su gaspını şöyle anlatıyor:

> Likud partisinin programında "su bizim hayatımız, böyle olunca da bu nesneyi bir gün bize karşı daima iyi niyet gösterisinde bulunmayabileceklerin eline teslim etmemeliyiz" deniliyor. İşgalin başlangıcından bu yana Filistinlilere beş kuyu açma izni verildiği halde İsrailliler, 40 derin kuyu açarak Filistinlilerin toplam kuyularından çıkardığından daha çok su elde ediyor. İsrail ortalama Filistinlilerin dört misli fazla su elde ediyor. Nitekim Filistinliler, "çöle hayat getirdiler, ama bizim sularımızdan" diyorlar... Binlerce yıl önce Yitzhak, ülkelerinde iki kuyu açmak için Filistinlilerle savaşa girmişti. Bugün o kuyular tekrar açılmış durumda ve geleneğe uyularak, onlara "Kin" ve "İhtilaf" adı verilmiş.[343]

İsrail'in kullandığı büyük orandaki su, özellikle Batı Şeria'da gerçekleştirilen kullanım uluslararası hukuka göre oldukça fazla. Bir İsrail vatandaşı bir Filistinlinin kullandığı suyun beş katını kullanıyor. Filistinliler ise bu suya İsrail vatandaşlarının ödediklerinin üç katını ödüyor. Filistinliler İsrail'in kendilerine ait su kaynaklarını çaldığını şöyle anlatıyorlar:

> "İsrail suyumuzu çalıyor"... Batı Yakası'nın altında büyük bir su gölü var. Aslında bu suyun tümü bize ait olan topraklarda kalıyor. Ama İsrail burada açtığı kuyuları çok derin kazıyor ve hemen hemen suyun hepsini çekiyor. İşgal altında tuttuğu Batı Yakası'ndaki su kaynaklarının yüzde 90'ını İsrail kullanıyor. Bize içecek su bırakmıyor. Gerçekte işgalin nedenlerinden biri bu. İsrail 25 yıldır bizim suyumuzla çölde vahalar yaratıyor. Hatta Lübnan'ın güneyine girmesinin nedenlerinden biri de gene su. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi şimdi barış masasına otururken kullandığı mevcut su kapasitesinden bir damla taviz vermek istemiyor. Statükoya devamdan yana. Ortadoğu barışının ana konularından biri olan su üzerindeki anlaşmazlığı gidermek için uluslararası uzmanlara başvurmak istiyoruz. Hiç olmazsa bir geçiş dönemi boyunca kişi başına bir miktar

> belirleyip İsrail'le suyu bu kişi başına miktara göre bir eşitlik ilkesi üzerinden saptamak istiyoruz. Bizim talebimiz bu. Ama İsrail tutuyor, bize Gazze'de su arındırma sistemleri kurmamızı öneriyor. Olacak şey değil. Feci pahalı bir sistem bu. Öyle ki Coca-Cola içmek daha ucuza geliyor.[344]

Coşkun Adalı ise *Emperyalizmin Ortadoğu'ya Müdahalesi* adlı kitabında konuyu şöyle vurguluyor:

> İsrail Ürdün'de Şeria nehrinin bir kolu olan Yarmuk nehri üzerinde yapılacak Vahba Barajı'na politik nedenlerle karşı çıkıyor. Şeria nehri İsrail'in ana su kaynağı olduğu için bu barajı İsrail'in ulusal güvenliğine bir tehdit olarak görüyor. Öte yandan Şeria nehrini hem Ürdün hem de İsrail aşırı bir biçimde kullanmak zorunda kaldıklarından kaynağının yani Ölü Deniz'in su seviyesi sürekli düşüyor ve nehrin de tuzluluk oranı artıyor. Çok yakında bu nehir tarımda kullanılmaz bir hale gelecek. İsrail'in işgal altında tuttuğu Filistin topraklarında susuzluk çok ciddi boyutlar almış durumda... Sonuçta milyonun üstünde Filistinli bir de susuzluktan kıvranıyor. Açık kanalizasyonlar, var olan sınırlı su tabakasını artan bir biçimde sürekli kirletiyor. Filistinliler sadece pis su kullanabiliyor. Biyolojik savaşsa, bu da bir tür biyolojik savaş![345]

İsrail'in bugün kullanmak durumunda olduğu su kaynaklarının tamamına yakını, işgal suretiyle üzerinde fiilen kontrol kurduğu yakın bölgelerden geliyor. İsrail'li bazı yetkililere göre, İsrail'in bu bölgeler üzerindeki kontrolü kaybetmesi, İsrail'in su kaynaklarından mahrum kalmasına yol açabileceği gibi, varlık ve güvenliğini de tehlikeye sokabilir.[346] Bu endişe nedeniyle dünyaca tanınan bazı su uzmanları İsrail'in işgal altındaki topraklardan taviz verebileceğini, ancak bu bölgelerdeki su kaynaklarından vazgeçmeyeceğini ifade ediyorlar.

Bu tablo, ortaya tek bir sonuç çıkarıyor: Ortadoğu'daki su sorununun nedenlerinden biri, İsrail'in suyu "gasp" etmesi. İsrail tarafından suyu gasp edilenler arasında Filistinliler ve Ürdün'ün yanısıra Lübnan ve Suriye de var. İsrail'in Lübnan, Suriye ve Ürdün'le paylaşması gereken Şeria nehri, bugün fiilen İsrail'in kontrolü altında bulunuyor. Zaten nehrin bir yatağına sa-

hip olan İsrail, Golan Tepeleri'ni işgal ederek ikinci, Güney Lübnan'a girip sözde güvenlik bölgesi kurarak üçüncü ve sonuncu yatağını ele geçirmiş durumda.

Ama, başta da belirttiğimiz gibi, tüm bu su gaspları, İsrail'in su ihtiyacını karşılamıyor. Aksine, su kaynakları giderek azalırken, İsrail'in nüfusu artıyor. Bu gidiş, "Vaadedilmiş Topraklar"ın bir kaç on yıl içinde "Vaadedilmiş Çöller"e dönüşebileceğini gösteriyor. İsrail topraklarının yarısından fazlası zaten çöl, giderek yaklaşan kuraklık kalan yarıyı da tehdit ediyor.

Peki İsrail bu konuda ne yapmayı düşünüyor? Yahudi Devleti'nin siyasi bekasını sağlamak için çok kapsamlı bir Ortadoğu stratejisi geliştirdiğini ve uyguladığını önceki bölümlerde gördük. Peki İsrail biyolojik bekası için ne planlıyor?

Bu cevabı ilk başta meşru ve rasyonel tedbirleri içeriyor: İsrail suyu daha da tutumlu kullanmak, arıtma yöntemlerini geliştirmek için çalışıyor. Bunun yanında, ulaşabildiği kaynaklardan su satın almayı düşünüyor—örneğin Türkiye'nin Manavgat suyuna talip oluyor. Ancak tüm bu meşru yollar kesinlikle yeterli değil. Bu nedenle İsrail, gasp ettiği Filistin, Ürdün, Suriye ve Lübnan toprakları üzerindeki denetimini korumaya kararlı. Ancak bunlar bile uzun vadede yeterli görünmüyor. Bu yüzden İsrail, yeni su gasplarının planlarını yapıyor.

Bu gayrımeşru çözüm—yani su gaspının sürdürülmesi ve yeni gasp planları—ise, ister istemez Ortadoğu'nun siyasi atmosferini etkiliyor. İsrail'in suları çaldığı ülke ve halklar da su krizi içindeler çünkü. Bu nedenle su, Ortadoğu'da giderek bir *casus belli* (savaş nedeni) haline geliyor.

Su İçin Savaş!

İsrail Tarım Bakanlığı eski bürokratlarından Meir Ben-Meir, su nedeniyle yükselen tansiyonun muhtemel sonucunu şöyle ifade etmişti: "Su, saatli bir bombadır ve bölge halkları su kıtlığı sorunu için ortak bir çözümü görüşmeye yanaşmazlarsa, savaş kaçınılmazdır." İsrail Hayfa Üniversitesi'nden Prof. Armon Sofer de 1990'da verdiği bir demeçte

"Ortadoğu'da su kaynaklarının kullanımı yüzünden savaş çıkacak" demişti.[347]

Dönemin İşçi Partisi lideri Şimon Peres de, 1991'in ilk aylarında Başbakan Turgut Özal ile Ortadoğu'ya Türk suyunun akıtılmasıyla ilgili bir tartışma sırasında, bundan sonraki Ortadoğu savaşının toprak yüzünden değil su yüzünden çıkabileceğini ifade etmişti. Peres, bir başka demecinde şöyle diyordu: "Nüfus artıyor. Suyu üretmek için imkan yaratamazsak, bu kez su için savaşacağız".[348] Yitzhak Rabin de, 1992'de, Başbakanlık koltuğunda oturduğu sıralarda "umarım ki su sorunu silahla çözülmez" şeklindeki sözüyle aynı tezi gündeme taşımıştı.[349]

İsrailli yetkililerin buna benzer daha pek çok demeci şimdiye dek yayınlandı. Tüm bunlar, İsrail'in düzenli bir biçimde "su savaş sebebidir" tezini ortaya sürdüğünü gösteriyordu. Nitekim Dışişleri Bakanlığı'nda Fırat ve Dicle'nin sularının paylaşımı konusunda hazırlanan bir rapora göre de "su savaşa neden olabilecek bir anlaşmazlık konusudur şeklindeki tezin arkasında... Tel Aviv var"dı.[350]

Peki bu tez ne denli gerçekçiydi? İsrail, su için savaşı göze alır mıydı?

Yahudi Devleti'nin tarihini incelemek bu konuda bir yargıya varmamızı kolaylaştırabilir. Çünkü İsrail'in tarihine, özellikle askeri tarihine baktığımızda, suyun gerçekten de şimdiye dek Yahudi Devleti için çok önemli bir hedef ve bir savaş sebebi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Henüz 1948'lerde Siyonist liderler stratejilerini devletin sınırlarının zengin su kaynaklarına erişebilmesi amacıyla düzenlemişlerdi. İsrail 1951'de Yukarı Galile'deki bataklıkları ve Hule Gölü'nü kurutarak Banyasi, Hasbani ve Dan ırmaklarının İsrail topraklarının 6 km içinde oluşturdukları Yukarı Şeria'nın akışını değiştirdi. İsrail, kendi kaynaklarını denetlemek ve İbrani diyarına yerleşmek isteyen tüm Yahudiler'e yeterli su sağlamak için hidrolojik haritayı değiştirmeye kararlıydı.

1963'te İsrail'in Taberiye-Necef arasında başlattığı "Milli Su Şebekesi" projesiyle su ile ilgili bir kriz daha yaşandı. Boru hatları açık su kanalları ve yeraltı tünellerinden oluşan yaklaşık 100 mil uzunluğundaki bu proje sayesinde İsrail Şeria nehri sularının % 40'ını kendi kullanımına alacağını açıklı-

yordu. Projenin açıklanmasından sonra Arap dünyası ayağa kalktı ve İsrail'i saldırganlık ve yayılmacılık politikaları uygulaması nedeniyle protesto etti. Bu gerginliğin sonucunda 1964'te Kahire'de toplanan Arap zirve konferansı, FKÖ'nün kurulmasına ve Filistin direniş örgütlerinin bu çatı altında toplanmasına karar verdi.

1951-1967 yılları arasındaki yüzlerce küçük çatışmanın ardından, Şeria nehri, 1967 savaşının önemli bir nedeni oldu. İsrailli general Moşe Dayan, 1974'te "İsrail için su o kadar önemlidir ki biz, 1967'de Araplar'la savaşa biraz da su kaynaklarını kontrol altına alabilmek için girdik" diye açıkça beyanda bulunmuştu. Nitekim Yahudi Devleti 1967'deki Altı Gün Savaşı'ndan sonra çok daha güçlü bir duruma geçmiş, Golan Tepeleri'nin işgali, Şeria kaynaklarının Araplar tarafından değiştirilmesini önlemişti.

Litani nehri yüzünden, Yahudi Devleti'nin işgal politikasından Lübnan da payını aldı. Litani zaten çok eskiden beridir Siyonist planlarda rağbet görüyordu: 1919 yılında yapılan Versailles Barış Konferansı'nda ileri sürülen Siyonist haritaya, Litani nehri de dahildi. İsrail'in 1978 ve 1982'de Lübnan'ı işgalinde Litani ve Hasbani nehirleri önemli rol oynadı. Savaş sonucunda oluşturulan sözde güvenlik bölgesi sayesinde İsrail her iki nehre de ulaştı ve bu nehirlerden su çekmeye (çalmaya) başladı. Güney Lübnan'daki sürekli çatışmalar ve İsrail'in kukla milisleriyle sağladığı sıkı denetim, bölge hakkında kesin bilgi alınmasını güçleştirmektedir, ancak yerel çiftçilerden alınan bilgilere göre, İsrailliler Litani'den Hasbani'ye uzanan bir tünel açarak suyunu Şeria'ya akıttılar. Bu su hırsızlığı, İsrail'e 500 milyon m^3 ek su kazandırdı. Sınırın sadece 10 mil kadar kuzeyinde bulunan Litani ve Hasbani nehirleri İsrailliler için hep çekici olmuştu. Bugün de İsrail'in yıllık su ihtiyacının %40'ı bu yeraltı su kaynaklarından gelmektedir.

İsrail tüm bu su gasplarını sürdürürken, bir yandan da bu politikasına karşı çıkacak bölge ülkelerini tehdit etme politikası izledi. İsrail yönetimi, kuzeyindeki Celile Denizi'ne su akışını azaltacak tek taraflı baraj yapımı halinde Suriye'ye saldıracağını ilan etmişti. Suriye'nin Ürdün'le birlikte Yarmuk nehri üzerinde yapmaya çalıştığı Birlik Projesi İsrail'in tehditleriyle son bulurken, Sudan'daki Jonglei Kanalı şantiyesi de İsrail tarafından supolitik

nedenlerden dolayı bombalandı.

İsrail'in sözkonusu supolitik geçmişi, Yahudi Devleti'nin "su savaş sebebidir" şeklindeki tezinin pek yabana atılır olmadığını gösteriyor. Geçmişte su için çarpışmayı göze alan, hatta Moşe Dayan'a göre 1967'deki Altı Gün Savaşı'nı biraz da bu nedenle başlatan İsrail, o zamanlara göre çok daha artmış olan su krizi karşısında yine bölgede bir çatışma başlatabilir.

Peki ama eğer İsrail su için savaşacaksa, bu nasıl bir savaş olabilir? Yahudi Devleti, nasıl bir savaş çıkarabilir, ya da ne gibi gerginlikler körükleyebilir ki, bu onun su krizine çare olabilecek bir sonuç yaratsın?

Nil Üzerindeki Supolitik

Kitabın ikinci bölümünde İsrailliler'in büyük bir çoğunlukla üzerinde ittifak ettikleri "Tevratsal sınırlar"a değinirken, bu sınırlarla çizilen coğrafyanın Nil ve Fırat nehirleri arasında uzandığına değinmiştik. Nitekim Nil, Fırat ve bu ikisinin arasındaki su kaynakları, Siyonist hareketin başından bu yana İsrail liderlerinin başlıca hedefleri arasında yer almıştır.

Bu konuyu Arap yazar Arkam Zubi *Yahudiler'in Arap Suları Üzerindeki Mücadeleleri: Eski Bir Tevrat Rüyası ve Bunu Gerçekleştirme Çabaları* adlı kitabında uzun uzadıya inceler. Zubi, Arap sularının fethedilmesinin Muharref Tevrat'ta her Yahudiye emredilen bir vecibe olduğunu hatırlatır ve M. Tevrat'ın Yeremya 46/10. ve İşaya 29/25-26 ayetlerine gönderme yaparak "Yahudi Tanrısı'nın kafir Fırat bölgesi halkına karşı girişilen her savaşta Yahudiler'in koruyuculuğunu üstleneceği, savaşın ise bu kafir haklar için Tanrı'nın bir gazabı olacağı" şeklindeki inanca dikkat çeker.

Önemli olan ise, kuşkusuz, bu "dini perspektif"in İsrail'in somut politikalarıyla ne denli örtüştüğüdür.

Bu sorunun cevabına baktığımızda ise, önemli bir sonuçla karşılaşırız. İsrail, hem sözkonusu dini perspektifin bir sonucu, ama ondan daha çok somut jeostratejik gerçeklerin bir ürünü olarak, gerçekten de Nil'den Fırat'a uzanan bir "su vizyonu"na sahiptir.

İsrail askeri istihbarat servisi AMAN'ın eski şeflerinden Yehoshafat

Harkabi, *Israel's Fateful Hour* adlı kitabında, Ortadoğu'daki ülkelerin dış politikalarının iki ayrı boyut üzerinde seyrettiğini anlatır. Harkabi'ye göre, bir "büyük hedef" (grand design) vardır, bir de güncel dış politika. Bir ülke, "büyük hedef"i bir diğer ülkeyi yok etmek ya da onun topraklarını işgal etmek olduğu halde, güncel dış politikasında onunla anlaşabilir, hatta onunla barış bile yapabilir. Harkabi, buna örnek olarak Enver Sedat'ı verir. Ona göre Enver Sedat, güncel dış politikanın pragmatik bir gereği olarak İsrail'le Camp David barışını imzalamıştır, ama İsrail'i yok etmek olarak özetlenebilecek Arap "büyük hedef"inden caymamıştır. Harkabi, İsrail'le barışa yanaşan bazı Araplar'ın sözkonusu "büyük hedef"ten caydıklarını, ama önemli bir bölümünün de bu hedefi koruduklarını belirtir.[351]

Harkabi, İsrail'in "büyük hedef"inin ne olduğu konusunu ustaca geçiştirir, ama bunun ne olduğunu başka kaynaklardan biliyoruz. Yahudi Devleti'nin nihai hedefi, Nil'den Fırat'a uzanan coğrafya üzerinde egemenlik sağlamaktır. Bu egemenliğin bir boyutu da, bu coğrafyanın sularını denetim altına alabilmektir.

Haritadaki ilk önemli ayak, Nil nehridir. Bazıları, İsrail'in 1967'de işgal ettiği Sina yarımadasını 1978 yılındaki Camp David barışı ile Mısır'a geri verdiğini, dolayısıyla Nil üzerinde bir iddiası olmadığını düşünebilirler. Oysa gerçekler daha farklıdır. İsrail'in "büyük hedef"i ile güncel dış politikaları birbirinden farklıdır çünkü.

Bir deyişe göre Nil Mısır'dır ve Mısır Nil'dir. Mısır için bu denli hayati olan nehrin jeopolitik konumunu, en iyi Winston Churchill tasvir etmişti. İngiliz lideri, "Nehir Savaşı" adlı kitabında Nil'i; kökleri orta Afrika'da—Victoria, Albert ve Kenya göllerinde—uzun gövdesi Sudan ve Mısır'da ve dalları kuzey Mısır'daki deltada yer alan dev bir palmiyeye benzetmiş ve şöyle demişti: "Kökler kesilecek olursa dallar kuruyacak ve ağacın geri kalan kısmı da çürüyüp ölecektir."

Bu, şu demektir: Mısır'ı Nil suları hakkında tehdit etmenin yegane yolu, Nil'in iki "kökünü" elinde tutan Sudan ve Etiyopya'yı kullanmaktır. Ya da Winston Churchill'in deyimiyle "palmiyeyi köklerinden kesmek". Nitekim İsrail, uzun bir zamandır gerçekten de bunu yapmaya çalışmaktadır.

Palmiyenin Birinci Kökü; Etiyopya

Mavi Nil kanalıyla Mısır'a giden suyun %85'ini kontrol eden Etiyopya'ya "Afrika'nın su kulesi" adı verilmiştir ve Sudan ile Mısır'ı besleyen suyun musluğu onun elindedir. Etiyopya'nın Nil üzerindeki gücü Etiyopya dağlarından çıkan ve sınırları ötesine Somali ve Sudan'a akan onbir nehirdir. Bunlardan en büyüğü olan Mavi Nil, Etiyopya'da Abay adıyla tanınır ve Sudan'a her yıl 50 milyar m^3 su akıtır: Bu da asıl Nil'in toplam suyunun yüzde 60'ıdır. Buna ek olarak güneybatıda Sobat Nehri olarak birleşen Baro ve Pibor nehirleri ve kuzeybatıda Atbara'nın kolları sırasıyla Nil sularının yüzde 14 ve 13'ünü oluştururlar.

Kısacası, Mısır'a akan Nil sularının en büyük musluğu Etiyopya'nın e-lindedir. Etiyopya'nın bu musluk üzerinde oynamaya yönelik her türlü giri-şimi ise, Mısır'da büyük bir tedirginlik yaratmaktadır.

Bu gerilim özellikle 1980'li yıllarda kendisini hissettirdi, 90'larda ise iyice büyüdü. 1990'daki bir *Newsweek*, iki ülke arasındaki sözkonusu gerilimi anlatırken şöyle yazmıştı:

> Etiyopya-İsrail ilişkileri İsrail'in su politikasının ayrılmaz bir parçası niteliğinde. Mısır'ın Nil nehri ile bir problemi var. Ülke her bakımdan Nil'e bağlı.. Eğer Etiyopya Mavi Nil'den musluk açarsa, Mısır kendi suyunu kaybedebilir. Bu yüzden "Mısır eğer gerekirse Nil'i korumak için savaşır" diyor bir coğrafyacı. Kıdemli bir Batılı diplomat ise "bu konuda şüphe yoktur" diyor.[352]

Gerginlik giderek arttı ve Mısır yönetimi Ekim 1991'de yaptığı bir açıklamada Nil'in kendi insiyatifi dışında kontrol altına alınmasına yönelik girişimleri savaş ilanı sayacağını açıkladı. O günden bu yana iki ülke ara-sında sözkonusu sorun pek çok sert protesto ve "gözdağı"na neden oldu.

Nil üzerindeki bu gerginlik, Nil'den Fırat'a uzanan coğrafya üzerinde hegemonya planları yapan İsrail açısından son derece önemli bir kozdu kuş-kusuz.

Aslında İsrailliler bu değerlendirmeyi çok önceden yapmışlardı. 1940'-lı yılların sonunda Başbakan David Ben-Gurion tarafından hazırlanan ve sonradan "Gurion Planı" olarak adlandırılan stratejik çerçeve, Türkiye'deki

kaynakların kontrolü ile kuzeyden, İsrail'in güneyden, başta Etiyopya olmak üzere bazı Afrika ülkelerinin de güneybatıdan bastırması ile Ortadoğu'daki su ve petrolün kontrol altında tutulmasını öngörüyordu.[353]

1950'li yıllarda geliştirilen çevre stratejisi ile desteklenen bu planın uygulanmasında geç kalınmadı. İsrailliler, o yıllardan başlarak Etiyopya ile çok hızlı bir yakınlaşma sürecine girdiler. İki ülke arasında "anti-İslami" bir zeminde gelişen bu ilişkinin detaylarını üçüncü bölümde incelemiştik.

İsrail'in-Etiyopya ittifakının gözle görülür bir su boyutu kazanması ise, Mısır ile İsrail arasındaki Camp David barışından sonra oldu. İsrail Camp David'de tüm bir Sina yarımadasını Mısır'a iade ederken, Enver Sedat'tan yılda 800 milyon m^3 Nil suyunu Necef Çölü'ne aktarmasını istemişti. Sedat önce bu teklife sıcak baktı, ama iç muhalefetin de etkisiyle İsrail'in isteği gerçekleşmedi. Yahudi Devleti bundan sonra Nil'i "köklerinden" kontrol altına almaya karar verdi ve birdenbire İsrailli mühendisler, Nil'in akışının % 83'ünü denetleyen Etiyopya'ya baraj yapımı konusunda yardımcı olmaya başladılar. Etiyopya İsrail'in tarım ve sulama uzmanlığı konularındaki yardım teklifini severek kabul etti. İsrailliler, Etiyopya'yı Nil üzerinde barajlar yapmaya yönelttiler. "Afrika'nın su kulesi" olarak bilenen ve Mısır ile Sudan'a giden suyun musluğunu elinde tutan Etiyopya ile İsrail arasındaki dikkat çekici dostluk, Yahudi Devleti'ne gerektiği takdirde Mısır ve Sudan'ı susuz bırakma imkanı veriyordu.[354]

Bu konuda 1991 yılında Mısır parlamentosuna Arap İşleri Komisyonu tarafından sunulan "Arap Bölgesinde Su Krizi" başlıklı rapor oldukça önemlidir. Raporda İsrail'in Etiyopya ile olan yakın ilişkilerine ve bu ülkeye Nil üzerinde 6 baraj yapımı için verdiği büyük desteklere dikkat çekilmektedir. Buna göre, İsrail Mısır'a giren su üzerinde doğrudan doğruya etki sahibi olmaktadır. Raporda İsrail'in "Nil'in stratejik kaynaklarını kuşatarak Mısır'ın güney savunma hatlarını yarmaya çalıştığı" vurgulanmaktadır. Rapora göre, İsrail'in Etiyopya'ya yaptığı yardımlar, doğrudan doğruya Mavi Nil'in denetimini ele geçirmek ve bu yolla Mısır'a baskı yapmak içindir.[355]

Mısır İsrail'in bu tutumu karşısında "Varaa el-Hudud" olarak anılan

askeri planlarını gündeme sokmuştur. Bu planlar geleneksel olarak Nil sularıyla ilişkilidir. Aida Planı, iç savaşın sona ermesiyle Addis Ababa'da yeni bir hükümetin eski sulama planlarını canlandırıp yeni barajlar kurması durumunda Etiyopya'ya müdahale planıdır. Mısırlılar, Mavi Nil'e yönelen tehditten ve İsrailliler'in Etiyopya'ya verdikleri yardımdan kaygı duymaktadırlar.

Kısacası İsrail, bir "palmiye" olan Nil'in ilk ve en büyük kökü üzerinde ciddi bir etki elde etmiş bulunmaktadır.

Palmiyenin İkinci Kökü; Sudan

Nil'in Etiyopya'dan sonraki ikinci önemli kökü, Sudan'dır. Ve İsrail, bu kök ile de yakından ilgilidir. Etiyopya gibi Sudan'ı da kendi safına çekememiştir belki; ama bu kez güç kullanarak Nil'in bu ikinci büyük kökünü kurutmaya çalışmıştır.

Mısır ile Sudan, Nil havzasında nehir sularının ortak kullanımı konusunda anlaşma imzalayan ilk ülkelerdir. Bu anlaşma çerçevesinde 1959 yılında Jonglei Kanalı'nın inşaatına başlanmıştı. Bu kanal sayesinde Nil'in suları çok daha hızlı akıtılacak ve Güney Sudan'da bataklıklarda buharlaşmayla kaybedildiği hesaplanan 25-50 milyar m^3 su kazanılmış olacaktı. Kanalın açılması ve varolan küçük kanalların derinleştirilip genişletilmesi su akıntısını hızlandıracak ve böylece buharlaşmayı azaltacaktı. Nil'in debisinde önemli bir artış bekleniyordu.

Fakat 1955'de başlayan iç savaş, Jonglei Kanalı projesini baltaladı. İç savaş, Sudan'a egemen olan müslümanlara karşı güneydeki hıristiyan ve animistler tarafından başlatılan bir ayaklanma ile doğmuştu. Ayaklanmayı yürüten Anya-Nya adlı örgüt Jonglei Kanalı'nı kendisine hedef olarak seçti. Savaşın ilerleyen yıllarında da Jonglei Kanalı, bölge halkı için kendisiyle savaştıkları herşeyin sembolü haline geldi. Kanal inşaatlarına sık sık saldırılar düzenlendi.

Ancak bu arada ilginç bir nokta vardı. Güney Sudan'da patlak veren sözkonusu ayaklanmanın arkasında İsrail vardı. Anya-Nya ayaklanması, İs-

rail'in silahları ve askeri uzmanları tarafından desteklenmişti. Mossad, komşu ülkeler Uganda, Çad, Etiyopya ve Kongo'daki istasyonları aracılığıyla Güneyli ayaklanmacılarla bağlantı kurmuş, Torit kentindeki Mossad merkezinde 30 kadar Anya-Nya gerillası özel eğitimden geçirilmişti. Yahudi Devleti, 3. bölümde daha ayrıntılı olarak değindiğimiz gibi, Güney Sudanlı ayaklanmacılara destek veren en önemli güç konumundaydı.

İşin en önemli yanı ise, İsrail'in desteklediği güneyli gerillaları Jonglei Kanalı'na yapılan saldırılar için teşvik etmesiydi. Dahası, İsrailliler, Jonglei kanal şantiyesinin bombalanmasında da aktif rol almışlardı.

Ve sonunda 1984'te kanalın yapımı durduruldu. Bunda kanalın Güney Sudan halkı için kuzeyin üstünlüğünün simgesi haline gelmesinin rolü büyüktü. Mısır ve Sudan tarafından kanal projesi için harcanan 400 milyon dolar böylece boşa harcanmış oldu. İsrail, böylece Nil'in ikinci büyük kökünü de baltalamış oluyordu. Sudan'dan akan Beyaz Nil kesilmemişti elbette, ama bu nehrin büyük su kaybını engelleyecek olan büyük bir proje engellenmişti.

İsrail'in "palmiye"nin sözkonusu iki kökü—Etiyopya ve Sudan—üzerinde yaptıklarına bakarak bir değerlendirme yaptığımızda ise, ortaya Mısır'ı sıkıştırmak için geliştirilmiş bir strateji çıkar. İsrail'in bölgedeki amacı Mısır'ın suyunun başını tutan Sudan ve Etiyopya'nın Mısır'la işbirliği yapmalarını engellemek ve Mısır'ı bu ülkeler kanalıyla Nil suyunu kesmekle tehdit etmektir.

Bu stratejinin ise kısa ve uzun vadeli iki ayrı amacı olabilir. Birincisi, İsrail'in Mısır'ı Nil'den kendisine su aktarması yönündeki isteklerine razı etmesidir. Nitekim tüm bu tehditler Mısır üzerinde etkili olmaktadır. 1996 başında sızan bazı haberlere göre, Mısır yönetimi, Nil üzerindeki dolaylı baskılarından vazgeçmesi halinde, İsrail'e, İsrailliler'in Camp David'den beri istedikleri gibi su aktarmayı düşünmektedir.[356]

Nil üzerindeki bu stratejinin uzun vadeli amacı ise, bir savaş durumunda Mısır'ın susuz bırakılmasıdır. Böyle bir savaş ise kuvvetle muhtemeldir. Çünkü İsrail Camp David'le beraber "güncel politika" gereği Sina yarımadasından vazgeçmiştir, ama Yehoshafat Harkabi'nin sözünü

ettiği "büyük hedef", İsrail için her zaman Sina yarımadasının Nil'e kadar ele geçirilmesidir. Nitekim Oded Yinon'un Camp David'den üç yıl sonra yayınlanan "İsrail İçin Strateji" başlıklı raporu, 3. bölümde değindiğimiz gibi, Mısır'ın "1967 Savaşı sonrasındaki yerine itilmesi"nden söz ederek şöyle diyordu: "İsrail uzun vadede, ekonomik açıdan olsun, enerji rezervi olarak olsun, stratejik öneme sahip olan Sina üzerinde denetimi yeniden sağlamak için doğrudan veya dolaylı harekete geçmek zorunda kalacaktır."[357]

Bir başka deyişle, Yinon'un raporuna göre İsrail'in Mısır'ı işgali uzun vadede kaçınılmaz bir gereksinimdi. Nil'in suları üzerine konulan musluklar, işte bu nedenle oldukça önemliydi. Etiyopya kullanılarak Nil'in sularının minimuma indirilmesi, Mısır'ı kuşkusuz felce uğratır, İsrail'e de kolay bir zafer getirirdi. *EP* dergisinin konu hakkında yayınladığı bir incelemeye göre, "Mısır ve komşuları arasında Nil'in sularının paylaşımı konusunda çıkacak bir savaşta İsrail'in Nil'in sularından faydalanma olanağı yaratacak bir durumu değerlendirmek istemesi hiç de uzak bir ihtimal değil"di.[358]

Bu savaş stratejisinin belki de en ilginç yanı ise, Eski Ahit'te çizilen bir savaş senaryosuna tıpatıp benzemesiydi. İşaya kitabında, Mısır'ın kuraklık sayesinde nasıl ele geçirileceği şöyle anlatılıyordu:

> Ve sular denizden kesilecek, ve ırmak kesilip kuruyacak. Ve ırmaklar kokacak ve Mısır'ın kanalları boşalıp kuruyacak, kamışla saz olacak. Nil'in yanında, Nil kenarında olan çayırlar ve Nil'in bütün ekilmiş tarlaları kuruyacak, toz olup dağılacak ve yok olacak. Ve balıkçılar ah edecekler ve Nil'e olta atanların hepsi yas tutacaklar ve suların yüzü üzerine ağ yayanlar dövünecekler. Ve Mısırın direkleri parçalanacak. Bütün ücretli işçilerin yürekleri kederli olacak. Orduların Rabbi Mısır için ne tasarladı?...
>
> Ve Mısır'da başın ya da kuyruğun, hurma dalının yahut sazın yapılabileceği bir iş kalmayacak. O gün Mısırlılar kadın gibi olacaklar; ve orduların Rabbinin, üzerlerine elini sallamasından titreyip yılacaklar. Ve Yahuda diyarı Mısır diyarı için bir dehşet olacak; ve onun adı kendisine anılan her adam, ordular Rabbinin ona karşı ettiği niyetten ötürü yılacak." (İşaya, 19/5-18)

İsrail ve GAP

İsrail'in üstte değindiğimiz tüm supolitik planları, İsrail'in su vizyonunun yalnızca bir kanadını oluşturan Nil nehri ile ilgiliydiler. Ortaya çıkan sonuç ise, Yahudi Devleti'nin "Vaadedilmiş Topraklar"ın güneybatı sınırını oluşturan Nil nehri üzerinde hak iddiasında bulunduğunu, bu nehrin sularına ya Mısır üzerinde baskı uygulayarak ya da Mısır topraklarını işgal ederek ulaşmak istediğini göstermektedir.

Ancak Nil, belirttiğimiz üzere "Vaadedilmiş Topraklar"ın yalnızca güneybatı sınırını oluşturmaktadır. Bu haritanın kuzeydoğu sınırı, Türkiye'-yi çok yakından ilgilendiren Fırat nehri tarafından çizilir. İsrail'in Fırat ile ilgisine baktığımızda ise, Nil'dekine benzer bir durumla karşılaşmak mümkündür.

İsrail'in Nil'in musluğunu kontrol etmek için Etiyopya ile bir tür ittifak kurduğuna ve Etiyopya'nın baraj inşa projelerine destek olduğuna değinmiştik. Benzer bir strateji, İsrail'in, Fırat'ın musluğunu elinde bulunduran Türkiye'ye yakınlaşmasında ve özellikle de Türkiye'nin Fırat üzerindeki denetimini artıracak olan GAP projesine gösterdiği ilgide ortaya çıkmaktadır.

İsrail GAP ile uzun süredir ilgileniyor.

Bu projenin bölge ülkelerinin baskıları nedeniyle Dünya Bankası tarafından finanse edilmeyişi, İsrail'in çeşitli finansman ve teknoloji aktarımı teklifleri ile Türkiye'nin önüne çıkmasını sağladı. İsrail GAP'a ilgisini bölgede arazi alımlarıyla göstermiş tarımsal işbirliği adı altında birçok İsrailli uzman bölgeyi ziyaret etmişti. Tarımsal işbirliğinin üzerinde ısrarla duran İsrailli uzmanlar Türk Tarım Bakanlığı'nda bir "İsrail masası" olması talebinde bile bulunmuşlardı. İsrail'in bu teklifi, GAP'ın başarısı için İsrail'in elinde önemli bir bilgi birikimi olduğunu öne süren İshak Alaton tarafından da tekrar edilmişti.

İsrailliler GAP'la ilgili bütün gelişmelere açık olduklarını 1993 yılında Gaziantep Ticaret Odası'nı ziyaretlerinde de belirtmişlerdi. 20 kişilik İsrailli grup GAP'la ilgili bu ziyaretlerinden çok olumlu sonuçlar aldıklarını da söy-

lemişlerdi. İsrail daha sonra kendi Tarım Bakanlığı'nda GAP'ın ön fizibilite çalışmaları için 300 bin dolar tahsis ettiğini bildirdi. Ayrıca Türkiye'deki devlet çiftliklerinin özelleştirmesi çalışmalarında, İsrail Tarım Bakanlığı yine işbirliği önerdi. *Milliyet*, 13 Haziran 1995 tarihli "GAP'a Uluslararası İlgi Artıyor" başlıklı haberinde İsrail'in GAP'a yaptığı yatırımları konu edinmişti. NAAN (İsrail Sulama Sistemleri) ve NETAFİM (İsrail Sulama Firması) adlı İsrail şirketleri GAP'a kredi sağlama yarışına girdiler. İsrail'in dünyaca ünlü zirai firmaları olan Cargill, Continental Grain, Philip Brothers, Mark Rich'in temsilcileri de GAP bölgesinde incelemelerde bulundular. Ocak 1996'da GAP İdaresi Başkanı Olcay Ünver'in İsrailli yetkililerle GAP projesinin birlikte hızlandırılması konusunda yaptığı toplantıda İsrail'in GAP'tan beklentileri açıkça gözlemlendi. Ağustos 96'da ise İsrail Tarım Bakanlığı'nın GAP bölgesinde arazi alımı için başvuruda bulundu. İsrail'in projeye ortak olabilme çabaları, Türkiye-İsrail ikili görüşmelerinin halen önemli bir gündem maddesini oluşturuyor.

İsrail'in eski Ankara Büyükelçisi David Granit de İsrail'in tarımsal işbirliğine hazır olduğunu belirtiyor, İsrail'in sulama ve deniz suyunu kullanılır hale getirme teknolojisindeki üstünlüğü sayesinde "GAP için ideal bir ortak" olabileceğini söylüyor ve ekliyordu: "GAP gibi bilinçli bir bölgesel planlamayı öngören, yöre halkına refah getirecek bir projeye tam destek veriyoruz."[359]

İsrail'in bir sonraki Büyükelçisi Zvi Elpeleg de GAP hayranlarındandı. "İsrail'in suya ihtiyacı olduğunu, Türkiye'nin ise su açısından şanslı bir ülke olduğunu" belirten Elpeleg "gelişmiş bir sulama sisteminin kurulması ve bunun tarımda kullanılması durumunda GAP bölgesinin California olacağını" da öne sürmüştü.[360]

Türkiye ziyareti sırasında GAP projesini yerinde gören Cumhurbaşkanı Ezer Weizmann'ın da projeye İsrail'in katılımını önermişti. Basındaki haberlere göre, "Fırat Nehri üzerine 21 adet baraj yapımını öngören bu entegre tarım-sanayi projesi, Weizmann'ı çok etkilemiş"ti.[361]

Öte yandan, "Mossad hesabına çalışan iş adamı" olarak tanınan Shaul Eisenberg de GAP'a yatırım yapmaya hazırlanıyordu.

Eisenberg'in varlığı ile gündeme gelen "Mossad bağlantısı", İsrail'in "tarımsal işbirliği" kavramı ile daha da güçleniyordu. Çünkü "tarımsal işbirliği" görüntüsü, Mossad'ın üçüncü ülkelerle kurduğu bağlantıların kamuflajı olmuştu her zaman. Eski Mossad ajanı Victor Ostrovsky, "Mossad, diğer bütün Afrika ülkelerinde olduğu gibi Güney Afrika'ya da askeri danışmanlar, tarım uzmanları ya da diplomat görüntüsü altında ajanlarını yerleştirdi" diye yazarken buna dikkat çekiyordu.[362]

Bu durumda, İsrail'in Türkiye'ye önerdiği "tarımsal işbirliği" teklifi hakkında da ihtiyatlı olmak gerekiyordu. Bu işbirliği çerçevesinde gönderilecek "tarım uzmanları"nın gerçek misyonları çok daha farklı olabilirdi çünkü. İsrailliler, Latin Amerika'daki terörist grupları ya da uyuşturucu baronlarını desteklerken de "tarımsal işbirliği" yaptıklarını söylemişlerdi.[363] Aynısının Güneydoğu'da da yaşanması muhtemeldi. Nitekim Milli Güvenlik Kurulu'nun Güneydoğu'daki gizli ajan trafiğinin yoğunlaştığına dikkat çekmesi[364] ve Güneydoğu'yu çok sayıda İsrailli "turist"in ziyaret etmesi, ister istemez mide bulandırıyordu.

Peki GAP'ın nesi İsrailliler'i bu kadar cezbediyordu? Ekonomik çıkarların dışında, GAP'a gösterilen bu İsrail ve Mossad ilgisinin ne gibi bir stratejik anlamı olabilirdi?

Bu stratejik anlamı görmek, özellikle Nil'deki durum hatırlandığında, zor değildir. İsrail, nasıl Etiyopya'yı Nil sularını kontrol etmek için bir "musluk" olarak gördüyse, Fırat sularını kontrol etmek için de Türkiye'ye ve GAP projesine yanaşmaktadır. Fırat'ın aşağısındaki ülkelerle, yani önce Suriye sonra da Irak'la muhtemel bir çatışmaya girdiğinde, Türkiye'yi kendi safına çekerek bu ülkelere giden suyun musluğunu kısmayı planlamaktadır.

Kısacası İsrail, Türkiye'yi bu kez bir "su kartı" olarak tasarlamaktadır.

İsrail'in su konusundaki gerginliği artırıcı yönde izlediği politikalar da bu amaca matuftur. Yahudi Devleti, hem su konusunda hem de siyasi konularda bölgedeki en "revizyonist" devlet olarak, Türkiye'nin komşularıyla arasındaki su krizinin mümkün olduğunca büyümesini ve böylece bir "su kartı"nın daima gündemde olmasını istemektedir.

Türkiye'nin "olsun, İsrail Suriye'ye karşı bizim yanımızdaymış

demek" gibi bir mantığa kapılması ise—ki bu mantığın müzmin İsrailseverler tarafından pompalanacağına kuşku yoktur—büyük bir yanlış olacaktır. Çünkü unutulmamalıdır ki, İsrail başka diğer pek çok konuda olduğu gibi, su konusunda da ikili oynamaktadır. Üstte sözünü ettiğimiz senaryo, bu ikili oyunun ilk yüzüdür: Suriye İsrail'le çatışmaya yöneldiğinde Türkiye suyun musluğunu kapatması yönünde zorlanacaktır İsrail tarafından.

Ancak bir de ikinci yüz vardır: Eğer Suriye ile İsrail bir anlaşmaya varırlarsa, bu kez İsrail Türkiye'yi Suriye'ye daha fazla su vermeye zorlayacaktır. Çünkü, bir önceki bölümde değindiğimiz gibi, muhtemel bir Suriye-İsrail barışı, Suriye'nin Golan sularını İsrail'e bırakması, buna karşılık da Türkiye'nin Suriye'ye daha fazla bu akıtması formülüne dayanmaktadır. Bu arada Türkiye'nin aşağı ülkelerle suyu "paylaşmasını" öngören "uluslararası sular" tezinin en çok İsrail tarafından desteklendiğini de unutmamak gerekir. Şimon Peres, "Jean Jacques Rousseau gibi, suyun bir insana ya da ülkeye değil, tüm insanlığa ait olduğunu söyleyebiliriz. Ortadoğu'daki su bölgeye ve çevre alanlarına aittir" derken bunu en açık biçimde ifade etmiştir.[365]

Bu tablonun ortaya koyduğu sonuç, İsrail'in Fırat üzerindeki supolitiğinin Türkiye açısından son derece büyük riskleri içinde barındırdığıdır. Türkiye, İsrail'in GAP'a gösterdiği aşırı ilgiyi bu nedenle ihtiyatla karşılamalıdır. Hele bu GAP ilgisinin bir de Kürt boyutu içermesi, İsrail'in muhtemel bir Kürt Devleti'nin yegane stratejik destekçisi olduğu düşünüldüğünde, ciddi alarm sinyalleri içermektedir.

Bu Kürt boyutunun ilginç bir göstergesi ise, İsrail kaynaklı bir projedir: "Kürt Kibbutzları".

Güneydoğu'ya İsrail Modeli: Kürt Kibbutzları!...

Kibbutzlar, Siyonist hareketin Filistin'e getirdiği en ilginç ve önemli uygulamalardan biriydi. Kısaca "kollektif tarım çiftlikleri" olarak özetlenebilecek olan kibbutzlar, gerek İsrail'in kurulmasından önce, gerekse daha sonra önemli roller ifa ettiler. Sosyalist bir üretim modelinin sınırlı bir

alanda uygulaması olan bu çiftlikler, İsrail'e özgü bir model olarak bilindiler her zaman.

Ateş adlı haftalık derginin 10 Eylül 1994 tarihli sayısında yayınlanan bir haber, bu nedenle oldukça ilginçti. "Güneydoğu'ya İsrail Modeli: Kürt Kibbutzları Kuruluyor" başlığıyla verilen haberde, şunlar yazılıydı:

> İsrail-Türkiye yakınlaşmasına bir türlü anlam veremeyen medya, İsrail'den olsa olsa terör uzmanlığı konusunda yardım alınır düşüncesiyle "Mossad-MİT işbirliği", "Apo'yu Mossad halledecek" gibi manşetler attılar... (Oysa) diplomatlara göre, Türkiye-İsrail yakınlaşmasının altında terör işbirliği aramak son derece yanlıştı. İsrail... hiçbir ülkeye anti-terör sırlarını vermekten yana değildi. Onların yeni Ortadoğu düzeninde Türkiye'ye siyasi danışmanlık yapmaktan başka bir niyetleri yoktu... Uzmanlar kolları sıvadılar ve bölgeyi bir kez de ekonomik bakışla taradılar. Urfa ile Diyarbakır pilot bölge seçildi. Projeden çok hoşlanan ABD ise "insan hakları, hık mık" demeden Urfa Havaalanı kredisini verdi... İsrail'de yaşayan ve 1992'den bu yana bölgede düzenlenen her "turistik gezi"ye katılmış olan İsrailli Kürt Yahudilerden sağlanacak kredi, Türkiye Zirai Donatım Kurumu ve Ziraat Bankası tarafından organize edilecekti... Kürtlere düşkünlüğü ile nam salan Bayan Mitterand'ın da pek soğuk bakmayacağı sanılıyordu.
> ... Kibbutz projesinin İsrailli Kürt işadamları tarafından finanse edilmesi ise, plana göre Kürtlerin bu uygulamaya daha sıcak bakmalarını sağlayacak. İsrail Devleti'nin kurulmasından sonra Güneydoğu'dan göçüp İsrail'e yerleşen Kürt Yahudileri, finanse etmenin yanısıra, kibbutzlardan sağlanan ürünleri pazarlama hakkını da elde etmiş olacaklar. Kısacası İsrail, Güneydoğu üzerinden dünyaya açılmayı hedefliyor.

Görüldüğü gibi *Ateş*'in haberindeki bilgiler son derece ilginçti. Güneydoğu'daki İsrail modelini finanse edecek olanlar, İsrailli Kürt Yahudileriydi. Ve bu Yahudiler, son yıllarda bölgeye düzenlenen sözde "turistik" gezilerin müdavimiydiler. (Oysa bu "turistik" gezilerin gerçekte istihbarat servisi elemanları tarafından yapıldığı ve bu yolla da Güneydoğu'da "ajanların cirit attığı" biliniyor. Ünlü CIA ajanı Paul Henze de bu tür "turistik" (!) gezilerle Güney-

doğu'da uzun süre dolaşmıştı).

Ateş'in haberinde bir de Aytunç Altındal'ın konu ile ilgili yorumları verilmişti. Altındal, "benim endişem şurada, oradaki İslami gelişmeyi engellemek için böyle bir projeye girmek uygun mu, değil mi?" dedikten sonra da, "ortada geçmişten gelen bir Kürtçülük anlayışı vardır ki, bu daha büyük bir tehlikedir. Zaten bana göre Amerika'nın kibbutz dayatması biraz da bunu körüklemek için planlanmıştır" diye eklemişti.

Ateş dergisinin haberi biraz "sakıncalı" bulunmuş olacak ki, dergi bir daha çıkmadı. "Kürt Kibbutzları" ile ilgili haberin çıktığı sayı, derginin ilk ve son sayısı oldu. Bu arada sözkonusu haberden kısa bir süre sonra bir ilginç gerçek daha ortaya çıktı: Türkiye'den İsrail'e göç etmiş olan Yahudi ailelerden bir kısmı Türkiye'ye geri dönerek Urfa bölgesine yerleşmişlerdi. Oysa normalde İsrail'den Türkiye'ye geri dönen bu Yahudiler'in eski yerleri olan İstanbul'a yerleşmeleri beklenirdi. Urfa gibi İstanbul'un yanında pek de cazip olmayan bir bölgeyi seçmeleri ise Ferruh Sezgin'in de dikkat çektiği gibi ancak İsrail Devleti'nin onlara bu direktifi vermiş olması ile açıklanabilirdi.

Tüm bunlar İsrail'in Türkiye'nin Güneydoğu'suna karşı oldukça mide bulandırıcı bir ilgi taşıdığının göstergeleriydi. Ağustos 1995'te atanan İsrail'in yeni Ankara Büyükelçisi Zvi Elpeleg'in basına söylediği "Türkiye'de su da bol, toprak da, ancak bizde her ikisi de yok" şeklindeki sözler, Yahudi Devleti'nin gerçek niyetinin bir ifadesiydi: İsrail'in Türkiye'nin hem suyu hem de toprağı üzerinde planları vardı.

Sonsöz

Diplomaside, "akılcı bir dış politika ideolojiye dayanmamalıdır" diye bir kabul vardır. "Realpolitik"in temel esaslarından biri olan bu kabule göre, bir devletin resmi ideolojisi, onun diğer ülkelerle olan ilişkilerinde belirleyici bir rol oynamamalıdır. Aslolan bir devletin temsilcisi olduğu milletin ulusal çıkarlarıdır ve dış politika bu ulusal çıkarlara göre yönetilmelidir.

Bir başka deyişle, bir ülke, diğer ülkelerle olan ilişkilerinde, o ülkelerin kendi resmi ideolojisine yakın olup olmayışına değil, o ülkelerden elde edeceği menfaate bakmalıdır. Bu mantığa göre, kapitalist bir devlet sosyalist bir devletle son derece iyi ilişkiler geliştirebilir; bunda hiç bir gariplik yoktur. Aynı şekilde demokratik bir devlet bir monarşiyle yakın bağlara sahip olabilir. Ülkelerin rejimleri ve resmi ideolojileri kendi iç işleridir ve ülkeler birbirlerinin iç işlerine değil, dış politikalarına ilgi duymalıdırlar.

Bu şekilde özetleyebileceğimiz dış politika yaklaşımını "pragmatik" ya da "rasyonel" dış politika olarak tanımlayabiliriz.

Bunun karşısında olan bir ikinci yaklaşım ise, ideolojinin dış politikada belirleyici olmasını savunur. Soğuk Savaş döneminde dünyaya egemen olan yaklaşım da genellikle—en azından görünüşte—bu olmuştu. Dünyanın iki bloka ayrılarak birinin Amerikan diğerinin de Sovyet kamplarına dahil olmaları, pragmatik tercihlerin değil, ideolojik ayrımların bir sonucuydu. Küba'nın yanıbaşındaki ABD ile ticari ilişkilerini geliştirmesi, SSCB'ye yakınlaşmasından çok daha rasyonel bir tercih olurdu; ama ideolojik kamplaşma—hem ABD hem de Küba tarafında—buna izin vermedi.

Bu iki tarz-ı siyaset arasındaki ayrıma dikkat etmek son derece önemlidir. Özellikle de bu kitapta ele aldığımız konu açısından. Çünkü bu

kitapta savunulan ana fikirlerden biri, Türkiye'nin İsrail'le yakınlaşmasının hatalı bir stratejik tercih olduğudur ve bu düşünceyi savununlar şimdiye kadar sık sık "ideolojik dış politika" yapmak ya da tasarlamakla itham edilmişlerdir. Aslında yalnızca Türkiye'de değil, başta ABD olmak üzere diğer pek çok ülkede, "İsrail'e gereğinden fazla yakınlaşıyoruz" diyenler, ideolojik dış politika sahibi sayılmışlardır.*

Oysa bizim bu kitapta incelediğimiz bilgiler, Türkiye'nin İsrail'e paralel bir Ortadoğu politikası oluşturmasının yanlışlığını tümüyle rasyonel bir çerçevede ortaya koymaktadır: İsrail, Ortadoğu'daki varlığını daimi bir tehdit altında görmekte ve bu nedenle de 1950'lerden bu yana bu coğrafyadaki devletlerin içindeki azınlık isyanlarını desteklemekte, böylece bölgeyi irili-ufaklı mini devletlere bölmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle, Ortadoğu devletleri içinde bölgede bir Kürt Devleti oluşmasını isteyen yegane ülke İsrail'-dir. Dahası, 1960'lı yıllardan bu yana bu hedefe yönelik somut politikalar uygulamaktadır. ABD'nin Kürt Devleti projesine destek vermesinin arkasında da asıl olarak İsrail'in bu ülke üzerindeki etkisi vardır. Türkiye'nin kendi

---

* Bu iddiayı desteklemek için en çok ba vurulan malzeme "anti-Semitizm". Yani yahudi aleyhtarlı suçlamasıdır. srail'e ele tirilmesi, hemen bu ele tiriyi yapan ki inin ideolojik e ilimleri ve bu e ilimlerin içinde yer tuttugu varsayılan anti-Semit saplantılara ba lanır. Bu yöntemin, kendilerine yöneltilen ele tirileri susturmak için srailliler tarafından on yıllardır kullanılan bir yöntem oldu u bilinmektedir. Ancak ilginç olan, srail'le hiçbir organik ba ları bulunmayan—ya da en azından öyle görünen—çevrelerin de aynı argümanı kullanarak srail'e yöneltilen ele tirileri susturmaya çalı malarıdır.

Sözkonusu iddia bazı durumlarda geçerlilik ta ıyabilir. Bazı insanlar ya da gruplar, srail'i ele tirirken rasyonel de erlendirmelere de il, sadece sahip oldukları anti-Semit e ilimlere dayanıyor olabilirler. Ancak bu iddianın geçerlilik ta ımadı ı durumların sayısı da oldukça yüksektir. Pek çok insan ya da grup, rasyonel nedenlerle srail'e kar ı tavır alabilirler—çünkü bu tür nedenler oldukça fazladır. Elinizdeki kitap ise ikinci kategoriye girmektedir. Yani srail'le hiçbir anti-Semit zemine de il, tümüyle rasyonel analizlere dayanarak ele tirmektedir.

toprak bütünlüğünü etkilemeyeceğini umarak bir komşu ülkede—özellikle Irak'ta—bir Kürt Devleti kurulmasına onay vermesi ise bir aldanma olacaktır; dışarda kurulacak bir Kürt Devleti'nin bir "domino etkisi" yaratarak Türkiye'ye uzanmaması mümkün değildir. Dolasıyla Türkiye'nin kendi toprak bütünlüğüne tehdit oluşturacak bir projenin en büyük destekçisi ile stratejik ortak haline gelmeye çalışması, büyük bir hatadır. İsrail'in su sorunu konusundaki tavrı ise tam tamına Türkiye'nin politikalarının zıttıdır.

Bunlara dayanarak Türkiye'nin İsrail'e yakınlaşma—daha doğrusu İsrail'in eksenine girme—sürecine karşı çıkmak ise, ideolojik değil tümüyle rasyonel ve pragmatik bir tutumdur.

Ve bu durum bizi bir başka sonuca ulaştırmaktadır: İsrail'i ve İsrail'in eksenine girme sürecini eleştirmek ideolojik bir tavır olmadığına göre, asıl bu tavrı ideolojik bir saplantı gibi göstermeye çalışan ve İsrail'in gönüllü propagandacılığını yürüten çevrelerin hareket noktası ideolojik olmalıdır. "En iyi savunma saldırıdır" prensibi ile hareket etmektedirler ve kendi ideolojik dış politika tercihlerini kendilerini eleştirenleri suçlayarak örtmek gayretindedirler.

Sözkonusu çevrelerin İsrail'de buldukları ideolojik tatmin ise, Yahudi Devleti'nin Ortadoğu'da ve hatta dünya genelinde İslam'a karşı aldığı tavırdır. İsrail'in Hıttin Korkusu'nun kaynağı dünya müslümanlarıdır ve bu müslümanların siyasi gücünü en aza indirgemek için sistemli bir mücadele yürütmektedir. Özellikle Soğuk Savaş'ın bitiminin ardından ortaya konan "Batı İslam'a karşı" senaryolarının arkasında, Yahudi Devleti'nin Batılı uzantıları vardır. İsrail, Kudüs İbrani Üniversitesi'nden Israel Shahak'ın ifadeleriyle, "anti-İslami bir Haçlı Seferi'nin liderliğini yapmaya" soyunmakta ya da İsrail'in *Yediot Ahronot* gazetesinin yorumcusu Nahum Barnea'ya göre "İslami düşmana karşı girişilecek olan savaşta Batı'nın öncülüğünü yapmak hedefinde" ilerlemektedir.[366]

Dolayısıyla sözkonusu çevrelerin—ki bunların başında bir kaç büyük medya grubu gelmektedir—İsrail yanlısı dış politikalarda gösterdikleri ısrar, bu politikaların Türkiye'nin ulusal çıkarlarına vereceğini düşündükleri kazançlara dayanmamaktadır. Ustaca gözlerden kaçırılan bu gerçeğin bilinme-

si ve hatırda tutulması, son derece önemlidir.

Umarız bu kitabın sağlayacağı önemli kazançlardan biri de bu olacaktır.

...Sen yücesin, bize öğrettiğinden başka
bizim hiçbir bilgimiz yok. Gerçekten sen,
her şeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olansın.
Bakara Suresi, 32

Bölüm Notları

BİRİNCİ BÖLÜM: HITTİN KORKUSU

[1] Y. Sarid, "Why the Celebrations Are So Sad", *Ha'aretz*, 5 Kasım 1987; Benjamin Beit—Hallahmi, *Original Sins,* s. 217.

[2] Karen Armstrong, *Holy War,* s. 336; Francesco Gabrieli, *Arab Historians of the Crusades,* s. 349.

[3] Asimilasyonist Yahudiler, Siyonizm-Antisemitizm ilişkisi ve Nazi Almanyası-Siyonizm ilişkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Harun Yahya, *Soykırım Yalanı: Nazi-Siyonist İşbirliğinin Gizli Tarihi ve "Yahudi Soykırımı" Yalanının İçyüzü*, İstanbul: Alem Yayıncılık, 1995; Mark Weber, "Zionism and the Third Reich", *The Journal of Historical Review*, Vol. 12, No. 3/Sonbahar 1992, California: Institute for Historical Review; Lenni Brenner, *Zionism in the Age of the Dictators*; Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem*; Francis R. Nicosia, *Hitler und der Zionismus.*

[4] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection,* s. 4.

[5] *Ibid.,* s. 182.

[6] *Ibid.,* s. 4.

[7] Karen Armstrong, *Holy War,* s. 194.

[8] *Davar,* 9 Haziran 1979.

[9] Lenni Brenner, *The Iron Wall*, ss. 141-43.

[10] Karen Armstrong, *Holy War*, s. 194.

[11] Eli Barnavi, *A Historical Atlas of the Jewish People*, s. 254.

[12] Amnon Rubinstein, *The Zionist Dream Revisited,* s. 76.

[13] Abba Eban. *An Autobiography*. Random House, New York, 1977. s. 392.

[14] *Yediot Aharonot*, 26 Temmuz 1973.

[15] Amnon Rubinstein, *The Zionist Dream Revisited,* s. 79.

[16] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 7.

[17] Amnon Rubinstein, *The Zionist Dream Revisited,* s. 84.

[18] *Ibid.,* s. 82.

[19] *Ibid.*

[20] Andrew & Leslie Cockburn. *Dangerous* Liaison*: The Inside Story of the US-Israeli Covert Relationship*. Harper Collins Publishers, New York, 1991, s. 173

[21] *Ibid.,* s. 173

[22] *Ibid.,* s. 174

[23] *Ibid.*

[24] *Ibid.,* s. 175

[25] Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy a Prince,* s. 212.

[26] Edward Bernard Glick, *Between Israel and Death*, s. 13.

[27] Amnon Rubinstein. *The Zionist Dream Revisited*, s. 82.

[28] Israel Shahak, "Downturn in Rabin's Popularity Has Several Causes", *Washington Report on Middle East Affairs*, Mart 1995.

[29] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 248.

İKİNCİ BÖLÜM: YAHUDİ İDEOLOJİSİ

[30] Amnon Rubinstein. *The Zionist Dream Revisited*, s. 156.

[31] Andrew J. Hurley, *Israel and The New World Order*, s. 17.

[32] *Ibid.*

[33] Karen Armstrong. *Holy War,* s. 14.

[34] Rabin suikastının tetikçisi olan Yigal Amir adlı genç Yahudi militanın suikastı tek başına gerçekleştirmediğini, aksine bu işte İsrail gizli servisi içindeki aşırı sağcı kadronun büyük rolü olduğunu ve Amir'in de o kadro tarafından görevlendirildiğini gösteren çok güçlü deliller vardır. bkz. Harun Yahya. *Yeni Masonik Düzen*: *Dünyanın Beşyüz Yıllık Tarihi ve Dünya Düzeninin Gizli Yöneticileri*, 2.b. İstanbul: Vural Yayıncılık, 1997, ss. 520-527; Israel Shahak, "Rabin's Murder Spotlights Religious Presence in Israeli Police and Army", *Washington Report on Middle East Affairs*, Ocak 1996; Yaroslav Trofimov, "Rabin Bodyguards Draw New Suspicion: Some Details Corroborate Killer's Shin Bet Accusation", *Washington Times*, 5 Aralık 1995.

[35] Victor Ostrovsky, *The Other Side of Deception*, s. 197.

[36] Likud Partisi ile İşçi Partisi arasındaki tek fark, üslub ve yöntem farkı olmuştur. Noam Chomsky, bu konuda şunları yazar: "... Demek ki özü bakımından iki program da (Likud ve İşçi Partisi programları) birbirlerinden çok farklı değil. Farklılıkları esas olarak üsluplarında yatmaktadır. İşçi Partisi temel olarak, eğitimli, Avrupa merkezli seçkinler partisidir; idareciler, bürokratlar, entellektüeller vs. zenaatı, en azından halkın karşısında arabulucu bir söylemle düşük düzeyli bir retoriği sürdürürken 'olguları kurmak'tır. Kapalı kapılar arkasında bu anlayış 'Yahudi olmayanların ne dedikleri önemli değildir, Yahudiler gerekeni yapar' (Ben-Gurion) ve '(İsrail'in) sınırları Yahudiler'in yaşamakta oldukları yerlerdir, haritanın üzerindeki bir çizgi değil' (Golda Meir) biçimini almıştır. Bu, Batı kamuoyunu kendine yabancılaştırmadan, aslında tersine Batı'nın (özellikle de Amerika'nın) desteğini seferber ederek istenen hedeflere ulaşmada etkili bir yöntem olmuştur. Tersine Likud koalisyonunun kitle temeli büyük ölçüde aşağı sınıf, alt orta sınıf ve aralarında çoğu yakın zamanda ABD ve SSCB'den göç etmiş olanların bulunduğu dinsel-şovenist unsurlarla beraber Arap kö-

kenli İspanyol Yahudiler'inin oluşturduğu çalışanlardan meydana gelmektedir; aynı zamanda sanayici ve çok sayıda meslek sahibini de kapsamaktadır. Likud'un liderliği Batı söylemine pek fazla uyum göstermedi... İşçi Partisi'nin daha dolambaçlı olan yaklaşımı Batı'ya çok daha uygun gelmektedir ve 'İsrail'in destekçileri'nin karşısına daha az sorun çıkarmaktadır... İşçi Partisi'nin kılığını değiştirerek sunduğu gerçek niyeti, Likud'un 'egemenlik' anlayışından çok farklı değilse de, bunlar Amerikalıların kulaklarına hoş gelen ifadelerdir." (Noam Chomsky. *Kader Üçgeni*, ss. 78-79.)

[37] Israel Shahak. *Jewish History, Jewish Religion,* s. 1.

[38] *Ibid.,* s. 1.

[39] *Ibid.,* s. 76.

[40] *Ibid.,* s. 12.

[41] *Ibid.,* s. 18.

[42] *Ibid.* s. 21.

[43] *Ibid.,*

[44] *Tractate Berakhot*, s. 58b; Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 23.

[45] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 93.

[46] Maimonides, *Guide*, "Murderer", 4, 11; Israel Shahak. *Jewish History, Jewish Religion* , s. 80.

[47] Maimonides, *Guide*, "Idolatry". 10, 1-2; Israel Shahak. *Jewish History, Jewish Religion*, ss. 80-1.

[48] Maimonides. *Guide*, Kitap III, Bölüm 51; Israel Shahak. *Jewish History, Jewish Religion*, s. 82.

[49] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 84.

[50] *Kitab-ı Mukaddes*, I. Samuel, 15:1.

[51] Maimonides, *Guide*, "Prohibitions on Sexual Intercourse", 12, 10; "Goy", *Talmudic Encyclopedia*; Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 87.

[52] Maimonides, *Guide*, "Prohibitions on Sexual Intercourse", 12, 1-3; Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 87.

[53] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, ss. 88-89.

[54] *Ibid.*, s. 36.

[55] *Ibid.*, s. 37.

[56] *Ibid.*, ss. 22-3.

[57] Roger Garaudy, *Siyonizm Dosyas*ı, s. 193.

[58] Israel Shahak. *Jewish History, Jewish Religion*. s. 27.

[59] *Ibid.*, s. 27.

[60] *Ha'olam Hazzeh*, 5 Ocak 1974; Amnon Rubinstein, "Who Falsifies The Halakhah", *Ma'ariv*, 13 Ekim 1975; Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 76.

[61] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 78.

[62] Laik Siyonistler'in Yahudi dini kültürüne ve dini kaynaklarına olan bağlılığı için bkz. Harun Yahya. *Yeni Masonik Düzen*: *Dünyanın Beşyüz Yıllık Tarihi ve Dünya Düzeninin Gizli Yöneticileri*, 2.b. İstanbul: Vural Yayıncılık, 1997, ss. 477-84.

[63] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 2.

[64] *Ibid.,* s. 8.

[65] Walter Laquer, *History of Zionism*; Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 7.

[66] Ilan Hale'vi, *La Question Juive*, s. 24. Dr. Thon'un söz konusu raporu, ilk defa 1970 yılında, İbranice olarak, Tel Aviv'de, Massada yayınları tarafından yayınlanan *Siyonist Kolonilizasyon*

Tarihi isimli kitapta yayınlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Harun Yahya, *Soykırım Yalanı: Nazi-Siyonist İşbirliğinin Gizli Tarihi ve "Yahudi Soykırım" Yalanının İçyüzü*, İstanbul: Alem Yayıncılık, 1995, ss. 218-20

[67] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, ss. 7-8.

[68] *Ibid.,* s. 9. İsrail, resmi tanımıyla bir "Yahudi Devleti"dir ve Yahudi vatandaşları ile Yahudi-olmayan vatandaşları arasında çok keskin bir ayırım yapar. Yahudi-olmayan (çoğu Arap) İsrail vatandaşları, İsrail topraklarının % 92'lik bir bölümü üzerinde toprak alma hakkına sahip değildirler. Çünkü bu % 92'lik kısım, "Yahudi Devleti"nin, "Yahudi", yani birinci sınıf yurttaşlarına aittir. Bir grup barış yanlısı İsrailli Yahudi, Arapları ikinci sınıf insan statüsüne düşüren bu sisteme karşı çıkarak, 1980 yılında "İsrailli"liğin yurttaşların ortak kimliği sayılmasını teklif ettiklerinde büyük tepki görmüşlerdir ve bir süre sonra çıkarılan bir yasa ile, "Yahudi devleti" prensibini sorgulayan partilerin seçimlere giremeyeceği karara bağlanmıştır.

[69] Israel Shahak, *Jewish History, Jewish Religion*, s. 9.

[70] *Ibid.,* s. 10.

[71] *Ibid.*

[72] *Ha'aretz*, 24 Ağustos 1985; Yehoshafat Harkabi, *Israel's Fateful Hour*, s. 183.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BEKA STRATEJİSİ

[73] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection,* s. 55.

[74] *Ibid.,* s. 52.

[75] *Ibid.,* s. 51.

[76] *Ibid.,* s. 6.

[77] *Ibid.*

[78] *Ibid.*, s. 5.

[79] *Ibid*.

[80] Lenni Brenner, *The Iron Wall,* ss. 75-77.

[81] M. Medzini, "Reflections on Israel's Asian Policy"; M. Curtis & S. A. Gitelson, *Israel and The Third World*, s. 75.

[82] A. Schweitzer, "Moshe Dayan: Between Leadership and Loneliness", *Ha'aretz*, 12 Aralık 1958; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 5.

[83] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 7.

[84] *Ibid.,* s. 8.

[85] E. Eytan, "Under the Embargo, Arms Were Smuggled from France to Israel in Diplomatic Pouches", *Yediot Aharonot*, 12 Haziran 1986; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 45

[86] E. Crosbie, *The Tacit Alliance*, s. 107.

[87] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous* Liaison, s. 102.

[88] *Ibid.,* s. 51.

[89] David Blum'un *The CIA: A Forgotten History* adlı kitabında verdiği bilgilere göre (s. 98), CIA ile Ürdün Kralı arasında 1957 yılında başlayan ilişkiler, en az 20 yıl boyunca kesintisiz

sürdü. CIA, Hüseyin'e her yıl milyonlarca dolar rüşvet veriyordu. Hatta "bayan arkadaşlar" bile sağlamıştı Kral'a "hediye" olarak. Bunun karşılığında da, Hüseyin, ABD gizli servisinin Ürdün'de rahatlıkla faaliyet göstermesini sağlıyordu. Hüseyin'in bizzat kendisi de CIA'ya istihbarat aktarmış, Kral'ın yakın çevresindeki devlet ricalinden bazı kişiler de CIA ile benzeri rüşvet ilişkilerine girmişlerdi.

[90] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 46.

[91] H. M. Sachar, *Egypt and Israel*; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 47.

[92] M. Zak, "Following the Summit", *Ma'ariv*, 25 Temmuz 1986; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 47.

[93] Ronald Payne, *Mossad: Israel's Most Secret Service*, s. 171.

[94] *Şalom*, 16 Ocak 1991.

[95] Dan Raviv, Yossi Melman, *Every Spy a Prince*, s. 213.

[96] Ronald Payne, *Mossad: Israel's Most Secret Service*, s. 171.

[97] *Şalom*, 16 Ocak 1991.

[98] Dan Raviv, Yossi Melman, *Every Spy a Prince*, s. 213.

[99] E. A. Bayne, *Four Ways of Politics*, s. 247.

[100] James A. Bill, *The Eagle and the Lion*, s. 403.

[101] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 11.

[102] *Ibid.*, s. 10-1.

[103] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, 102.

[104] "Israel Woos Turkey", *Israeli Foreign Affairs*, Haziran 1985; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 17

[105] Andrew Cockburn, Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 100.

[106] *Ibid.*

[107] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 52.

[108] *Ibid.*, s. 50.

[109] *Ibid.*, s. 52.

[110] *Ibid.*, s. 51.

[111] *Ibid.*, s. 52.

[112] *Ibid.*

[113] Andrew Cockburn, Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 108.

[114] İsrail desteğiyle süren Etiyopya-Eritre arasındaki uzun savaşın sonucunda galip gelen taraf Eritre oldu. Eritre, 24 Mayıs 1993'te bağımsızlığı ilan etti. Ancak Etiyopya-İsrail ittifakı, bağımsızlıktan önce Eritre'yi de-radikalize etmeye çalışmış ve bir ölçüde de başarılı olmuştu: Eritre'nin bağımsızlık hareketinin öncülüğünü yapan müslümanlar, İsrail'in gizli müttefiki olan bazı "ılımlı" Arap ülkelerinin devreye girmesi ile "ılımlılaştırılmış"lardı. Bu yüzden Eritre bağımsızlık hareketinin liderliği, 80'li yıllarda önce sosyalistlerin sonra da ulusçu eğilimler gösteren Eritre Halk Kurtuluş Cephesi'nin eline geçti. (Son dönemde Sudan'ın ve özellikle Sudan lideri Turabi'nin desteğiyle Eritre Halk Kurtuluş Cephesi'ne karşı müslümanlar tarafından "Cihad Eritre" adlı bir örgüt kuruldu.) Dolayısıyla Eritre, bugün İslami bir yönetime sahip değil. Bu yüzden olacak, Eritre'nin seküler yönetimi, iş başına gelir gelmez 30 yıllık İsrail-Etiyopya ittifakını görmezlikten gelerek, "İsrail'le iyi ilişkiler kurmak

istediğini" bildirdi. Eritre'nin geçici başkanı Issayas Afaworqi, "İsrail'i bölgede bir partner olarak algılıyoruz" dedi ve İsrail'le ticari ilişkilere girmek istediklerini ekledi.

[115] Israel Shahak, *The Zionist Plan for the Middle East*, s. 5.

[116] *Ibid.*, s. 8.

[117] *Ibid.*, s. 9.

[118] *Ibid.*

[119] *Ibid.*, s. 5.

[120] *Ibid.*, s. 4.

[121] *Ibid.*, s. 8.

[122] *Ibid.*, s. 4.

[123] *Ibid.*, s. 9-10.

[124] *Ibid.*

[125] Ralph Schoenman, *Siyonizm'in Gizli Tarihi*, s. 103.

[126] Devlet mekanizmasının içinde, seçilmiş hükümetin dışında, yerleşik bir güç odağı olduğu bilinen bir gerçektir. Bazı ülkelerde, bu güç odağı, ya da bir başka adıyla "derin devlet", istihbarat servisi ya da "ulusal güvenlik" kurumudur. Örneğin, CIA'nın, her zaman için olmasa da bazı dönemlerde Amerika'daki derin devlet olduğu yorumu sık sık yapılır. Kimilerine göre, Kennedy suikastı, CIA'nın bir Başkan'ı ortadan kaldırabilecek kadar devlet yapısına egemen olduğunun göstergesidir. Örgüt, "devlet içinde devlet" statüsündedir. İsrail'de de benzer bir durum vardır. CIA ile birlikte dünyanın en güçlü istihbarat servisi sayılan Mossad, devlet yapısı üzerinde büyük bir egemenliğe sahiptir. Mossad'da üç yıl "katsa" (birim subayı) olarak görev yapan Victor Ostrovsky, örgütten ayrıldıktan sonra 1990 yılında yayınladığı *By Way of Deception* adlı kitabında bu konuda önemli bilgiler vermişti. (Victor Ostrovsky & Claire Hoy, *By Way of Deception: An Insider's Devastating Exposé of the Mossad*.) Ostrovsky'e göre, Mossad, "devlet içinde devlet" gibi hareket ediyor, ülkenin dış politikasını ve özellikle de askeri operasyonlarını kendi başına belirlemeye çalışıyor ve büyük ölçüde de bunu başarıyordu. Ancak ortada bundan daha da önemli bir bilgi vardı: "Derin devlet" statüsündeki Mossad, İsrail'deki aşırı sağın, bir diğer deyişle radikal dinci ideolojinin kalesi durumundadır. Victor Ostrovsky, 1994'de yayınladığı *The Other Side of Deception* (Hilenin Öteki Yüzü) adlı kitabında, Mossad'ın içinde "Mesihçi dini grupların" büyük etkiye sahip olduklarını, Mossad üyelerinin önemli bir bölümünün Batı Şeria'daki yerleşim birimlerinde yaşayan radikal Yahudilerden oluştuğunu açıkladı. Eski ajan, örgütün içindeki bu radikal "Mesihçi" akımın sürekli olarak daha da güçlendiği, Mossad'ın gittikçe aşırı sağa kaydığı yorumunu yapıyordu. (Victor Ostrovsky, *The Other Side of Deception: A Rogue Agent Exposes the Mossad's Secret Agenda*, s. 272) Ostrovsky'nin sözünü ettiği "Mesihçi" radikal dinci ideolojinin İsrail'deki en büyük temsilcisi ise, Gush Emunim (Müminler Bloku) adlı örgüttür. Radikal görüşlü hahamların yönetiminde olan bu örgüt, Batı Şeria'daki Yahudi yerleşimciler hareketinin yıllar boyu en büyük organizatörü olmuştur. Ülkedeki siyasi partiler üzerinde, özellikle de Likud üzerinde büyük bir etki sahip olan örgüt, Likud'un daha sağında kabul edilen Tehiya partisini ise doğrudan yönetmektedir. Kısacası, İsrail'deki derin devlet Mossad'dır ve Mossad da başta Gush Emunim olmak üzere "Mesihçi" radikal dini grupların kontrolü altındadır.

[127] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 20.

[128] *Ibid*.

[129] *Ibid*.

[130] Andrew Cockburn, Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 326.

[131] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, ss. 20-21.

[132] Andrew Cockburn, Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 333.

[133] *Ibid.*, s. 129.

[134] *Ibid*.

[135] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 18.

[136] *Ibid*., s. 48.

[137] "Le Procès du Mercenaire olf Steiner", *Le Monde*, 11 Ağustos 1971.

[138] "Seuls les Israeliens Aident Effectivement les Rebelles Sud-Soudenais", *Le Monde*, 12 Ağustos 1971.

[139] Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, ss. 260-62; daha ayrıntılı bilgi için bkz. 4. bölüm.

[140] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 48.

[141] *Nehir* (aylık dergi), Kasım 1993.

[142] *Washington Report on Middle Affairs*, Haziran 1994.

[143] *Yörünge* (haftalık dergi), 8 Aralık 1991.

[144] Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 68.

[145] Toprakları İsrail'in "Tevratsal sınırlar"ı içinde yer alan ülkelerden biri de Kıbrıs'tır. Hem bu nedenle, hem de Filistin'e yönelik stratejik öneminden dolayı, Kıbrıs Yahudiler için tarih boyunca önemli bir yere sahip olmuştur. İsrail'in kurulmasından önce Filistin'e giden bir basamak, İsrail kurulduktan sonra da Yahudi Devleti için askeri yönden ve istihbarat açısından değerli bir koz olarak görülmüştür.

Kıbrıs'a yönelik Yahudi ilgisinin ilk somut örneği, Osmanlı'nın Kıbrıs'ı fethi sırasında görülür. II. Selim'i Kıbrıs'ın fethi için ikna eden kişi, saraydaki Yahudi danışman Yasef Nassi'dir. Çetin Yetkin'in Türkiye'de Yahudiler adlı kitabında yazdığına göre de, Nassi bu işi "Kıbrıs Kralı" olabilmek için yapmıştır. (Çetin Yetkin, *Türkiye'de Yahudiler*, s. 86) Bundaki amacı ise, adanın "bir Yahudi yerleşim merkezi haline getirilmesi"dir. (Ahmet Gazioğlu, *Kıbrıs'ta Türkler 1570-1878*, s. 10) Nassi'den sonra adaya merak saran bir başka Yahudi, 19. yüzyılın sonlarında İngiltere Başbakanlığı koltuğuna oturan Benjamin D'Israeli olur. D'Israeli, çok sayıda Romanyalı Yahudi'nin Kıbrıs'a transfer edilmesini sağlar. (*Encyclopædia Judaica*, Cilt 5, s. 1181)

Ancak Kıbrıs'ın Yahudiler açısından taşıdığı önem, asıl olarak Siyonist hareketin ada üzerindeki talepleriyle ortaya çıkar. Siyasi Siyonizm'in kurucusu Theodor Herzl, Kıbrıs ile ilgili düşüncelerini Siyonist hareketin finansörlerinden Lord Rothschild'e Temmuz 1902'de şöyle dile getirir: "Kıbrıs'ı düzene sokmalıyız ve bir gün Erez İsrail'in üzerine gitmeliyiz ve kuvvetle almalıyız. Kıbrıs'tan Müslümanlar gider, Rumlar iyi bir fiyata topraklarını satar, Atina'ya veya Girit'e göç eder. Filistin Yahudiler için çok küçük, bu nedenle Filistin'e yakın bir yer sağlamamız gerekiyor. Filistin'e Kıbrıs ve El Arish de dahil edilmelidir." (Şükrü Gürel, *Siyonist Plan ve Kıbrıs Milletlerarası Müstemleke Türk Yıllığı 1979*, ss. 83-95)

Bu doğrultuda, Kıbrıs'taki Yahudi nüfusunu arttırmak için çeşitli yöntemler denenir. 1897'de İngiliz Hükümeti'nin isteğiyle JCA (Jewish Colonization Association), İngiltere'den 33 Rus Yahudi ailesini 3 koloni kurarak Kıbrıs'a yerleştirir. 1900-1906 yılları arasında da Siyonist önderlerden Warburg, Kıbrıs'ta Yahudi zirai yerleşimi ve köyleri oluşturulması

konularıyla yakından ilgilenir ve JCA'yı bu amacında destekler. (*Encyclopædia Judaica*, Cilt 15, s. 1394 ve Cilt 16, s. 287)

İlerleyen yıllarda da Siyonist hareket, Kıbrıs'ı müstakbel topraklarına katma planları yapar. Roger Garaudy, bu planlara şöyle değiniyor:

"Daha 1937'de Ben Gurion, İsrail'in sınırlarını Kitab-ı Mukaddes'ten bakarak çiziyordu. Ona göre İsrail toprağı beş bölümden meydana geliyordu: Litani'ye kadar Güney Lübnan. Bu bölüme Ben Gurion 'Batı İsrail'in kuzey kısmı' diyor. Güney Suriye, Ürdün, Filistin, ki buna da 'İngiliz manda toprağı' diyor. Ve Sina. Ben Gurion kuzey sınırının da Suriye'nin Humus şehri yakınlarından geçmesini istiyordu. Zira (Tevrat'ın) 'Sayılar' kitabına göre (34/1-2-8), buranın 'Kenan' ilinin kuzey sınırı olması lazımdı. 'Kitab'a daha çok bağlı Siyonistler ise 'Hama' şehrinin bugünkü 'Halep' olduğunu ileri sürüyorlardı. Diğer bazıları ise bu şehrin Türkiye'de bulunduğunu iddia etmekteydiler... Haham Adin Shteinsalz, 'İsrail'in Kıbrıs adası üzerindeki tarihi hakları'ndan söz etmişti. 1956'da Ben Gurion İsrail Meclisi'nde alkışlar arasında Sina'nın 'David ve Solomon krallarının krallığına ait' olduğunu ilan etmişti..." (Roger Garaudy, *Siyonizm Dosyas*ı, ss. 31-32)

Kıbrıs üzerinde o dönemdeki en kapsamlı, en ayrıntılı ve en ırkçı Siyonist plan ise 1939'da yapıldı. "Kıbrıs uzmanı" Şükrü Gürel'in bildirdiğine göre,"Yahudi Sorununa Bir Çözüm" adını taşıyan bu plan, 11 Mart 1939'da 3 Yahudi lider tarafından İngiltere Başbakanı Neville Chamberlain, Sömürgeler Bakanı Anthony Eden ve Amirallik 1. Lord'u Winston Churchill'e sunuldu. Gürel şöyle yazar: "Bu plana göre Kıbrıs'taki Rum nüfusu boşaltılarak, Selanik'in bir bölgesine yerleştirileceklerdi. Selanik'teki Yahudiler ise Kıbrıs'a aktarılacaktı. Böylece Kıbrıs'ta Yahudiler'e yer açılacak ve Selanikli Yahudiler, Kıbrıs'ta oluşacak yeni Yahudi topluluğunun çekirdeğini oluşturacaklardı. Tüm transfer giderleri Yahudi finansörler tarafından karşılanacaktı. Rumlar da Selanik'e transfer edilerek "Enosis" fikri yerine getirilmiş oluyordu. Bu yolla Rumlar da memnun ediliyordu. 1939'dan başlayarak Kıbrıs'ta Yahudi göçü kanunlaştırıldı ve uygulamaya geçildi." (Şükrü Gürel, *Siyonist Plan ve Kıbrıs Milletlerarası Müstemleke Türk Yıllığı*, 1979, ss. 83,95)

2. Dünya Savaşı sonunda da Kıbrıs Filistin'e Yahudi transferinde bir aracı işlevi gördü. İngiltere, Avrupa'dan Yahudiler'i zorla gemilere bindirerek Kıbrıs'taki toplama kamplarına yolladı. Toplam sayıları 1946'dan 1948'e kadar 51.500 kişiydi. İsrail kurulunca bunlar topluca İsrail'e göç ettirildiler. Avrupa'dan getirilip Kıbrıs'a yerleştirilen bu Yahudiler, burada düzenli gruplar halinde eğitilmeye başladılar. Çoğu Araplarla savaşmak için kurulan silahlı Siyonist örgüt Haganah'a katıldı. (*Encyclopædia Judaica*, Cilt 5, s. 1182)

İsrail kurulduktan sonra da Kıbrıs Mossad açısından çok önemli bir yer haline geldi. Ronald Payne *Israel's Most Secret Service* adlı kitabında şöyle yazıyor:

"Hiç şüphesiz, Mossad ajanları Kıbrıs'ta çalışır haldeydi. Bu ada, II. Dünya Savaşı'nda istihbarat ve planlama konularında coğrafi bir merkez oluşturuyordu... Öbür taraftan da Kıbrıs'ta istihbarat servisine haber sağlayan bir İsrail büyükelçiliği vardı ki, Arap dünyasına yakın yerdeki adayı, dinleme merkezi olarak kullanıyordu." (Ronald Payne, *Israel's Most Secret Service*, s. 260)

21 Eylül 1986 tarihli Nokta ise şöyle yazıyordu: "Adada, ada halkından çok casus yaşıyor ve bunların çoğunluğu da Mossad ajanları. Kıbrıs, İsrail'in bölgedeki gözü ve kulağı niteliğindeki en önemli organı durumunda. Mossad'ın yüzlerce casusu adada faaliyet gösteriyor... Ayrıca İsrail Larnaka ve Limasol limanları aracılığıyla Lübnan'daki falanjistlere silah yardımında bulunuyor."

Rıbhi Halloum'un, *Palestine Through Documents* adlı kitabında bildirdiğine göre, (ss. 61-62) Güney Kıbrıs Mossad'ın ana faaliyet alanlarından birini oluşturuyordu. 1972 ile 1988 arasında Mossad Güney Kıbrıs'ta dört önemli cinayet işlemişti.

Hürriyet'in 16 Mart 1981 tarihli sayısındaki bir haberde ise şöyle yazıyordu:

"Güney Kıbrıs'ı üs haline getiren İsrail Gizli Servisi bazı üst düzey Rum liderlerinin de ortaklığı ile Lefkoşe'de bir şirket kurdu. Şirketin adı: Securities Services Ltd... Adresi ise, Archbishop Makarios Caddesi No: 15, Lefkoşe. Ticaret Yasası hükümlerine göre kurulmuş yasal bir ticari şirket... Bu şirket güvenlik ihtiyacı içinde olanlara, özel muhafızlar sağlıyor. Bir Rum gazeteci ele geçirdiği belgelerle, bu şirketin gerçekte İsrail Gizli Servisi'nin bir kolu olduğunu açıklayıverdi... Mossad Ortadoğu'ya yönelik tüm istihbaratı bu şirket yoluyla sağlıyordu.

Bu Mossad ajanı 'Rum pazarlamacılar' Arap ülkelerini dolaşıyorlar. Milyarder Arap şeyhlerine, hayatlarını korumak için çok iyi eğitilmiş muhafızların gerekliliği konusunda ikna edici sözler söylüyorlar. Milyarder Araplar, 'Ben kendi güvenliğimi kendim seçtiğim, ya da kendi yetiştirdiğim muhafızlarla sağlarım' dedi mi, başka ikna yöntemlerini sahneliyorlar... Örneğin suikast girişimi filan gibi... Amaç milyarderi öldürmek değil tabii... Çevresindeki muhafızların beş para etmediğini ona göstermek ve hayatının tehlikede olduğunu inandırmak. Ardından çok yüksek ücretlerle korunmasını üstlenmek. Sonrası kolay, Amerika, İngiliz, Fransız, Avusturyalı çok özel koşullarla eğitilmiş goriller artık milyarder arapların yakın çevresindeler. Bu gorillerin uyrukları değişik ama, aslında tümü İsrail asıllı. Dahası, İsrail Gizli Servisi'nin en yetenekli, en gözde ajanları." (Ziya Akçapar, "Kıbrıs Mektubu", *Hürriyet*, 16 Mart 1981)

Tüm bunlar, Kıbrıs Rum Kesimi'nin pek çok açıdan İsrail için bir "koz" olduğunu göstermektedir. Bu nedenle de İsrail, çeşitli yöntemlerle Rumları desteklemiştir. Makarios döneminde kurulan iyi ilişkiler (*Le Monde*, 17 Temmuz 1974), İsrailli 30 uzman gerilla eğitimcisinin Kıbrıs'ta ada Rumlarını gerilla savaşı konusunda eğitmesiyle gelişmiştir. (*Cumhuriyet*, 24 Eylül 1974)

İki taraf arasındaki ilişkiler halen iyi biçimde devam etmektedir. Buna silahlandırma da dahildir. 29 Şubat 1996 tarihli Milliyet'te yer alan "İsrail savaş sanayi yetkilileri, Rum temsilciler Meclisi Savunma Komitesi üyeleriyle temas kurarak, İsrail'in silah deposunu kendilerine açabileceğini bildirdiler" şeklindeki haber, bunun bir işaretidir.

Öte yandan ABD'de Kıbrıs sorununun "çözümü" için görev alan ve hemen her zaman Rumlardan yana tavır alan isimlerin ağırlıklı olarak Yahudi lobisine bağlı olmaları dikkat çekicidir. Ronald Reagan döneminde 3 yıl Kıbrıs özel sorumlusu olan ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Richard Haas, ABD'nin Kıbrıs Özel Koordinatörü Nelson Ledsky, Carter'ın Kıbrıs konusundaki özel temsilcisi Yahudi Clark Clifford, Rahşan Ecevit'in yakın dostu George Harris ve CIA Ortadoğu Masası şefi Ellen Laipson, sözkonusu İsrail yanlısı Amerikalı Yahudiler arasında ilk akla gelenlerdir. Richard Hoolbroke ise Amerikan yönetimi tarafından Kıbrıs sorununu çözmekle görevlendirilen en son Amerikalı Yahudi.

Deniz kuvvetleri stratejisyeni Erol Mütercimler ise Kıbrıs hakkında şunları söylüyor:

"1960 veya 1959 sonu Ergenekon'un (Türk kontrgerillası) Kıbrıs'ta kurdurulmasının en önemli nedeni, ABD'nin o dönemde Kıbrıs'ın SSCB'nin eline geçmesini istememesi... Ayrıca Türkiye'nin ya da Yunanistan'ın eline geçmesini de istemiyor. Dördüncü neden ise Kıbrıs'ın bağımsız üçüncü dünya devletlerinden biri olmasının istenmiyor olması. Çünkü Kıbrıs ABD için sabit bir uçak gemisi. Doğu Akdeniz'i Ortadoğu'yu ve Kuzey Afrika'yı buradan

rahatlıkla denetleyebiliyor. İsrail için de çok önemli." (Erol Mütercimler, *Tempo*, 22 Ocak 1997)

Bu arada İsrail, son dönemde Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne girmesi çabalarına verdiği destekle tanınıyor. Kıbrıs'taki iki ayrı devleti zoraki bir biçimde birleştirmek ve böylece adayı Rum egemenliği altına sokmak amacını güden bu plan, KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın vurguladığı gibi, KKTC'ye karşı tasarlanan bir tuzaktır aslında. İsrail, işte bu planı desteklemektedir. Konuyla ilgili gazete haberi şöyledir:

"İsrail hükümetinin, özel ilgi gösterdiği Kıbrıs XE "Kıbrıs" sorununun Rum tarafı lehine çözülmesi için, anahtar olarak kabul edilen ülkeler nezdinde girişimde bulunduğu kaydediliyor. Atina, Bonn, Paris ve Washington'daki İsrail büyükelçilerinin Kıbrıs sorunuyla ilgili temaslarda bulunduklarını belirten Simerini, İsrail'in Kıbrıs'ın Avrupa Birliği'ne tam üyelik konusunun ileriye götürülmesinin gerekliliğini savunduğunu yazdı. Tel Aviv'in, Kıbrıs'ın AB'ye kısa sürede katılması yönündeki ısrarının ardında bölgedeki güvenlik sistemini güçlendirme kaygısının yattığı bildiriliyor.

Kıbrıs XE "Kıbrıs" 'ın AB üyeliğinin bölgesel güvenlik için uygun olduğu görüşünü taşıyan İsraillilerin, Türkiye'deki İslamcılığın güçlenip yayılmasından da endişe ettikleri bu yüzden de Türkiye'nin adanın kuzey bölümünü veya bütün Kıbrıs'ı denetleyebilecek bir çözüm şekline sıcak bakmadıkları ifade ediliyor. İsrail'in bu planının ardında, Türkiye'nin kendisi gibi bölgesel bir süper güç adayı olmasının yattığı ve Kıbrıs'ta Ankara varlığının yasallaşması halinde Tel-Aviv'in bölgeye yönelik bütün planlarının altüst olmasından endişe ettiği kaydediliyor. Bu arada, Atina'daki İsrail büyükelçisinin de yoğun bir faaliyet içinde bulunduğu ve Yunanlı yetkililerle odak noktası Kıbrıs olmak üzere sık sık temaslarda bulunduğu bildirildi." (Gündem: Strateji Grubu Haber Bülteni, 1 Mayıs 1995, Sayı 8)

Bu arada İsrail, "Türkiye ile yaptığı askeri anlaşmanın Kıbrıs XE "Kıbrıs" Rum kesimini olumsuz yönde etkilemeyeceği ve güvenliğini tehlikeye sokmayacağı yönünde Rum yönetimine güvence verdi". (Yeni Yüzyıl XE "Yeni Yüzyıl" , 21 Mayıs 1996)

Tüm bunlar, Yahudi Devleti'nin Kıbrıs XE "Kıbrıs" üzerinde stratejik hedefleri olduğunu ve bunların ifası için de kendisine partner olarak Kıbrıs Rum Kesimi'ni seçtiğini gösteriyordu.

J. Bloch & P. Fitzgerald, British Intelligence and Covert Action, s. 159.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: KUZEY IRAK DAĞLARI, 1961-75

Dan Raviv XE "Raviv, Dan" & Yossi Melman, Every Spy a Prince, s. 20.

Ibid., s. 21.

Hagai Eshed, One-Man Mossad XE "Mossad" : Reuven Shiloah, Father of Israeli Intelligence, s. 120; Dan Raviv XE "Raviv, Dan" & Yossi Melman XE "Melman, Yossi" , Every Spy A Prince, ss. 18-94.

Yossi Melman XE "Melman, Yossi" & Dan Raviv XE "Raviv, Dan" , Behind the Uprising: Israelis, Jordanians, and Palestinians; Dan Raviv XE "Raviv, Dan" & Yossi Melman XE "Melman, Yossi" , Every Spy A Prince, s. 81.

[151] Avi Shlaim, *Collusion Across the Jordan*, s. 423.

[152] Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, s. 82.

[153] Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret Wars,* s. 184.

[154] Kürt hareketinin Avrupa temsilcisi Kumran Ali Bedir-Han, 1948'de İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın Ortadoğu İşleri Departmanı'na sunduğu bir raporda, İsrail'in Suriye ve Lübnan'daki azınlıkları isyana teşvik ederek bu ülkeleri destablize edebileceğinin altını çizmişti. Raporda, Dürziler, Maruniler ve Kürtler'in İsrail'in doğal müttefikleri olduğu vurgulanıyor, Yahudi Devleti'nden gelecek yardımların da, özellikle "Kürt ulusal mücadelesi"nde önemli rol oynayabileceği belirtiliyordu. bkz. Ian Black & Benny Morris. *Israel's Secret Wars*, s. 65.

[155] Shmuel Segev, *HaMeshulash HaIrani*, Tel Aviv, 1981, s. 214; Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret War*s, s. 184.

[156] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 105.

[157] Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, s. 83.

[158] Edmond Gharib, *The Kurdish Question In Iraq*, s. 142.

[159] Jack Anderson, *Washington Post*, 18 Eylül 1972; Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, s. 46.

[160] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, s. 47.

[161] Fehmi Koru, *Terör ve Güneydoğu Sorunu*, ss. 110-11.

[162] Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret Wars*, s. 185.

[163] *Ibid.*, s. 206.

[164] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 105.

[165] Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret Wars*, s. 185; Nezih Tavlaş, "Türk-İsrail Güvenlik ve İstihbarat İlişkileri", *Avrasya Dosyas*ı (İsrail Özel), Cilt 1, Sayı 3, Sonbahar 1994, ss. 5-31.

[166] Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret Wars,* ss. 327-28.

[167] Shmuel Segev, *HaMeshulash HaIrani*, Tel Aviv, 1981, s. 214; Ian Black & Benny Morris, *Israel's Secret Wars*, s. 328.

[168] Fehmi Koru, *Terör ve Güneydoğu Sorunu*, ss.110-11.

[169] James A. Bill, *The Eagle and the Lion: The Tragedy of American-Iranian Relations*, s. 205.

[170] I. Nixon yönetiminde Ortadoğu politikası hakkında iki ayrı kanat oluştu. Bir taraf, Nixon'ın Dışişleri Bakanlığı görevine getirdiği William D. Rogers tarafından temsil ediliyordu. Eskiden Eisenhower yönetiminde çalışmış olan Rogers, Amerika'nın Ortadoğu'da tarafsız bir politika izlemesini ve İsrail'i işgal ettiği topraklardan çekilmeye zorlamasını savunuyordu. Kısa süre sonra Rogers'ın kafasındaki hesaplar, "Rogers Planı" olarak adlandırılmaya başladı. İsrail sürekli olarak bu Rogers Planı'nın tehlikesinden söz ediyordu. İsrail lobisi de ayağa kalkmıştı. Ancak bu ortamda bir Alman Yahudisi olan Ulusal Güvenlik Danışmanı Henry Kissinger sahneye çıktı ve Rogers Planı'nı baltalamaya başladı. İlk yaptığı iş, lobi liderleri ve İsrail'i destekleyen çeşitli çevrelerin temsilcileriyle bir toplantı yapıp strateji belirlemek oldu. "Başkan'a değil, Dışişleri'ne (yani Rogers'a) yüklenmek gerek" diyordu. Nitekim Kissinger kısa bir süre sonra Rogers'a "yüklenmeye" başladı. Gazetelere Rogers hakkında olumsuz demeçler veriyordu. Bu amaçla yalan söylemekten bile kaçınmadı: Bir keresinde Rogers'ın önemli bir metni Başkan'a sormadan imzaladığını ve bunun bir skandal olduğunu söylemişti. Oysa bu doğru değildi.

Kissinger Rogers Planı'nı uygulamaya sokmamak için büyük çaba harcadı. Sürekli Nixon'a bu konuda telkinde bulunuyor ve eğer Planı onaylarsa bir sonraki seçimde Yahudi lobisini tamamen karşısına alacağını ve bu durumda da seçimi kaybetmeye mahkum olacağı

uyarısını—ya da tehdidini—tekrarlıyordu. Kissinger'ın teklifi ise İsrail'i kayıtsız şartsız desteklemekti. Bunun "Amerikan çıkarları" için en iyi yol olduğunu savunuyordu. Kissinger'ın etkisi sonucunda Nixon Rogers Planı'nı desteklemekten vazgeçti. 17 Aralık 1971'de İsrail Başbakanı Golda Meir'e bu konuda garanti vermiş ve Rogers Planı'nı tüm yönleriyle desteklemediğini söylemişti. Bir ay sonra, Başkan aynı garantiyi Amerikalı Yahudi liderlere de verdi. Kissinger daha sonraki aylarda da Rogers Planı'nı baltalamayı sürdürdü. Amerikan dış politikası, büyük ölçüde Kissinger'ın gayretleriyle ilgi alanını Ortadoğu'dan Çin'e ve Vietnam'a taşıdı. Ortadoğu'da ise statüko, yani İsrail işgali korunuyordu. Eski Dışişleri görevlisi Richard Curtiss, "Kissinger, Ortadoğu'daki yaranın kanamaya devam etmesini istiyordu, öyle de oldu" diye yazar. bkz: Richard Curtiss, "Richard Nixon Twice Had Mideast Peace in His Grasp", *Washington Report on Middle East Affairs*, Haziran 1994.

171 Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kart*ı, s. 61.

172 *Ibid.*, s. 47.

173 *Davar*, 29 Kasım 1985; Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 104.

174 *Ibid.*

175 Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kart*ı, s. 78.

176 Paul Findley, *They Dare to Speak Out*, ss. 159-60.

177 Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kart*ı, s. 130.

178 Richard Curtiss, *Stealth PAC's*, s. 143.

179 Paul Findley, *They Dare to Speak Out*, s. 84.

180 Hulusi Turgut, *Barzani Dosyası*, ss.41-2.

181 Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kart*ı, s. 47.

182 *Ibid.*, s. 47-8

BEŞİNCİ BÖLÜM: İKİ ŞEHRİN HİKAYESİ

183 James A. Bill, *The Eagle and the Lion*, s. 403.

184 Adel Darwish & Gregory Alexander, *Unholy Babylon*, s. 59.

185 *Ibid.*

186 Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 318.

187 *Ibid.*

188 Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 12.

189 Dilip Hiro, *The Longest War*, s. 71.

190 Samuel Segev, *The Iranian Triangle*, s. 120.

191 Michael Field, *Inside the Arab Worl*d, s. 99.

192 Adel Darwish & Gregory Alexander, *Unholy Babylon*, s. 57.

193 *Ibid.*

194 *Ibid.*

195 *Ibid.*

196 Victor Ostrovsky, *The Other Side of Deception*, s. 247.

197 Adel Darwish & Gregory Alexander, *Unholy Babylon*, s. 207.

[198] *Ibid.*, s. 224.
[199] *Ibid.*
[200] *Ibid.*, ss. 202-03.
[201] *Ibid.*, s. 203.
[202] *Ibid.*
[203] *Ibid.*
[204] *Ibid.*, s. 221.
[205] *Ibid.*, s. 205.
[206] *Ibid.*, s. 62.
[207] James A. Bill, *The Eagle and the Lion*, ss. 291-92.
[208] Adel Darwish & Gregory Alexander, *Unholy Babylon*, s. 65.
[209] *Ibid.*, s. 66.
[210] *Ibid.*, s. 67-8.
[211] *Ibid.*, s. 68.
[212] *Ibid.*
[213] *Ibid.*
[214] *Ibid.*, s. 70.
[215] P2 hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Harun Yahya, *Terörün Perde Arkası: Mossad, CIA, Masonluk, Gladio, Mafya ve Terör Örgütleri Arasındaki Bilinmeyen İlişkiler*, İstanbul: Vural Yayıncılık, Mayıs 1997.
[216] Alan Friedman. *Spider's Web: Bush, Saddam, Thatcher and the Decade of Deceit*. London: Faber and Faber, 1993. s. 85
[217] Victor Ostrovsky, *The Other Side of Deception: A Rogue Agent Exposes the Mossad's Secret Agenda*, New York: Harper Collins Publishers, 1994, s. 226.
[218] *Panorama*, 3 Ocak 1993
[219] Uğur Mumcu, *Papa Mafya Ağca*, 4.b., İstanbul: Tekin Yayınevi, 1987, s. 246.
[220] Alan Friedman. *Spider's Web*. s. 223
[221] *Ibid.*, s. 223
[222] Eagleburger'ın Slobodan Milosevic ile kurduğu bu ilişki kısa sürede siyasi bir boyut kazanacak ve Milosevic, arkasına aldığı Kissinger Associates desteği ile politikaya atılıp Sırbistan'ın yeni lideri haline gelecekti. Belgrad ile Washington arasındaki bu örtülü ilişki, Sırpların Bosna-Hersek'te yürüttükleri savaş boyunca da sürdü ve bu yüzden Kissinger ve ekibi Washington kulislerinde "Belgrad Mafyası" olarak anılır oldu. Tüm bu ilişkiler ve Sırplar ile Batı arasındaki diğer gizli bağlantılar için bkz. Harun Yahya. *Gizli El Bosna'da: Sırplar'ın Arkasındaki Anti-İslami Enternasyonal'in Bilinmeyen Hikayesi.* İstanbul, Vural Yayıncılık, 1997.
[223] Turan Yavuz. *ABD'nin Kürt Kartı*. Milliyet XE "Milliyet" Yayınları, İstanbul, 1993, s. 311.
"Spenks Operasyonu"nun (Operation Sphinx) detayları için bkz. Victor Ostrovsky XE "Ostrovsky, Victor" & Claire Hoy, By Way of Deception, ss. 1-30
Dan Raviv & Yossi Melman, Every Spy A Prince, s. 423.
ABD XE "ABD" 'nin askeri istihbarat servisi DIA (Defence Intelligence Agency), Sfenks Operasyonu' XE "\"Sfenks Operasyonu\"" nu en az 10 ay öncesinden biliyordu ve ABD bazı teknik detaylarda İsraillilere yardımcı olmuştu. İsrail'in Osirak XE "Osirak nükleer reaktörü" 'ı vurmasını sağlayan bilgiler, büyük ölçüde ABD casus uyduları tarafından çekilen ve CIA XE "CIA" aracılığı ile Mossad XE "Mossad" 'a aktarılan fotoğraflardan

çıkarılmıştı. bkz. Andrew XE "Cockburn, Andrew" & Leslie Cockburn XE "Cockburn, Leslie" , Dangerous Liaison, ss. 323-24.
Andrew XE "Cockburn, Andrew" & Leslie Cockburn XE "Cockburn, Leslie" , Dangerous Liaison, s. 323.
Dan Raviv & Yossi Melman, Every Spy A Prince, s. 259-60.
Ibid., s. 260
Ibid., s. 261

231 *Ibid.,* ss. 260-61

232 *Ibid.,* s. 262.

233 Z. Schiff. "Iran Involvement", *Ha'aretz*, 12 Şubat 1982; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 13.

234 Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, s. 262.

235 *Ibid.,* s. 331

236 *Ibid.,* s. 332

237 *Ibid.,* s. 333

238 Robin Wright. *In the Name of God: The Khomeini Decade*, s. 142.

239 Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, s. 335.

240 *Nokta*, 10 Kasım 1985.

241 John J. Robinson. *Born In Blood: The Lost Secrets of Freemasonry*. M. Evans & Company, New York, 1989.

242 İran'daki İslam Devrimi, orduyu kontrol altına almakta uzun süre zorlandı. Devrimin ilk günlerinde bazı ordu birlikleri ile Humeyni taraftarları arasında çatışmalar yaşanmıştı. Bunun sonucunda çok sayıda general ve subay tutuklandı. 13 Şubat 1979 günü, yani Humeyni'nin ülkeye dönmesinden iki hafta sonra, dört general idam edildi, 20 Şubat'ta dört tanesi daha asıldı. Ancak bunlar daha başlangıçtı; 5 Nisan'da 40 üst düzey subay daha idam edildi. Ordunun kendi içinde geleneksel bir hiyerarşiye sahip otonom bir güç olarak devrime karşı bir tehdit oluşturduğu ve bu tehdidin giderilmesi için daha da geniş çaplı bir "temizlik" yapılması gerektiği ortadaydı. Bu yüzden, önce alternatif bir ordu kuruldu; 5 Mayıs'ta "İslam Devrimi'ni korumak için" Devrim Muhafızları Birlikleri kuruldu. (İlerleyen yıllar içinde Devrim Muhafızları'nın sayısı 120 bine ulaşacaktı.) Ordu ise için için kaynamaya devam ediyordu. 23 Mayıs 1980 günü, darbe girişimi hazırlamakta olan bir cunta ortaya çıkarıldı. 12 Haziran'da ve 22 Haziran'da iki darbe girişimi daha keşfedildi. 10 Temmuz'da ortaya çıkartılan ise en sofistikesiydi; cuntacılar Humeyni'nin evini ve diğer bazı stratejik hedefleri havaya uçurmak için hazırlık yaparken yakayı ele vermişlerdi. Cuntanın diğer üyelerinin kaçışının engellenmesi için tüm sınır kapıları iki gün boyunca kapalı tutuldu. Sonunda yirmiden fazla subay idam edildi. Ordu içindeki tasviyeler, ilerleyen aylarda ve yıllarda da devam etti. bkz. Robin Wright, *In The Name of God*, ss. 216-23.

243 S. Frenkel, "Thou Shalt Sell Arms", *Haolam Hazeh*, 31 Ağustos 1983; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 13.

244 "İrangate Önerisi İsrail'in", *Güneş*, 11 Ocak 1987.

245 Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, s. 330.

246 *Washington Post*, 1 Aralık 1986.

247 Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 345.

[248] E. Salpeter, "Is My Enemy's Enemy My Friend?", *Ha'aretz*, 6 Nisan 1984; Benjamin Beit-Hallahmi, *The Israeli Connection*, s. 15.

ALTINCI BÖLÜM: ÇÖL FIRTINASI

[249] *New York Times*, 16 Şubat 1991; Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 351.

[250] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 351.

[251] *Ibid.*, s. 352.

[252] Büyükelçi Glaspie'nin Saddam'la yaptığı görüşmenin kayıtları, ABC televizyonunun 12 Eylül 1990 tarihli haber bülteninde yayınlandı. Bkz. Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 353.

[253] Webster'ın brifingi, Murray Waas'ın *Village Voice*'deki 22 Ocak 1991 tarihli yazısında açıklandı. Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 353.

[254] Andrew & Leslie Cockburn. *Dangerous Liaison*, s. 353.

[255] Sözkonusu CIA ve Pentagon kaynaklı bilgiler, Andrew ve Leslie Cockburn'ün özel görüşmelerinde edinilmiştir. Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 353.

[256] *Ibid.*

[257] *Ibid.*, ss. 353-54

[258] Victor Ostrovsky, *The Other Side of Deception*, ss. 247, 252-54.

[259] *Ibid.*, s. 247.

[260] *Ibid.*, s. 254.

[261] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 356.

[262] *Ibid.*, s. 357.

[263] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, s. 307.

[264] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 354.

[265] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, s. 19.

[266] Eustace Mullins, *The World Order: Our Secret Rulers*, s. 254.

[267] Wolf Blitzer, *Between Washington & Jerusalem*, ss. 202-16.

[268] Noam Chomsky, *Kader ÜçgenÍ*, s. 70.

[269] Eustace Mullins, *The World Order*, ss. 4-5.

[270] *Wiener*, 2 Şubat 1991.

[271] Victor Ostrovsky, *The Other Side of Deception*, s. 247.

[272] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kart*ı, s. 166.

[273] Andrew & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 358.

[274] Efraim Inbar, "İsrail'in Ulusal Güvenliği Bir Geçiş Dönemi Yaşıyor", *Avrasya Dosya*sı (İsrail Özel), Cilt 1, Sayı 3, Sonbahar 1994, ss. 99-108.

[275] Dan Raviv & Yossi Melman, *Every Spy A Prince*, s. 428.

[276] *Tercüman*, 12 Mart 1991.

[277] Amatzia Baram, "İsrail ve Kuzey Irak'taki Kürt Sorunu", "*Avrasya Dosya*sı (Kuzey Irak Özel), Cilt 3, Sayı 1, İlkbahar 1994, ss. 149-54.

[278] *Günaydın*, 16 Mart 1997.

[279] A. Medyalı, *Kürdistanlı Yahudiler,* s. 7.

[280] *Jerusalem Post*, 15 Ekim 1988.

[281] A. Medyalı, *Kürdistanlı Yahudiler*, ss. 64-5.

[282] *Şalom*, 24 Nisan 1991.

[283] A. Medyalı, *Kürdistanlı Yahudiler*, s. 53.

[284] *Ibid.*, , s. 64.

[285] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, s. 141-2.

[286] *Ibid*, s. 147.

[287] *Sabah*, 27 Mayıs 1994.

[288] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, 165-6.

[289] "A Dangerous Game in the Gulf: If Iraq is Dismembered, Who Will Stand up to Iran", *Newsweek*, 21 Eylül 1992 .

[290] "Yeni Senaryolar", *Sabah*, 27 Kasım 1996.

YEDİNCİ BÖLÜM: WASHINGTON'DA NEWROZ

[291] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, s. 230.

[292] Cengiz Çandar, *Sabah*, 16 Ekim 1994.

[293] Sedat Ergin, *Hürriyet*, 23 Kasım 1992.

[294] Sedat Ergin, *Hürriyet*, 22 Mart 1993.

[295] Ferruh Sezgin, *Sistemle Satranç-2: Türkiye'nin Dış Politikası: 1992.* 1.b. Ankara: AORT, Haziran 1993.

[296] ABD'nin İsrail'e olan bağlılığının Amerika'nın kendisi açısından irrasyonel bir tutum olduğu, ancak bu tutumun başta İsrail lobisinin karşı konulmaz gücü olmak üzere çeşitli faktörler tarafından ayakta tutulduğu, Amerikalı politikacı ya da siyaset bilimciler tarafından farklı çalışmalarda ayrıntılarıyla ortaya konmuştur. Örnek olarak bkz. Paul Findley, *They Dare to Speak Out: People and Institutions Confront Israel's Lobby.*Lawrence Hill Books, Illinois, 1989; George W. Ball, Douglas B. Ball, *The Passionate Attachment: America's Involvement with Israel, 1947 to the Present,* New York: W. W. Norton & Company, 1992; Edward Tivnan, *The Lobby: Jewish Political Power and American Foreign Policy*, New York: Simon & Schuster, 1987.

[297] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, ss. 9-10.

[298] Nur Batur, *Milliyet*, 26 Ağustos 1993.

[299] Turan Yavuz, *ABD'nin Kürt Kartı*, ss. 146-47.

[300] Çekiç Güç'ün ayrılıkçı terör örgütüne yaptığı gizli yardımlarla ilgili olarak bkz. Harun Yahya, *Milli Strateji: Türk Dış Politikasına "Osmanlı Vizyonu" ile Yeni bir Bakış*, İstanbul: Vural Yayıncılık, 1996, ss. 57-82. Çekiç Güç, yaptığı gizli yardımların yanında, Kuzey Irak'ta yarattığı istikrarsızlık yoluyla da terör örgütüne destek olmuştur. DSP lideri Bülent Ecevit'in 22 Temmuz 1993 tarihli aşağıdaki raporu, bu gelişmeyi en iyi biçimde özetlemektedir:
"Bölücü PKK teröründe 1991'den bu yana yer alan tırmanışın asıl kaynağı Kuzey Irak'ta oluşturulan sözde 'Güvenlik Bölgesi'dir. 1991 başlarında Körfez savaşı ardından ABD ile bazı müttefiklerinin, Türkiye'yi üs gibi kullanarak Kuzey Irak'ta yarattıkları fiili durum,

yalnız Irak'ı bölmekle kalmamış; Türkiye'de de bölücü akımı ve terörü güçlendirmiştir. Kuzey Irak'ta oluşturulan fiili durumdan önce PKK, Türkiye'ye militanlarını Suriye üzerinden sızdırmaya çalışırdı; fakat bunda büyük güçlük çekerdi. Çünkü Suriye ile aramızdaki sınır boydan boya düz araziden geçmektedir; tel örgülerle ve sık aralıklı nöbetçi kulübeleriyle korunmaktadır. O yüzden 1991 öncesinde PKK, Türkiye'de, ancak birkaç kişilik vur-kaç eylemleri yapabilirdi; ve saldırılarını, daha çok, gözden ırak mezralardaki ve köylerdeki eylemleriyle sınırlı tutmak zorunda kalırdı. Irak'la aramızdaki sınırın korunması ise son derece zordur. Bu sınır, ancak, sınır ötesinde Türkiye'ye zarar vermekle çıkarı bulunmayan bir devletin varlığı ile güvence altına alınabilir. Bu sınırın karşılıklı korunmasında Irak'ın da en az Türkiye kadar çıkarı vardır. Fakat Körfez Savaşı ardından Kuzey Irak'ta Bağdat yönetiminin egemenliğine fiilen son verilerek bir otorite boşluğu yaratılmıştır. Böylece, PKK, yığınağını Bekaa'dan Kuzey Irak'a kaydırma, buradaki silah depolarına erişme ve Türkiye'ye binlerce eğitilmiş militanını kolayca sızdırabilme olanağını elde etmiştir. Kuzey Irak'taki otorite boşluğu Batı uydusu bir yapay Kürt devletiyle güya doldurulurken, Türkiye de bu girişimi desteklemeye ikna edilmiştir. Kuzey Irak'taki yapay Kürt devleti, Güneydoğu Anadolu'yu da içeren bir büyük 'Kürdistan' planını gündeme getirmiştir. Bu arada Türkiye, Kuzey Irak'ta PKK'yı Peşmergelerin engelleyeceği iddiasıyla kandırılmıştır. Ama bir yandan da Kuzey Iraklı bazı Kürt liderler, Abdullah Öcalan'la birlikte Türkiye'ye karşı, 'ateşkes' oyununu tezgahlamışlardır. Böylece, PKK'ya Türkiye'nin sınır ötesi harekatından uğradığı zararı giderme ve kış aylarında yeniden toparlanarak, bahar aylarıyla birlikte Türkiye'ye yönelik eylemlerini büsbütün hızlandırabilme fırsatını kazanmışlardır. ("Ecevit'in Çekiç Güç Raporu", *Milliyet*, 22 Temmuz, 1993)

[301] Richard Curtiss, *Stealth PAC's*, s. 143.

[302] *Ibid.*, s. 84.

[303] Paul Findley. *They Dare to Speak Out*, s. 84.

[304] *Sabah*, 10 Ağustos 1994.

[305] *Milliyet*, 18 Ağustos 1995.

[306] Georges Virebeau, *Mais qui Gouverne L'Amerique*, s. 58

[307] Ufuk Güldemir, *Cumhuriyet*, 29 Mayıs 1992.

SEKİZİNCİ BÖLÜM: STRATEJİK ALDATMALAR

[308] Claire Hoy & Victor Ostrovsky, *By Way of Deception*, Arrow Books, London, 1991, s. 53.

[309] *Milliyet*, 12 Şubat 1996,

[310] Yaşar Cihansız, "GAP ve Türkiye-Suriye İlişkileri", *Strateji*, 1995/3.

[311] *Ibid.*

[312] Yasemin Çongar, *Milliyet*, 2 Şubat 1996.

[313] Yeni Yüzyıl, 27 Nisan 1996.

[314] *Yeni Yüzyıl.* 17 Haziran 1996.

[315] Gazap Üzümleri operasyonu sırasında gerçekleşen Cana Katliamının bilinçli bir eylem olduğu, yani İsrail topçusunun, hedef aldığı noktadaki sivillerin varlığından haberdar olduğu halde ateş açtığı, olaydan sonra yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Bkz. Gil

Riva, "The Soldiers Who Fired At Qana Did Not Care about the Massacre", *Kol Ha'ir* (İbranice), 10 Mayıs 1996; *Washington Report on Middle East Affairs*, Temmuz 1996.

[316] *Yeni Yüzyıl*, 20 Mayıs 1996.

[317] Zeynep Göğüş, *Hürriyet*, 7 Ekim 1993.

[318] *Ibid*.

[319] Fatih M. Yılmaz, *Milliyet*, 3 Ocak 1996.

[320] Ferai Tınç, *Hürriyet*, 26 Şubat 1996.

[321] *Milliyet*, 14 Şubat 1996.

[322] *Aksiyon*,18-24 Mayıs 1996.

[323] "Türkiye-İran Savaşını Kışkırtan CIA Ekibi", *2000'e Doğru*, 11 Ekim 1992.

[324] *Günaydın*, 16 Mart 1997.

[325] *Ibid*.

[326] Mahir Kaynak, "İran Terörü", *Aktüel*, 27 Mart 1996.

[327] Uluç Gürkan, *Güneş*, 22 Mart 1990.

[328] Savaş Süzal, *Sabah*, 13 Mart 1996.

[329] Harun Yahya, "Barzani Anahtarı ile Kuzey Irak Düğümünü Çözmek", *Milli Strateji*, İstanbul: Vural Yayıncılık, 1996, s. 36.

[330] Hasan Cemal, *Sabah*, 12 Eylül 1996.

[331] Ahmet Cem Ersever, *Kürtler, PKK ve A. Öcalan*, s. 80.

[332] Yasemin Çongar, *Milliyet*, 21 Mart 1995.

[333] "Barzani'den Apo'ya Mektup", *Milliyet*, 16 Aralık 1996.

[334] *Ibid*.

[335] Ufuk Güldemir, *Çevik Kuvvetin Gölgesinde Türkiye, 1980-1984*, s. 202.

[336] "PKK'nın Hedefi İsrailliler", *Yeni Yüzyıl*, 31 Aralık 1996.

[337] "Habaş: PKK'yla İttifakımız Yok", *Yeni Yüzyıl*, 3 Ocak 1997.

[338] "Apo: ABD ve İsrail'e Saldırmayacağız", *Milliyet*, 3 Temmuz 1997.

[339] Koray Düzgören, *Kürt Çıkmazı*, s. 136.

[340] *Zaman*, 3 Mart 1994.

[341] Ferruh Sezgin, "Türkiye ile İsrail Arasında 'İyi İlişki' Mümkün müdür?", *Avrasya Dosyaı (İsrail Özel)*, Cilt 1, Sayı 3, Sonbahar 1994, s. 84.

DOKUZUNCU BÖLÜM: NİL'DEN FIRAT'A SUPOLİTİK

[342] *Nature*, Ağustos 1991.

[343] *The Independent On Sunday*, 13 Mayıs 1990.

[344] Nilgün Cerrahoğlu, *Sabah*, 23 Ocak 1994.

[345] Coşkun Adalı, *Emperyalizmin Ortadoğu'ya Müdahalesi*, s. 38.

[346] Rafael Eitan, "Israel's Critical Water Situation", *Water and Irrigation Review*, Nisan-Ekim 1990, s. 8.

[347] *Milliyet*, 31 Ekim 1990.

[348] *Cumhuriyet*, 12 Haziran 1991.

[349] *Sabah*, 22 Aralık 1992.

[350] Fatih M. Yılmaz, *Milliyet*, 3 Ocak 1996.

[351] Yehoshafat Harkabi, *Israel's Fateful Hour*, New York: Harper & Row Publishers, 1988.

[352] *Newsweek*, 12 Şubat 1990.

[353] *Tempo*, 10-16 Haziran 1990.

[354] John Bullock & Adel Darwish, *Su Savaşları*, s. 89.

[355] *Ibid.*, s. 94.

[356] *Milliyet*, 5 Ocak 1996.

[357] Israel Shahak, *The Zionist Plan for the Middle East*, s. 8.

[358] *EP*, 15-22 Ağustos 1993.

[359] Amberin Zaman, "Kaçınılmaz Ortaklık", *Avrasya Dosyas*ı (İsrail Özel), Cilt 1, Sayı 3, Sonbahar 1994, ss. 130-32.

[360] *Yeni Yüzyıl*, 4 Mart 1996.

[361] Amberin Zaman, "Kaçınılmaz Ortaklık", *Avrasya Dosyas*ı (İsrail Özel), Cilt 1, Sayı 3, Sonbahar 1994, ss. 130-32.

[362] Victor Ostrovsky & Claire Hoy, *By Way of Deception*, ss. 150-51.

[363] İsrail, Latin Amerika ülkelerindeki terörist gruplarla, faşist cuntalarla ya da ölüm mangalarıyla, uyuşturucu tacirleri ile her zaman yakın ilişki içinde oldu. Onların silah ve askeri uzmanlık ihtiyaçlarını karşıladı. (Bkz. Harun Yahya, *Yeni Masonik Düzen*, İstanbul: Vural Yayıncılık, 1996, ss. 676–712.) Tüm bu ilişkiler hakkındaki bir soru üzerine, İsrail Dışişleri Bakan yardımcısı ve eski Mossad görevlisi David Kimche, Latin Amerika'da sadece İsrailli tarım uzmanlarnın var olduğunu söylemişti. (Andrew Cockburn & Leslie Cockburn, *Dangerous Liaison*, s. 240)

[364] *Nokta*, 19-25 Şubat 1995.

[365] Şimon Peres, *Yeni Ortadoğu ve Uzun Bir Yol*, s. 121.

SONSÖZ

[366] Israel Shahak, "Downturn In Rabin's Popularity Has Several Causes", *Washington Report on Middle East Affairs*, Mart 1995.

Bibliyografya

Adalı, Çoşkun. *Emperyalizmin Ortadoğu'ya Müdahalesi*. 1.b. İstanbul: Sorun Yayınları, Ekim 1991.

Armstrong, Karen. *Holy War: The Crusades and Their Impact on Today's World.* London: Macmillan, 1988.

Ball, George W., Douglas B. Ball. *The Passionate Attachment: America's Involvement with Israel, 1947 to the Present*. New York: W. W. Norton & Company, 1992.

Barnavi, Eli. *A Historical Atlas of the Jewish People: From the Time of the Patriarchs to the Present*. London: Hutchinson, 1992.

Bayne, E. A. *Four Ways of Politics*. New York: American University Field Staff, 1965.

Beit-Hallahmi, Benjamin. *Original Sins: Reflections on the History of Zionism and Israel*. New York: Olive Branch Press, 1993.

________. *The Israeli Connection: Who Israel Arms and Why*. New York: Pantheon Books, 1987.

Bill, James A. *The Eagle and the Lion: The Tragedy of American-Iranian Relations*. New Haven: Yale University Press, 1988.

Biltzer, Wolf. *Between Washington and Jerusalem: A Reporter's Notebook.* New York: Oxford University Press, 1985.

Black, Ian, Benny Morris. *Israel's Secret Wars*: *A History of Israel's Intelligence Services*. New York: Grove Weidenfeld, 1991.

Bloch, J. , P. Fitzgerald. *British Intelligence and Covert Action*. London: Junction Books, 1983.

Blum, William. *The CIA; A Forgotten History: US Global Interventions Since World War II*. 4.b. London: Zed Books, 1991.

Brenner, Lenni. *The Iron Wall: Zionist Revisionism from Jabotinsky to Shamir.* London: Zed Books, 1984.

________. *Zionism in the Age of the Dictators*. Chicago: Lawrence Hill Books, 1983.

Bullock, John, Adel Darwish. *Su Savaşları: Ortadoğu'da Beklenen Çatışma*. Çev. Mehmet Harmancı. İstanbul: Altın Kitaplar, 1994.

Chomsky, Noam. *Kader Üçgeni: ABD, İsrail ve Filistinliler*. Çev. Bahadır Sina Şener, 1.b. İstanbul: İletişim Yayınları, Ocak 1993.

Cockburn, Andrew, Leslie. *Dangerous Liaison: The Inside Story of the U.S.-Israeli*

Covert Relationship. New York: Harper Collins Publishers, 1991.

Crosbie, E. *The Tacit Alliance*. Princeton: Princeton University Press, 1974.

Curtis, M., S. A. Gitelson. *Israel and The Third World*. New Jersey: Transaction Books, 1976.

Curtiss, Richard H. *Stealth PAC's: Lobbying Congress for Control of US Middle East Policy.* 3.b. Washington D.C.: American Educational Trust, Ekim 1991.

Dan Raviv, Yossi Melman. *Every Spy a Prince: The Complete Story of Israel's Intelligence Community*. Boston: Houghton Mifflin Company, 1991.

Darwish, Adel, Gregory Alexander. *Unholy Babylon: The Secret History of Saddam's War.* 2.b. London: Victor Gollancz, Ocak 1991.

Dilip Hiro. *The Longest War*. New York: Routledge Press, 1991.

Eban, Abba. *An Autobiography*. New York: Random House, 1977.

Edmond Gharib. *The Kurdish Question In Iraq*. Syracuse: Syracuse University Press, 1981.

Edward Tivnan. *The Lobby: Jewish Political Power and American Foreign Policy*. New York: Simon & Schuster, 1987.

Ersever, Ahmet Cem. *Kürtler PKK ve A. Öcalan.* Ankara: Kiyap, Ocak 1992.

Eshed, Hagai. *One-Man Mossad: Reuven Shiloah, Father of Israeli Intelligence*. Tel Aviv: Edanim/Yediot Aharonot, 1988.

Field, Michael. *Inside the Arab World*. London: John Murray Publishers Ltd., 1994.

Findley, Paul. *They Dare to Speak Out: People and Institutions Confort Israel's Lobby.* Chicago: Lawrence Hill Books, 1989.

Francis R. Nicosia. *Hitler und der Zionismus: Das Dritte Reich und die Palastina-Frage 1933-1939*. London: Verlag I. B. Tauris, 1989.

Gabrieli, Francesco. *Arab Historians of the Crusades*. London, 1984.

Garaudy, Roger. *Siyonizm Dosya*sı. Çev. Nezih Uzel. 1.b. İstanbul: Pınar Yayınları, Ekim 1983.

Glick, Edvard Bernard. *Between Israel and Death*. Harrisburg: Stackpole Books, 1974.

Güldemir, Ufuk. *Çevik Kuvvetin Gölgesinde Türkiye, 1980-1984*, 2. b. İstanbul: Tekin Yayınları, Nisan 1987.

Hannah Arendt. *Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil*. New York: The Viking Press, 1963.

Harkabi, Yehoshafat. *Israel's Fateful Hour.* New York: Harper & Row Publishers, 1988.

Hurley, Andrew J. *Israel and The New World Order*. Santa Baarbara: Fifthian Press. Foundation for a New World Order, 1991.

Koray Düzgören. *Kürt Çıkmazı.* İstanbul: Verso Yayıncılık, 1994.

Koru, Fehmi. *Terör ve Güneydoğu Sorunu*. İstanbul: Beyan Yayınları.

Laquer, Walter. *History of Zionism*. Schocken Publishers, Tel Aviv, 1974.

Medyalı, A. *Kürdistanlı Yahudiler*. 1.b. Ankara: Berhem Yayınları, 1992.

Ostrovsky, Victor, Claire Hoy. *By Way of Deception: An Insider's Devastating Exposé of the Mossad*. London: Arrow Books, 1991.

Ostrovsky, Victor. *The Other Side of Deception: A Rogue Agent Exposes the*

Mossad's Secret Agenda. New York: Harper Collins Publishers, 1994.

Payne, Ronald. *Mossad: Israel's Most Secret Service.* London: Corgi Books, 1991.

Peres, Şimon. *Yeni Ortadoğu ve Uzun Bir Yol*. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1995.

Raviv, Dan, Yossi Melman. *Behind the Uprising: Israelis, Jordanians, and Palestinians*. Connecticut: Greenwood Press, 1989.

________. *Every Spy a Prince: The Complete Story of Israel's Intelligence Community.* Boston: Houghton Mifflin Company, 1991.

Robinson, John J. *Born In Blood: The Lost Secrets of Freemasonry*. New York: M. Evans & Company, 1989.

Rubinstein, Amnon. *The Zionist Dream Revisited: From Herzl to Gush Emunim and Back*. New York: Shocken Books, 1984.

Sachar, Howard Morley. *Egypt and Israel*. New York: Marek Press, 1981.

Schoenman, Ralph. *Siyonizmin Gizli Tarihi.* Çev. Aydın Pesen. İstanbul: Kardelen Yayınları, 1992.

Segev, Samuel. *The Iranian Triangle*. New York: The Free Press, 1988.

Sezgin, Ferruh. *Sistemle Satranç-2: Türkiye'nin Dış Politikası: 1992.* 1.b. Ankara: AORT, Haziran 1993.

Shahak, Israel. *Jewish History, Jewish Religion: The Weight of Three Thousand Years*. London: Pluto Press, 1994.

________. *The Zionist Plan for The Middle East*. Massachusetts: Belmont AAUG.

Shlaim, Avi. *Collusion Across the Jordan*. Oxford: Oxford University Press.

Turgut, Hulusi. *Barzani Dosyası.* İstanbul: Haşmet Matbaası, 1969.

Wright, Robin. *In the Name of God: The Khomeini Decade*. London: Bloomsbury Publishing Ltd., 1991.

Yahya, Harun. *'Gizli El' Bosna'da: Sırpların Arkasındaki Anti-İslami Enternasyonal'in Bilinmeyen Hikayesi.* İstanbul: Vural Yayıncılık, Şubat 1997.

________. *Soykırım Yalanı: Siyonist-Nazi İşbirliğinin Gizli Tarihi ve "Yahudi Soykırımı" Yalanının İçyüzü*. İstanbul: Alem Yayıncılık, Aralık 1995.

________. *Terörün Perde Arkası: Mossad, CIA, Masonluk, Gladio, Mafya ve Terör Örgütleri Arasındaki Bilinmeyen İlişkiler*. İstanbul: Vural Yayıncılık, Mayıs 1997.

________. *Türkiye İçin Milli Strateji: Türk Dış Politikasına 'Osmanlı Vizyonu' İle Yeni Bir Bakış.* İstanbul: Vural Yayıncılık, Kasım 1996.

________. *Yeni Masonik Düzen: Dünyanın 500 Yıllık Gerçek Tarihi ve Dünya Düzeni'nin Gizli Yöneticileri*. İstanbul: Vural Yayıncılık, Şubat 1996.

Yavuz, Turan. *ABD'nin Kürt Kartı*. 1.b. İstanbul: Milliyet Yayınları, 1993.

Yetkin, Çetin. *Türkiye'nin Devlet Yaşamında Yahudiler*. İstanbul: Afa Yayınları, Şubat 1992.